

125 126 124
c-VEG 30 cm

Onderzoeksrapport

Evaluatie Archeologie 2022

Uitvoering archeologieregelgeving

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

COLOFON

TITEL

Evaluatie Archeologie 2022
Uitvoering archeologieregelgeving

REEKS

Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed 282

AUTEURS

Sander De Ketelaere en Jonas Geuens

JAAR VAN UITGAVE

2023

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Omgeving
Published by the Flanders Heritage Agency Scientific Institution of the Flemish Government, policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Peter De Wilde

OMSLAGILLUSTRATIE

Meerhout - Koepoortstraat: reconstructie van een schijfwiel uit de ijzertijd
(Copyright VEC, Van Kerkhoven 2022c)

agentschap Onroerend Erfgoed
Havenlaan 88 bus 5
1000 Brussel
T +32 2 553 16 50
info@onroerenderfgoed.be
www.onroerenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Modellicentie Gratis Hergebruik v1.0.
This work is licensed under the Free Open Data Licence v.1.0.

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Bezoek
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

<https://doi.org/10.55465/QKHN1460>
ISSN 1371-4678
D/2023/3241/233

EVALUATIE ARCHEOLOGIE 2022

Uitvoering archeologieregelgeving

SANDER DE KETELAERE EN JONAS GEUENS

INHOUD

SAMENVATTING.....	6
1 DOEL EN AANPAK VAN DE EVALUATIE 2022	8
1.1 WAARVOOR DE EVALUATIE DIENT.....	8
1.2 HOE DE EVALUATIE TOT STAND KWAM.....	8
2 PRO MEMORIE: HET ARCHEOLOGISCH PROCES	10
2.1 INLEIDING.....	10
2.2 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK BIJ VERGUNNINGSPLICHTIGE INGREPEN IN DE BODEM	10
2.3 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK MET HET OOG OP WETENSCHAPPELIJKE VRAAGSTELLINGEN	11
2.4 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK NA TOEVALSVONDSTEN.....	12
2.5 TOELATINGSPLICHTEN VOOR DE ERKENDE ARCHEOLOOG	12
3 WIJZIGINGEN REGELGEVING SINDS VORIGE EVALUATIE.....	12
4 CONTEXT: INVENTARIS, BESCHERMINGEN, ACTOREN	13
4.1 INLEIDING.....	13
4.2 VASTGESTELDE ARCHEOLOGISCHE ZONES.....	13
4.3 BESCHERMDE ARCHEOLOGISCHE SITES	14
4.4 KAART MET GEBIEDEN WAAR GEEN ARCHEOLOGISCH ERFGOED TE VERWACHTEN VALT (GGA).....	14
4.5 ERKENDE ARCHEOLOGEN	14
4.6 ERKENDE ONROERENDERFGOEDGEMEENTEN.....	15
4.7 ERKENDE INTERGEMEENTELIJKE ONROERENDERFGOEDDIENSTEN.....	15
4.8 ERKENDE ONROERENDERFGOEDDEPOTS.....	15
4.9 ERKENDE METAALDETECTORISTEN.....	15
5 HET ARCHEOLOGISCH TRAJECT IN CIJFERS.....	16
5.1 INLEIDING.....	16
5.2 TOELATINGEN VOOR VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	16
5.3 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S.....	16
5.4 ARCHEOLOGIERAPPORTEN.....	18
5.5 EINDVERSLAGEN.....	18
5.6 TOELATINGEN ONDERZOEK VANUIT WETENSCHAPPELIJKE VRAAGSTELLINGEN	19
5.7 TOEVALSVONDSTEN.....	19
6 EFFECTEN OP ACTOREN	19
6.1 INLEIDING.....	19
6.2 EFFECTEN OP ERKENDE ARCHEOLOGEN	20
6.2.1 MARKTOMVANG EN ACTIVITEITSGRAAD.....	20
6.2.2 TOEZICHT EN KWALITEITSCONTROLE	22
6.3 EFFECTEN OP ERKENDE ONROERENDERFGOEDGEMEENTEN EN INTERGEMEENTELIJKE ONROERENDERFGOEDDIENSTEN.....	23
6.4 EFFECTEN OP ERKENDE METAALDETECTORISTEN	25
6.5 EFFECTEN OP ERKENDE ONROERENDERFGOEDDEPOTS	26
7 EFFECTEN OP VERGUNNINGSTRAJECT EN BOUWPROCES	26
7.1 INLEIDING.....	26
7.2 EFFECTEN VAN TOEVALSVONDSTEN OP LOPENDE BOUWWERVEN	26
7.3 EFFECTEN VAN VOORONDERZOEK OP HET VERGUNNINGSTRAJECT EN BOUWPROCES	27
7.3.1 VERGUNNINGSTRAJECTEN MET ARCHEOLOGIENOTA: HOEVEEL, WAAR, WAT, WIE?.....	27
7.3.2 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S: WELK SOORT ONDERZOEK IS NODIG?	28
7.3.3 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S: WELKE MAATREGELEN?	29

7.3.4	ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S: HOELANG DUURT HET?.....	31
7.4	EFFECTEN VAN OPGRAVINGEN OP VERGUNNINGSTRAJECT EN BOUWPROCES.....	33
7.5	ARCHEOLOGIETRAJECT EN RUIMTELIJK PROCES: DE FLOW.....	34
8	FINANCIËLE EFFECTEN.....	35
8.1	INLEIDING.....	35
8.2	FINANCIËLE EFFECTEN VAN TOEVALSVONDSTEN.....	35
8.3	PREMIE VOOR VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM.....	36
8.4	PREMIE VOOR BUITENSPORIGE OPGRAVINGSKOSTEN.....	36
8.5	SOLIDARITEITSFONDSEN.....	36
8.6	PROJECTSUBSIDIES SYNTHESE-ONDERZOEK.....	37
8.7	ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S.....	37
8.8	OPGRAVINGEN.....	39
8.9	TOTALE FINANCIËLE EFFECTEN.....	39
9	MEERJARENEFFECTEN.....	40
9.1	INLEIDING.....	40
9.2	EVOLUTIES.....	40
9.3	RETROACTIEF.....	42

SAMENVATTING

Het evaluatierapport 2022

Naar jaarlijkse traditie geeft het agentschap Onroerend Erfgoed een stand van zaken over de effecten van de archeologieregelgeving. Het rapport "Evaluatie archeologie 2022. Uitvoering regelgeving" schetst een objectief beeld van de effecten op actoren, het vergunnings- en bouwtraject en het financiële aspect. We bieden ook informatie over de kostprijs van opgravingen. Het aspect kenniswinst komt uitgebreid aan bod in het zuster rapport "Evaluatie Archeologie 2022. Kenniswinst archeologieregelgeving".

De belangrijkste vaststellingen over de uitvoering van de regelgeving:

- We krijgen meer en meer zicht op volledige archeologietrajecten, van vooronderzoek tot en met opgraving. De opgravingen komen beter in beeld, zowel wat betreft kosten als kenniswinst.
- Het gros van de tendensen toont een lichte daling. De komende jaren zullen tonen of dit een nieuwe, algemene tendens is dan wel of 2022 een uitzondering was.
- Het aantal vastgestelde archeologische zones wijzigt niet. Wel komen er vier beschermde archeologische sites bij.
- De kaart met gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, beslaat intussen 2,46% van het Vlaamse grondgebied.
- Eind 2022 telden we in totaal 318 erkende archeologen. Van deze 318 zijn er 285 natuurlijke personen en 33 rechtspersonen.
- Sinds juni 2022 kunnen de erkende archeologen Mijn Erkenning raadplegen. Eind 2022 waren er in totaal 2.873 feedbackitems aangeleverd en wordt het platform ca. 300 keer per maand geraadpleegd.
- In 2022 was er geen erkenningsronde voor onroerenderfgoedgemeenten (OEG's). Hun aantal blijft daarmee op 22 staan, goed voor 7,3% van de Vlaamse gemeenten. Zij behandelden in 2022 7,3% van de archeologiedossiers, wat een iets kleiner aandeel is dan in 2021 (8,1%). Qua aktenames ligt de beoordeling door het agentschap en de erkende gemeenten in dezelfde lijn. 19 van de 22 OEG's laten zich bij het beoordelen van archeologienota's en nota's ondersteunen door een erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst (IOED).
- Het aantal erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten (IOED's) blijft in 2022 stabiel op 30. Ze vertegenwoordigen samen 207 gemeenten.
- In elke provincie is minstens één erkend onroerenderfgoeddepot gevestigd, in vier provincies minstens twee.
- Archeologen geven aan dat ze de ensembles van opgravingen in bijna de helft van de gevallen (49,7%) bij (erkende en niet-erkende) onroerenderfgoeddepots onderbrengen en in een derde van de gevallen bij de initiatiefnemer.
- Het aantal erkende metaaldetectoristen steeg in 2022 tot 7.737 erkende detectoramateurs. Daarvan deden er 153 in totaal 941 meldingen van metaaldetectievondsten.
- Het aantal nieuw gestarte archeologietrajecten (opmaak archeologienota's) daalde licht (van 2.453 naar 2.335).
- Ook bij het uitgestelde vooronderzoek (opmaak nota's) is er een daling, maar meer uitgesproken dan bij archeologienota's (van 941 naar 798 stuks). Dit houdt een aanzienlijke daling in van 15,2% die tegen de tendens van de vorige jaren ingaat. Komende jaren zullen uitwijzen of dit een nieuwe tendens is of een éénmalig gegeven.
- Bij 2.335 archeologienota's (88,9%) en 798 nota's (93,6%) volgde na beoordeling door het agentschap of de erkende onroerenderfgoedgemeente een aktename, al dan niet onder

//

voorwaarden. Circa negen op de tien gemelde archeologienota's en nota's verkreeg dus een aktename (net als in 2021), voornamelijk bij de eerste indiening. De mediaan voor het opstellen van een archeologienota lag in 2022 op vier dagen, dat is één dag minder dan in de voorbije jaren. Bij de nota's was de mediaan met zes werkdagen ook één dag minder dan in de voorbije jaren.

- De beperkte samenstelling is van toepassing bij 6% van de archeologienota's. Deze nemen minder tijd in beslag dan een gewone archeologienota. De mediaanduurtijd daarvoor lag in 2022 op drie dagen.
- Onroerend Erfgoed beoordeelt sinds 2019 niet meer elk individueel dossier en zet meer in op coaching. Het agentschap behandelde in 2022 gemiddeld 51,2% van de ontvangen (archeologie)nota's.
- De erkende archeologen type 2 namen 4,9% van de archeologienota's voor hun rekening.
- Het aantal ontvangen archeologierapporten daalde van 274 naar 202, waarvan er 163 volgen op een verplichte opgraving bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Er waren in 2022 81 meldingen van toevalsvondsten. 11 van deze meldingen leidden tot een opgraving. In totaal kostte het verwerken van toevalsvondsten 335.099 euro.
- De 171 eindverslagen die kaderen in een ontwikkelingsproject betekenen een daling met 6,1% ten opzichte van 2021. In 2021 zagen we hier nog een stijging van 25%.
- 9% van de bouwvergunningen voor nieuwbouw (vergunningen exclusief renovatie) kreeg te maken met een archeologienota. Inclusief renovatie, dus alle bouwvergunningen in Vlaanderen samen, is dat 5%. Dat ligt in lijn met de vorige jaren.
- 88,9% van de archeologienota's met aktename beperkte zich tot een bureauonderzoek. In amper één op de tien gevallen gebeurt nog landschappelijk bodemonderzoek of proefsleuvenonderzoek voorafgaand aan de vergunningsaanvraag.
- 38% van het uitgestelde vooronderzoek beperkte zich tot de aanleg van proefsleuven en 14,9% tot landschappelijk bodemonderzoek. Een combinatie van beide gebeurde in 28,7% van de gevallen. Archeologisch booronderzoek kwam in bijna 17% van de nota's voor.
- De maatregelen in archeologienota's en nota's lopen gelijk met het voorgaande jaar: Archeologienota's kiezen voornamelijk voor uitgesteld vooronderzoek (58,8%) of geen verdere maatregelen (38,3%). Nota's eindigen vooral zonder verdere maatregelen (81,2%) of stromen door naar een opgraving (15,4%). Behoud in situ blijkt nauwelijks mogelijk.
- 250 meldingen van aanvang opgraving waarvan 221 opgravingen bij ruimtelijke ontwikkelingen namen een start in 2022 en van 163 opgravingen werd het veldwerk afgerond.
- Driekwart van de opgravingen was wat betreft veldwerk afgerond binnen 27 werkdagen. Het gros van de opgravingen heeft daarmee een relatief beperkte impact op het tijdsverloop van het bouwproces.
- 26 bouwheren kregen een premie voor vooronderzoek met ingreep in de bodem, voor in totaal 100.540 euro. Daarnaast ontvingen negen initiatiefnemers een premie voor buitensporige opgravingskosten, samen goed voor 107.272 euro.
- In het kader van de projectsubsidies voor archeologisch syntheseonderzoek kunnen zes projecten rekenen op een betoelaging, met een totaalbedrag van 856.308 euro.
- De kostprijs voor archeologisch vooronderzoek en de opmaak van archeologienota's en nota's in 2022 bedroeg in totaal 9,7 miljoen euro. Daarvan staat ongeveer 5,1 miljoen euro op het conto van archeologienota's en ging 4,6 miljoen euro naar nota's. De kostprijs voor archeologienota's en nota's samen kent hierdoor een sterke daling van 27% tegenover 2021.
- De opgravingen met eindverslag in 2022 kosten samen 6,9 miljoen euro.
- De totale gekende directe uitgaven voor de uitvoering van de archeologieregelgeving bedroegen 17,8 miljoen euro in 2022, waarvan de initiatiefnemers 16,6 miljoen euro voor hun rekening namen en de Vlaamse overheid 1,2 miljoen euro bijdroeg. De eenheidsprijzen van alle onderzoeksmethoden dalen. Deze wijzigingen hebben ook impact op de mediaanprijzen

voor archeologienota's en nota's, die dalen naar respectievelijk 1.800 en 4.200 euro. Bij de nota's is er wel een grotere variatie in kost. Driekwart van de nota's heeft een kostprijs lager dan 6.000 euro terwijl dit in 2021 nog 7.000 euro was.

- Met een kostprijs van maximaal 43.500 euro vatten we driekwart van alle opgravingen.

1 DOEL EN AANPAK VAN DE EVALUATIE 2022

1.1 WAARVOOR DE EVALUATIE DIENT

Artikel 5.6.1. van het Onroerenderfgoeddecreet bepaalt dat de Vlaamse Regering jaarlijks de effectiviteit van het archeologiehoofdstuk evalueert. Die evaluatie moet een beschrijving en beoordeling bevatten van de sterktes en te verbeteren punten, de kansen en de moeilijkheden bij archeologisch onderzoek en de financiering ervan. De Vlaamse Regering legt deze evaluatie voor aan het Vlaams Parlement.

Ter voorbereiding van deze evaluatie bezorgt het agentschap Onroerend Erfgoed jaarlijks een rapport aan de Vlaamse Regering. In dit rapport komen ten minste de volgende elementen aan bod:

- een overzicht van het aantal vooronderzoeken en opgravingen, alsook de duur ervan;
- een overzicht van de resultaten van die onderzoeken;
- een overzicht van de voorgestelde en goedgekeurde maatregelen uit de archeologienota;
- de financiële implicaties van het archeologisch onderzoek en de werking van het archeologisch solidariteitsfonds.

Het rapport "Evaluatie archeologie 2022: uitvoering archeologieregelgeving" biedt de inzichten die de basis vormen voor de jaarlijkse evaluatie. Het is een objectieve weergave van de actuele situatie met betrekking tot de uitvoering van de archeologiebepalingen van het Onroerenderfgoeddecreet en -besluit.

1.2 HOE DE EVALUATIE TOT STAND KWAM

Het agentschap Onroerend Erfgoed ontwikkelde een indicatorenset om de noodzakelijke gegevens aan te reiken voor de evaluatie van de archeologieregelgeving. De meting in functie van dit rapport behandelt de periode van 1 januari tot en met 31 december 2022. Naast de indicatoren nemen we ook extra gegevens mee die binnen het agentschap of daarbuiten beschikbaar zijn. Op basis van al deze data maken we bijkomende analyses die bepaalde aspecten verder uitdiepen.

Het beschikken over correcte basisdata vormt het belangrijkste uitgangspunt bij een dergelijke evaluatie. Vooraleer basisgegevens te gebruiken, gebeurde daarom eerst een doorlichting van de kwaliteit ervan. Sterk afwijkende cijfers blijven buiten beschouwing in de analyses. Op die manier waken we erover dat de verzamelde gegevens voldoende representatief en betrouwbaar zijn.

Het evaluatierapport vertrekt zo veel mogelijk vanuit effecten en resultaten, en niet vanuit de achterliggende processen. Het beperkt zich tot feiten, duidingen en waar mogelijk interpretaties. Het bevat geen waardeoordeel of aanbevelingen over een optimalisering van het beleid of de uitvoering daarvan. Die horen thuis in afzonderlijke beleidsaanbevelingen, gericht aan de minister en de Vlaamse Regering.

De evaluatie archeologie 2022 volgt zo veel mogelijk de opbouw en inhoud van de rapporten over de voorgaande werkjaren. De inhoud kreeg uiteraard een update maar de opbouw en de vorm van het verslag bleven globaal dezelfde. Op die manier is een eenvoudige vergelijking mogelijk.

Het rapport omvat 9 hoofdstukken.

De inleidende hoofdstukken gaan in op het doel en de aanpak van de evaluatie (hoofdstuk 1), het archeologisch proces (hoofdstuk 2), de wijzigingen aan de regelgeving die in werking traden sinds de vorige evaluatie (hoofdstuk 3) en de context waarbinnen de archeologiebepalingen zich situeren (hoofdstuk 4).

De eigenlijke gegevensanalyse en -interpretatie omvat cijfermatige basisgegevens over het archeologisch traject (hoofdstuk 5) en vervolgens een beschrijving van de waargenomen effecten. Daarbij komen achtereenvolgens de effecten op actoren (hoofdstuk 6), de effecten op het vergunnings- en bouwproces (hoofdstuk 7) en de financiële effecten (hoofdstuk 8) aan bod. Een afzonderlijk hoofdstuk gaat in op de meerjarige tendensen en biedt inzicht in archeologische trajecten die volledig zijn afgerond, ongeacht het jaar waarin dat gebeurde (hoofdstuk 9). Dat laat inzichten op langere termijn toe.

Bij het rapport horen volgende bijlagen:

- Bijlage 1 “Indicatoren” bevat de indicatorenfiches die de basis vormen van het rapport. Elk daarvan bevat een omschrijving van de indicator, een grafische voorstelling van de cijfers en een toelichting.
- Bijlage 2 “Analyses” verzamelt de resultaten van de verdere uitwerking van de indicatoren en bijkomende data en geeft ze grafisch weer.

In het rapport zelf staan geen afbeeldingen, tabellen of grafieken: de teksten hebben de bedoeling op zichzelf verstaanbaar te zijn. Wel verwijst elk tekstdeel telkens naar de indicatoren of analyses waar het op voortbouwt. Op die manier kan de lezer zelf bepalen welke basisdata hij wil raadplegen of wanneer hij een grafische voorstelling wil zien. Elke indicator en analyse heeft een eigen nummer en is in oplopende volgorde opgenomen in de desbetreffende bijlagen¹. Wanneer de tekst verwijst naar “monitor” of “evarch”, gevolgd door een cijfer, dan zijn deze terug te vinden in de bijlage “indicatoren” (bijlage 1). Hetzelfde geldt voor de verwijzing “analyse”. Die zijn terug te vinden in de bijlage “analyses” (bijlage 2).

Het rapport vormt een tweeluik met het rapport “Evaluatie Archeologie 2022. Kenniswinst archeologieregelgeving”. Daarin komen de baten van het archeologische traject aan bod, met name de nieuwe inzichten en toegenomen kennis over het menselijke verleden in Vlaanderen².

¹ De nummers van de indicatoren en analyses vormen niet noodzakelijkerwijs een doorlopende reeks. Sommige nummers verdwenen uit de reeks omdat de indicator of analyse niet meer uitgevoerd is in het kader van deze evaluatie. Omwille van vergelijkbaarheid met voorgaande evaluaties is ervoor gekozen de bestaande nummering aan te houden. Nieuwe analyses of indicatoren worden achteraan de reeks toegevoegd..

² A. Eryvynck, K. Haneca, R. Annaert, I. In ‘Ven, I. Jansen, M. Martens, E. Meylemans, A. Lentacker (2023) Evaluatie Archeologie 2022. Kenniswinst archeologieregelgeving. Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed.

2 PRO MEMORIE: HET ARCHEOLOGISCH PROCES

2.1 INLEIDING

In het archeologisch proces staat onderzoek centraal. Het Onroerenderfgoeddecreet onderscheidt drie trajecten die dit onderzoek kan volgen. Ofwel is het onderzoek als een verplichting gekoppeld aan ruimtelijke ontwikkelingen, ofwel is het van wetenschappelijke aard, ofwel vindt het plaats naar aanleiding van een toevalsvondst.

Het archeologisch onderzoek omvat zowel archeologisch vooronderzoek (zonder of met ingreep in de bodem) als archeologische opgravingen. Voor het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem en archeologische opgravingen is steeds een vorm van toelating vereist. Bovendien gelden er per traject specifieke rapporteringsverplichtingen via de archeologienota, de nota, het archeologierapport of het eindverslag.

De belangrijkste spelers in het archeologisch proces zijn initiatiefnemers, erkende archeologen, vergunningverlenende overheden, het agentschap Onroerend Erfgoed, erkende onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten, erkende onroerenderfgoeddepots en de afdeling Handhaving van het departement Omgeving. Hun rol of opdracht wisselt naargelang het traject dat wordt gevolgd.

2.2 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK BIJ VERGUNNINGSPLICHTIGE INGREPEN IN DE BODEM

Het Onroerenderfgoeddecreet bevat specifieke verplichtingen voor de aanvrager van vergunningsplichtige ingrepen in de bodem, de initiatiefnemer. Zo is die in bepaalde gevallen verplicht om een archeologienota toe te voegen aan zijn omgevingsvergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen of voor het verkavelen van gronden.

De verplichting om een archeologienota te laten opmaken, hangt af van een aantal drempelcriteria bepaald in artikel 5.4.1 (stedenbouwkundige handelingen) en artikel 5.4.2 (verkavelen van gronden) van het Onroerenderfgoeddecreet. Die maken een onderscheid op basis van onder meer de perceelsoppervlakte, de ruimtelijke bestemming van de grond en het statuut van de aanvrager. Ook de ligging van het terrein is bepalend: voor percelen in beschermde archeologische sites gelden bijvoorbeeld strengere criteria dan voor percelen die binnen een vastgestelde archeologische zone liggen, waarbinnen dan weer strengere criteria gelden dan voor percelen die zich erbuiten bevinden. Anderzijds worden er ook gebieden vastgesteld waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Als een vergunningsaanvraag volledig betrekking heeft op zo'n gebied, geldt voor de aanvrager in alle situaties een vrijstelling en is een archeologienota niet nodig.

Die archeologienota is het resultaat van een archeologisch vooronderzoek. Dat maakt een inschatting of er op het terrein archeologisch erfgoed aanwezig is, wat daar dan de waarde van is, en bepaalt welke maatregelen nodig zijn om daar bij de bouw- of verkavelingswerken op een gepaste manier mee om te gaan. En daarbij geldt het verstoordersprincipe uit het Verdrag van Valletta: initiatiefnemers van ingrepen met bodemimpact dragen de kosten van het noodzakelijk geachte archeologisch onderzoek.

De uitvoering van het archeologisch vooronderzoek ligt in handen van een erkende archeoloog. Het is zijn taak om het archeologisch potentieel van het terrein en de effecten van de geplande werken

daarop zo nauwkeurig mogelijk in te schatten. De archeologienota is daar de schriftelijke weerslag van: ze bevat een verslag over de resultaten van het vooronderzoek, een voorstel over de noodzakelijke maatregelen en een aanpak daarvoor.

Het vooronderzoek start altijd met een bureauonderzoek van bestaande bronnen. De erkende archeoloog bestudeert hiertoe de inplantings- en bouwplannen, gaat na of er op het terrein of in de omgeving al archeologische vindplaatsen bekend zijn, of er historische aanwijzingen bestaan en onderzoekt de landschappelijke ligging van het terrein. Daarna weegt de erkende archeoloog af of er nog bijkomend vooronderzoek op het terrein nodig is, zoals een landschappelijk bodemonderzoek. En soms zal er na dat vooronderzoek zonder ingreep in de bodem ook nog een vooronderzoek met ingreep in de bodem nodig zijn met bv. proefsleuven. De aanpak van een vooronderzoek is dus afhankelijk van een groot aantal factoren. Voor het ene project volstaat een bureauonderzoek of een landschappelijk bodemonderzoek terwijl in een ander geval wel degelijk proefsleuven aan de orde zijn. Dit is in grote mate het gevolg van het archeologisch potentieel van de ondergrond, dat per geografische locatie sterk kan variëren. De erkende archeoloog meldt de archeologienota ter beoordeling bij het agentschap Onroerend Erfgoed of de erkende onroerenderfgoedgemeente. Voldoet ze, dan volgt een aktename. In het andere geval volgt er geen aktename of gebeurt de aktename onder voorwaarden. Valt er binnen de voorziene termijn van 15 dagen geen expliciete beslissing, dan gebeurt een stilzwijgende aktename van de archeologienota.

Als vooronderzoek met ingreep in de bodem nodig is, gaat de regelgeving er in principe van uit dat dit voorafgaand aan de vergunningsaanvraag gebeurt. Op die manier is het voor de initiatiefnemer al bij indiening van zijn vergunningsaanvraag duidelijk of er nog verdere vervolgstappen noodzakelijk zijn, zoals een opgraving of maatregelen voor behoud in situ. Ook de kosten en benodigde tijd zijn dan al gekend. Is het echter onmogelijk of onwenselijk om het vooronderzoek volledig te laten uitvoeren voorafgaand aan de vergunningsaanvraag, kan de erkende archeoloog een deel van het vooronderzoek uitstellen. De uitvoering volgt dan pas nadat de vergunning is aangevraagd of verleend. Over de resultaten van het uitgestelde vooronderzoek rapporteert de erkende archeoloog in een nota. Die is erg vergelijkbaar met de archeologienota en de procedure met melding en aktename verloopt identiek.

Moet er op het vooronderzoek ook een archeologische opgraving volgen, dan gebeurt de uitvoering daarvan opnieuw door een erkende archeoloog. Dat gebeurt na het verlenen van de omgevingsvergunning. De archeoloog rapporteert over de resultaten van de opgraving in een tussentijds archeologierapport en een volledig eindverslag, en dit binnen respectievelijk twee maanden en twee jaar na het beëindigen van het veldwerk.

2.3 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK MET HET OOG OP WETENSCHAPPELIJKE VRAAGSTELLINGEN

Het archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen omvat een brede waaier aan onderzoeken. Het kan gaan om academisch onderzoek op niet-bedreigde sites of waarde-rend onderzoek om na te gaan of een site al dan niet beschermingswaardig is. Of om onderzoek dat een initiatiefnemer van bouwwerken proactief laat uitvoeren in een ander kader dan de verplichtingen die volgen uit artikels 5.4.1 en 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet. Ook bij bepaalde handelingen aan beschermd erfgoed, zoals een kerk met monumentenstatuut, verloopt het archeologisch onderzoek via deze procedure. Dat is het geval wanneer de werken niet gevat zijn door de decretale drempelcriteria, maar de noodzaak tot archeologisch onderzoek wel volgt uit de bescherming. Dergelijk archeologisch onderzoek kan enkel gebeuren door een erkende archeoloog (type 1) en is gebonden aan een individuele toelating vanwege Onroerend Erfgoed.

//

voor 2022 solide zijn. Er is geen vertekening door regels of procedures die in de loop van het jaar wijzigden.

De toepassing van regelgeving vergt soms interpretaties of keuzes in de administratieve praktijk. Die kunnen wijzigen of een impact hebben op de uitvoering. In 2022 gebeurde er geen bijsturing van de criteria voor het selecteren van de te behandelen (archeologie)nota's.

Sinds 16 juni 2022 kunnen de erkende archeologen feedback over de uitvoering van hun onderzoek en de kwaliteit daarvan raadplegen in het digitale feedbackplatform "Mijn Erkenning". Het agentschap formuleert die feedback op basis van (archeologie)nota's, archeologierapporten, eindverslagen en terreinbezoek. De nieuwe tool laat erkende archeologen toe deze feedback op een doeltreffende en gestructureerde manier te raadplegen. Ook het overzicht van de door het agentschap georganiseerde of geaccrediteerde opleidingen die ze volgden en verslagen van feedbackgesprekken in het kader van hun erkenning komen er terecht. Erkende archeologen type 1 kunnen er ook zelfstandig gegevens in- of aanvullen die noodzakelijk zijn om aan de erkenningsvoorwaarden te blijven voldoen zoals veldwerkervaring en opslaginfrastructuur.

4 CONTEXT: INVENTARIS, BESCHERMINGEN, ACTOREN

4.1 INLEIDING

Artikels 5.4.1 en 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet leggen vast wanneer de initiatiefnemer een archeologienota bij een vergunningsaanvraag moet voegen. De criteria gaan onder meer uit van de ligging binnen of buiten een beschermde archeologische site, een vastgestelde archeologische zone, of een gebied op de kaart met gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt (GGA-kaart). Daardoor hebben deze instrumenten een impact op het aantal archeologienota's en nota's dat opgemaakt moet worden. Hoe meer vastgestelde archeologische zones en beschermde archeologische sites en hoe groter deze zijn, hoe meer archeologienota's en nota's. Uiteraard betekent dit ook: hoe meer kenniswinst het archeologisch onderzoek zal opleveren. Maar ook omgekeerd: hoe meer gebieden op de GGA-kaart en hoe groter deze zijn, hoe minder archeologienota's en nota's. Daarom bespreken we in dit hoofdstuk het aantal en de oppervlakte van deze verschillende gebieden met een specifiek statuut, inclusief de evolutie ten opzichte van 2021. Dit biedt een achtergrond bij de latere bespreking van de effecten van de regelgeving.

Ook de actoren vormen een deel van wat we kunnen omschrijven als de context van het archeologische traject. Het aantal erkende archeologen is belangrijk voor de marktcapaciteit, het aantal erkende onroerenderfgoedgemeenten en hun ligging spelen een rol in de procedures, en erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten zeggen iets over de ontwikkeling en uitvoering van lokaal erfgoedbeleid. Het aantal onroerenderfgoeddepots (en hun capaciteit) bepaalt dan weer in welke mate eigenaars hun archeologische ensembles er kunnen deponeren.

4.2 VASTGESTELDE ARCHEOLOGISCHE ZONES

In 2022 stelde de minister **geen nieuwe archeologische zones** vast en schraptte hij geen bestaande. Daarmee blijft het aantal archeologische zones in de vastgestelde inventaris sinds 2018 stabiel op 70 exemplaren (evarch61). Die zijn goed voor een **totale oppervlakte van 9.535 hectare** (evarch62), wat

gelijk staat met **0,7% van het Vlaams Gewest**. Voor een overzicht van de ligging en de aard van de vastgestelde archeologische zones verwijzen we naar het Geoportaal van Onroerend Erfgoed³.

4.3 BESCHERMDE ARCHEOLOGISCHE SITES

In 2022 tekenden we één voorlopige bescherming op, de middeleeuwse centraalbouw in Muizen⁴ (indicator monitor 15). Deze werd in hetzelfde jaar ook definitief beschermd.

Afgelopen jaar werden vier archeologische sites definitief beschermd (indicator monitor16d). Naast de eerder vermelde middeleeuwse centraalbouw werden ook de middeleeuwse burcht in Ninove⁵, de verdwenen middeleeuwse Zwinhaven Monnikerede⁶ en de verdwenen middeleeuwse zwinhaven Hoeke⁷ definitief beschermd. Er vonden geen wijzigingen of opheffingen plaats. Daarmee klokt het totale aantal definitief beschermde archeologische sites eind 2022 af op 48. De **totale oppervlakte aan definitief beschermde archeologische sites** is 1.310,6 hectare (evarch63). Dit staat voor **0,1% van het Vlaamse grondgebied**. De sites zelf kan men terugvinden op het Geoportaal van Onroerend Erfgoed⁸.

4.4 KAART MET GEBIEDEN WAAR GEEN ARCHEOLOGISCH ERFGOED TE VERWACHTEN VALT (GGA)

De vaststelling van de GGA-kaart gebeurt door de administrateur-generaal van het agentschap Onroerend Erfgoed. Afgelopen jaar vond een dergelijke vaststelling tweemaal plaats. Het aantal nieuwe gebieden op de kaart **nam toe met 1.319 stuks**. Deze aanvullingen omvatten in hoofdzaak terreinen waar een archeologienota of nota concludeerde dat er geen archeologisch erfgoed aanwezig was of waar archeologierapporten en eindverslagen aangaven dat het erfgoed intussen opgegraven werd. Daarnaast waren er gebieden waar de opname volgde uit onderzoek dat nog volgens het Archeologiedecreet verliep en gebieden waarvoor andere instanties (o.a. lokale overheden en onroerenderfgoeddiensten) de nodige onderbouwing aanleverden. In oppervlakte betekent dit een toename met 2.496 hectare, wat het **totaal op 33.535 hectare** brengt. Dat staat gelijk met **2,46% van het Vlaamse territorium** (indicator evarch23). Ook hier verwijzen we voor de geografische spreiding naar het Geoportaal⁹.

De mogelijkheid voor erkende onroerenderfgoedgemeenten om zelf gebieden vrij te stellen, ingevoerd in 2019, kende ook in 2022 nog geen toepassing.

4.5 ERKENDE ARCHEOLOGEN

In 2022 verkregen **12 archeologen een erkenning** (indicator evarch01). Bij acht van hen ging het om natuurlijke personen die een erkenning type 1 kregen. Daarnaast vroegen vier natuurlijke personen succesvol de erkenning type 2 aan. Er waren dit jaar geen nieuwe erkenningen voor rechtspersonen. Deze nieuwe erkenningen brengen het **totale aantal erkende archeologen eind 2022 op 318**. Daarvan zijn er 251 archeologen natuurlijk persoon type 1, 31 archeologen rechtspersoon type 1, 34 archeologen natuurlijk persoon type 2 en twee archeologen rechtspersoon type 2. Twee van de erkende rechtspersonen zijn van rechtswege aangeduid: het agentschap Onroerend Erfgoed en de

³ <https://geo.onroerenderfgoed.be>, selecteer bij lagen “vastgestelde inventarissen” en bij legende “archeologische zones”.

⁴ <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/148130>

⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/148116>

⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/148121>

⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/148120>

⁸ <https://geo.onroerenderfgoed.be>, selecteer bij lagen “beschermde onroerend erfgoed” en bij legende “archeologische sites”.

⁹ <https://geo.onroerenderfgoed.be>, selecteer bij lagen “Gebieden geen archeologie”.

UGent. Een overzicht van alle erkende archeologen is te vinden via de online erkenningendatabank op de website van Onroerend Erfgoed¹⁰.

4.6 ERKENDE ONROERENDERFGOEDGEMEENTEN

In 2022 was er geen erkenningsronde voor onroerendergoedgemeenten. Er werden ook geen opvolgingstrajecten opgestart en bijgevolg geen erkenningen geschorst of ingetrokken. **Hun aantal blijft daarmee op 22 staan**, goed voor 7,3% van de Vlaamse gemeenten. 19 van deze erkende onroerendergoedgemeenten maken deel uit van een erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst, terwijl drie gemeenten hun werking zelfstandig uitbouwen. Een overzicht van de erkende onroerendergoedgemeenten, inclusief kaart, is terug te vinden op de website van Onroerend Erfgoed¹¹.

4.7 ERKENDE INTERGEMEENTELIJKE ONROERENDERFGOEDDIENSTEN

2022 kende geen toename van het aantal erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten (IOED). **In totaal zijn er 30 erkende diensten** (indicator monitor67). Van één erkende dienst wijzigde het werkingsgebied. In 2022 traden Diest en Aarschot uit de IOED de Merode. Samen ondersteunen de IOED's sindsdien het lokale onroerendergoedbeleid van 207 Vlaamse gemeenten. Daarmee is iets meer dan twee derde van de Vlaamse steden en gemeenten lid van een IOED. Het overzicht van de erkende diensten is terug te vinden op de website van Onroerend Erfgoed¹².

4.8 ERKENDE ONROERENDERFGOEDDEPOTS

In 2022 werden er geen nieuwe onroerendergoeddepots erkend. **In elke provincie is minstens één erkend onroerendergoeddepot gevestigd**, en in vier provincies minstens twee. Er zijn nu in totaal 16 erkende erfgoeddepots (indicator monitor68). Op één na hebben deze depots allemaal een publiekrechtelijk statuut. Een overzicht met links en meer informatie over de depots in kwestie is online te vinden op de website van Onroerend Erfgoed en via de Depotwijzer¹³.

4.9 ERKENDE METAALDETECTORISTEN

Ook in 2022 kende het aantal erkende metaaldetectoristen een groei (indicator evarch03). 982 nieuwe erkenningen werden verleend, waarvan 12 van rechtswege aan erkende archeologen en 970 aan andere detectoristen. Die laatsten zijn voornamelijk liefhebbers die als vrijetijdsbesteding met de metaaldetector op pad gaan. Op 31 december 2022 zijn 7.737 natuurlijke personen als metaaldetectorist erkend. De 318 erkende archeologen zijn van rechtswege erkend als metaaldetectorist.

¹⁰ <https://erkenningen.onroerendergoed.be>

¹¹ <https://www.onroerendergoed.be/overzicht-van-de-erkende-onroerendergoedgemeenten>

¹² <https://www.onroerendergoed.be/overzicht-van-de-erkende-ioeds>

¹³ <https://www.onroerendergoed.be/overzicht-van-de-erkende-onroerendergoeddepots> en <https://www.depotwijzer.be>

5 HET ARCHEOLOGISCH TRAJECT IN CIJFERS

5.1 INLEIDING

In hoofdstuk 2 staat het archeologisch traject beschreven. De verschillende stappen in dit traject leiden tot acties en producten: archeologienota's, toelatingen, meldingen, aktenames en dergelijke meer. In dit hoofdstuk bieden we daar de basisgegevens over. Die zijn noodzakelijk om verder in het rapport de effecten van het archeologisch traject op verschillende domeinen te kunnen schetsen. De nadruk ligt op aantallen en grote lijnen, en het vertrekpunt zijn individuele indicatoren zoals die in bijlage 1 zijn opgenomen.

5.2 TOELATINGEN VOOR VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

In 2022 vroegen erkende archeologen 55 toelatingen aan voor vooronderzoek met ingreep in de bodem in het kader van vergunningsplichtige ingrepen (evarch27, evarch28, evarch29). Daarmee **daalde het aantal aanvragen** van toelatingen voor vooronderzoek met ingreep in de bodem ten opzichte van de 69 stuks uit het voorgaande jaar (-20%). 50 toelatingsaanvragen gebeurden bij Onroerend Erfgoed en vijf bij erkende onroerenderfgoedgemeenten.

Drie toelatingsaanvragen voldeden niet, wat leidde tot **52 verleende toelatingen**. Dat impliceert een goedkeuringsgraad van 95%, waar dat in 2021 89,9% was. Het aantal vooronderzoeken met ingreep in de bodem dat gebeurt voorafgaand aan de indiening van de omgevingsvergunningsaanvraag blijft ook in 2022 beperkt.

5.3 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

In 2022 namen het agentschap Onroerend Erfgoed en de erkende onroerenderfgoedgemeenten akte van **2.335 archeologienota's en 798 nota's** (evarch17). In 2021 waren dat er respectievelijk 2.453 en 941.

Daarmee daalt het aantal archeologienota's in vergelijking met 2021 (-4,8%). Deze daling houdt gelijke tred met de daling bij de vergunningsaanvragen voor nieuwbouw (zie verder 7.3.1).

Het aantal nota's met aktename uit 2022 ligt 15,2% lager dan in 2021. Deze daling is zeker opvallend te noemen. We gingen er van uit dat het aantal nota's langzaamaan een plafond zou bereiken op het niveau van vorig jaar. De daling van het aantal nota's in 2022 is ook niet te linken aan de daling van het aantal archeologienota's in 2022. Aangezien de meeste nota's ongeveer een jaar na de desbetreffende archeologienota worden ingediend, zouden we volgend jaar pas een daling van de nota's moeten zien. De komende jaren zullen uitwijzen of 2021 een abnormaal groot aantal nota's kende, 2022 een abnormaal laag aantal nota's, of dat de termijn tussen archeologienota's en nota's dermate langer is geworden dat dit een impact heeft op de cijfers van 2022.

Uit voorgaande evaluaties weten we dat het tijdsverloop tussen een archeologienota met maatregel "uitgesteld vooronderzoek" en de daadwerkelijke uitvoering daarvan lang kan zijn. We zien daarvoor diverse redenen: vergunningsaanvragen waarvan de indiening op zich laat wachten, lange proceduretermijnen voor de behandeling van vergunningsaanvragen en eventuele beroepen, en de tijd die verloopt tussen het verlenen van de vergunning en de effectieve start van de werken (waarmee de start van het verdere vooronderzoek samenhangt). Die redenen staan los van het archeologische

traject en hangen samen met het vergunnings- en bouwproces. De termijn tussen de aktenaam van de archeologienota en die van de daaropvolgende nota stijgt in 2022 licht. In de helft van de gevallen bedraagt die een jaar en een maand, en in een kwart van de gevallen loopt die nog op tot een jaar en elf maanden (analyse18).

In totaal hadden de archeologienota's en nota's met aktenaam betrekking op 9.343 hectare (evarch21). 1.110 hectare daarvan vormde het onderwerp van een nota, en is daarmee een herneming van oppervlaktes die al deel uitmaakten van een eerdere archeologienota. Dit maakt dat **8.232 hectare "nieuw" terrein voorwerp was van vooronderzoek in 2022**. Dat is een toename van 472 hectare voor de archeologienota's (+6,1%) en een afname van 746 hectare bij de nota's (-40,2%).

5,2 hectare van de archeologienota's lag in beschermde archeologische sites (0,06%) en 173,7 hectare in een vastgestelde archeologische zone (2,1%). Dat is voor wat betreft de beschermde sites ongeveer de helft ten opzichte van het voorgaande jaar. Bij de vastgestelde zones zien we een lichte toename van 1,6% naar 2,1%. Het grootste oppervlak (8.054,1 hectare of 97,8%) lag volledig buiten een beschermde archeologische site of vastgestelde archeologische zone. Voor de geografische spreiding van de archeologienota's en nota's met aktenaam verwijzen we naar het Geoportaal van Onroerend Erfgoed¹⁴ en figuur 6.2 van het rapport "Evaluatie Archeologie 2022. Kenniswinst archeologieregelgeving". Uitgedrukt in aantallen lagen 18 van de archeologienota's met aktenaam (0,8%) binnen een beschermde archeologische site en 276 stuks (11,8%) binnen een vastgestelde archeologische zone (evarch19). Ook deze verhouding is vergelijkbaar met de voorgaande jaren. Het contrast bij de vastgestelde archeologische zones tussen het aandeel in onderzocht oppervlak en dat in aantal (2,1% versus 11,8%) komt doordat de oppervlaktecriteriën voor de verplichte opmaak van een archeologienota in deze zones lager liggen.

Niet alleen de aktenaam is van belang bij de archeologienota's en nota's, maar ook de gevallen waarin geen aktenaam gebeurde of de aktenaam gebeurde onder voorwaarden. Daarom vertrekken we vanuit het aantal gemelde archeologienota's en nota's en gaan we nader in op de beslissingen daarover.

In 2022 meldden de erkende archeologen respectievelijk 2.628 archeologienota's en 853 nota's (evarch17). Bij **2.335 archeologienota's** (88,9%) en **798 nota's** (93,6%) volgde na beoordeling door het agentschap of de erkende onroerenderfgoedgemeente een aktenaam, al dan niet onder voorwaarden. Het aanvaardingspercentage bij zowel archeologienota's als nota's ligt daarmee iets hoger als dit van het voorgaande jaar (in 2021 respectievelijk 87% en 90%) **Het globale percentage dat geen aktenaam verkreeg, ligt daarmee op 11,1% voor de archeologienota's en 6,4% voor de nota's**. Bijna negen op de tien gemelde archeologienota's en nota's verkreeg dus een aktenaam, net als in 2021.

Het agentschap beoordeelt sinds 2019 niet meer elke individuele archeologienota of nota. **Globaal genomen behandelde het agentschap Onroerend Erfgoed in 2022 ongeveer 51,2% van de archeologienota's en nota's die het ontving**. Het voorgaande jaar was dat 58,6%. De andere dossiers vielen niet binnen de prioriteringscriteria die het agentschap hanteert, en verkregen daarmee een stilzwijgende aktenaam. Het voorgaande geldt enkel voor het agentschap. De erkende onroerenderfgoedgemeenten behandelen 64,6% van de bij hen gemelde (archeologie)nota's. De werkwijze verschilt van gemeente tot gemeente.

¹⁴ <https://geo.onroerenderfgoed.be>, laag "archeologienota's en nota's"

Het aktenamepercentage op het niveau van de erkende archeologen en het onderscheid tussen het agentschap en de erkende onroerenderfgoedgemeenten komen nader aan bod in hoofdstukken 6 en 7.

In bepaalde gevallen verbinden het agentschap Onroerend Erfgoed of de erkende onroerenderfgoedgemeente voorwaarden aan de aktename. Dat gebeurde in 2022 bij 3,1% van de aktenames van archeologienota's en in 1% van de nota's. In vergelijking met het voorgaande jaar stijgt het aandeel aktenames onder voorwaarden bij de archeologienota's lichtjes (2,7% in 2021) en daalt het bij de nota's met bijna de helft (1,8% in 2021).

Het aantal archeologienota's met **beperkte samenstelling** klokte in 2022 af op 141 stuks van de 2.335 archeologienota's met aktename. Dat is **6%** wat een lichte daling is ten opzichte van de 7,5% uit het voorgaande jaar (evarch59). Het percentage archeologienota's met beperkte samenstelling dat resulteerde in een aktename bedroeg 95% net als in 2021. Dit aktenamepercentage is overigens merkbaar hoger dan bij de archeologienota's als gehele groep (88,9%).

5.4 ARCHEOLOGIERAPPORTEN

Na een opgraving of na een vooronderzoek met ingreep in de bodem vanuit wetenschappelijke vraagstellingen stelt de erkende archeoloog een archeologierapport op. Dat dient hij in bij Onroerend Erfgoed. Een dergelijk archeologierapport is een eerste voorlopig verslag over het uitgevoerde veldwerk. In 2022 ontving het agentschap 202 van deze documenten (evarch32). **163 daarvan volgden uit opgravingen in het kader van vergunningsplichtige ingrepen**, 39 uit vooronderzoek met ingreep in de bodem en opgravingen (beide) met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen en onderzoek door het agentschap na een toevalsvondst.

De cijfers voor 2022 tonen een daling ten opzichte van de 274 rapporten die in 2021 werden ingediend (-15,7%).

In totaal hadden deze archeologierapporten betrekking op een onderzocht oppervlak van 172,28 hectare (evarch33). 22,62 hectare daarvan betrof onderzoek vanuit wetenschappelijke vraagstellingen. Het merendeel, **149,66 hectare (86,9%)**, kaderde in een verplicht uit te voeren opgraving bij **vergunningsplichtige handelingen**. In 2022 lag de totale oppervlakte areaal bij opgravingen **30 ha lager dan in 2021**.

53 van de 202 archeologierapporten, wat staat voor **26,2%**, werden buiten de termijn van 60 dagen ingediend.

5.5 EINDVERSLAGEN

Na de verwerking van het opgegraven materiaal en de opgemaakte onderzoeksdocumenten, stelt de erkende archeoloog een eindverslag op. Daarin staat de volledige verslaggeving over het archeologisch onderzoek en de beantwoording van de onderzoeksvragen. De maximale termijn voor het indienen daarvan, bedraagt twee jaar na het beëindigen van de opgraving. In 2022 ontving het agentschap 228 eindverslagen (evarch35). 171 daarvan (75%) volgden op een opgraving in het kader van vergunningsplichtige ingrepen. Dat zijn er 6,1% minder dan het voorgaande jaar. Voor vooronderzoeken en opgravingen in het kader van wetenschappelijke vraagstellingen dienden de erkende archeologen 38 eindverslagen in, voor toevalsvondsten waren dat er 19. 188 eindverslagen zijn ingediend in 2022 na het beëindigen van een opgraving in 2020, in 2021 of in 2022. Bij 40 eindverslagen (17,5%) situeerde de einddatum van de opgraving zich voor 1 januari 2020.

Het dalende aantal eindverslagen gaat in tegen de verwachte trend. Er werd namelijk vanuit gegaan dat het aantal eindverslagen dit of volgend jaar een plateau ging bereiken, rekening houdend met het vertragingseffect. Ook het dalen van het aantal archeologienota's heeft hier geen invloed op, het effect hiervan zou pas over enkele jaren zichtbaar moeten zijn. Het valt nog te zien of dit een trend is die zich blijft doorzetten. De geografische spreiding van de eindverslagen is beschikbaar via het Geoportaal van Onroerend Erfgoed¹⁵.

5.6 TOELATINGEN ONDERZOEK VANUIT WETENSCHAPPELIJKE VRAAGSTELLINGEN

Voor vooronderzoek met ingreep in de bodem en opgravingen met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen is een toelating vanwege Onroerend Erfgoed nodig. In 2022 vroegen erkende archeologen 63 van dergelijke toelatingen aan (evarch37, evarch38). Drie van de aanvragen voldeden niet, **60 kregen een positief antwoord**. Deze cijfers vertonen een daling in vergelijking met de voorgaande jaren. Van de verleende toelatingen dienden 16 voor vooronderzoek met ingreep in de bodem en 44 voor een opgraving, waarvan 11 voor onderzoek door het agentschap Onroerend Erfgoed na een toevalsvondst¹⁶.

5.7 TOEVALSVONDSTEN

Wanneer iemand buiten de context van een archeologisch onderzoek per toeval archeologische artefacten of een archeologische site vindt, moet hij dit melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed. Dit gebeurde 81 maal in 2022 (monitor40)¹⁷. 11 meldingen (13,5%) leidden tot een opgraving (evarch12). Voorgaand jaar waren dat er 22.

De twee zwaartepunten bij de geografische spreiding van de opgravingen naar aanleiding van een toevalsvondst lagen in de provincies Antwerpen en West-Vlaanderen, elk met vijf ingrepen. Dit jaar waren de toevalsvondsten die leiden tot een opgraving in de provincie West-Vlaanderen minder gerelateerd aan WO I en WO II erfgoed dan in de voorgaande jaren. Daarnaast was er één ingreep in Oost-Vlaanderen en geen enkele in Limburg of Vlaams Brabant.

Bij zeven van de 11 opgravingen werd het agentschap ondersteund door een archeologisch bureau dat het agentschap inhuurde via een raamcontract. Twee andere opgravingen werden uitgevoerd door de stadsarcheologische dienst van Antwerpen. Twee opgravingen voerde het agentschap volledig zelf uit.

6 EFFECTEN OP ACTOREN

6.1 INLEIDING

Dit hoofdstuk beschrijft de effecten van de archeologieregelgeving op de diverse betrokken actoren. Meer bepaald gaat het over erkende archeologen, erkende onroerenderfgoedgemeenten en

¹⁵ <https://geo.onroerenderfgoed.be>, laag "eindverslagen archeologie"

¹⁶ Artikel 5.5.4 van het Onroerenderfgoedbesluit bepaalt dat voor onderzoek na een toevalsvondst een onmiddellijke toelating met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen geldt, zonder de aanvraagprocedure daarvoor te moeten doorlopen. Toevalsvondsten zijn dus een deel van het traject voor wetenschappelijke vraagstellingen en krijgen ook een toelating. Ze leiden ook tot een archeologierapport en eindverslag.

¹⁷ Dit omvat alle meldingen in het toevalsvondstenloket.

intergemeentelijke onroerendergoeddiensten (IOED), erkende metaaldetectoristen en erkende onroerendergoeddepots. Het agentschap Onroerend Erfgoed komt niet afzonderlijk aan bod: de evaluatie van de regelgeving is geen werklasmeting van het agentschap. De analyses in dit deel gaan over werklasm, activiteitsgraad, efficiëntie van procedures uit de regelgeving en de manier waarop actoren met die procedures omgaan.

6.2 EFFECTEN OP ERKENDE ARCHEOLOGEN

6.2.1 Marktomvang en activiteitsgraad

Zoals vermeld in hoofdstuk 4 steeg het aantal erkende archeologen (natuurlijk persoon) ook in 2022. Eind 2022 waren dat er 318. Het totale aantal archeologienota's en nota's met aktenam nam af van 3.394 naar 3.133 (-7,7%). Bij de opgravingen komen we op ongeveer 250 effectief gestarte opgravingen, exclusief toevalsvondsten (evarch44). Dit houdt een daling in van 12%. **Daarmee zien we dat het werkvolume in 2022 op alle vlakken afnam, terwijl het aantal erkende archeologen bleef stijgen.**

Tegelijk is de uitvoering van de vroegere regelgeving, het Archeologiedecreet, stilgevallen. Het aantal vergunde prospecties met ingreep in de bodem was in 2020 en 2021 al gedaald tot het erg lage peil van drie. In 2022 daalde dit verder naar twee verleende vergunningen (indicator monitor24). Ook bij de vergunde opgravingen die nog verlopen volgens het Archeologiedecreet is het einde in zicht. In 2022 kreeg nog één opgraving een dergelijke vergunning (indicator monitor25). **De impact van het Archeologiedecreet op de werklasm voor erkende archeologen is daarmee zo goed als verdwenen.**

De activiteitsgraad op de archeologische markt kent grote variaties binnen de groep van erkende archeologen. In de eerste plaats kijken we naar de fase van het vooronderzoek (analyse19, analyse20). Een eerste vaststelling is dat in 2022 **132 van de 274 erkende archeologen (natuurlijk persoon) archeologienota's en nota's meldden (48,2%)**. Dat betekent dat meer dan de helft (51,8%) van de erkende archeologen niet zichtbaar actief is. In 2021 was dit 48,4%. Daaruit mag men echter niet afleiden dat de andere erkende archeologen niet betrokken zijn bij het opstellen van archeologienota's: de telling gebeurt op het niveau van de melding daarvan. De regelgeving zegt namelijk dat de erkende archeoloog de archeologienota meldt. Daarmee neemt de erkende archeoloog dus de verantwoordelijkheid voor de inhoud en kwaliteit van het gemelde document en het onderzoek dat eraan voorafging. Uiteraard zijn er veel meer personen betrokken bij het opstellen van die documenten: assistent-archeologen, (assistent-)jaardkundigen, historici, specialisten, maar ook erkende archeologen die op dat moment de rol van veldwerkleider op zich nemen. Deze rollen zijn nader beschreven in de Code van Goede Praktijk. Deze cijfers bevestigen dat er **ruimschoots voldoende erkende archeologen voorhanden** zijn maar dat die in praktijk niet allemaal deze rol opnemen, wat ook geen verplichting of noodzaak is.

Uit de analyse blijkt dat een groot deel van de 132 actieve erkende archeologen, namelijk 67 personen of 50,8%, instaat voor een relatief beperkt aantal (archeologie)nota's: tussen één en tien stuks per persoon (analyse19). Een volgende groep van 23 personen (17,4%) is goed voor 11 tot 20 documenten. In het midden van het spectrum bevinden zich 37 erkende archeologen (28% van degenen die meldingen deden) die tussen 21 en 100 documenten met aktenam realiseerden. Tot slot is er een kleine groep van vijf personen (3,8%) die goed is voor meer dan 100 archeologienota's en nota's met aktenam per jaar. In vergelijking met het voorgaande werkjaar zien we dat het **aandeel van de archeologen dat goed was voor één tot 10 (archeologie)nota's met aktenam en voor 11 tot 20 (archeologie)nota's met aktenam stijgt met respectievelijk 1,9% en 1,8%**. Het aandeel van de archeologen dat instaat voor 21 tot 100 documenten (-3,2%) met aktenam gaat in dalende lijn. Ten

6.2.2 Toezicht en kwaliteitscontrole

De kwaliteitscontrole op het archeologisch onderzoek gebeurt op twee manieren. Enerzijds door het beoordelen van toelatingsaanvragen voor vooronderzoek met ingreep in de bodem en de aktenaam van archeologienota's en nota's. Anderzijds door monitoring van en toezicht op de erkenning, en coaching van de archeoloog. Het eerste is een preventieve kwaliteitscontrole op individuele dossiers: nagaan of de voorgestelde handelingen conform zijn aan de regelgeving en de Code van Goede Praktijk. Het tweede is een curatieve actie op de globale werking: verifiëren of de uitgevoerde handelingen correct en kwalitatief verlopen zijn. Dat laatste gebeurt door terreinbezoeken, opvolgen van de erkenningsvoorwaarden, nalezen van documenten zoals archeologierapporten en eindverslagen, enz.

Als er tekortkomingen blijken op het vlak van kwaliteit, volgt in de eerste situatie een weigering of gebeurt er geen aktenaam. In de tweede situatie zijn er formele processen voorhanden, maar ook informele procedures. Op formeel vlak kan een evaluatie van de erkenning gebeuren, indien nodig gevolgd door een schorsing en mogelijk zelfs een intrekking van de erkenning. Andere instrumenten zijn de raadgeving en de aanmaning. Dat zijn vormen van zogenaamde "zachte handhaving". Een raadgeving is een bericht aan de erkende archeoloog dat hij dreigt een inbreuk te plegen als hij bepaalde handelingen zou uitvoeren en waarschuwt de betrokkene daarvoor. Een aanmaning kan gebeuren nadat een handeling heeft plaatsgevonden die een misdrijf is volgens de regelgeving. Een dergelijke aanmaning wijst de betrokkene op het gebeurde misdrijf en verzoekt om de handeling stop te zetten, te herstellen of in de toekomst niet meer te herhalen. Dit is evenwel niet te verwarren met een proces-verbaal. Tot slot zijn er ook ingebrekestellingen, een instrument dat vergelijkbaar is met een aanmaning. Het agentschap Onroerend Erfgoed zet in eerste instantie bij voorkeur in op de informele procedures. Dat krijgt vorm in coaching, feedbackgesprekken en de nieuwe digitale tool Mijn Erkenning. Op die manier krijgt de erkende archeoloog feedback over zijn werking en kwaliteit met enerzijds aandachtspunten die verbetering vergen en anderzijds sterke punten. De erkende archeoloog bepaalt dan zelf welke aspecten hij ter harte neemt en hoe hij die integreert in zijn werking. Deze manier van werken is vooral bedoeld om de erkende archeoloog te voorzien van alle informatie die hij nodig heeft om zelf de kwaliteitsborging binnen zijn organisatie vorm te geven en te garanderen.

In 2022 lag het **weigeringspercentage van toelatingsaanvragen voor vooronderzoek met ingreep in de bodem op 5%**. Dat is 5,1% lager dan het jaar voordien. Bij de **archeologienota's bedroeg dit 11,1% en bij de nota's 6,4%**. **Dat is iets beter dan het voorgaande werkjaar (-2,9% en -3,6% respectievelijk)**. Omgekeerd geformuleerd nam de aanvaardingsgraad van archeologienota's en nota's toe tot respectievelijk 88,9% en 93,6%.

Vier vijfde van de archeologen heeft een slaagpercentage van 80% of meer (analyse21). Bij de erkende rechtspersonen zien we dat geen enkele rechtspersoon bij minder dan 80% van zijn gemelde (archeologie-)nota's een aktenaam verkreeg.

In 2022 startte het agentschap **geen formele evaluaties op van erkende archeologen**. Er waren dan ook geen schorsingen of intrekkingen (evarch10, evarch11). In het kader van een klacht bij de Vlaamse Ombudsdienst over een in 2021 ingezette opvolging met het oog op evaluatie van een erkend archeoloog werd wel een bemiddelend traject meegelopen. In het kader van zachte handhaving verstuurde het agentschap **één raadgeving** en **één aanmaning**. Op het vlak van harde handhaving stelde de afdeling Handhaving een **aantal processen-verbaal** op voor misdrijven tegen de

archeologieregelgeving. Dat ging voornamelijk om het opgraven zonder toelating of in strijd met het programma van maatregelen en het niet aangeven van een toevalsvondst¹⁸.

In 2022 voerde het agentschap **geen feedbackgesprekken** met erkende archeologen. De focus in 2022 lag vooral bij de verdere ontwikkeling van Mijn Erkenning. Sinds juni 2022 kunnen de erkende archeologen de feedback raadplegen. In de komende jaren zal het mogelijk zijn om deze gegevens ook mee te nemen in de evaluatie van de archeologieregelgeving. Op 31 december 2022 waren er in totaal reeds 2.873 feedbackitems en wordt het platform ca. 300 keer per maand geraadpleegd door interne en externe bezoekers.

Een laatste aspect met betrekking tot toezicht en kwaliteitscontrole is het aantal pogingen dat een erkende archeoloog moet ondernemen om een aktename te bekomen (analyse16). Wanneer een gemelde archeologienota geen aktename krijgt, dan past de erkende archeoloog veelal de archeologienota aan en meldt hij deze opnieuw. Soms gebeurt het dat ook deze aangepaste versie niet voldoet en volgt opnieuw geen aktename, waardoor de erkende archeoloog een derde versie meldt. Op die manier zijn er twee of meer archeologienota's voor eenzelfde onderwerp of project. Dit heeft een effect op het aktenamepercentage van de desbetreffende erkende archeoloog: herhaalde beslissingen om geen akte te nemen, leiden immers tot een lager percentage. Dit biedt een verdere nuancering van de eerdere cijfers hierover.

Bij de archeologienota's kregen 1.981 (84,8%) gemelde documenten direct een aktename. Dat is iets hoger dan de 82,5% van het voorgaande jaar. 281 archeologienota's (12%) kregen pas aktename na een hernieuwde en dus tweede melding. **In vergelijking met 2021 stijgt het percentage archeologienota's dat direct een aktename krijgt licht.** Ook in 2022 kregen dus meer dan 95% van de gemelde archeologienota's, net als in 2021, direct een aktename of na hoogstens één hernieuwde melding. 45 (1,9%) archeologienota's verkregen pas na twee negatieve beslissingen een aktename en bij 1,2% (28 stuks) waren er zelfs drie of vier negatieve beslissingen. Dit zijn er telkens iets minder als in het voorgaande jaar.

Bij de nota's zien we een gelijkaardige trend. **Bij 742 (93%) van de nota's volgde namelijk direct een aktename op de melding. In 52 nota's (6,5%) gebeurde dat na de tweede melding.** Daarmee verkreeg 99,5% van de nota's een aktename na de eerste of tweede melding. Dat is iets beter als 2021. Drie nota's verkregen aktename na twee negatieve beoordelingen (0,4%) en één stuk pas na drie negatieve beslissingen (0,1%).

6.3 EFFECTEN OP ERKENDE ONROERENDERFGOEDGEMEENTEN EN INTERGEMEENTELIJKE ONROERENDERFGOEDDIENSTEN

De erkende onroerendergoedgemeenten krijgen in het Onroerendergoeddecreet een aantal bevoegdheden toegewezen. Wat betreft archeologisch erfgoed gaat het onder meer om het behandelen van toelatingen van vooronderzoek met ingreep in de bodem, archeologienota's en nota's. Van de 55 toelatingsaanvragen voor vooronderzoek kwamen er vijf bij de erkende onroerendergoedgemeenten terecht (evarch27). Dat is 9,1%, wat een lichte daling ten opzichte van het voorgaande jaar inhoudt (2021: 10,1%). Bij de archeologienota's gaat het om 182 stuks op 2.628 (6,9%) en bij de nota's om 72 van de 853 (8,4%) (evarch17). In absolute aantallen betekent dit een **afname van het behandelde dossiervolume bij de erkende onroerendergoedgemeenten** ten opzichte van 2021. In totaal behandelden de erkende gemeenten dus 254 archeologie-gerelateerde

¹⁸ Gelet op lopende procedures geven we hier geen verdere details over exacte aantallen of inhoud van de dossiers.

dossiers (in 2021: 319)¹⁹. Dat is **7,3% van het totaal**, wat een iets kleiner aandeel is dan in 2021 (8,1%). De verschuiving van dossierbehandeling richting de erkende onroerenderfgoedgemeenten lijkt hiermee af te vlakken.

Binnen de groep van de erkende onroerenderfgoedgemeenten bestaan er grote verschillen in het aantal te behandelen archeologienota's en nota's (analyse22). Die komen door een andere ruimtelijke dynamiek in de verschillende gemeenten en door het verschil in omvang van de gemeenten. Wat betreft behandeling van archeologienota's en nota's is de **stad Roeselare de koploper met 42 dossiers**, een kleine stijging ten opzichte van het voorgaande jaar (37 stuks.) De stad Leuven, die de afgelopen jaren steeds koploper was, volgt met 39 archeologienota's en nota's, een kleine daling ten opzichte van het vorige jaar (46 dossiers). Turnhout, Koksijde en Beerse behandelden respectievelijk 25, 20 en 17 documenten. Koksijde behandelde daarmee zes meldingen minder dan in 2021, Turnhout behandelt twee meldingen meer en Beerse vier meldingen meer dan het voorbije jaar. Vijf van de erkende onroerenderfgoedgemeenten behandelen in 2022 10 t.e.m. 15 stuks (Kontich, Kasterlee, Haacht, Beernem en Rotselaar). Bij Kontich betekent dit een afname van het aantal te behandelen documenten. De meeste erkende onroerenderfgoedgemeenten behandelden één tot negen archeologienota's en nota's. Voor Oud-Turnhout, Riemst, Brecht, Zonnebeke en Rijkevorsel is er een afname van het aantal te behandelen documenten. Globaal genomen betekent dit 12 dossiers per erkende onroerenderfgoedgemeente hetgeen een lichte daling is ten opzichte van het gemiddelde van 14 dossiers per gemeente het voorbije jaar.

19 van de 22 erkende onroerenderfgoedgemeenten laten zich ondersteunen door een intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst. In 2022 deden zeven verschillende diensten op die manier de voorbereiding van beoordelingen van (archeologie)nota's voor het college van burgemeester en schepenen. **Erfgoed Noorderkempen²⁰ bereidde de beslissing voor over 72 archeologienota's en nota's**, goed voor 28,3% van alle documenten waarover een erkende onroerenderfgoedgemeente een beslissing nam. IOED Midwest stond in voor 42 dossiers, wat 16,5% inhoudt. WinAr²¹ staat op de derde plaats met 38 dossiers, 15%. Zuidrand volgt met 15 dossiers (6%). De andere IOED's kennen een aanzienlijk lager volume.

In hoofdstuk 5 kwam de aard van de genomen beslissingen al in hoofdlijnen aan bod (aktename, aktename met voorwaarden, geen aktename). Daarbinnen bestaat er slechts een geringe variatie tussen de beslissingen die een erkende onroerenderfgoedgemeente neemt en die van het agentschap Onroerend Erfgoed (analyse22). Het globale percentage dat geen aktename verkreeg over 2022 bedroeg 10% voor de archeologienota's en nota's samen (evarch17). Bij het agentschap lag dit op 10,1% en bij de erkende onroerenderfgoedgemeenten samen op 9,1%. In vergelijking met het voorgaande jaar daalt het percentage zonder aktename zowel bij het agentschap (-1,9%) als bij de erkende onroerenderfgoedgemeenten licht (-0,9%). Gelet op de beperkte absolute aantallen bij de erkende gemeenten, is deze daling niet noodzakelijk betekenisvol. Een andere beoordeling bij een beperkt aantal dossiers leidt namelijk al direct tot een verschuiving in de percentages.

Bij de aktename zien we verder dat Onroerend Erfgoed in 2,2% van de gevallen voorwaarden verbond aan de aktename. Dat is iets minder dan het voorgaande werkjaar (-0,9%). Bij de

¹⁹ Daarnaast hebben de erkende onroerenderfgoedgemeenten onder meer nog bevoegdheden in het behandelen van toelatingsaanvragen voor handelingen aan beschermd erfgoed. Deze vallen buiten het onderwerp van dit rapport.

²⁰ Erfgoed Noorderkempen ondersteunt de erkende onroerenderfgoedgemeenten Baarle-Hertog, Beerse, Kasterlee, Oud-Turnhout, Rijkevorsel, Turnhout en Vosselaar.

²¹ WinAr ondersteunt de erkende onroerenderfgoedgemeenten Bekkevoort, Haacht, Holsbeek en Rotselaar.

onroerendergoedgemeenten steeg het aandeel aktename onder voorwaarden aanzienlijk tot 3,5% (2021: 1%).

Qua aktename ligt de beoordeling door het agentschap en de erkende gemeenten in dezelfde lijn.

Ook op het vlak van inventarisatie kunnen de erkende onroerendergoedgemeenten initiatieven ondernemen. In 2022 vonden geen nieuwe vaststellingen plaats van de inventaris van archeologische zones (zie hoofdstuk 4.2). Dat betekent niet dat erkende onroerendergoedgemeenten en erkende IOED's intussen geen initiatieven nemen om archeologische zones verder in kaart te brengen. Dat geldt evenzeer voor de kaart met gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Daarnaast zijn erkende onroerendergoedgemeenten en IOED's vaak erg actief op het vlak van publiekswerking en draagvlakverbreding.

6.4 EFFECTEN OP ERKENDE METAALDETECTORISTEN

In 2022 deden de erkende metaaldetectoristen 941 meldingen (evarch05). In 2021 waren er dat 1.554. Dit betekent een daling met een derde terwijl het aantal detectoristen opnieuw steeg. Daarmee blijft het aantal meldingen ten opzichte van het aantal erkende metaaldetectoristen aanzienlijk lager liggen dan wat men zou verwachten. **De discrepantie tussen het aantal erkende detectoristen en het aantal meldingen van detectievondsten nam in 2022 verder toe.**

Men moet daarbij wel in het achterhoofd houden dat één enkele melding meerdere vondsten kan omvatten. Daarnaast opereert een aantal detectoristen, als vrijwilliger of op zelfstandige basis, bij archeologisch onderzoek in het kader van vergunningsplichtige werken of wetenschappelijke vraagstelling en opgravingen bij toevalsvondsten. Deze vondsten worden niet gemeld via de meldingstool voor detectievondsten maar worden in de archeologienota, nota, archeologierapporten en eindverslagen opgenomen.

Concreet waren de 941 meldingen afkomstig van **153 individuele detectoristen** (analyse39). Dat betekent dat 7.584 erkende metaaldetectoristen geen enkele melding deden in 2022. Sommigen zijn, al dan niet tijdelijk, niet (meer) actief of troffen geen meldingsplichtige vondsten, anderen lieten na om te melden. Met andere woorden: **2% van de erkende detectoristen staat in voor alle meldingen.** Bij degenen die plichtsgetroouw hun vondsten meldden, lag de mediaan van het aantal meldingen op twee en driekwart van hen deed één tot zes meldingen. Eén persoon meldde 93 maal.

Het overgrote deel van de detectievondsten is afkomstig van akkers (77%). In mindere mate leverden ook weilanden vondsten op (9,5%). Waterbodems (magneetvissen), stranden, tuinen en bossen zijn minder gefrequentierd of leveren minder vondsten op. De maanden mei, juni, juli en augustus leveren het minst aantal meldingen op. Niet geheel verwonderlijk gezien dit net de maanden zijn waarin de akkers het minst toegankelijk zijn.

Wat betreft opvolging voerde het agentschap een formele evaluatie uit bij de erkenning van vijf metaaldetectoristen. Die leidde in alle gevallen tot een schorsing (evarch08). Na het nemen van afdoende remediërende maatregelen door de betrokkene hief het agentschap één van deze schorsingen weer op (evarch10). Bij de overige vier liep de schorsingsprocedure nog op het einde van 2022.

7.3 EFFECTEN VAN VOORONDERZOEK OP HET VERGUNNINGSTRAJECT EN BOUWPROCES

7.3.1 Vergunningstrajecten met archeologienota: hoeveel, waar, wat, wie?

In 2022 namen Onroerend Erfgoed en de erkende onroerenderfgoedgemeenten akte van 2.335 archeologienota's (evarch17). Dat is tevens het maximale aantal vergunningstrajecten dat te maken kreeg met een verplichting tot archeologisch vooronderzoek²². Het aantal verleende vergunningen voor nieuwbouw in Vlaanderen bedroeg in datzelfde jaar 25.953 (in 2021: 28.605)²³. **Dit betekent dat maximaal 9% van de vergunningen voor nieuwbouw in Vlaanderen in aanraking kwam met archeologie.** Gezien binnen de hele groep omgevingsvergunningen, dus **nieuwbouw en renovatie samen, is dat 5%**. In 2021 was dit respectievelijk 8,6% en 4,6%. Deze cijfers zijn dus **quasi gelijk aan het voorgaande werkjaar.**

De geografische spreiding van de archeologienota's vertoont hetzelfde patroon als de voorgaande werkjaren. Bijna overal in Vlaanderen komen vergunningsaanvragen voor die te maken krijgen met archeologisch onderzoek²⁴. Concentraties zien we vooral in en rond de steden (bv. Antwerpen, Gent, Brugge), terwijl gebieden met lage dichtheid overeenkomen met eerder landelijke regio's (bv. kustpolders). **Dit patroon weerspiegelt de ruimtelijke dynamiek en ruimtelijke structuur van Vlaanderen.**

Een verdere analyse van de vergunningstrajecten die met archeologie te maken krijgen, leert dat **82,3% van die trajecten gebeurt in opdracht van een private bouwheer** (vastgoedprofessional, particulier, onderneming, ...) (evarch25). De andere 17,7% gebeurt in opdracht van een publieke initiatiefnemer, met de nadruk op lokale besturen (gemeentebestuur: 10,3%, provinciebestuur: 1,5%, Vlaamse overheid: 5,7%). Deze verhoudingen variëren licht van jaar tot jaar, maar blijven steeds in dezelfde grootteorde. De vorige evaluaties concludeerden al dat publieke initiatiefnemers in verhouding met hun bouwactiviteit vaker te maken krijgen met een archeologisch traject bij hun projecten. Dat beeld verandert niet. Een deel van de verklaring ligt in de criteria uit artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet die meer vrijstellingen voorzien voor projecten van private initiatiefnemers.

Uit de verdeling van de oppervlakte van de onderzochte gebieden blijkt dat de grootste groep daarvan groter is dan een hectare (47,3% van de archeologienota's). 23,6% heeft een oppervlak tussen een halve hectare en één hectare en 18,5% gaat over een onderzoeksgebied tussen 3.000 en 5.000 m². 10,3% beslaat 300 tot 3.000m² en amper 0,2% is kleiner dan 300m² (analyse23). **Zeven op de tien archeologienota's gaan dus over een projectgebied groter dan 5.000m².** Dit beeld blijft gelijkaardig over de jaren heen, met kleine verschuivingen van ca. één procent. Het onderzochte oppervlak van de nota's is kleiner. Dat is logisch: archeologienota's hebben een bureauonderzoek als basis en dat gaat over het volledige projectgebied van de geplande werken. Nota's daarentegen zijn meestal gebaseerd op proefsleuvenonderzoek en dat gebeurt vaker maar op een deel van het totale projectgebied.

²² Dit aantal ligt eigenlijk nog iets lager aangezien enkele archeologienota's, ondanks aktename, nogmaals gemeld worden en opnieuw een aktename verkregen omwille van gewijzigde plannen of aanvulling met bijkomende informatie door de erkende archeoloog. Deze archeologienota's met aktename komen dan meerdere keren voor, ook al horen zij maar bij één project.

²³ <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bouwen-wonen/bouwvergunningen>

²⁴ Voor een kaart met de locaties waar archeologisch vooronderzoek gebeurde, zie figuur 6.2 in A. Eryvynck, K. Haneca, R. Annaert, I. In ' Ven, I. Jansen, M. Martens, E. Meylemans, A. Lentacker (2023) Evaluatie Archeologie 2022. Kenniswinst archeologieregelgeving. Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed.

Hoewel we voor deze onderverdeling in klassen gebruik maken van de oppervlaktecriteria uit het Onroerenderfgoeddecreet, is er geen strikte één-op-één verhouding. Bij het afbakenen van de onderzoekszone in het archeologieportaal beperken de archeologen zich tot het plangebied dat daadwerkelijk onderwerp vormde van het vooronderzoek. Dat beslaat vaak maar een deel van de betrokken percelen, terwijl het totale oppervlak daarvan bepaalt of een archeologienota nodig is.

7.3.2 Archeologienota's en nota's: welk soort onderzoek is nodig?

Voor het opmaken van een archeologienota of nota kan de erkende archeoloog gebruik maken van verschillende onderzoeksmethodes. Bureauonderzoek is steeds het verplichte vertrekpunt. Afhankelijk van de resultaten daarvan kunnen andere methodes nodig blijken, zoals landschappelijk bodemonderzoek, proefsleuvenonderzoek of archeologisch booronderzoek. In dit stuk gaan we verder in op de onderzoeksmethodes die de erkende archeologen in 2022 aanwendden voor het opmaken van de archeologienota's en nota's.

88,9% van de archeologienota's met aktename beperkte zich tot een bureauonderzoek²⁵ (analyse36). Dat is **0,8% minder** dan vorig jaar. In 8,7% van de gevallen volgde op het bureauonderzoek nog een landschappelijk bodemonderzoek vooraleer de archeologienota op te maken. Dat is een stijging met 1,2% ten aanzien van 2021. In amper 1% van de archeologienota's vond na het bureauonderzoek een proefsleuven- of proefputtenonderzoek plaats (23 gevallen) en in slechts 0,6% van de situaties werden een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuven- of proefputtenonderzoek uitgevoerd (14 situaties). Dit is bijna de helft ten opzichte van het voorgaande jaar. Alle andere combinaties van onderzoeksmethodes staan samen voor maar 0,7%. Globaal kunnen we in vergelijking met 2021 stellen dat de verhouding tussen de verschillende methodes van vooronderzoek quasi gelijk blijft. De variaties schommelen tussen maximum 1,2% en minimum 0,3%.

Bij de archeologienota's waar enkel bureauonderzoek gebeurde, bestaat de mogelijkheid om een archeologienota met beperkte samenstelling op te maken. Een dergelijke archeologienota beperkt zich tot bureauonderzoek en ze is mogelijk wanneer de erkende archeoloog op basis van een beperkt aantal doorslaggevende argumenten kan aantonen dat geen verdere maatregelen aan de orde zijn. Deze vorm van archeologienota heeft de bedoeling sneller en goedkoper te zijn dan een archeologienota met volledige samenstelling. Van alle archeologienota's met aktename uit 2022 kenden er 141 of **6% een beperkte samenstelling** (evarch59). Een aandeel dat **lager** ligt dan in het voorgaande werkjaar (7,5%). De situaties waarin dergelijke archeologienota mogelijk is, staan omschreven in de regelgeving. In 2022 gaf de erkende archeoloog het vaakst (30,5%) het ontbreken van potentieel op kenniswinst aan (evarch60). In 29,1% van de gevallen is er door de geplande werken geen impact op het erfgoed en in 21,3% van de situaties motiveert de erkende archeoloog dat er geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het terrein. In 19,2% gaat het om een combinatie van redenen. In vergelijking met het voorgaande jaar zijn er minder situaties waar de archeoloog geen erfgoed verwacht (-8%). **Het ontbreken van kennispotentieel weegt nog steeds het zwaarste door, maar is bijna gelijk aan het ontbreken van een impact door de geplande werken.**

Bij de nota's liggen de verhoudingen qua onderzoeksmethodes volledig anders (analyse36). Daar baseert 38% zich enkel op proefsleuvenonderzoek dat dan in uitgesteld traject is uitgevoerd. Dat is een stijging met 2,8% ten aanzien van het voorgaande jaar. Het aandeel nota's dat proefsleuvenonderzoek combineert met landschappelijk bodemonderzoek stijgt van 25% naar 28,7% (+3,7%). De situaties die daar ook nog eens verkennend archeologisch booronderzoek aan toevoegen, komen op 16,6% (+9,8%).

²⁵ Dit betekent niet dat deze archeologische trajecten eindigen na dit bureauonderzoek. Afhankelijk van de voorziene maatregel gebeurt in een aanzienlijk deel nog een andere vorm van vooronderzoek, maar dan in uitgesteld traject (zie 7.3.3).

46,3% en daalt het aandeel “uitgesteld vooronderzoek” omgekeerd van 55,1% naar 51,7%. Het aantal proefsleuvenonderzoeken dat plaatsvindt voorafgaand aan de vergunningsaanvraag blijft zo laag dat geen zinnige uitspraken te doen zijn over de aard van de maatregelen. Het valt op dat de verhoudingen tussen de maatregelen bij de archeologienota’s redelijk stabiel bleven.

Volgens het Onroerenderfgoeddecreet kan men vooronderzoek met ingreep in de bodem uitstellen wanneer het onmogelijk is om het uit te voeren voorafgaand aan de vergunningsaanvraag (bv. omdat het terrein nog bebouwd is), of als dit juridisch (bv. onteigening), economisch of maatschappelijk onwenselijk is. **52,7% van de aangehaalde redenen voor uitstel betreft de onmogelijkheid om het vooronderzoek al uit te voeren** (2021: 47,7%, evarch26). Vaak gehoorde redenen zijn sloop- of kapvergunningen die de initiatiefnemer eerst moet verkrijgen, gewassen die de grondgebruiker nog moet oogsten, en terreinen die nog niet in eigendom of toegankelijk zijn. Ook blijken verkavelingsprojecten door professionele ontwikkelaars regelmatig te gebeuren via een grondaankoop onder opschortende voorwaarde. In 28,5% van de gevallen geven initiatiefnemers aan dat ze willen wachten met de uitvoering van het verdere vooronderzoek tot ze zekerheid hebben over het verkrijgen van de vergunning. Dat valt onder de noemer economische onwenselijkheid (2021: 26,3%) en speelt dus samen met de voorgaande situatie. Een kleinere groep, namelijk 16,5%, verwijst naar juridische onwenselijkheid (2021: 23,5%). De concrete redenen sluiten vaak aan bij de “onmogelijkheid”: geen eigenaar zijn van het terrein of nog moeten wachten op bepaalde vergunningen. Een kleine minderheid, namelijk 2,4%, geeft maatschappelijke onwenselijkheid op, bijvoorbeeld verkeershinder bij vooronderzoek in het kader van wegenaansluiting (2021: 2,4%). **In vergelijking met de voorgaande werkjaren lijkt de juridische onwenselijkheid terrein te verliezen op de economische onwenselijkheid en fysieke onmogelijkheid. De maatschappelijke onwenselijkheid blijft gelijk.**

Eerder gaven we al de verhoudingen van de verschillende maatregelen die de erkende archeoloog voorstelt in de nota, na afloop van het uitgestelde vooronderzoek. Nu kijken we in meer detail naar de onderzoeksmethodes die daartoe leiden. Daar zien we dat bij nota’s die louter landschappelijk bodemonderzoek omvatten 96,6% tot de conclusie kwam dat geen verdere maatregelen nodig zijn. Dat is 4,7% meer dan de voorgaande jaren. Als deze onderzoeken uitgevoerd waren voorafgaand aan de vergunningsaanvraag, had het aantal nota’s bijna 15% lager gelegen, had de initiatiefnemer duidelijkheid gekregen over de noodzakelijke maatregelen nog voor zijn vergunningsaanvraag, en had bijna 97% van deze gevallen een einde gekend na de archeologienota. Dit illustreert de nadelige effecten van het uitstellen van vooronderzoek.

Bij landschappelijke bodemonderzoeken in combinatie met proefsleuven resulteert 79,9% in “geen maatregelen” en 15,7% in een opgraving. Bij de proefsleuvenonderzoeken neemt het aandeel opgravingen af met 1,4% tot 77,9%. In de situaties waar een combinatie bestaat van landschappelijk bodemonderzoek, verkennend archeologisch booronderzoek en proefsleuven, ligt het aandeel “geen maatregelen” op 84% en komen de opgravingen op 14,8%. De andere combinaties komen onvoldoende voor om zinnige uitspraken te doen over de voorgestelde maatregelen. **De verdeling van de maatregelen naargelang de gebruikte onderzoeksmethodes fluctueert van jaar tot jaar maar toont ook dit jaar geen drastische verschuivingen.**

Zoals eerder besproken heeft de maatregel “uitgesteld vooronderzoek” een sterk vertekenend effect op de cijfers. Op het einde van de rit is het doel van het archeologische voortraject om aan een initiatiefnemer duidelijkheid te bieden of hij maatregelen moet treffen voor een gedegen omgang met het archeologisch erfgoed. En zo ja, of dat dan een opgraving dan wel een behoud in situ is. Het uitgestelde vooronderzoek als maatregel is slechts een tijdelijke tussenstap (of tussenstop) in dat traject. Het is uiteindelijk het resultaat van dat uitgestelde vooronderzoek dat van belang is. Daar

Wanneer men alleen werkt aan een archeologienota gedurende vijf werkdagen of men werkt er met twee aan, dan is het aantal werkdagen gelijk, maar het aantal mensdagen dubbel zo groot.

Bij de archeologienota's met aktename ligt de mediaan op vier werkdagen. Dat is één dag minder dan de voorgaande jaren. In de densiteitsgrafiek (analyse1) is een duidelijke piek zichtbaar op vijf werkdagen. Het aantal archeologienota's dat langer dan tien werkdagen vergt, is erg beperkt. **Bij de nota's met aktename ligt de mediaan op vijf werkdagen, net zoals bij de archeologienota's is dat één dag minder dan in het voorgaande werkjaar.** Hier zien we pieken op vijf en tien werkdagen. **Vooraf het aantal nota's dat vijf werkdagen in beslag neemt is groot.**

Deze patronen vertonen variaties naargelang de benutte onderzoeksmethoden (analyse1). Archeologienota's gebaseerd op louter **bureauonderzoek** vertonen hetzelfde patroon als de globale groep archeologienota's. Dat is niet verbazend, aangezien die de grote meerderheid van de archeologienota's uitmaken (88,9%) en daarmee bepalend zijn voor het algemene beeld. Bekijken we de groep archeologienota's waar na het bureauonderzoek een **landschappelijk bodemonderzoek** volgde, dan ligt de mediaan op **zes werkdagen, net als vorig jaar.** De andere onderzoeksmethodes komen onvoldoende frequent voor om solide conclusies te trekken.

De archeologienota's met **beperkte samenstelling** nemen, zoals bedoeld, minder tijd in beslag dan de standaardversie. Hier zien we een mediaan van **drie werkdagen** (analyse3), net als vorig jaar.

Bij de **nota's op basis van uitgesteld proefsleuvenonderzoek** (de bulk van de nota's) ligt de mediaan op **vijf werkdagen, net als in 2021.** De spreiding loopt hoofdzakelijk tussen vier tot zeven werkdagen. Komt een proefsleuvenonderzoek voor in combinatie met **landschappelijk bodemonderzoek**, dan neemt de mediaanduur toe met één werkdag. De langstdurende uitgestelde vooronderzoeken bevinden zich in de groep "combinatie archeologische boringen". De mediaan ligt daar op tien werkdagen. Dat komt doordat in deze groep vaak meer dan twee methodes gecombineerd voorkomen, bv. landschappelijk bodemonderzoek met archeologisch booronderzoek en proefsleuven. De spreiding binnen deze groep is ruimer dan bij de andere. De tijdsinvestering in dergelijk booronderzoek is immers sterk afhankelijk van het aantal boringen en het volume opgeboord sediment.

Uit de vorige evaluaties bleek al dat het uitstellen van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een effect heeft op de tijdsduur voor de opmaak van een archeologienota. Door het quasi ontbreken van voorafgaande proefsleuvenonderzoeken, kunnen we dit effect enkel nog meten voor landschappelijk bodemonderzoek (analyse4). Bij de archeologienota's staat dit voor een mediaanduur van twee werkdagen, bovenop het bureauonderzoek van vier werkdagen. Nota's op basis van landschappelijk bodemonderzoek kennen een mediaanduur van vier werkdagen, bovenop de vier werkdagen van het bureauonderzoek uit de archeologienota. Voorafgaand uitvoeren kost dus zes werkdagen, uitgestelde uitvoering acht werkdagen. Het uitstellen zorgt dus voor een toename met twee werkdagen. Die zijn onder meer te verklaren vanuit de bijkomende (afzonderlijke) rapportering in de nota. Dit effect blijkt onvoldoende door te wegen om initiatiefnemers aan te zetten om het vooronderzoek maximaal in een vroeg stadium te laten uitvoeren. De lagere zekerheid over de impact van archeologie op het bouwproces op het moment van vergunning blijkt dus onvoldoende zwaar door te wegen om te kiezen voor een preventief traject.

Tot slot onderzochten we voor de nota's uit 2022 wat het jaar was waarin de voorafgaande archeologienota gemeld werd. Dat is dan de tijd die verstreken is tussen het melden van een archeologienota met maatregel "uitgesteld vooronderzoek" en het melden van de nota die resulteert uit dat uitgestelde vooronderzoek (analyse18). Of anders gezegd: hoeveel tijd verstrijkt er zoal tussen

een archeologienota en de nota die daar in 2022 uit volgde? De spreiding varieert hier alvast enorm. Van minder dan een maand tot meer dan vijf jaar, wat betekent dat in 2022 nog steeds nota's binnenlopen die volgen op archeologienota's uit de begindagen van de vernieuwde regelgeving (2016). De mediaan ligt op 405 dagen (een jaar en een maand), het gemiddelde op 518 dagen (vier maanden meer). Dit ligt in lijn met het voorgaande jaar.

Kijken we meer in detail naar het jaar waarin het archeologietraject startte, dan blijkt dat van alle nota's die in 2022 aktename verkregen 0,1% nog voortvloeide uit een archeologienota van 2016. 1,8% was het gevolg van een archeologienota uit 2017, 4,8% volgde op een archeologienota uit 2018 en 9,8% volgde op een archeologienota uit 2019. 20,4% volgde op een archeologienota uit 2020 en het gros (43,4% of 346 exemplaren) volgde op een archeologienota uit 2021. In 19,8%, tot slot, gebeurden archeologienota en nota in hetzelfde jaar. Dit is 1,2% minder dan in 2021. Als conclusie kunnen we dus stellen dat er **globaal genomen een goed jaar verstrikt tussen een archeologienota en de daaruit volgende nota. Het aantal archeologienota's dat in hetzelfde jaar nog gevolgd wordt door een nota ligt rond de 20%**. Ook zien we dat zeven jaar na het opstellen van de archeologienota's er, weliswaar zeer beperkt, toch nog nota's volgen. Dit tijdsverloop is niet het gevolg van het archeologische proces, maar hangt samen met het vergunnings- en bouwtraject.

7.4 EFFECTEN VAN OPGRAVINGEN OP VERGUNNINGSTRAJECT EN BOUWPROCES

In 170 van de 3.133 archeologienota's en nota's die in 2022 aktename kregen, stelde de erkende archeoloog een opgraving voor als maatregel (evarch51). Dat is 5,4%, een lichte daling ten opzichte van de 7,7% in 2021. In 65,9% van die gevallen volgt de opgraving uit een nota, in de resterende 34,1% direct uit de archeologienota. In vergelijking met vorig jaar komen er meer opgravingen voort uit nota's (65,9% tegenover 60%). De maatregel "opgraven" in een archeologienota of nota is echter maar een intentie. Het is immers perfect mogelijk dat de werken nooit vergund geraken of dat ze nooit gerealiseerd worden²⁶.

Daarnaast weten we ook hoeveel opgravingen er in 2022 effectief van start gingen. De erkende archeoloog meldt namelijk de start van het veldwerk aan Onroerend Erfgoed. Afgelopen jaar ontving het agentschap 250 meldingen van aanvang voor opgravingen (evarch44). De meest relevante in dit kader zijn de opgravingen bij vergunningsplichtige ingrepen. Daarvan startten er 221, wat een daling met 35 betekent ten opzichte van het voorgaande jaar (-13,7%). Dit impliceert dat **bij 221 bouwwerven in 2022 het veldwerk van een opgraving volgens het archeologische traject bij vergunningsplichtige ingrepen aanving**. De daling van gestarte opgravingen is niet direct te verklaren door de kleinere hoeveelheid archeologienota's en nota's. De invloed hiervan zouden we pas na een tweetal jaar zien. De opgraving volgt namelijk pas nadat de vergunning verleend is, eventueel uitgesteld vooronderzoek is afgerond, vervolgens een uitvoerder is aangesteld voor de opgraving, enz. Dit zorgt voor een zeker tijdsverloop tussen het voorstellen van de maatregel en het uitvoeren ervan.

In 2022 ontving Onroerend Erfgoed **163 archeologierapporten die resulteren uit opgravingen bij vergunningsplichtige ingrepen** (evarch32). Dat is 18,9% minder dan in 2021. De archeologierapporten vormen een indicator voor het aantal opgravingen waarvan het veldwerk afgerond is. Na een sterke

²⁶ Niet elke archeologienota met de maatregel "opgraving" hoeft effectief uit te monden in een opgraving. Indien de initiatiefnemer nooit een vergunning aanvraagt (omdat hij in planningsfase afziet van het project), de vergunningsaanvraag op een weigering stuit, of de initiatiefnemer na vergunning het project alsnog afblaast, dan zal de voorgestelde opgraving niet gebeuren. De maatregelen in een archeologienota gaan immers uit van het verlenen én realiseren van de vergunning.

toename in 2019, zien we dat het tempo van de stijging daalde in 2020 en 2021, en er in 2022 een afname is tot **onder het niveau van 2019**.

Op basis van de archeologierapporten en eindverslagen kunnen we uitspraken doen over de tijdsduur van het veldwerk (evarch48) en de onderzochte oppervlakte (evarch33, evarch34).

Globaal kunnen we stellen dat de **opgravingen** waarvan het veldwerk eindigde in 2022 betrekking hadden op **149,66 hectare aan vergunningsplichtige ingrepen** (evarch33, evarch34). Dat oppervlak kunnen we niet afzetten tegen het totale oppervlak aan verleende omgevingsvergunningen, aangezien dit laatste niet gekend is.

Als we kijken naar de oppervlakte van de individuele opgravingen zoals de archeologen die aangeven bij het indienen van hun archeologierapport, dan blijkt een kwart kleiner te zijn dan 1.185m² (analyse32). De helft is kleiner dan 2.751m² (mediaan). Met een oppervlak tot 8.035m² vatten we al driekwart van de opgravingen. Het laatste kwart is groter. Deze waarden liggen hoger dan die van voorgaand jaar. Hoewel we door de ruime spreiding in oppervlaktes niet kunnen spreken van de “doorsnee” opgraving, zouden we hier drie groepen kunnen onderscheiden: “kleine” opgravingen tot 1.000m², “gewone” opgravingen tussen 1.000 en 8.000m² en “grote” opgravingen met een oppervlak boven 8.000m².

De tijdsduur van de opgravingen drukken we uit in werkdagen (evarch48). Dat gaat dus om het aantal dagen waarop de archeoloog aan de slag was bij het veldwerk van de opgraving. Deze dagen hoeven niet noodzakelijkerwijs aaneensluitend te gebeuren, en zeggen ook niets over de arbeidsinspanning. Deze termijn geeft in grote lijnen aan hoeveel werkdagen de opdrachtgever moet incalculeren in zijn bouwplanning voor de uitvoering van het veldwerk. **De mediaantermijn van het veldwerk van de opgravingen bedroeg 13 werkdagen, wat ruim tweeënhalve weken is. Driekwart van de opgravingen was wat betreft hun veldwerk afgerond binnen de 27 werkdagen.** De langste opgraving duurde 436 dagen, of één jaar en twee maanden. Uit deze spreiding blijkt dat het **gros van de opgravingen een relatief beperkte impact heeft op het tijdsverloop van het bouwproces.**

Na het veldwerk van de opgraving volgt nog een fase van **verwerking** waarin de archeoloog de onderzoeksdocumenten, vondsten en stalen bestudeert en zijn bevindingen omzet in een eindverslag. De tijdsduur tussen het einde van het veldwerk en het indienen van het eindverslag heeft **geen effect op het bouwproces**. Dat gaat immers van start zodra het veldwerk klaar is.

7.5 ARCHEOLOGIETRAJECT EN RUIMTELIJK PROCES: DE FLOW

De grootste impact van het archeologietraject op het bouwproces ligt bij de opgravingen. Die nemen immers het meeste tijd in beslag, kosten meer geld en zorgen voor een tijdsverloop tussen de afgifte van de vergunning en de start van de realisatie. Vooraleer het zo ver komt, vindt er een heel traject plaats. Hieronder vatten we dit archeologisch traject samen in het perspectief van de ruimtelijke ontwikkeling.

Van **alle omgevingsvergunningen** in Vlaanderen in 2022 kregen er 2.335 of **5% te maken met een archeologisch traject**. Van deze trajecten eindigden er 33,2% (775 stuks) direct na het bureauonderzoek in de conclusie dat geen verdere maatregelen nodig waren. Na andere vormen van vooronderzoek, uitgevoerd voor de vergunningsaanvraag, stijgt dat tot 895 projecten. **38,3% van de vergunningen die in 2022 een archeologisch traject doorliepen, weet op het moment van vergunningsaanvraag al dat er geen verdere maatregelen met betrekking tot archeologie nodig zijn. In 3,6% van de gevallen is al zekerheid dat een opgraving aan de orde is of dat initiatief nodig is voor**

////////////////////////////////////

behoud in situ. 58,8% van de vergunningstrajecten kiest voor een uitgesteld vooronderzoek (1.374 stuks). In vergelijking met 2021 is er een lichte stijging van het aantal projecten dat al op het moment van de vergunningsaanvraag weet dat geen verdere maatregelen nodig zijn (+ 0,5%). Deze stijging is voornamelijk te wijten aan het inzetten van bijkomende onderzoeksmethodes aansluitend op het bureauonderzoek.

Van 83 archeologienota's (3,6% van de 2.335 trajecten) is al geweten dat een opgraving moet plaatsvinden. Dat ligt 0,1% hoger dan in 2021. Daarnaast zal nog een bijkomend aantal opgravingen volgen uit de uitgestelde vooronderzoeken. Bij de nota's uit 2022 was dat in 15,4% van de gevallen zo (123 stuks). Bij 221 bouwwerven startte in 2022 ook het veldwerk van een archeologische opgraving.

Uit de resultaten blijkt ook dat in slechts een **zeer beperkt aantal ontwikkelingsprojecten** een mogelijkheid tot **behoud in situ** bestaat (0,8% van de archeologienota's en nota's in 2022). Deze aanhoudende tendens geeft aan dat behoud in situ niet evident is in de vergunningsfase, bij gebrek aan alternatieven. In de fase van de ruimtelijke planning, wanneer alternatieven voor bestemmingen en inrichting worden afgewogen, zijn er meer mogelijkheden voor deze vorm van archeologische erfgoedzorg. Dit staat in contrast met de intenties van het Verdrag van Valletta en daarmee het Onroerenderfgoeddecreet, die behoud in situ als voorkeursoptie beschouwen. De regelgeving voorziet echter niet in een volwaardige archeologische afweging in het kader van ruimtelijke planning, zoals RUP- of MER-procedures. Waar dit wel gebeurt, blijken in praktijk weinig realistische alternatieven voorhanden in dicht bebouwd Vlaanderen.

8 FINANCIËLE EFFECTEN

8.1 INLEIDING

Dit hoofdstuk gaat dieper in op de financiële effecten van het archeologische proces. Deze effecten hebben betrekking op de initiatiefnemers, maar evenzeer op de overheid. De centrale vraag is: wat kost archeologie? Niet alleen de totale kostprijs komt aan bod, maar ook deelaspecten zoals de relatie tussen gehanteerde onderzoeksmethodes en kostprijs, het effect van de beperkte samenstelling op de factuur voor een archeologienota, de kostprijs van onderzoek na toevalsvondsten, de kostprijs van archeologische opgravingen, enz.

8.2 FINANCIËLE EFFECTEN VAN TOEVALSVONDSTEN

Het onderzoek na melding van een toevalsvondst gebeurt door Onroerend Erfgoed. Naast inzet van eigen personeel en middelen besteedt het agentschap via raamcontracten ook een aantal taken uit aan de archeologische markt. Bij het grootste deel van de opgravingen huurt Onroerend Erfgoed langs die weg archeologen en logistieke ondersteuning in om de eigen archeologen bij te staan. **In 2022 bedroeg de totale kostprijs voor het onderzoek na toevalsvondsten 335.099 euro** (evarch55). Dat betekent een **daling met 527.946 euro** ten opzichte van het voorgaande jaar. De kosten betreffen voornamelijk de uitbesteding aan archeologische bureaus (252.525 euro) en de eigen personeelskost (82.574 euro).

De kost voor de uitbesteding is sterk gedaald ten opzichte van 2021 (252.525 in 2022 t.o.v. 723.647 euro in 2021) omdat er in 2022 maar de helft zoveel toevalsvondsten tot een opgraving leidden. Het merendeel van de toevalsvondsten werd uitbesteed en eigen personeel en middelen focusten in 2022 vooral op rapportage van een aantal grote projecten uit het verleden.

Als een bouwwerf langer dan 30 dagen stilligt door de opgraving na melding van een toevalsvondst, kunnen de betrokkenen aanspraak maken op een schadevergoeding. Het gaat hier in de eerste plaats om de bouwheer. Geen enkele opgraving duurde in 2022 langer. De kostprijs voor schadevergoedingen bedraagt dan ook nul euro, net als de voorgaande jaren (evarch56).

8.3 PREMIE VOOR VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

Sinds april 2019 bestaat er een premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem. Die is bestemd voor particulieren, kleinschalige ondernemingen en kleinschalige verenigingen die met dergelijk onderzoek te maken krijgen. Sommige ontwikkelingen zijn uitgesloten: verkavelingen, projecten bestemd voor verkoop, projecten van professionele ontwikkelaars, enz.

De berekening van de premie gebeurt op forfaitaire wijze aan de hand van een formule, en de kosten voor het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem blijven voor rekening van de initiatiefnemer. Die kan de premie aanvragen zodra er een aktenaam is van de archeologienota of nota die het vooronderzoek met ingreep in de bodem afsluit. De premie bedraagt 80% van de forfaitair berekende kostprijs van het vooronderzoek met ingreep in de bodem.

Het agentschap keurde 26 premie-aanvragen goed, met een uitgekeerd totaalbedrag van 100.540 euro (evarch64, evarch65). Zowel het aantal uitgekeerde premies (van 47 naar 26), als het totaal uitgekeerde bedrag daalt (van 217.319 euro naar 100.540 euro) sterk ten opzichte van 2021.

8.4 PREMIE VOOR BUITENSPORIGE OPGRAVINGSKOSTEN

Voor archeologische opgravingen bestaat al langer een premie: de premie voor buitensporige opgravingskosten. Deze heeft dezelfde doelgroep als de premie voor archeologisch vooronderzoek en dezelfde werken of types projecten zijn uitgesloten van de premie. Ook hier gebeurt de berekening op forfaitaire basis en blijft een vast startbedrag als franchise voor rekening van de initiatiefnemer. Het vroegst mogelijke moment om de premie aan te vragen, is bij de indiening van het archeologierapport, dus maximaal twee maanden na het einde van het veldwerk.

In 2022 keurde het agentschap Onroerend Erfgoed aanvragen goed van 9 initiatiefnemers (2021: 15), die samen een totaalbedrag van 107.272 euro uitgekeerd kregen (evarch53, evarch54). We zien dat in 2022 dus amper de helft zoveel initiatiefnemers een premie voor buitensporige opgravingskost toegekend krijgen ten opzichte van 2021. Het totaal uitgekeerde bedrag daalt ook van 332.945 naar 107.272 euro. **De halvering van het aantal premienemers leidt tot een derde van het uitgekeerde totaalbedrag.**

8.5 SOLIDARITEITSFONDSEN

Naast de premies voor vooronderzoek en voor buitensporige opgravingskosten, voorziet de onroerenderfgoedregelgeving in de mogelijkheid om archeologische solidariteitsfondsen op te richten, te erkennen en te subsidiëren. Een dergelijk fonds vraagt een bijdrage van zijn leden, bijvoorbeeld in verhouding tot het aantal gerealiseerde projecten, ook voor projecten waar geen archeologische opgraving noodzakelijk bleek. Met die middelen keert het fonds een tussenkomst uit aan leden die te maken krijgen met een opgraving. De concrete modaliteiten voor lidmaatschap, inning en uitkering zijn onderwerp van een overeenkomst tussen het fonds en de minister. Die kan een subsidiëring geven voor de werking van het erkende fonds. Ook in 2022 **zag geen enkel archeologisch solidariteitsfonds het levenslicht** (evarch57), waardoor de teller op nul blijft staan. Er was dan ook **geen sprake van subsidies** (evarch58).

8.6 PROJECTSUBSIDIES SYNTHESE-ONDERZOEK

De initiatiefnemers van ontwikkelingsprojecten zijn verantwoordelijk voor de kosten van het archeologisch onderzoek dat noodzakelijk is bij hun projecten. Maar dat onderzoek is beperkt tot de onderzochte site en de interpretatie daarvan. Diepgaander onderzoek, bijvoorbeeld syntheses over sites heen of een diepgaande uitwerking van een exemplarische site, kunnen niet verhaald worden op de initiatiefnemer. Juist om dit kennispotentieel vanuit de verplichte onderzoeken toch te exploiteren en te laten terugvloeien naar de maatschappij, is de projectsubsidie voor archeologisch syntheseonderzoek in het leven geroepen. In die zin is de kost ervan rechtstreeks verbonden aan het archeologische traject. Jaarlijks was hiervoor aanvankelijk een bedrag van één miljoen euro vooropgesteld, sinds 2020 is dit bijgesteld tot 940.000 euro.

In 2022 kende de minister bevoegd voor onroerend erfgoed aan **zes projecten** een subsidie voor syntheseonderzoek toe²⁷ (monitor48). De verleende subsidies bedroegen in totaliteit **856.308 euro** (monitor49). Deze financiële ondersteuning is een stimulans voor de kenniswinst die voortvloeit uit het verplichte archeologische onderzoek in Vlaanderen.

8.7 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

Met betrekking tot de kost voor het archeologisch vooronderzoek, in de praktijk de archeologienota's en nota's, gaan de analyses zowel over het totaalbeeld als de relatie tussen kostprijs en diverse factoren. De analyses in dit luik zijn gebaseerd op de kostengegevens zoals de erkende archeologen die ingeven in het archeologieportaal bij melding van de archeologienota of nota. De bedragen zijn in principe exclusief btw en betreffen enkel de kosten die direct verbonden zijn aan het archeologisch vooronderzoek. Als de erkende archeologen inaccurate gegevens invoeren, kan dit een vertekening van de resultaten geven. Om dit effect te beperken, houden de analyses geen rekening met sterk afwijkende waarden (bv. archeologienota's waarvoor een kostprijs van één euro is ingegeven).

De totale gerapporteerde kostprijs voor de opmaak van de 2.335 **archeologienota's** met aktename bedroeg **5.098.000 euro** (evarch52). Voor de 798 **nota's** met aktename na uitgesteld vooronderzoek was dat **4.604.361. Samen is dat 9.702.361 euro**.

Wat betreft archeologienota's ligt de totale kost 1.527.291 euro lager dan het voorgaande jaar. Dat is een daling met 23,1%. Deze daling ligt niet in verhouding met de daling van het aantal archeologienota's (-4,8%).

Bij de nota's komt de kost 2.065.274 euro lager uit dan het vorige werkjaar. Dat is een daling van 31%. In aantal daalde het aantal nota's met 15,2%.

Samengeteld bedraagt de **daling** van de totale kostprijs voor archeologienota's en nota's ten opzichte van het voorgaande werkjaar **3.592.565 euro, een daling van 27%**.

De mediaanprijs van **archeologienota's bedraagt 1.800 euro**, 200 euro minder dan in 2021 (analyse8). De spreiding in kostprijs is klein, wat vooral komt omdat de archeologienota's in hoofdzaak gebaseerd zijn op bureauonderzoek. Daarvan weten we dat de karakteristieken van het project, zoals oppervlak, weinig invloed hebben op de kostprijs.

²⁷ Een overzicht en inhoudelijke beschrijving van deze projecten is te vinden op: <https://www.onroenderfgoed.be/projecten-2022>

Bij de **nota's** is de variatie groter. Daar ligt de mediaanprijs op **4.200 euro**, 800 euro minder dan voorgaand jaar. Het gemiddelde ligt met 5.814 euro wat hoger, wat erop wijst dat een beperkt aantal duurdere nota's het gemiddelde opdrijven. **Drie kwart van de nota's kost minder dan 6.000 euro** (in 2021: 7.000 euro). Dat de spreiding in de prijzen groter is dan bij de archeologienota's komt omdat uitgestelde vooronderzoeken meer variatie kennen in de toegepaste methodes.

Zoals ook de voorbije jaren aangehaald, bestaat er een **duidelijke relatie tussen de kostprijs van een archeologienota en nota, en de onderzoeksmethodes** die nodig waren voor de opmaak ervan (analyse11). Wanneer enkel **bureauonderzoek** volstond om tot een archeologienota te komen, dan bedraagt de mediaanprijs **1.750 euro**. Dat is 150 euro lager dan het voorgaande jaar en 250 euro minder dan het jaar daarvoor. De spreiding in deze kostprijzen is klein. Binnen de groep archeologienota's op basis van bureauonderzoek bevinden zich ook de archeologienota's met beperkte samenstelling. Die blijken, zoals de bedoeling is, goedkoper dan de versie met volledige samenstelling (analyse10). De mediaankost ligt 28,6% (1.250 euro) en de gemiddelde kost 23,9% lager (1.420 euro). Komt er bovenop het bureauonderzoek ook nog **landschappelijk bodemonderzoek**, dan verschuift de prijsvork. De mediaan bedraagt dan **2.850 euro**, wat 250 euro lager is dan in 2021. Het landschappelijk bodemonderzoek zorgt daarmee voor een toename van ongeveer 1.100 euro in de kostprijs ten opzichte van enkel bureauonderzoek. Conclusies over archeologienota's waar **proefsleuvenonderzoek** volgt op het bureauonderzoek zijn niet mogelijk door het te kleine aantal.

Bij de nota's zijn proefsleuven de meest frequente onderzoeksmethode. De mediaanprijs daarvoor ligt op **4.000 euro**. Een jaar eerder was dat 4.750 euro. Bij nota's op basis van **landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuvenonderzoek** komt de mediaanprijs op **4.995 euro** (2021: 5.000 euro). Daarmee zorgt het landschappelijke luik voor een stijging met 995 euro tegenover nota's waar enkel proefsleuvenonderzoek gebeurde. Beperkt de nota zich tot landschappelijk bodemonderzoek, dan is de mediaanprijs 2.000 euro. Dat was in 2021 2.471 euro.

Bij de overige groep nota's is zowat overal verkennend of waarderend archeologisch booronderzoek een van de aangewende methodes. Die komen dan voor in combinatie met landschappelijke boringen, proefsleuvenonderzoek of nog andere methoden, in wisselende combinaties. **De mediaanprijs van vooronderzoeken waar archeologisch booronderzoek deel van uitmaakte, bedroeg 7.000 euro**. Dat is ca. 1.250 euro minder dan voorgaand jaar (2021: 8.242 euro). Hoewel een één-op-één vergelijking niet mogelijk is door de veelheid aan combinatie-opties, blijkt dat de archeologische boringen zorgen voor een toename in de mediaanprijs in een grootteorde van ongeveer 2.500 euro.

De eenheidsprijzen van alle frequente onderzoeksmethoden, zoals bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek, proefsleuvenonderzoek en archeologisch booronderzoek dalen. Deze wijzigingen hebben ook een impact op de mediaanprijzen voor archeologienota's en nota's, die dalen naar respectievelijk 1.800 en 4.200 euro. Bij de nota's zien we dat driekwart zich onder 6.000 euro situeren terwijl dit in 2021 nog 7.000 euro was.

Bij de relatie tussen het statuut van de initiatiefnemer en de kostprijs zien we vooral het verschil in uitstelgedrag gereflecteerd (analyse13). Bij de archeologienota's valt namelijk op dat deze aangevraagd door de private bouwheren zich vooral concentreren rond twee pieken op ongeveer 1.500 en 2.000 euro. Bij de publieke bouwheren is die piek op 2.000 euro minder uitgesproken en ligt het aandeel duurdere archeologienota's hoger. Maar van publieke bouwheren weten we dat ze minder vaak het resterende vooronderzoek uitstellen, en dus vaker ook al betalen voor landschappelijk bodemonderzoek of proefsleuven in de fase van de archeologienota. En dat soort onderzoek is nu eenmaal iets duurder.

Tot slot blijkt er geen significant verband te bestaan tussen de omvang van het projectgebied en de kostprijs van het vooronderzoek, als we de totale groep daarvan bekijken (analyse14). **De oppervlakte van het onderzochte gebied varieert soms sterk voor eenzelfde prijs. Er is wel een link met het aantal werkdagen (analyse9).** Dat is logisch: archeologisch onderzoek is een arbeidsintensief werk en loonkost maakt een aanzienlijk deel uit van het totale kostenplaatje.

8.8 OPGRAVINGEN

De kosten voor **opgravingen** rapporteren we in het **jaar waarin de erkende archeoloog het eindverslag indiende**. Pas dan is de opgraving volledig afgerond en zijn alle kosten gekend. In praktijk is het perfect mogelijk en zelfs courant dat de initiatiefnemer al in eerdere jaren een deel van die kosten heeft betaald. Archeologiebureaus factureren immers vaak in schijven, net zoals aannemers. Een eerste schijf kan dan komen na afronding van het veldwerk, een tweede bij oplevering van het archeologierapport en een eindafrekening gebeurt dan bij oplevering van het eindverslag. De gerapporteerde kosten zijn exclusief btw en hebben enkel betrekking op de directe opgravingskost. Eventuele gevolgcosten, bv. voor terreinherstel, maken hier geen deel van uit.

De **totale kost** voor archeologische opgravingen bij ontwikkelingsprojecten met eindverslag in 2022 bedroeg **6.965.998 euro** (analyse 33). Dat ging over 171 stuks (in 2021: 182 stuks). De **mediaankost** bedraagt **25.000 euro**. Met een kostprijs van maximaal 43.482,5 euro vatten we al drie kwart van alle opgravingen.

In 2022 noteren we 13 onderzoeken waarvan de kostprijs meer dan 100.000 euro bedroeg (in 2021 20). Bij 7 projecten situeert de kostprijs zich tussen de 100.000 en 200.000 euro. Het merendeel daarvan (vijf) kost minder dan 150.000 euro. Twee projecten situeren de kostprijs tussen 200.000 en 250.000 euro, twee andere tussen 250.000 en 300.000 euro. De twee hoogste waarden waren een project van 319.401 en een project van 665.235 euro.

De kostprijzen voor de afgeronde opgravingen kunnen we afzetten tegen de raming die de erkende archeoloog daar na het vooronderzoek voor opgaf (analyse34). De Code van Goede Praktijk verplicht de erkende archeoloog immers om, ten behoeve van de initiatiefnemer, een raming van kosten en tijd voor de voorziene maatregelen op te nemen in de archeologienota of nota. Deze oefening deden we op basis van de eindverslagen uit 2022 en 2021 waarvoor de raming voldoende eenduidig beschikbaar was. Bij 69,4% van de opgravingen bleek de factuur uiteindelijk lager uit te vallen dan de raming na het vooronderzoek. 27,1% eindigde hoger. Meer in detail zien we dat 52,5% van de opgravingen meer dan 20% goedkoper uitvalt dan geraamd. Bij 21,2% ligt de eindafrekening meer dan 50% lager dan de raming. 30,4% bevindt zich in een vork van de raming plus of min 20%. De kleinste groep, 17,2%, komt uit op een factuur die meer dan 20% boven de raming ligt.

8.9 TOTALE FINANCIËLE EFFECTEN

Zoals we eerder zagen, bedroeg de gekende kost voor **archeologisch vooronderzoek** en de opmaak van archeologienota's en nota's in 2022 in totaal 9.702.361 euro (evarch52). Van die 9,7 miljoen euro kwam ongeveer 5,1 miljoen euro op het conto van archeologienota's en ging 4,6 miljoen euro naar nota's. Bij de **opgravingen** kwam de totale gekende kost op **6.965.998 euro**. Die bedragen komen, in navolging van het Verdrag van Valletta, ten laste van de initiatiefnemers van de betrokken projecten. Het is niet mogelijk om ze af te zetten tegen de totale realisatiekost van ontwikkelingsprojecten in Vlaanderen, bij gebrek aan cijfers daarover. Naast de kost die initiatiefnemers betaalden voor vooronderzoek en opgravingen, besteedde het agentschap Onroerend Erfgoed **335.099 euro aan het**

onderzoek na toevalsvondsten. Dat brengt de totale gekende kost voor archeologisch onderzoek bij ontwikkelingsprojecten in 2022 op 17.003.458 euro (17 miljoen).

Dat is ongeveer 3,9 miljoen euro minder dan het voorgaande werkjaar. De daling van de totaalkost komt voornamelijk op het conto van de nota's en archeologienota's. **Verder namen de kosten voor opgravingen slechts in beperkte mate toe en daalden de uitgaven voor de toevalsvondsten.** De daling bij de archeologienota's en nota's volgt niet enkel uit een lager totaal aantal, maar ook uit de lagere individuele kostprijs. Bij de toevalsvondsten is de verklaring voor de daling te zoeken in de afwezigheid van omvangrijke projecten.

Bij deze totaalkost kunnen we ook nog de 856.308 euro voor de toegekende projectsubsidies voor archeologisch syntheseonderzoek rekenen. De 100.540 euro van de premie voor archeologisch vooronderzoek en de 107.272 euro voor de premie voor buitensporige opgravingskosten mogen we echter niet zomaar bovenop de eerder vermelde kosten tellen. Deze premies zijn immers te rekenen als een tegemoetkoming vanwege de overheid in het aandeel kosten dat de initiatiefnemers moeten dragen. De totale investering blijft hetzelfde, maar er is een verschuiving van initiatiefnemers naar overheid. **Dit alles brengt het totaal van de kosten op 17.859.766 euro.**

Daarnaast investeren ook andere actoren als erkende onroerenderfgoedgemeenten, gemeenten die deel uitmaken van een IOED, erkende onroerenderfgoeddepots, provincies, verenigingen en anderen financieel in de Vlaamse archeologische erfgoedzorg. Op dit moment is er echter geen structureel zicht op de omvang van deze bedragen en de doelen waarvoor die aangewend worden.

9 MEERJARENEFFECTEN

9.1 INLEIDING

Nu het vernieuwde archeologietraject zeven jaar loopt, stabiliseren veel tendensen zich en kunnen we **uitspraken doen over een langere termijn.** Enerzijds kijken we naar de **evolutie van een aantal centrale cijfers** van 2016 tot 2022 en pogen we relevante tendensen te detecteren. Anderzijds zetten we **cijfers uit eerdere jaren in een nieuw daglicht** vanuit de evoluties sindsdien. De jaarcijfers geven bijvoorbeeld inzicht in de archeologienota's en nota's van een specifiek jaar, maar veel daarvan bevatten uitgesteld vooronderzoek als maatregel. Pas na de uitvoering daarvan is geweten welke definitieve maatregel aan de orde is. Daarom kijken we terug op alle trajecten van archeologisch vooronderzoek die intussen volledig afgerond zijn, en waarvan de definitieve maatregelen, kost en tijdsinvestering bekend zijn.

9.2 EVOLUTIES

De eerste vaststelling van de **GGA-kaart** begin 2016 bevatte 1.750 gebieden, goed voor 184 km² (evarch23). Eind 2016 was dit al verdubbeld in aantal en steeg ook de oppervlakte met 30%. Sindsdien nam het **aantal elk jaar toe met zowat 15%. In 2022 was er een aangroei van 16,3%.** Bij het **oppervlak** is de aangroei sowieso minder snel: die lag eerdere jaren rond de **5% en kwam afgelopen jaar iets hoger uit.** De tragere aangroei van de oppervlakte komt doordat in de beginfase omvangrijke thematische pakketten met vaak uitgestrekte gebieden op de kaart kwamen. Voorbeelden hiervan zijn kunstmatige waterlopen, voormalige ontginningen, al het archeologische onderzoek uit de voorgaande tien jaar, enz. In recentere jaren is de bron voor nieuwe gebieden vooral te zoeken in de

in de andere richting. De redenen daarvoor zijn enerzijds te zoeken in een wijziging van de regelgeving op het vlak van ruimtelijke ordening en anderzijds in de onervarenheid met de nieuwe archeologieregelgeving. Sindsdien stabiliseerde de situatie op **ongeveer 2.400 nieuwe archeologietrajecten per jaar**. Bij de nota's verliep de evolutie meer gestaag. Doordat er vaak een geruime tijd verloopt tussen een archeologienota en de daaropvolgende nota, zien we pas een jaar na de start van het vernieuwde traject de eerste nota's verschijnen. Na een snellere toename in 2018, vertraagde de aangroei in 2019, 2020 en 2021 tot ongeveer 19% op jaarbasis. De verwachting was dat we hier een plateau gingen bereiken, maar in 2022 was er een sterke daling van het aantal nota's. De komende jaren zullen aanwijzen of er in 2021 of 2022 een respectievelijk uitzonderlijk hoog of uitzonderlijk laag aantal nota's was.

Bij de **onderzoeksmethodes** valt op dat de erkende archeoloog meestal maar één enkele methode gebruikt bij een **archeologienota**. Dat is dan **bureauonderzoek**. Die tendens was al van bij het begin zo, maar werd nog sterker met de tijd. Dat is vooral het gevolg van het systematisch uitstellen van elke andere onderzoeksmethode die nog volgt na het bureauonderzoek. Zeker vanaf 2018 is die trend duidelijk. Bij de **nota's** valt op dat **sinds 2018 het aantal gebruikte onderzoeksmethodes binnen het vooronderzoek toeneemt**. Was in 2017 nog 74% van de nota's beperkt tot één onderzoeksmethode, meestal proefsleuvenonderzoek, dan daalde dit in 2019 naar 44%. In 2020 nam dat aandeel terug toe tot 53%, dit bleef ook zo in 2022 met 52,9%. Ongeveer de helft van de nota's beperkt zich dus tot een enkele onderzoeksmethode. In iets minder dan een derde van de nota's hanteerde de erkende archeoloog twee methodes en in 16,7% zelfs meer dan twee. We zien vooral een **toegenomen gebruik van landschappelijk bodemonderzoek en archeologisch booronderzoek**, die voornamelijk in combinatie met proefsleuvenonderzoek voorkomen.

Op het vlak van **tijdsinvestering** bleven de archeologienota's doorheen de laatste jaren **quasi constant** op vijf werkdagen, in 2022 daalde dit naar vier werkdagen. De mediaanwaarde van de tijdsinvestering bij de nota's daalde de laatste jaren van zeven naar vijf werkdagen. De iets langere tijdsduur bij de nota's hangt samen met de meer tijdsintensieve onderzoeksmethodes waar die zich op baseren. De duurtijd bij opgravingen is iets langer dan in 2021 (van 11 naar 13 werkdagen).

Qua **kostprijs** zien we bij de **archeologienota's een gestage daling vanaf 2017**. Zo kende de mediaanprijs op vijf jaar tijd een afname van maar liefst 40%. Dat is deels te verklaren door het vaker uitstellen van onderzoeksmethodes die verder gaan dan bureauonderzoek en die meer tijd vergen (verschuiving van een deel van de tijdsinvestering naar de nota). Anderzijds speelt hier de **marktwerking**, wat vooral de laatste twee jaar het geval is. Bij de **nota's** lag de mediaankost al enkele jaren stabiel op 5.000 euro, maar deze **daalde in 2022 naar 4.200 euro**. Qua **totaalkost voor het vooronderzoek** zijn 2016 en 2017 uitzonderlijk: het eerste jaar omdat het maar een half jaar was en het tweede jaar door het uitzonderlijk grote volume. In 2020 en 2021 zagen we een afvlakking, waarbij de totale kost van het vooronderzoek uitkomt tussen 11 en 12,5 miljoen euro, **maar in 2022 daalde dit naar 9,7 miljoen euro**. Binnen die globale kost staan telkens een beperkt aantal uitzonderlijke projecten voor een gezamenlijke kost van 0,5 tot 1 miljoen euro. De kostprijs van opgravingen stijgt lichtjes sinds 2020 en bedraagt ongeveer 6,9 miljoen euro.

9.3 RETROACTIEF

Elk jaar kijken we naar de onderzoeksmethoden, kosten en tijdsinvestering die de erkende archeologen aanwendden. Maar veel van die zaken, met name bij het uitgesteld vooronderzoek en de opgravingen, horen bij een traject dat eerder al opstartte. Daarom combineren we nu archeologienota's, nota's, archeologierapporten en eindverslagen. Op die manier kunnen we **uitspraken doen over volledig afgeronde onderzoekstrajecten**. Enerzijds zijn dat archeologienota's waar het nodige onderzoek al

volledig gebeurde voorafgaand aan de vergunningsaanvraag, anderzijds combinaties van archeologienota's met de daaropvolgende nota en archeologierapport of eindverslag.

In totaal hebben we intussen **11.216 afgeronde trajecten van vooronderzoek**. **Voor opgravingen bij vergunningsplichtige ingrepen zijn 928 trajecten beëindigd wat betreft het veldwerk**. **600 van dergelijke projecten mondden al uit in een eindverslag en zijn daarmee afgerond**. In die gevallen combineren we gegevens over de aanvang van het veldwerk, de afronding daarvan en - waar voorhanden - de indiening van het eindverslag met de archeologienota's en nota's die tot de opgraving leidden.

Kijken we naar de **onderzoeksmethodes** die erkende archeologen toepasten bij afgeronde trajecten van vooronderzoek, dan zien we dat zelfstandig bureauonderzoek, zonder daaropvolgende andere methode, het meest frequent is (LTanalyse7). In **53,5% van de trajecten stopt het verhaal na het bureauonderzoek**. Veelal omdat dit uitwijst dat er weinig impact is van de geplande werken of dat een behoud in situ mogelijk is. Soms is direct duidelijk dat een opgraving aan de orde is en kan de archeoloog daar al een aanpak voor bepalen. Op plaats twee staat de combinatie van bureauonderzoek met **proefsleuven of proefputten**. Die zijn goed voor **17,6%** van de afgeronde trajecten. In deze gevallen geeft het proefsleuvenonderzoek uitsluitsel over de aanwezigheid en aard van een sporensite. In **12,2%** van de afgeronde trajecten kan de archeoloog een definitieve uitspraak doen na een combinatie van bureauonderzoek met **landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven**. Op de vierde plaats eindigt het vooronderzoek na een combinatie van bureauonderzoek en **landschappelijk bodemonderzoek (9,9%)**. In die gevallen duiden de bodemomstandigheden aan dat er geen site aanwezig is, of blijkt dat een eventuele site voldoende beschermd is tegen de impact van de bouwwerken. De uitgebreide combinatie van bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek, archeologische boringen en proefsleuvenonderzoek is goed voor 3,6% van de afgeronde trajecten. In die kleine groep uitgebreidere trajecten blijkt op basis van het landschappelijk bodemonderzoek dat er potentieel is op prehistorische artefactensites. Het archeologisch booronderzoek gaat dan na of die daadwerkelijk aanwezig zijn terwijl het proefsleuvenonderzoek zich richt op sporensites. Bij deze verhoudingen moet men in het achterhoofd houden dat die **continu wijzigen**, naarmate er meer vooronderzoekstrajecten voltooiing kennen.

Bij de **maatregelen** van afgeronde vooronderzoekstrajecten blijkt dat de grote meerderheid, namelijk **85,2%, besluit dat geen verdere maatregelen nodig zijn** (LTanalyse1). **12,9% besluit tot een opgraving**, al hoeft die niet over het gehele gebied te beslaan (combinatie met behoud in situ). Louter behoud in situ en verdere verwerking van het verzamelde materiaal uit het vooronderzoek landen op respectievelijk 1,0% en 0,7%. Het is duidelijk dat in onze Vlaamse ruimtelijke ordening voorlopig **weinig ruimte bestaat voor het fysieke behoud van archeologische sites**. Kijken we naar de evolutie van de maatregelen in de afgeronde trajecten over vier jaar, dan zien we dat het aandeel opgraving niet significant varieert. Enkel voor het laatste jaar zien we een lager aandeel opgraving, wat komt doordat daar relatief gezien nog veel meer uitgestelde vooronderzoeken wachten op uitvoering. Naarmate meer trajecten afronding krijgen, kan het aandeel opgraving dus nog enigszins toenemen, maar we verwachten dat de grootteorde gelijk zal blijven.

Op **tijdsvlak** zien we dat de meest voorkomende groep vooronderzoekstrajecten **vijf werkdagen** in beslag neemt (LTanalyse3). De mediaan bedraagt zeven werkdagen. Dat komt door het grote aantal dat zich beperkt tot bureauonderzoek, waarbij de tijdsinvestering globaal op vijf dagen ligt. **Eens de kaap van de 20 werkdagen gepasseerd, zijn de aantallen erg laag**. Anders gezegd: bij de afgeronde vooronderzoeken nam de groep die zich beperkt tot bureauonderzoek veelal maximaal vijf werkdagen in beslag en vergden degene waar meer onderzoek gebeurde slechts bij uitzondering meer dan 20 werkdagen.

Bij de **kosten** zien we dat de **mediaan van de afgeronde trajecten van vooronderzoek op 3.100 euro** ligt (LTanalyse5). **De vooronderzoeken die meer dan 10.000 euro kosten zijn eerder uitzonderlijk.** Dat heeft te maken met de link die we eerder legden tussen kostprijs en de gehanteerde onderzoeksmethoden. Blijft het vooronderzoek beperkt tot bureauonderzoek, dan ligt de mediaankost op 2.100 euro, over alle afgeronde trajecten van de afgelopen zes jaar heen. Door zijn grote aantal is deze groep sturend voor de globale mediaanprijs. Komt er landschappelijk bodemonderzoek bij het bureauonderzoek, dan stijgt de kost tot 3.885 euro. Bij de combinatie van bureauonderzoek en proefsleuvenonderzoek is die 7.000 euro en met landschappelijk bodemonderzoek daarbovenop neemt de prijs toe tot 7.800 euro. Daaruit blijkt dat de extra kost van dergelijk onderzoek op ongeveer 1.000-1.500 euro ligt. De duurste combinatie is het hele spectrum van bureauonderzoek over landschappelijk bodemonderzoek en archeologisch booronderzoek tot proefsleuven. Daar ligt de mediaanprijs op 10.500 euro.

Een steeds weerkerende vraag gaat over de uitgestelde vooronderzoeken waar nog geen resultaat van bekend is. In de archeologienota is dan opgenomen dat nog een uitgesteld vooronderzoek moet volgen, maar een nota over dat onderzoek ontbreekt vooralsnog, soms lange tijd na de archeologienota. Eerder zagen we al dat het vaak tot ruim een jaar duurt voordat die nota er is. Kijken we dan naar de huidige stand van zaken voor de afgelopen jaren, dan zien we dat **van alle uitgestelde vooronderzoeken die in 2016 als maatregel voorkwamen, intussen al 62,8% is afgerond** (LTanalyse4). **Voor 2017 en 2018 is dat respectievelijk 60,2% en 60,3%, voor 2019 gaat het om 56,4%, voor 2020 om 50,1%, voor 2021 om 35,9% en voor 2022 gaat het om 11,1%.** Dat laatste is normaal, gelet op de mediaantermijn van meer dan een jaar tussen de melding van beide documenten. We merken intussen de rode draad in deze evolutie. In hetzelfde jaar (“x”) komt al 10% van de nota’s binnen. Een jaar later (x+1) loopt dit op tot ongeveer 35 tot 40%, en na twee jaar (x+2) stijgt dit door naar 50%. Drie jaar na datum (x+3) ligt het aandeel op 55-60%. Vanaf het vierde jaar (x+4) is er nauwelijks nog een toename en stukt het aandeel opgeleverde nota’s net boven de 60%.

In aanvulling op het beeld bij de vooronderzoeken kijken we ook naar trajecten waarvan de **opgraving** startte of intussen zelfs afgerond is. In totaal zijn er ongeveer **1.115 trajecten van vooronderzoek waarvan de opgraving al aanving**. Dat aantal neemt uiteraard elk jaar toe: van 51 gestarte opgravingen in 2017 naar 221 in 2022. Over de zeven jaren samen besloten 1.442 archeologienota’s en nota’s dat een opgraving aan de orde was. Daarvan is intussen **zowat driekwart effectief van start gegaan**. Nogmaals, dit zijn enkel de opgravingen die volgen uit een archeologienota of nota, en niet de opgravingen bij toevalsvondsten of in het kader van wetenschappelijke vraagstellingen.

Van deze opgravingen zijn er intussen ook **928 waarvan het veldwerk is beëindigd** (LTanalyse9). Van trajecten die startten in **2016** en waar uiteindelijk een opgraving nodig bleek (al kan die beslissing de jaren nadien vallen, in het kader van de nota), is **76,1% intussen al klaar qua veldwerk**. Voor trajecten die begonnen in 2017, 2018 en 2019 is dat vergelijkbaar met respectievelijk 77,4%, 81,1% en 75,7%. Bij de recentere startjaren liggen de aandelen lager: 28,4% voor projecten uit 2020, 33,7% uit 2021 en 7,8% uit 2022. Het is duidelijk dat in veel van de trajecten het veldwerk van de opgraving pas is afgerond in het derde kalenderjaar na de initiële start van het vooronderzoek. Na het vierde jaar is er nauwelijks nog een toename en blijft het percentage steken op 75-80%. We zien in elk geval opnieuw een dubbel effect: enerzijds de graduele uitrol van het vernieuwde archeologische traject en anderzijds de lange doorlooptijd van dergelijke trajecten als gevolg van de vergunnings- en bouwprocessen. Van de 1.115 gestarte opgravingen mondden er intussen ook al **602 uit in een eindverslag. Dat is 54%**.

Wat de **doorlooptijd** betreft, ligt de mediaan voor het volledige traject, vanaf het melden van de initiële archeologienota tot en met het indienen van het eindverslag, op 780 kalenderdagen (LTanalyse8). Dat is **iets minder dan twee jaar en drie maand**. De spreiding vertoont een normale

verdeling en ligt voornamelijk tussen 502 en 1063 dagen (een jaar en vijf maanden tot drie jaar). De cijfers over de eindverslagen uit 2022 illustreren dit beeld. Daarvoor gingen we namelijk na in welk jaar het traject initieel startte met een archeologienota (analyse35). Bij 2,9% ervan was het startjaar 2016, bij 14,6% was dit 2017 en bij 25,2% was dit 2018. Het merendeel, namelijk 29,8%, begon in 2019 en 21,1% in 2020. 6,4% van de eindverslagen uit 2022 is het resultaat van een archeologienota uit 2021. Er werden geen eindverslagen ingediend waarvan het traject initieel startte in hetzelfde jaar.

Binnen die ganse doorlooptijd kunnen we een aantal **deelfasen** onderscheiden.

De eerste loopt vanaf de melding van de initiële archeologienota tot aan het melden van de eventuele daaropvolgende nota, na het aanvragen of verkrijgen van de omgevingsvergunning en de uitvoering van het uitgestelde vooronderzoek (LTanalyse2). Die mediaan bedraagt bij die deeltermijn 409 dagen (**ongeveer één jaar en één maand**, LTanalyse8). Het tijdsverloop tussen archeologienota en nota staat grotendeels los van het archeologische verhaal, maar is vooral het gevolg van het ontwikkelingsproces: de vergunningsprocedure en de voorbereiding van de realisatie (terreinaankoop, budgettering, plannen, aanstelling aannemers, enz.).

De tijdsduur tussen het indienen van de nota en de effectieve start van het veldwerk komt op 102 dagen mediaanwaarde. Dit suggereert dat er **tussen de aktename van de nota** (melden + 15 dagen) **en de start van het veldwerk van de opgraving nog ongeveer 87 dagen zou verlopen, wat neerkomt op zowat drie maanden. Een kwart is echter al gestart binnen de 34 dagen na aktename (één maand)**. Het contrast tussen de mediaan van 87 dagen en het gemiddelde van 224 illustreert de ruime spreiding van de individuele waarden. De tijd tussen de beslissing dat een opgraving aan de orde is en de effectieve start daarvan kan namelijk erg variëren, afhankelijk van de concrete situatie. Een deel van die termijn gaat naar het aanbesteden van de opgraving en de logistieke voorbereiding. Maar factoren als grondverwerving, aanbesteding van de bouwwerken, sloop, administratieve procedures en dergelijke meer spelen een veel zwaarderwichtigere rol.

Het **veldwerk** zelf duurt 17 kalenderdagen (mediaan), **ongeveer tweeënhalf week**. De spreiding is redelijk klein, maar er zijn een aantal uitzonderingen die aanzienlijk langer duren. Het gemiddelde ligt daardoor op 67 kalenderdagen. **Triekwart** van alle opgravingen is qua veldwerk afgerond op 64 dagen of minder, dus **maximaal twee maanden**. De duurtijd van het veldwerk kan samenhangen met de omvang van de opgraving zelf en de aard van de opgegraven site, maar evengoed met de manier waarop die is ingepland in de bouwwerkzaamheden.

De doorlooptijd die de archeologen besteden aan de laatste deelfase, namelijk de **verwerking van de veldresultaten en de rapportering** (eindverslag), komt op een mediaanwaarde van 465 dagen (ongeveer **een jaar en drie maanden**). De spreiding verloopt voornamelijk tussen zeven maanden en twee jaar. Dit tijdsverloop heeft geen impact op de bouwwerken: die starten immers al wanneer het veldwerk van de opgraving voltooid is. Bovendien is de archeoloog tijdens die periode niet continu aan de slag met het onderzoek: zo moet hij wachten op laboresultaten en werk van specialisten.

Een opgraving komt uiteraard voort uit een traject van vooronderzoek. We gingen na voor alle opgravingen met afgerond veldwerk welke methodes de archeoloog gebruikte bij het vooronderzoek dat daaraan voorafging (analyse37). Of anders gesteld: welk traject van vooronderzoek leidde tot de opgraving? In de meeste gevallen, met name 37,2%, bleek dit een combinatie van bureauonderzoek en proefsleuven te zijn. Kort daarna, met 25,7%, volgt louter bureauonderzoek. Dat komt bijvoorbeeld voor wanneer de archeoloog verder kan bouwen op eerder onderzoek in het verleden, of in aanloop naar werfbegeleidingen waar verder vooronderzoek niet mogelijk is. De combinatie van bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuvenonderzoek gaat schuil achter

21,3% van de eindverslagen en 3,5% combineerde bureauonderzoek met enkel landschappelijk bodemonderzoek. Alle andere combinaties samen staan voor 12,4%.

Voor de trajecten waar ook het eindverslag al beschikbaar is, gingen we de totale kostprijs na (LTanalyse10). Zodus: wat is de **kost van een volledig archeologisch traject**, van initiële archeologienota, over eventuele nota, tot en met eindverslag? De helft van die trajecten kost minder dan **32.000** euro, en een bijkomend kwart loopt op tot maximaal 52.528 euro. Bij trajecten waar de opgraving direct volgde op een archeologienota, dus **zonder uitgesteld vooronderzoek, liggen de kosten aanzienlijk lager**. Dit zijn echter vaker kleinschalige opgravingen, bv. in archeologische zones of in de vorm van een werfbegeleiding. Het aandeel van de opgraving binnen de totaalkost van een integraal traject is meestal hoger dan 60%. Anders gezegd: **de gevallen waarin het vooronderzoek even duur of zelfs duurder was dan de opgraving zijn eerder uitzonderlijk**.

EVALUATIE ARCHEOLOGIE 2022

Bijlage 1 / Indicatoren

INHOUD

MONITOR 16D: BESCHERMDE ARCHEOLOGISCHE SITES 50

MONITOR 24: PROSPECTIES MET INGREEP IN DE BODEM (ARCHEOLOGIEDECREET) 52

MONITOR 25: VERGUNDE ARCHEOLOGISCHE OPGRAVINGEN (ARCHEOLOGIEDECREET) 54

MONITOR 40: AANTAL TOEVALSVONDSTEN..... 56

MONITOR 66: ERKENDE ONROERENDERFGOEDGEMEENTEN 58

MONITOR 67: ERKENDE INTERGEMEENTELIJKE ONROERENDERFGOEDDIENSTEN 60

MONITOR 68: ERKENDE ONROERENDERFGOEDDEPOTS 62

EVARCH 01 – 02: ERKENDE ARCHEOLOGEN..... 64

EVARCH 03 – 04: ERKENDE METAALDETECTORISTEN..... 66

EVARCH 05: MELDINGEN DOOR METAALDETECTORISTEN..... 68

EVARCH 08 – 09: EVALUATIE ERKENNINGEN 69

EVARCH 10 – 11: SCHORSING VAN ERKENNINGEN..... 71

EVARCH 12: TOEVALSVONDSTEN DIE LEIDEN TOT ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK 73

EVARCH 13: TERMIJN TUSSEN DE MELDING VAN TOEVALSVONDSTEN EN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK..... 75

EVARCH 16: VOORNEMEN OM EEN ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE BUITEN VLAANDEREN TE VERPLAATSSEN 77

EVARCH 17: GEMELDE ARCHEOLOGIENOTA’S EN NOTA’S 78

EVARCH 19: ARCHEOLOGIENOTA’S OF NOTA’S BINNEN EEN ARCHEOLOGISCHE ZONE OF SITE 80

EVARCH 21: OPPERVLAKTE ARCHEOLOGIENOTA’S EN NOTA’S BINNEN EEN ARCHEOLOGISCHE ZONE OF SITE 82

EVARCH 23: OPPERVLAKTE GGA 84

EVARCH 25: STATUUT INITIATIEFNEMER ARCHEOLOGISCH TRAJECT 86

EVARCH 26: REDENEN VOOR UITGESTELD TRAJECT..... 87

EVARCH 27 – 28 – 29: TOELATINGEN ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM 89

EVARCH 30 – 31 – 39: BEROEPEN 91

EVARCH 32: ARCHEOLOGIERAPPORTEN 93

EVARCH 33 -34: OPPERVLAKTE OPGEGRAVEN GEBIEDEN 95

EVARCH 35 – 36: EINDVERSLAGEN 96

EVARCH 37 – 38: TOELATINGEN ONDERZOEK MET HET OOG OP WETENSCHAPPELIJKE VRAAGSTELLINGEN..... 98

EVARCH 43: OPGESTARTE VOORONDERZOEKEN MET INGREEP IN DE BODEM..... 100

EVARCH 44: OPGESTARTE OPGRAVINGEN..... 102

EVARCH 46: WERKDAGEN VOOR BEKOMEN (ARCHEOLOGIE)NOTA 104

EVARCH 48: WERKDAGEN ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING 106

EVARCH 51: GOEDGEKEURDE MAATREGELEN VOORONDERZOEK	107
EVARCH 52: FINANCIËLE IMPLICATIES ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK.....	109
EVARCH 53: BUITENSPORIGE OPGRAVINGSKOSTEN	112
EVARCH 54: BEDRAG BUITENSPORIGE OPGRAVINGSKOSTEN.....	113
EVARCH 55: KOSTPRIJS ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK NA TOEVALSVONDST	115
EVARCH 56: BEDRAG SCHADEVERGOEDINGSPLICHT TOEVALSVONDSTEN.....	117
EVARCH 57: ARCHEOLOGISCHE SOLIDARITEITSFONDSEN	119
EVARCH 58: BEDRAG VOOR SUBSIDIËRING ARCHEOLOGISCHE SOLIDARITEITSFONDSEN.....	120
EVARCH 59: ARCHEOLOGIENOTA'S BEPERKTE SAMENSTELLING	121
EVARCH 60: REDENEN BEPERKTE SAMENSTELLING	123
EVARCH 61: VASTGESTELDE INVENTARIS ARCHEOLOGISCHE ZONES	125
EVARCH 62: OPPERVLAKTE VASTGESTELDE INVENTARIS ARCHEOLOGISCHE ZONES	127
EVARCH 63: OPPERVLAKTE ARCHEOLOGISCHE SITES.....	128
EVARCH 64: AANTAL PREMIES TOEGEKEND VOOR ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	129
EVARCH 65: BEDRAG VASTGELEGD VOOR PREMIES ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM.....	130

MONITOR 16D: BESCHERMDE ARCHEOLOGISCHE SITES

Indicator	Aantal definitief beschermde archeologische sites per jaar
Indicatornummer	monitor 16d
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal definitieve beschermingen
Meetmethode	Query op de beschermingsdatabank

Omschrijving

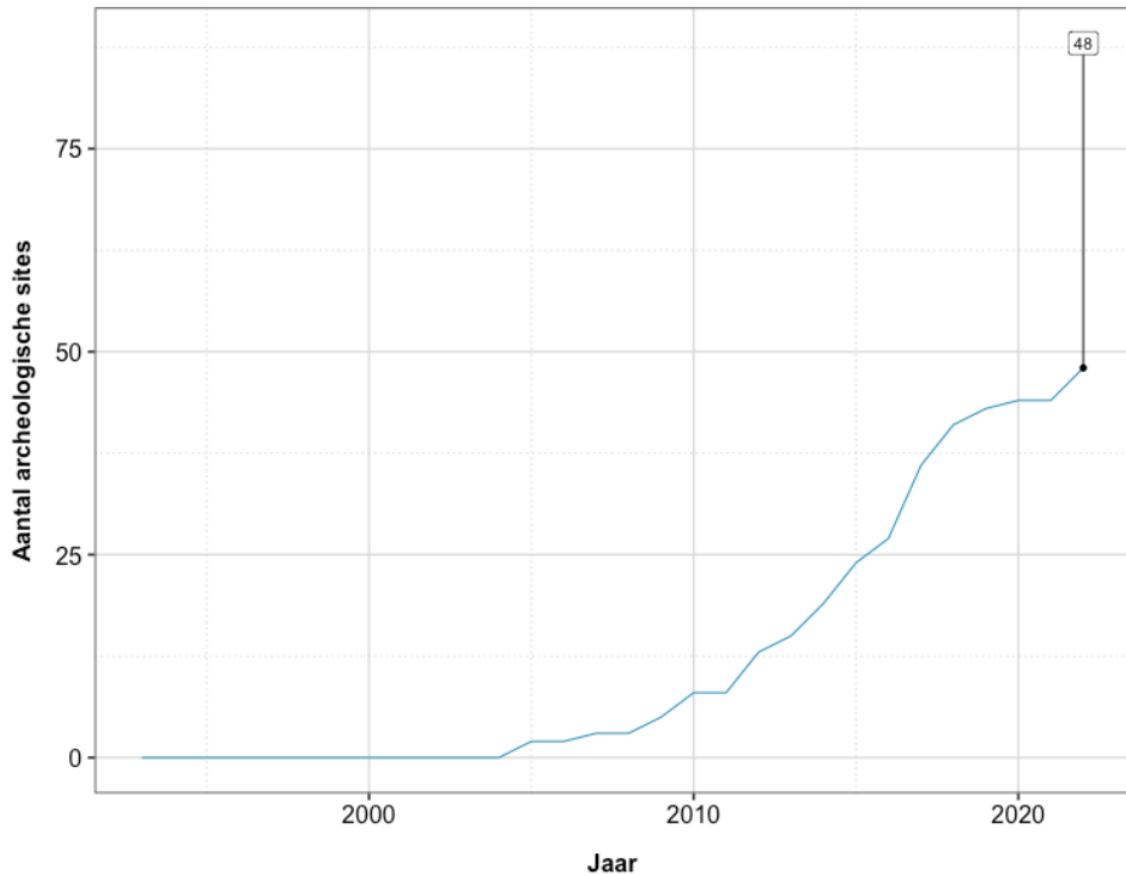
De beschermde archeologische site is de opvolger van wat voor 2015 werd beschermd als archeologische zone of archeologisch monument. De rechtsgevolgen van de beschermde archeologische sites zijn decretaal ook van toepassing op de vroeger beschermde archeologische zones. In het Onroerenderfgoeddecreet is er sprake van een wijziging in definitie in vergelijking met het Archeologiedecreet. Bij de beschermde archeologische zone in het Archeologiedecreet moest er de mogelijke aanwezigheid zijn van archeologische resten. Om een archeologische site te beschermen volgens het Onroerenderfgoeddecreet moet er evenwel zekerheid zijn over die aanwezigheid, bijvoorbeeld door onderzoek dat er is uitgevoerd. De archeologische zone in de vroegere betekenis is in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet verworden tot de vastgestelde inventaris van archeologische zones, met andere rechtsgevolgen. Terreinen beschermd als archeologische zone in toepassing van het Archeologiedecreet kregen bij de invoering van het Onroerenderfgoeddecreet automatisch het statuut beschermde archeologische site.

Op het einde van elk jaar wordt het aantal definitief beschermde archeologische sites geteld. Tegelijk tonen we de evolutie van beschermde archeologische sites doorheen de tijd.

Grafische voorstelling

Evolutie van definitief beschermde archeologische sites

Toelichting

In 2022 beschermde de minister vier archeologische sites definitief. Daarmee komt het totale aantal op 31 december 2022 op 48 te staan.

Het is wettelijk mogelijk om archeologische sites te beschermen sinds 1993. De eerste beschermde archeologische sites dateren van 2005. Deze sites zijn initieel beschermd als archeologische zone onder het Archeologiedecreet, maar het Onroerendergoeddecreet stelt deze oude beschermingen gelijk met een beschermde archeologische site. Voorbeelden hiervan zijn de archeologische sporen van de Chartreuse in Brugge en het kasteel en de dorpskern van Middelburg. Sinds 2005 is het aantal beschermde archeologische sites geleidelijk aan toegenomen. Deze toename lijkt de laatste jaren te stagneren.

MONITOR 24: PROSPECTIES MET INGREEP IN DE BODEM (ARCHEOLOGIEDECREET)

Indicator	Aantal toegekende vergunningen voor prospecties met ingreep in de bodem
Indicatornummer	monitor 24
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal vergunningen
Meetmethode	Telling van vergunningen

Omschrijving

Sinds 2016 bepaalt het Onroerendergoeddecreet bij welke stedenbouwkundige handelingen een archeologisch onderzoek verplicht is en regelt het de toelatingen daarvoor. Voor stedenbouwkundige handelingen waarvoor de vergunningsaanvraag gebeurde voor de invoering van het Onroerendergoeddecreet kan echter nog steeds het Archeologiedecreet van 1993 gelden. Dat bepaalt dat alle archeologische opgravingen, archeologische prospecties met ingreep in de bodem en alle graafwerken met de bedoeling archeologische monumenten op te sporen en vrij te leggen vergunningsplichtig zijn. Hierdoor verleent het agentschap Onroerend Erfgoed nog steeds vergunningen voor wat in het Archeologiedecreet een "prospectie met ingreep in de bodem" heet.

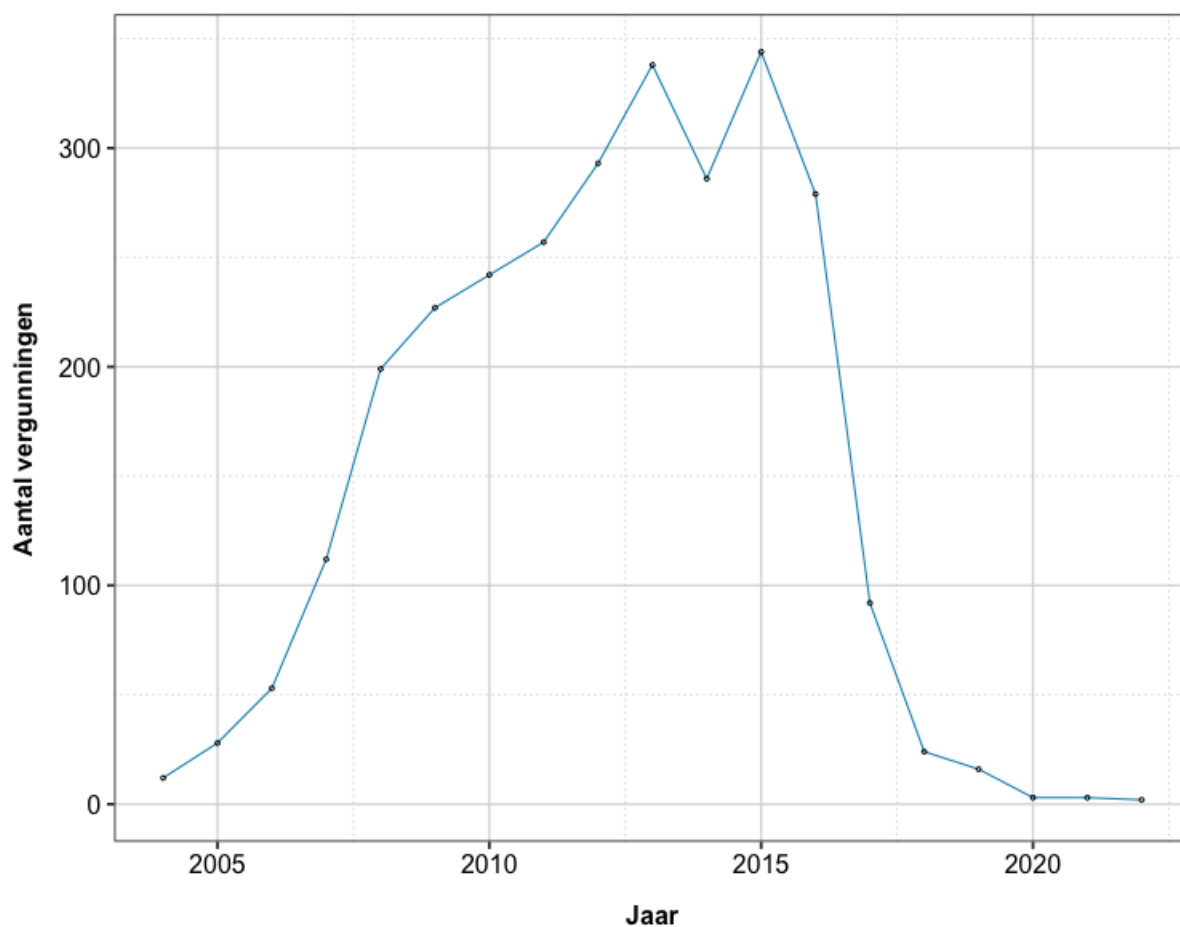
Deze indicator bevat het aantal vergunningen voor archeologische prospecties met ingreep in de bodem die het agentschap Onroerend Erfgoed verleende vanaf 1 januari tot en met 31 december van een gegeven kalenderjaar.

Noot: Vergunningen voor prospecties met ingreep in de bodem zullen stelselmatig uitdoven wanneer de toepassing van het Archeologiedecreet tot een einde komt. Een prospectie uit het Archeologiedecreet is vergelijkbaar met een archeologisch vooronderzoek zoals dit is opgenomen in het Onroerendergoeddecreet en de Code van Goede Praktijk.

Grafische voorstelling

////////////////////////////////////

Aantal vergunde prospecties met ingreep in de bodem

Toelichting

In 2022 reikte het agentschap Onroerend Erfgoed twee vergunningen uit voor archeologische prospecties met ingreep in de bodem.

Als gevolg van het Onroerenderfgoeddecreet, waarvan het hoofdstuk archeologie sinds 1 april 2016 in werking is getreden, dooft dit instrument geleidelijk uit.

MONITOR 25: VERGUNDE ARCHEOLOGISCHE OPGRAVINGEN (ARCHEOLOGIEDECREET)

Indicator	Aantal vergunde archeologische opgravingen conform het Archeologiedecreet
Indicatornummer	monitor 25
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal vergunningen voor opgravingen
Meetmethode	Telling van vergunningen

Omschrijving

Sinds 2016 bepaalt het Onroerendergoeddecreet bij welke stedenbouwkundige handelingen een archeologisch onderzoek verplicht is en regelt het de toelatingen daarvoor. Voor stedenbouwkundige handelingen waarvoor de vergunningsaanvraag gebeurde voor de invoering van het Onroerendergoeddecreet kan echter nog steeds het Archeologiedecreet van 1993 gelden. Dat bepaalt dat alle archeologische opgravingen, archeologische prospecties met ingreep in de bodem en alle graafwerken met de bedoeling archeologische monumenten op te sporen en vrij te leggen vergunningsplichtig zijn. Hierdoor verleent het agentschap Onroerend Erfgoed nog steeds vergunningen voor wat in het Archeologiedecreet een “opgraving” wordt genoemd.

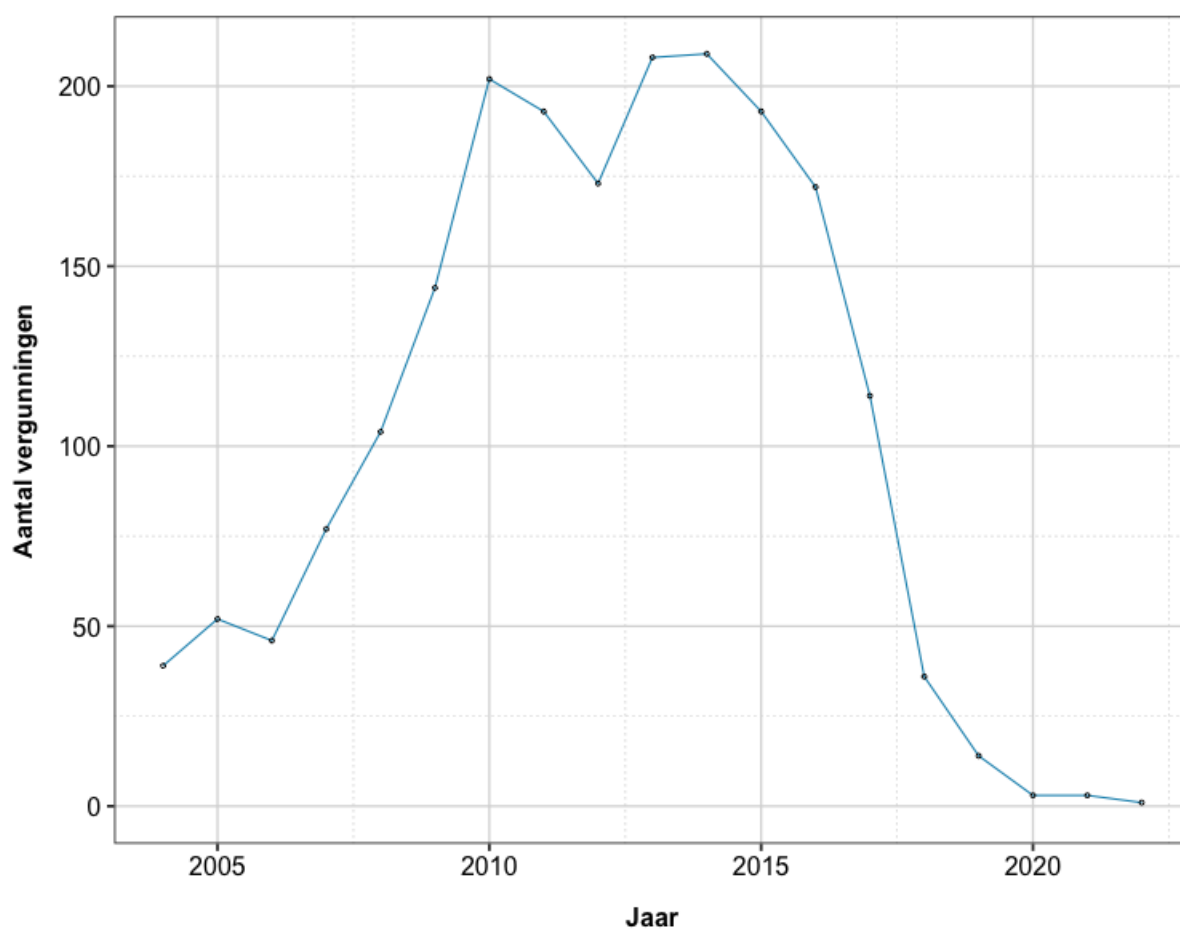
Noot: Vergunningen voor archeologische opgravingen zullen stelselmatig uitdoven wanneer de toepassing van het Archeologiedecreet tot een einde komt. Nieuwe archeologische opgravingen worden sinds het Onroerendergoeddecreet toegelaten via een archeologienota, nota of toelating voor opgravingen met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen.

Deze indicator telt het aantal vergunningen voor archeologische opgravingen dat het agentschap Onroerend Erfgoed verleende conform het Archeologiedecreet vanaf 1 januari tot en met 31 december van een gegeven kalenderjaar.

Grafische voorstelling

Aantal vergunde archeologische opgravingen

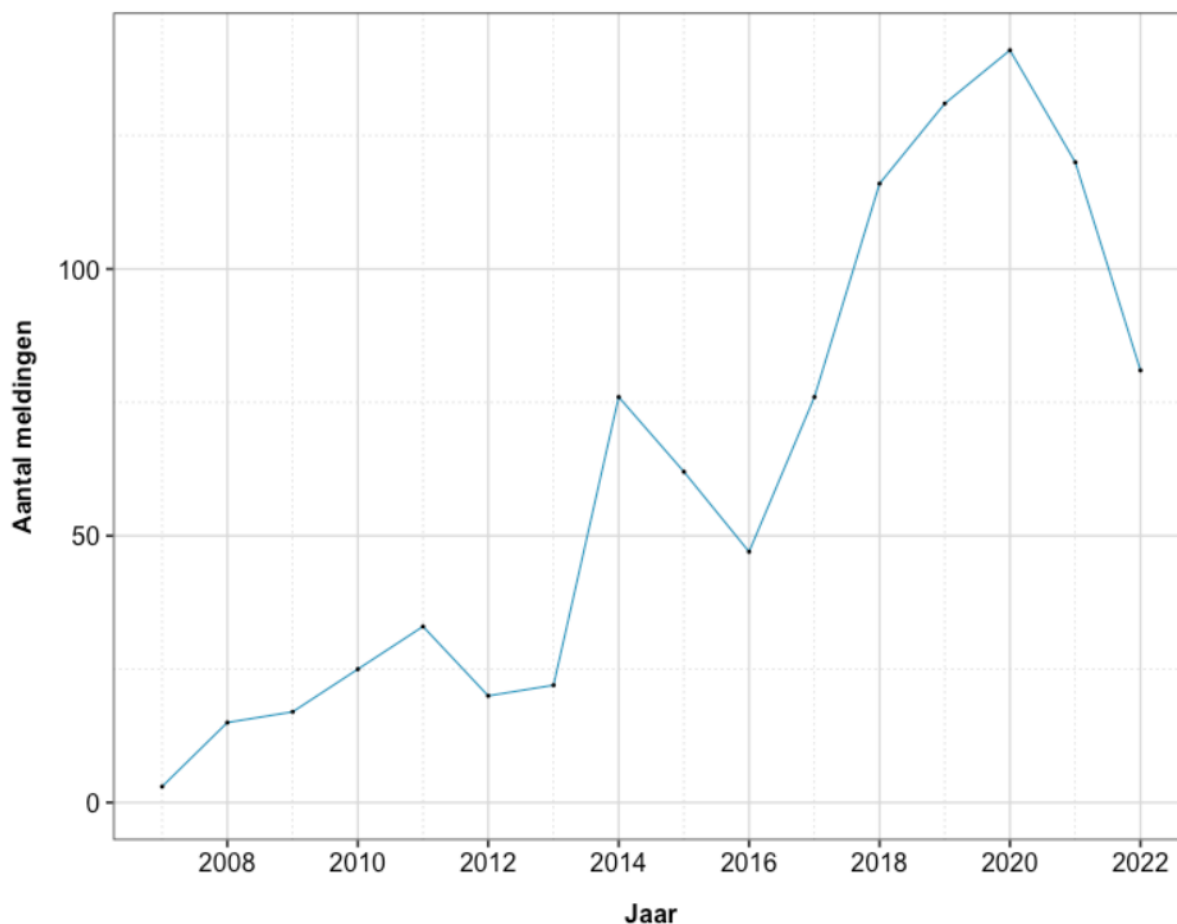
Toelichting

In 2022 kende het agentschap Onroerend Erfgoed één vergunning toe voor archeologische opgravingen conform het Archeologiedecreet van 1993.

Als gevolg van het Onroerenderfgoeddecreet, waarvan het hoofdstuk archeologie sinds 1 april 2016 volledig in werking is getreden, dooft dit instrument geleidelijk uit.

Aantal meldingen van toevalsvondsten per jaar

Toelichting

In 2022 ontving het agentschap Onroerend Erfgoed 81 meldingen van toevalsvondsten. 11 van deze meldingen leidden tot een opgraving op het terrein onder de verantwoordelijkheid van het agentschap.

MONITOR 66: ERKENDE ONROENDERFGOEDGEMEENTEN

Indicator	Aantal en evolutie van erkende onroenderfgoedgemeenten
Indicatornummer	monitor 66
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal erkende onroenderfgoedgemeenten
Meetmethode	Telling van erkenningen per jaar

Omschrijving

Gemeenten kunnen vrijwillig een erkenning bekomen als onroenderfgoedgemeente. Erkende onroenderfgoedgemeenten kunnen aanvullend op de Vlaamse beleidsprioriteiten een eigen onroenderfgoedbeleid ontplooiën en een eigen lokale erfgoedreflex creëren. Gemeenten dienen wel te voldoen aan een aantal erkenningsvoorwaarden zoals het beschikken over een onderbouwde beleidsvisie en het innemen van een voorbeeldfunctie met betrekking tot het duurzaam behoud en beheer van het onroerend erfgoed in hun eigendom.

Als een gemeente wordt erkend als onroenderfgoedgemeente, dan neemt ze een aantal beleidsuitvoerende taken over van het agentschap Onroerend Erfgoed. Zo geven ze bepaalde toelatingen voor handelingen aan of in beschermde goederen, en behandelen ze toelatingen voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem, archeologienota's en nota's.

De indicator meet het aantal nieuw erkende onroenderfgoedgemeenten in een bepaald jaar en de evolutie van de erkenningen doorheen de tijd.

Tabel

Gemeente	Provincie	Jaar erkenning
KOKSIJDE	West-Vlaanderen	2015
BAARLE-HERTOG	Antwerpen	2016
BEERSE	Antwerpen	2016
KASTERLEE	Antwerpen	2016
OUD-TURNHOUT	Antwerpen	2016
RIEMST	Limburg	2016
RIJKEVORSEL	Antwerpen	2016
TURNHOUT	Antwerpen	2016
VOEREN	Limburg	2016
VOSELAAR	Antwerpen	2016
BEERNEM	West-Vlaanderen	2017
BEKKEVOORT	Vlaams-Brabant	2017
BRECHT	Antwerpen	2017
HAACHT	Vlaams-Brabant	2017
HOLSBEEK	Vlaams-Brabant	2017
KONTICH	Antwerpen	2017
LEUVEN	Vlaams-Brabant	2017
ROTSELAAR	Vlaams-Brabant	2017
ZONNEBEKE	West-Vlaanderen	2017
KEERBERGEN	Vlaams-Brabant	2020
ROESELARE	West-Vlaanderen	2020
TREMELO	Vlaams-Brabant	2020

Toelichting

In 2022 was er geen erkenningsronde voor onroerendergoedgemeenten en bijgevolg erkende de minister geen nieuwe onroerendergoedgemeenten. Het totale aantal erkende onroerendergoedgemeenten blijft hiermee op 22 staan.

Van deze 22 onroerendergoedgemeenten maken er 19 deel uit van een erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst (IOED).

Enkel de onroerendergoedgemeenten Koksijde, Brecht en Leuven maken geen deel uit van een IOED.

////////////////////////////////////

MONITOR 67: ERKENDE INTERGEMEENTELIJKE ONROENDERFGOEDDIENSTEN

Indicator	Aantal erkende intergemeentelijke onroenderfgoeddiensten en het aantal gemeenten aangesloten bij een erkende intergemeentelijke onroenderfgoeddienst
Indicatornummer	monitor 67
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal erkende IOED's
Meetmethode	Telling van erkenningen

Omschrijving

Lokale besturen kunnen gezamenlijk een intergemeentelijk samenwerkingsverband oprichten en dit laten erkennen als een intergemeentelijke onroenderfgoeddienst (IOED). Hierbij ondersteunt een IOED aangesloten gemeentebesturen zowel bij hun gemeentelijk beleid als bij het uitvoeren van andere taken die uit het Onroenderfgoeddecreet voortvloeien. Een IOED kan zelf geen bestuurlijke beslissingen nemen. Dit blijft de taak van de aangesloten gemeenten (op voorwaarde dat deze gemeenten individueel erkend zijn als onroenderfgoedgemeente) of het agentschap Onroerend Erfgoed.

Een IOED bestaat uit minstens drie Vlaamse gemeenten. De aangesloten gemeenten kunnen, maar moeten niet noodzakelijk, erkend zijn als onroenderfgoedgemeente. Intergemeentelijke onroenderfgoeddiensten dienen een geïntegreerd onroenderfgoedbeleidsplan in met daarin een gemeenschappelijke visie en een plan van aanpak. Verder stimuleren ze een lokaal draagvlak voor erfgoed, ontwikkelen ze expertise over het lokaal erfgoed, ...

De indicator meet het aantal nieuw erkende IOED's in een bepaald jaar en de evolutie doorheen de tijd, aangevuld met het aantal gemeenten en onroenderfgoedgemeenten die aangesloten zijn bij een erkende IOED.

MONITOR 68: ERKENDE ONROENDERFGOEDDEPOTS

Indicator	Aantal en evolutie van erkende onroenderfgoeddepots
Indicatornummer	monitor 68
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal erkenningen
Meetmethode	Telling van het aantal erkenningen per jaar

Omschrijving

Het Onroenderfgoeddecreet introduceerde de erkenning van onroenderfgoeddepots. Die moeten de optimale bewaring van archeologische ensembles helpen garanderen.

Om erkend te worden als onroenderfgoeddepot dient een organisatie met rechtspersoonlijkheid een aanvraag in en moet ze aan meerdere voorwaarden voldoen. Voorbeelden daarvan zijn dat het onroenderfgoeddepot publiek toegankelijk moet zijn op geregelde en welbepaalde tijdstippen en dat het oplossingen aanbiedt voor erfgoed dat door omstandigheden tijdelijk of permanent niet meer op zijn oorspronkelijke plaats kan blijven. Het depot voorziet hiervoor voldoende middelen, personeel en een degelijke infrastructuur. De infrastructuur moet in het Vlaamse Gewest liggen.

In de monitor maken we volgend onderscheid:

- Privaatrechtelijke onroenderfgoeddepots, opgericht door een vzw of bedrijf;
- Publiekrechtelijke onroenderfgoeddepots, opgericht door een openbaar bestuur.

Jaarlijks wordt een telling uitgevoerd van het aantal erkende onroenderfgoeddepots.

Tabel

Datum erkenning	Onroerenderfgoeddepot	Statuut
2015-01-01	Archeologisch depot Onroerend Erfgoed	Publiekrechtelijk erkend
2015-07-01	Provinciaal Archeologisch depot Antwerpen	Publiekrechtelijk erkend
2015-07-01	Tram 41	Publiekrechtelijk erkend
2015-07-01	Archeodepot pam Velzeke	Publiekrechtelijk erkend
2015-07-01	De Zwarte Doos	Publiekrechtelijk erkend
2015-07-01	Onroerenderfgoeddepot Provinciaal Erfgoedcentrum Ename	Publiekrechtelijk erkend
2015-07-01	SOLVA Archeologisch depot	Publiekrechtelijk erkend
2015-07-01	Onroerenderfgoeddepot Waasland	Publiekrechtelijk erkend
2015-07-01	Onroerenderfgoeddepot Vlaams-Brabant	Publiekrechtelijk erkend
2015-07-01	De Pakhuizen	Publiekrechtelijk erkend
2016-07-01	Onroerenderfgoeddepot Mechelen	Publiekrechtelijk erkend
2016-07-01	Onroerenderfgoeddepot stad Antwerpen	Publiekrechtelijk erkend
2016-07-01	Onroerenderfgoeddepot Agilas	Privaatrechtelijk erkend
2018-07-18	Depot Potyze	Publiekrechtelijk erkend
2019-06-07	Trezoor	Publiekrechtelijk erkend
2021-06-01	GAZO	Publiekrechtelijk erkend

Toelichting

In 2022 erkende Vlaanderen geen nieuwe onroerenderfgoeddepots. Vlaanderen heeft momenteel 16 erkende onroerenderfgoeddepots.

Het depot van het agentschap Onroerend Erfgoed is van rechtswege erkend overeenkomstig artikel 3.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet. Daarnaast zijn er 14 andere onroerenderfgoeddepots erkend met een publiekrechtelijk statuut. Er is één onroerenderfgoeddepot dat erkend is met een privaatrechtelijk statuut.

////////////////////////////////////

EVARCH 01 – 02: ERKENDE ARCHEOLOGEN

Indicator	Het aantal erkende archeologen en de evolutie van het aantal erkende archeologen verdeeld volgens natuurlijk persoon, rechtspersoon en erkenningstype
Indicatornummer	evarch 01 - evarch02
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Telling van het aantal erkende archeologen
Meetmethode	Query op databank actoren

Omschrijving

Archeologische onderzoeken in uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet staan onder leiding van een erkende archeoloog. De Vlaamse Regering kan een natuurlijk persoon of rechtspersoon aanduiden als erkende archeoloog wanneer hij voldoet aan enkele voorwaarden (bijvoorbeeld in het bezit zijn van een diploma archeologie, opgravingservaring hebben, beschikken over voldoende gekwalificeerd personeel). Na erkenning ontvangt de archeoloog een erkenningsnummer en wordt zijn erkenning gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

De erkenning als archeoloog bestaat in twee types:

- Archeoloog type 1 die alle vormen van archeologisch onderzoek kan uitvoeren;
- Archeoloog type 2 die enkel vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kan uitvoeren.

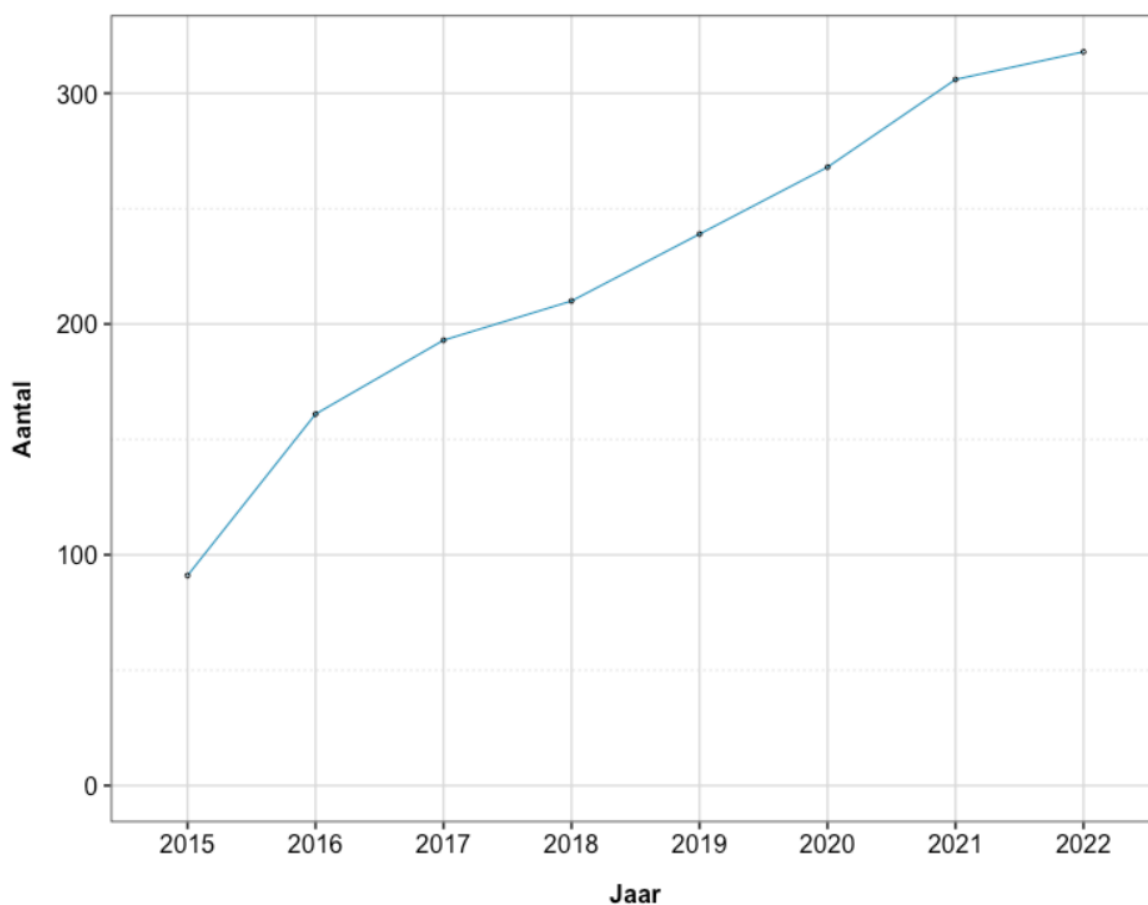
Natuurlijk personen en rechtspersonen kunnen zich laten erkennen volgens één van deze types. Universiteiten en het agentschap Onroerend Erfgoed zijn van rechtswege erkend als archeoloog type 1 voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen.

De indicator telt jaarlijks op 31 december het totaal aantal erkende archeologen en het aantal nieuwe erkenningen.

Grafische voorstelling

Evolutie van erkend archeologen

Tabel

Type	Aard	Aantal archeologen
Type 1	Natuurlijk persoon	251
Type 1	Rechtspersoon	31
Type 2	Natuurlijk persoon	34
Type 2	Rechtspersoon	2

Toelichting

Eind 2022 waren er 318 erkende archeologen (erkenningen van rechtswege inbegrepen). Van deze 318 zijn er 251 archeologen type 1 natuurlijk persoon, 31 type 1 rechtspersoon, 34 archeologen type 2 natuurlijk persoon en twee archeologen type 2 rechtspersoon.

EVARCH 03 – 04: ERKENDE METAALDETECTORISTEN

Indicator	Het aantal erkende metaaldetectoristen per jaar en de evolutie van het aantal erkende metaaldetectoristen
Indicatornummer	evarch 03 - evarch04 (monitor 70)
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Telling van het aantal erkende metaaldetectoristen
Meetmethode	Query op databank actoren

Omschrijving

Het agentschap Onroerend Erfgoed erkent metaaldetectoristen wanneer personen een aanvraag indienen en voldoen aan de erkenningsvoorwaarden: meerderjarig zijn, vijf jaar niet schuldig bevonden zijn aan een inbreuk of misdrijf in verband met onroerend erfgoed en zich engageren om te werken volgens de voorschriften van het Onroerenderfgoeddecreet en de Code van Goede Praktijk.

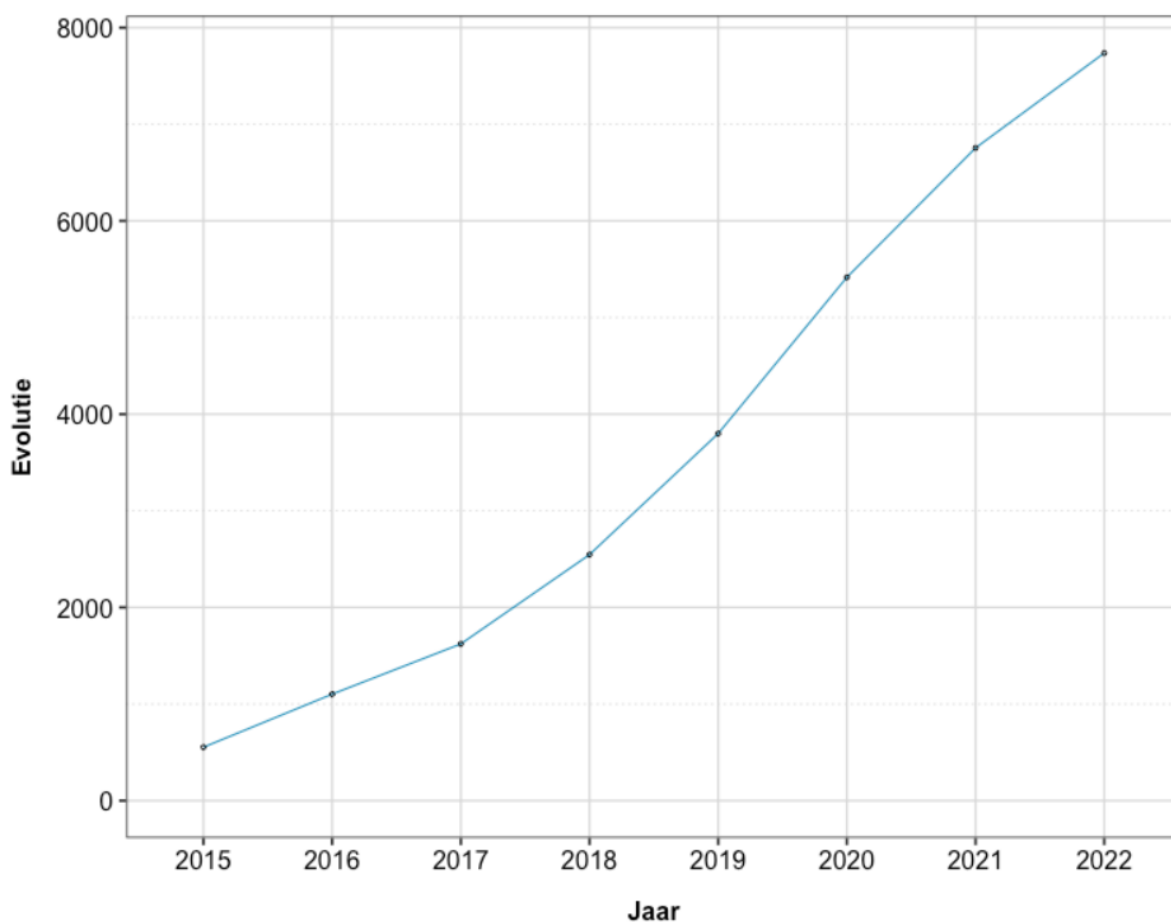
Elke erkende archeoloog is van rechtswege ook erkend als metaaldetectorist. Erkende archeologen moeten geen bijkomende of afzonderlijke procedure doorlopen om ook met een metaaldetector te mogen werken.

Deze meting telt de erkenningen die het agentschap Onroerend Erfgoed uitreikt aan metaaldetectoristen. De erkende archeologen die van rechtswege ook erkend zijn als metaaldetectorist worden apart geteld. Om de cijfers van deze indicator te verkrijgen wordt op 31 december van een bepaald jaar het totaal aantal erkende metaaldetectoristen en het aantal nieuwe erkenningen geteld.

Grafische voorstelling

Evolutie van metaaldetectoristen natuurlijk persoon

Toelichting

In 2022 besliste het agentschap Onroerend Erfgoed om 970 natuurlijke personen aan te duiden als erkende metaaldetectorist. Daarnaast werden 12 erkende archeologen van rechtswege aangeduid als erkende metaaldetectorist.

In totaal zijn er op 31 december 2022 7.737 natuurlijke personen als metaaldetectoristen erkend. De 318 erkende archeologen zijn van rechtswege erkend als metaaldetectorist.

EVARCH 05: MELDINGEN DOOR METAALDETECTORISTEN

Indicator	Het aantal meldingen door erkende metaaldetectoristen
Indicatornummer	evarch 05
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal meldingen
Meetmethode	Query databank vondstmeldingen

Omschrijving

Het Onroerenderfgoeddecreet creëert een wettelijk kader voor vrijetijdsmetaaldetectie. Een erkende metaaldetectorist kan met een metaaldetector archeologische artefacten of archeologische sites opsporen en verzamelen. Wanneer hij een vondst opspoort moet hij die melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

De indicator telt het aantal meldingen die erkende metaaldetectoristen doen bij het agentschap Onroerend Erfgoed met behulp van een specifiek meldingsformulier. Erkende archeologen rapporteren op een andere manier over hun detectievondsten (ze doen dit via de rapportering over hun onderzoek, zoals een archeologienota of eindverslag), en maken geen deel uit van de telling van deze indicator, net als de meldingen van een toevalsvondst. De startdatum van de meting is 1 april 2016.

Tabel

Jaar	Aantal meldingen
2016	511
2017	1.387
2018	1.134
2019	1.319
2020	1.659
2021	1.557
2022	941

Toelichting

In 2022 ontving het agentschap Onroerend Erfgoed 941 meldingen van metaaldetectievondsten door erkende metaaldetectoristen.

////////////////////////////////////

EVARCH 08 – 09: EVALUATIE ERKENNINGEN

Indicator	Het aantal ingezette evaluaties van erkenningen, verdeeld volgens type erkenning en verdeeld naargelang de evaluatie leidt tot een schorsing of niet
Indicatornummer	evarch 08 - evarch 09
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal evaluaties
Meetmethode	Telling

Omschrijving

Een erkende archeoloog of metaaldetectorist dient zich te houden aan bepaalde erkenningsvoorwaarden om zijn activiteiten te kunnen blijven uitoefenen. Het agentschap Onroerend Erfgoed kan op eigen initiatief, op verzoek van de minister of van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE), voor elke erkende metaaldetectorist of erkende archeoloog een evaluatie van de erkenning uitvoeren. Op basis van deze evaluatie kan het agentschap overgaan tot een schorsing van de aanduiding, en dit voor een periode van maximaal 120 dagen. Na de schorsing kan de beslissing volgen om de erkenning in te trekken.

Het agentschap kan een metaaldetectorist of archeoloog schorsen als hij:

- het Onroerenderfgoeddecreet, Onroerenderfgoedbesluit of de code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren niet naleeft;
- niet meer voldoet aan de erkenningsvoorwaarden;
- de voorwaarden voor de opvolging van de aanduiding niet naleeft.

Voor een erkende archeoloog gelden nog twee bijkomende redenen om zijn aanduiding tot erkenning te schorsen. Als hij:

- onvoldoende toezicht houdt op het archeologisch onderzoek;
- bij een vonnis of arrest veroordeeld is voor een misdrijf dat door de aard ervan zijn beroepsethiek als erkende archeoloog aantast.

De indicator meet het aantal ingezette evaluaties van erkenningen als archeoloog of metaaldetectorist en het aantal van deze evaluaties dat tot een schorsing van de erkenning heeft geleid.

Tabel

Erkenning	Gevolg	Aantal in 2020	Aantal in 2021	Aantal in 2022
Archeoloog type 1	Schorsing	0	0	0
Archeoloog type 1	Geen schorsing	0	2	0
Archeoloog type 2	Schorsing	0	0	0
Archeoloog type 2	Geen schorsing	0	0	0
Metaaldetectorist	Schorsing	4	0	5
Metaaldetectorist	Geen schorsing	0	1	0

Toelichting

Het agentschap startte in 2022 de evaluatie van vijf erkende metaaldetectoristen (natuurlijke persoon) met 5 schorsingen tot gevolg.

EVARCH 10 – 11: SCHORSING VAN ERKENNINGEN

Indicator	Het aantal ingezette schorsingen van erkenningen, verdeeld volgens type erkenning en verdeeld naargelang de schorsing een intrekking van de erkenning als gevolg heeft
Indicatornummer	evarch 10 - evarch 11
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal schorsingen
Meetmethode	Telling van aantal schorsingen

Omschrijving

Onroerend Erfgoed kan de erkenning van een metaaldetectorist of archeoloog een evaluatie schorsen voor maximaal 120 dagen als hij:

- Het Onroerenderfgoeddecreet, Onroerenderfgoedbesluit of de code van goede praktijk niet naleeft;
- niet meer voldoet aan de erkenningsvoorwaarden;
- de voorwaarden voor de opvolging van de aanduiding niet naleeft.

Voor een erkende archeoloog gelden nog twee bijkomende redenen om zijn aanduiding tot erkenning te schorsen. Als hij:

- onvoldoende toezicht houdt op het archeologisch onderzoek;
- bij een vonnis of arrest veroordeeld is voor een misdrijf dat door de aard ervan zijn beroepsethiek als erkende archeoloog aantast.

De erkende archeoloog of metaaldetectorist kan reageren tegen de schorsing en daarbij gebruikmaken van onder meer een hoorrecht. Tijdens de schorsingsperiode kan hij schriftelijk aangeven welke acties hij zal ondernemen of heeft ondernomen om terug tegemoet te komen aan de erkenningsvoorwaarden en remediërende maatregelen uitvoeren.

Hierna kan het agentschap beslissen om de schorsing op te heffen of om de erkenning definitief in te trekken. Een archeoloog of metaaldetectorist kan ook zelf beslissen om zijn aanduiding tot erkenning te laten intrekken, bijvoorbeeld wanneer hij zijn activiteiten stopzet.

De indicator meet het aantal ingezette schorsingen van erkenningen als archeoloog of metaaldetectorist en het aantal van deze schorsingen dat tot een intrekking van de erkenning heeft geleid.

Tabel

Erkenning	Beslissing	Aantal in 2020	Aantal in 2021	Aantal 2022
Archeoloog type 1	Intrekking	0	0	0
Archeoloog type 1	Geen intrekking	0	2	0
Archeoloog type 2	Intrekking	0	0	0
Archeoloog type 2	Geen intrekking	0	0	0
Metaaldetectorist	Intrekking	2	0	0
Metaaldetectorist	Geen intrekking	2	1	0

Toelichting

In 2022 trok het agentschap geen enkele erkenning van een metaaldetectorist of archeoloog in.

EVARCH 12: TOEVALSVONDSTEN DIE LEIDEN TOT ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

Indicator	Het aantal toevalsvondsten dat leidt tot een archeologisch onderzoek door het agentschap Onroerend Erfgoed
Indicatornummer	evarch 12
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal toevalsvondsten waaruit een opgraving volgde
Meetmethode	Query op het archeologieportaal

Omschrijving

Het agentschap Onroerend Erfgoed voert na een melding van een toevalsvondst een evaluatie uit. Daarin gaat het agentschap na wat er met de toevalsvondst moet gebeuren. Na deze evaluatie kan de beslissing volgen om geen gevolg te geven aan de toevalsvondst, wanneer deze weinig of geen archeologische waarde bevat, of kan Onroerend Erfgoed overgaan tot een archeologische opgraving.

De vinder van een toevalsvondst moet die binnen drie dagen melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed. Tot tien dagen na de melding van de toevalsvondst zijn de zakelijkrechthouder, gebruiker en vinder van de toevalsvondst verplicht:

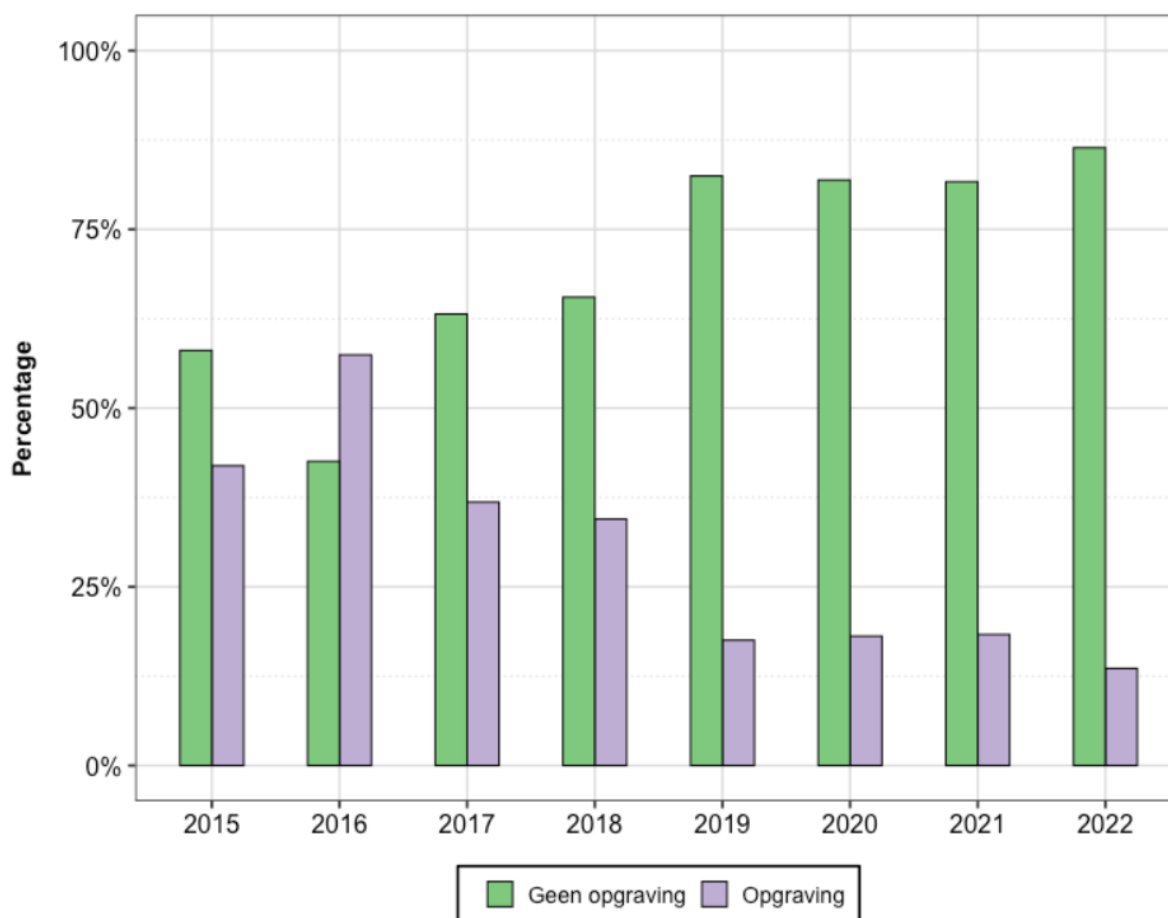
- ze in onveranderde toestand te bewaren;
- ze tegen beschadiging of vernieling te beschermen;
- ze toegankelijk te maken voor archeologisch onderzoek door het agentschap.

De indicator telt het aantal toevalsvondsten waarbij het agentschap na evaluatie besluit dat er een relevante archeologische site aanwezig is en overgaat tot een archeologische opgraving.

Grafische voorstelling

Percentage toevalsvondsten dat leidt tot archeologisch onderzoek

Toelichting

Het agentschap Onroerend Erfgoed verrichtte in 2022 11 interventies op het terrein voor het onderzoeken van toevalsvondsten.

EVARCH 13: TERMIJN TUSSEN DE MELDING VAN TOEVALSVONDSTEN EN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

Indicator	De termijn tussen de melding van de toevalsvondsten en het beëindigen van het veldwerk
Indicatornummer	evarch 13
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal toevalsvondsten
Meetmethode	Telling per toevalsvondst van het aantal dagen tussen de melding en de terreinevaluatie

Omschrijving

Gedurende tien dagen na de melding van een toevalsvondst kan het agentschap de nodige vaststellingen doen of laten doen om de archeologische waarde van de toevalsvondst te bepalen. Wanneer de toevalsvondst geen archeologische waarde blijkt te hebben, kan snel worden beslist om het onderzoek te beëindigen. Wanneer er wel archeologische waarde aanwezig is en er een archeologische opgraving moet volgen, kan de termijn langer zijn.

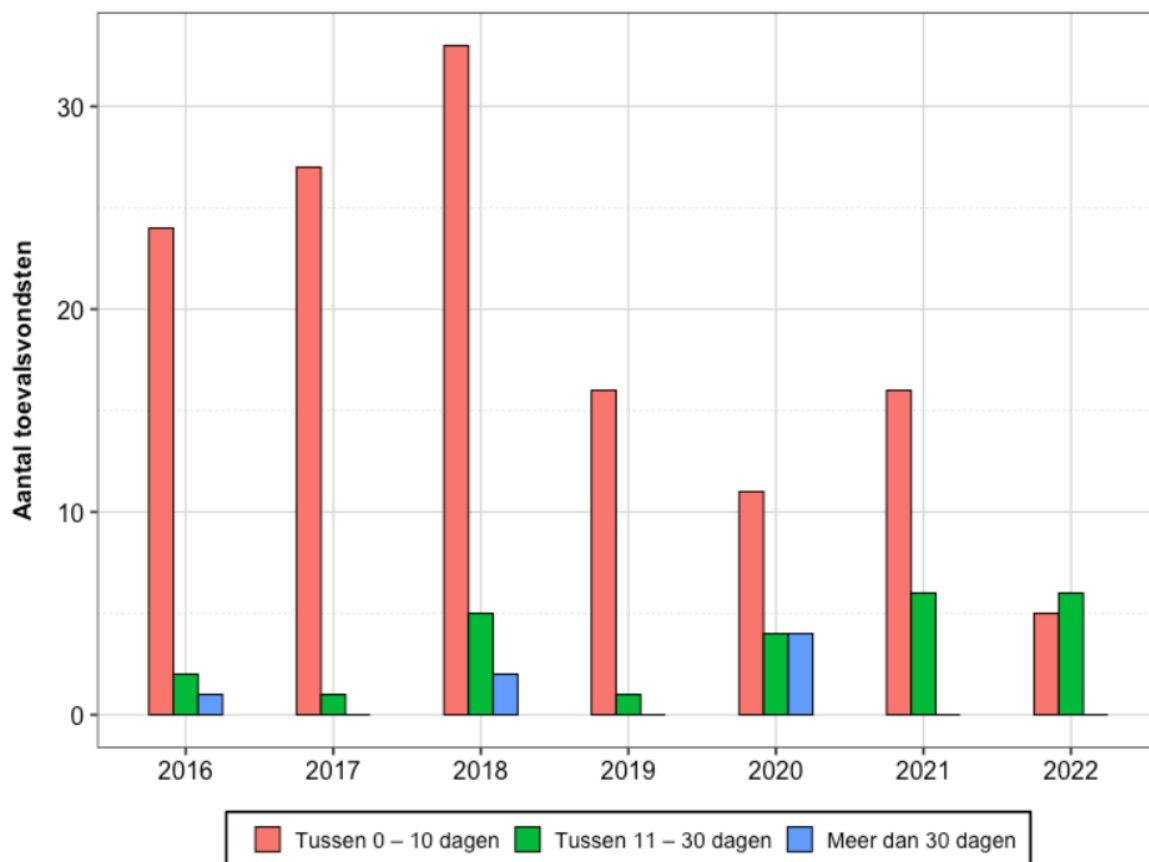
De indicator telt de termijn tussen de melding van de toevalsvondst (het moment dat het agentschap Onroerend Erfgoed officieel op de hoogte wordt gesteld) en het beëindigen van het onderzoek door het agentschap.

De termijnen worden verdeeld in 3 categorieën: minder dan tien dagen, tussen de tien en de 30 dagen en meer dan 30 dagen. De grens van 30 dagen volgt uit het recht op schadevergoeding indien het onderzoek die termijn overschrijdt.

Grafische voorstelling

Aantal archeologische onderzoeken n.a.v. een toevalsvondst naargelang de termijn waarin ze werden uitgevoerd

Toelichting

In 2022 rondde het agentschap 5 van de 1 terreininterventies met archeologisch onderzoek af binnen de tien dagen na de melding van de toevalsvondst.

Er waren zes onderzoeken die tussen de tien en 30 dagen in beslag namen.

EVARCH 16: VOORNEMEN OM EEN ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE BUITEN VLAANDEREN TE VERPLAATSSEN

Indicator	Het aantal meldingen van het voornemen om een archeologisch artefact of een archeologisch ensemble buiten het Vlaamse Gewest te brengen
Indicatornummer	evarch 16
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal archeologische ensembles
Meetmethode	Telling van het aantal meldingen bij het agentschap Onroerend Erfgoed

Omschrijving

De zakelijkrechthouder die het voornemen heeft om een archeologisch artefact of archeologisch ensemble buiten Vlaanderen te verplaatsen moet dit voornemen 30 dagen voorafgaand aan de wijziging melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

De indicator telt het aantal meldingen bij het agentschap Onroerend Erfgoed van eigenaars of zakelijkrechthouders die het voornemen hebben om een archeologisch artefact of archeologisch ensemble buiten de grenzen van het Vlaamse Gewest te verplaatsen.

Noot: De meldingsplicht voor het voornemen om een archeologisch artefact of een archeologisch ensemble buiten het Vlaamse Gewest te brengen geldt niet voor artefacten of ensembles ontstaan vóór 1 januari 2016. Deze ensembles zijn vrijgesteld van deze verplichting omdat het Archeologiedecreet van 1993 geen meldingsplicht voorzag.

Tabel

Jaar	Aantal meldingen
2016	0
2017	0
2018	0
2019	0
2020	0
2021	0
2022	0

Toelichting

Het agentschap Onroerend Erfgoed ontving geen meldingen van het voornemen om een archeologisch ensemble buiten Vlaanderen te brengen.

EVARCH 17: GEMELDE ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

Indicator	Het aantal gemelde archeologienota's en nota's, verdeeld volgens het aantal met aktename, het aantal zonder aktename, het aantal met voorwaarden en het aantal stilzwijgende aktenames
Indicatornummer	evarch 17
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal archeologienota's en nota's
Meetmethode	Query archeologieportaal

Omschrijving

De indicator telt het aantal ingediende archeologienota's en nota's per jaar.

Hij maakt enerzijds een onderverdeling naar de instantie die de archeologienota of de nota behandelt:

- Het agentschap Onroerend Erfgoed
- Een erkende Onroerenderfgoedgemeente, wanneer de percelen waarop de archeologienota of nota betrekking heeft volledig liggen op het grondgebied van deze gemeente

Een tweede onderscheid wordt gemaakt naar beslissing:

- Aktename;
- Geen aktename;
- Aktename met voorwaarden;
- Stilzwijgende aktename.

Tabel per instantie

	Agentschap Onroerend Erfgoed			Onroerenderfgoedgemeente		
	<i>Aantal in 2020</i>	<i>Aantal in 2021</i>	<i>Aantal in 2022</i>	<i>Aantal in 2020</i>	<i>Aantal in 2021</i>	<i>Aantal in 2022</i>
Archeologienota's						
Aktename	1.019	1.130	982	80	121	88
Aktename voorwaarden	73	92	65	10	2	8
Stilzwijgende aktename	1.007	1.038	1126	55	70	66
Geen aktename	329	328	273	23	31	20
Nota's						
Aktename	354	409	272	41	54	44
Aktename voorwaarden	213	18	7	1	1	1
Stilzwijgende aktename	435	430	450	25	29	24
Geen aktename	101	98	52	2	4	3

Tabel totaal

Jaar	Notatype	Totaal aantal bekrachtigingen en dossiers met aktename
2017	Archeologienota	3.124
2017	Nota	229
2018	Archeologienota	2.080
2018	Nota	612
2019	Archeologienota	2.202
2019	Nota	726
2020	Archeologienota	2.244
2020	Nota	869
2021	Archeologienota	2.453
2021	Nota	941
2022	Archeologienota	2.335
2022	Nota	798

Toelichting

In 2022 meldden erkende archeologen in totaal 2.628 archeologienota's. Dit is een daling van 185 tegenover 2021 met 2.813 meldingen. Het agentschap Onroerend Erfgoed en de erkende onroerenderfgoedgemeenten namen akte van 2.335 van deze archeologienota's, of 88,9%. De aanvaardingsgraad ligt daarmee iets hoger dan in 2021 toen deze 87% betrof.

In 2022 daalde ook het aantal gemelde nota's naar 853, ten opzichte van de 1.054 meldingen van nota's in 2021. Bij 798 nota's volgde er een aktename (93,6%). Dit is opnieuw iets hoger dan in 2021 toen de toen er in 90% van de nota's een aktename volgde.

////////////////////////////////////

EVARCH 19: ARCHEOLOGIENOTA'S OF NOTA'S BINNEN EEN ARCHEOLOGISCHE ZONE OF SITE

Indicator	Aantal archeologienota's en nota's met aktename, verdeeld volgens het aantal binnen een archeologische zone, buiten een archeologische zone en in een beschermde archeologische site
Indicatornummer	evarch 19
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal archeologienota's en nota's met aktename
Meetmethode	Telling met behulp van het archeologieportaal

Omschrijving

De indicator geeft het aantal archeologienota's en nota's met aktename weer, met onderscheid naar de geografische ligging van de percelen waarover ze handelen. Voor percelen in vastgestelde archeologische zones of beschermde archeologische sites hanteert het Onroerenderfgoeddecreet strengere criteria dan voor percelen die buiten deze gebieden vallen. Bij archeologische zones bestaan er aanwijzingen dat er archeologisch erfgoed aanwezig is en dat dit voldoende goed bewaard is om archeologische waarde te hebben. Bij een bescherming als archeologische site is dit met zekerheid zo.

De meting baseert zich op de intekeningen van de projectgebieden van de (archeologie)nota's met aktename zoals de erkende archeoloog die invoert in het Archeologieportaal. In een GIS-omgeving wordt onderzocht welke van deze gebieden overlappen met afbakeningen van beschermde archeologische sites en vastgestelde archeologische zones. Op basis van de (gedeeltelijke of gehele) overlap – of het ontbreken daarvan – tussen de projectgebieden van de (archeologie)nota's met aktename met de beschermde archeologische sites of vastgestelde archeologische zones, worden aantallen gegenereerd. Elke (archeologie)nota komt slechts éénmaal voor in de telling en krijgt steeds een toewijzing aan de categorie met de laagste oppervlaktecriteria uit de artikels 5.4.1 en 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet. Die bepalen of het bekomen van een archeologienota verplicht is of niet.

De indicator telt:

- Het totaal aantal archeologienota's en nota's met aktename waarvan de percelen geheel of gedeeltelijk liggen binnen een archeologische zone opgenomen in de vastgestelde inventaris voor archeologische zones;
- Het totaal aantal archeologienota's en nota's met aktename waarvan de percelen geheel of gedeeltelijk liggen in een beschermde archeologische site;
- Het totaal aantal archeologienota's en nota's met aktename waarvan de percelen volledig liggen buiten een vastgestelde archeologische zone en buiten een beschermde archeologische site.

Tabel

Archeologienota	2018	2019	2020	2021	2022
Deels of volledig binnen archeologische zone	264	253	306	314	276
Deels of volledig binnen archeologische site	11	17	16	23	18
Volledig buiten archeologische zone of archeologische site	1.810	1.931	1.922	2.453	2.041
Nota					
Deels of volledig binnen archeologische zone	73	75	81	131	95
Deels of volledig binnen archeologische site	3	3	1	5	12
Volledig buiten archeologische zone of archeologische site	538	648	787	941	691

Toelichting

In 2022 maakten erkende archeologen 276 archeologienota's (11,8%) en 95 nota's (11,9%) op voor een projectgebied dat is opgenomen in de inventaris van vastgestelde archeologische zones.

Daarnaast stelden ze 18 archeologienota's (0,8%) en 12 nota's (1,5%) op voor een projectgebied dat is beschermd als archeologische site.

Bij het overgrote aandeel van de archeologienota's en nota's met aktenaam ligt het projectgebied buiten een beschermde archeologische site of vastgestelde archeologische zone: respectievelijk 2.041 archeologienota's (87,4%) en 691 nota's (86,6%).

EVARCH 21: OPPERVLAKTE ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S BINNEN EEN ARCHEOLOGISCHE ZONE OF SITE

Indicator	De totale oppervlakte van de binnen archeologienota's en nota's onderzochte gebieden, verdeeld volgens binnen een archeologische zone, buiten een archeologische zone of een beschermde archeologische site
Indicatornummer	evarch 21
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Oppervlakte in hectare
Meetmethode	GIS berekening van onderzochte gebieden

Omschrijving

De indicator meet de oppervlakte van de archeologienota's en nota's met aktename, met onderscheid naar de geografische ligging van de percelen waarover ze handelen. Voor percelen in vastgestelde archeologische zones of beschermde archeologische sites hanteert het Onroerenderfgoeddecreet strengere criteria dan voor percelen die buiten deze gebieden vallen. Bij archeologische zones bestaan er aanwijzingen dat er archeologisch erfgoed aanwezig is en dat dit voldoende goed bewaard is om archeologische waarde te hebben. Bij een bescherming als archeologische site is dit met zekerheid zo.

De meting gaat voort op de intekeningen van de projectgebieden van de (archeologie)nota's met aktename zoals de erkende archeoloog die invoert in het Archeologieportaal. In een GIS-omgeving wordt onderzocht welke van deze gebieden overlappen met afbakeningen van beschermde archeologische sites en vastgestelde archeologische zones. Op basis van de (gedeeltelijke of gehele) overlap – of het ontbreken daarvan – tussen de projectgebieden van de (archeologie)nota's met aktename met de beschermde archeologische sites of vastgestelde archeologische zones, worden aantallen gegenereerd. Elke (archeologie)nota komt slechts éénmaal voor in de telling en krijgt steeds een toewijzing aan de categorie met de laagste oppervlaktecriteria uit de artikels 5.4.1 en 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Die bepalen of het bekomen van een archeologienota verplicht is of niet.

De indicator berekent:

- De totale oppervlakte van archeologienota's en nota's waarvan de percelen geheel of gedeeltelijk liggen binnen een archeologische zone opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones;
- De totale oppervlakte van archeologienota's en nota's waarvan de percelen geheel of gedeeltelijk liggen in een beschermde archeologische site;
- De totale oppervlakte van archeologienota's en nota's waarvan de percelen geheel of gedeeltelijk liggen binnen een vastgestelde archeologische zone maar buiten een beschermde archeologische site;
- De totale oppervlakte van archeologienota's en nota's waarvan de percelen geheel of gedeeltelijk liggen binnen een beschermde archeologische site maar buiten een vastgestelde archeologische zone;
- De totale oppervlakte van archeologienota's en nota's waarvan de percelen volledig liggen buiten een vastgestelde archeologische zone en buiten een beschermde archeologische site.

Tabel

Archeologienota	2018	2019	2020	2021	2022
Deels of volledig binnen archeologische zone	155,7 ha	72,7 ha	65,1 ha	126,13 ha	173,65 ha
Deels of volledig binnen archeologische site	9,9 ha	8,1 ha	9,1 ha	10,53 ha	5,19 ha
Volledig buiten archeologische zone of beschermde archeologische site	6.788,2 ha	7.268,6 ha	6.547,4 ha	7.623,62 ha	8.054,11 ha
Nota					
Deels of volledig binnen archeologische zone	29,3 ha	6,2 ha	7,6 ha	55,49 ha	34,28 ha
Deels of volledig binnen archeologische site	1,5 ha	0,9 ha	0,1 ha	0,23 ha	1 ha
Volledig buiten archeologische zone of beschermde archeologische site	1.077,2 ha	1.210,4 ha	1.338,3 ha	1.800,09 ha	1.074,98 ha

Toelichting

Van de archeologienota's met aktename uit 2022 lag ca. 5,19 hectare in een beschermde archeologische site. Ongeveer 173,65 hectare situeerde zich binnen een vastgestelde archeologische zone, maar buiten een beschermde archeologische site. De rest van het oppervlak dat onderwerp uitmaakte van een archeologienota, goed voor ca. 8.054,11,62 hectare, bevond zich buiten een vastgestelde archeologische zone en buiten een beschermde archeologische site.

Voor de oppervlakte van de in de archeologienota's met aktename onderzochte gebieden is relevant. De oppervlakte van de in nota's onderzochte gebieden is immers een herneming van gebieden die reeds het onderwerp uitmaakten van een archeologisch vooronderzoek waarover de rapportering al gebeurde in de vorm van een archeologienota. Deze oppervlakte staat niet gelijk aan het aantal hectaren waarvoor het vooronderzoek volledig werd afgerond, gelet op de optie tot uitgesteld vooronderzoek. Het zegt wel iets over het aantal hectaren projectgebied waarvoor minstens een bureauonderzoek gebeurde in functie van de opmaak van een archeologienota en het aantal hectaren grondgebied waarvoor een verplicht archeologisch traject opstartte.

Bij de nota's bedraagt de oppervlakte van de onderzochte gebieden binnen een beschermde archeologische site 1 hectare. Binnen vastgestelde archeologische zones is dat 34,28 hectare. De andere projectgebieden, die volledig buiten een archeologische zone en buiten een beschermde archeologische site liggen, zijn goed voor ca. 1.074,98 hectare.

EVARCH 23: OPPERVLAKTE GGA

Indicator	De totale oppervlakte van de gebieden waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt
Indicatornummer	evarch 23
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Oppervlakte in hectare
Meetmethode	Berekening met behulp van GIS

Omschrijving

Het Onroerenderfgoeddecreet voerde de kaart met gebieden waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt (GGA) in als nieuw instrument. Sinds 2017 stelt het agentschap die vast, en niet meer de minister zoals voorheen. Deze kaart bevat gebieden waar op basis van waarnemingen en onderzoek met hoge waarschijnlijkheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is. Het agentschap hanteert volgende criteria voor de opmaak ervan:

- Het gebied is eerder al archeologisch onderzocht en op basis daarvan blijkt er geen archeologisch erfgoed aanwezig of is het al opgegraven;
- Het gebied is al in die mate verstoord dat er, in combinatie met gegevens over de potentiële dikte van het bodemarchief, geen archeologisch erfgoed meer valt te verwachten.

De indicator berekent de totale oppervlakte van de gebieden die op 31 december van een bepaald jaar zijn opgenomen op de vastgestelde kaart met gebieden waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt. Het agentschap Onroerend Erfgoed stelt deze kaart meermaals per jaar vast.

Tabel

Jaar	Totale oppervlakte
2016	24.055 ha
2017	27.669 ha
2018	28.730 ha
2019	30.020 ha
2020	30.831,5 ha
2021	31.567 ha
2022	33.154 ha

Toelichting

De GGA-kaart telde eind 2022 een oppervlakte van 33.154 hectare. Dit is een toename van 1.587 hectare tegenover 2021 en ongeveer 2,43% van het oppervlak van Vlaanderen.

In 2022 stelde het agentschap tweemaal een kaart vast met gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.

De nieuwe gebieden kwamen tot stand op basis van verschillende archeologische gegevensbronnen zoals archeologienota's, nota's en eindverslagen, rapporten opgeleverd in het kader van het vroegere Archeologiedecreet of gegevens aangeleverd door lokale overheden en erfgoeddiensten.

De zones van de GGA-kaart kunnen met elkaar overlappen. Hierdoor is de som van de oppervlaktes van alle afzonderlijke zones groter dan de totaalsom van het geheel van de GGA-kaart.

EVARCH 25: STATUUT INITIATIEFNEMER ARCHEOLOGISCH TRAJECT

Indicator	Het statuut van de initiatiefnemer van een vergunningsplichtige ingreep in de bodem met archeologisch traject, verdeeld volgens private ondernemers en overheden
Indicatornummer	evarch 25
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal vergunningsplichtige ingrepen, verdeeld naar initiatiefnemer
Meetmethode	Query Archeologieportaal

Omschrijving

In een archeologienota of nota vermeldt de archeoloog de hoedanigheid van de initiatiefnemer van de vergunningsplichtige ingreep, in casu de hoedanigheid van de aanvrager van de omgevingsvergunning.

De indicator geeft de hoedanigheid van de initiatiefnemers van archeologienota's weer van omgevingsvergunningen voor stedenbouwkundige handelingen met ingreep in de bodem waar een archeologisch traject aan verbonden is.

De initiatiefnemers worden onderverdeeld in verschillende statuten: namelijk private initiatiefnemers en overheidsinstellingen (lokale besturen, provinciale overheden of de Vlaamse overheid).

Tabel

Initiatiefnemer	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Private initiatiefnemer	2.444	1.697	1.902	1.887	2.046	1.922
Lokaal bestuur	451	199	144	182	228	241
Provincie	74	52	41	47	39	36
Vlaamse overheid	155	132	115	128	140	133

Toelichting

Van de 2.335 archeologienota's met aktenaam uit 2022 hadden er 1.922 (82,3%) een private ondernemer als initiatiefnemer. Dit is een zeer lichte daling in vergelijking met 2021 (83,4%). Bij de overige 17,3% (410 archeologienota's) was dat een overheidsinstelling. Het aandeel archeologienota's opgesteld in opdracht van gemeentebesturen, provinciebesturen en de Vlaamse overheid bedraagt respectievelijk 10,3%, 1,5% en 5,7%. In 2021 was dat respectievelijk 9,3%, 1,6% en 5,7%.

EVARCH 26: REDENEN VOOR UITGESTELD TRAJECT

Indicator	Het aantal, in het programma van maatregelen van archeologienota's meet aktename opgenomen, uitgestelde archeologische vooronderzoeken, onderverdeeld volgens de reden van uitstel
Indicatornummer	evarch 26
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal redenen voor uitgesteld vooronderzoek opgenomen in archeologienota's
Meetmethode	Query Archeologieportaal

Omschrijving

In bepaalde gevallen is het niet mogelijk het archeologisch vooronderzoek volledig uit te voeren voorafgaand aan de vergunningsaanvraag. De initiatiefnemer kan dan opteren om een deel van het traject in een latere fase te doen.

De archeoloog vermeldt in de archeologienota duidelijk waarom er wordt gekozen voor een uitgesteld vooronderzoek. Dit kan om vier redenen:

- Fysiek onmogelijk
- Juridisch onwenselijk
- Economisch onwenselijk
- Maatschappelijk onwenselijk

De indicator meet het aantal archeologienota's met aktename dat in het programma van maatregelen een uitgesteld traject voorstelt, inclusief de reden om te kiezen voor dit traject.

Noot: Deze indicator telt niet de effectief uitgevoerde archeologische onderzoeken binnen het uitgestelde traject. De rapportering van de uitvoering van het archeologisch onderzoek binnen het uitgestelde traject is de nota. Deze vallen onder een andere indicator.

Tabel

Maatregel	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Fysiek onmogelijk	801	589	639	677	685	724
Juridisch onwenselijk	244	245	252	207	339	226
Economisch onwenselijk	268	304	409	439	378	391
Maatschappelijk onwenselijk	57	37	18	20	35	33

Tabel

Jaar	Totaal aantal archeologienota's met maatregel uitgesteld traject
2016	399
2017	1.370
2018	1.177
2019	1.318
2020	1.343
2021	1.437
2022	1.374

Toelichting

In het Archeologieportaal zijn er 1.374 archeologienota's met aktename (58,8%) geregistreerd met in het programma van maatregelen een uitgesteld archeologisch vooronderzoek. Het relatieve aandeel van archeologienota's met een uitgesteld archeologisch vooronderzoek blijft hiermee gelijk aan vorig jaar (2021: 58,65%).

De onmogelijkheid om het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren vóór het aanvragen of verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning komt in 52,7% van de gevallen voor als motivatie om te kiezen voor het uitgesteld traject. Voorbeelden hiervan zijn het nog niet verkregen hebben van een kapvergunning of sloopvergunning, de percelen nog niet in eigendom hebben en geen toestemming hebben van de huidige eigenaar om het vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren. Ook het gegeven dat het perceel nog beplant is met gewassen die geogst moeten worden valt hieronder.

Economische onwenselijkheid figureert als tweede meest aangeduide reden voor een uitgesteld traject, met een aandeel van 28,5%. Initiatiefnemers wensen vaak eerst zekerheid te verkrijgen over hun vergunning, vooraleer ze overgaan tot het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem. Niet alle initiatiefnemers zijn zich echter bewust van de mogelijke consequenties van de keuze voor het uitgestelde traject. Dit traject brengt immers vaak meer onzekerheid met zich mee voor wat betreft de timing voor uitvoering van de vergunde werken.

In vele gevallen is de praktische onmogelijkheid om een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren vóór het aanvragen of verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning dus ook een juridische onmogelijkheid. Vandaar dat deze reden de derde meest aangeduide is met 16,5%. Maatschappelijke onwenselijkheid haalt men tot slot in 2,4% (van de gevallen aan als reden voor het uitgestelde traject).

EVARCH 27 – 28 – 29: TOELATINGEN ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

Indicator	Het aantal toelatingen van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem
Indicatornummer	evarch 27 - evarch 28 - evarch 29
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal aanvragen
Meetmethode	Query op het archeologieportaal

Omschrijving

De indicator meet per jaar het aantal toelatingen voor een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem.

De indicator splitst de toelatingen enerzijds op naar behandelaar van de aanvraag:

- Het agentschap Onroerend Erfgoed (als het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem betrekking heeft op percelen die buiten het grondgebied van een erkende onroerenderfgoedgemeente liggen, of als het project betrekking heeft op percelen die deels binnen en deels buiten een erkende onroerenderfgoedgemeente vallen);
- Een erkende onroerenderfgoedgemeente

Anderzijds gebeurt een opdeling naargelang de beslissing over de toelating:

- Goedkeuring
- Weigering
- Koppelen van voorwaarden
- Stilzwijgende goedkeuring

Tabel

Agentschap Onroerend Erfgoed	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Goedkeuring (aanvaarding)	90	201	65	55	54	45	41
Goedkeuring (aanvaarding) met voorwaarden	17	17	5	5	7	10	4
Stilzwijgende goedkeuring (aanvaarding)	0	1	2	1	0	0	2
Weigering	36	37	22	27	9	7	3
Erkende onroerenderfgoedgemeente							

Goedkeuring (aanvaarding)	0	5	4	2	1	6	4
Goedkeuring (aanvaarding) met voorwaarden	0	0	0	0	0	0	0
Stilzwijgende goedkeuring (aanvaarding)	0	2	1	1	1	1	1
Weigering	0	0	1	0	0	0	0

Toelichting

In 2022 ontving het agentschap Onroerend Erfgoed 50 toelatingsaanvragen voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem. Het keurde 47 van deze aanvragen goed (waarvan vier met voorwaarden). Drie toelatingsaanvragen kregen een weigering.

Daarnaast beoordeelden de erkende onroerenderfgoedgemeenten soeverein de toelatingsaanvragen voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem binnen hun gemeentegrenzen. De onroerenderfgoedgemeenten ontvingen vijf aanvragen van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem, die ze allemaal goedkeurden.

Het totale aantal aanvragen voor een vooronderzoek met ingreep in de bodem daalt verder. In 2021 daalde dit naar 69 toelatingsaanvragen waarvan er zeven geweigerd werden. In 2022 daalde het aantal toelatingsaanvragen naar 55 waarvan er drie geweigerd werden. Dit komt neer op 52 verleende toelatingen in 2022, tegenover de 62 verleende toelatingen in 2021.

EVARCH 30 – 31 – 39: BEROEPEN

Indicator	Het aantal beroepen ingediend tegen een administratieve beslissing omtrent een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem, een archeologienota of nota of een toelating voor archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen
Indicatornummer	evarch 30 - evarch 31 - evarch 39
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal beroepen
Meetmethode	Telling met behulp van het archeologieportaal

Omschrijving

De indicator meet per jaar het aantal ingestelde beroepen. Het Onroerendergoeddecreet heeft vier beroepsprocedures voorzien die men kan inzetten tegen verschillende administratieve beslissingen van het agentschap Onroerend Erfgoed of, indien van toepassing, een erkende onroerendergoedgemeente over uiteenlopende aspecten van een archeologisch traject. Men kan beroep indienen tegen:

- De weigering van het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem of het koppelen van voorwaarden daaraan;
- De weigering van de aktename van een archeologienota of het koppelen van voorwaarden daaraan;
- De weigering van de aktename van een nota of het koppelen van voorwaarden daaraan;
- De weigering van de toelating voor een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem of een archeologische opgraving met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen of het koppelen van voorwaarden daaraan.

Tabel

Beroep tegen	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Geweigerde toelating vooronderzoek wetenschappelijke vraagstellingen	0	0	0	0	0	0	0
Geweigerde toelating opgraving wetenschappelijke vraagstellingen	0	0	0	0	0	0	0
Koppelen van voorwaarden aan toelating vooronderzoek met ingreep in de bodem	0	0	0	0	0	0	0
Weigering van toelating vooronderzoek met ingreep in de bodem	0	0	0	0	0	0	0
Aktename archeologienota of nota	0	0	0	0	1	2	0
Koppelen van voorwaarden aan archeologienota of nota	0	0	0	0	0	0	0
Geen aktename van archeologienota of nota	1	1	1	1	2	4	1

Toelichting

In 2022 werd één beroep ingesteld tegen de beslissing om geen akte te nemen van een (archeologie)nota. Er volgde een nieuwe indiening van de archeologienota of nota gevolgd door aktenaamte waardoor het beroep zonder gevolg werd.

EVARCH 32: ARCHEOLOGIERAPPORTEN

Indicator	Aantal ingediende archeologierapporten
Indicatornummer	evarch 32
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal archeologierapporten
Meetmethode	Telling van ingediende archeologierapporten

Omschrijving

Een erkende archeoloog maakt een archeologierapport op na het afronden van:

- Een archeologische opgraving na een vergunningsplichtige ingreep in de bodem
- Een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Dit kan zowel een archeologisch vooronderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen zijn als een opgraving met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Ook archeologische onderzoeken na een toevalsvondst vallen hieronder.

De erkende archeoloog bezorgt het archeologierapport binnen de twee maanden na het beëindigen van het onderzoek of de opgraving aan het agentschap. In dit rapport beschrijft de archeoloog bondig de uitgevoerde werken en de eerste resultaten ervan. Hij beschrijft ook de verdere aanpak van wat er nog moet gebeuren en een voorstel over het bewaren of deponeren van het archeologisch ensemble.

De indicator telt per jaar het aantal ingediende archeologierapporten. Erkende archeologen hebben twee maanden de tijd na het beëindigen van het veldwerk van de opgraving om een archeologierapport in te dienen. Daarom zal het aantal ingediende archeologierapporten per jaar niet overeenkomen met het aantal vooronderzoeken of opgravingen waarvoor veldwerk gebeurde of voltooid raakte in datzelfde jaar.

De indicator maakt een onderscheid binnen archeologierapporten naargelang de aanleiding van het archeologisch onderzoek.

Tabel

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Opgraving vergunningsplichtige ingreep	0	25	122	201	214	201	163
Onderzoek wetenschappelijke vraagstellingen	1	28	51	59	65	73	39
Totaal	1	53	173	260	279	274	202

Toelichting

In 2022 dienden erkende archeologen in totaal 202 archeologierapporten in. Dit is een daling van 72 tegenover 2021.

163 van de 202 archeologierapporten volgden uit omgevingsvergunningen voor stedenbouwkundige handelingen of een verkaveling waarbij een archeologienota of een nota met aktename een archeologische opgraving verplichtte.

39 archeologierapporten kaderden in een toelating voor archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen (inclusief toevalsvondsten).

EVARCH 35 – 36: EINDVERSLAGEN

Indicator	Aantal ingediende archeologische eindverslagen
Indicatornummer	evarch 35 - evarch 36
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal eindverslagen
Meetmethode	Telling van ingediende eindverslagen

Omschrijving

De laatste stap bij een archeologische opgraving en bij vooronderzoek met ingreep in de bodem vanuit wetenschappelijke vraagstellingen is het opleveren van een eindverslag. De erkende archeoloog dient dit document in bij het agentschap ten laatste twee jaar na het beëindigen van de archeologische opgraving.

Het eindverslag bouwt voort op het eerder ingediende archeologierapport. Alleen bevat het nu de definitieve en verder uitgewerkte resultaten van het onderzoek. Het is het definitieve eindpunt van een archeologische opgraving met verwerking van de vondsten en het neerschrijven van de wetenschappelijke kenniswinst die de opgraving heeft opgeleverd.

De erkende archeoloog publiceert het eindverslag en bezorgt het digitaal aan het agentschap Onroerend Erfgoed. Het agentschap stelt de eindverslagen digitaal publiek beschikbaar.

De indicator telt per jaar het aantal eindverslagen ingediend bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Hij maakt een onderscheid tussen eindverslagen opgemaakt na:

- Een archeologische opgraving na een vergunningsplichtige bodemingreep;
- Een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Dit kan zowel een archeologisch vooronderzoek zijn als een opgraving. Ook archeologische onderzoeken na een toevalsvondst vallen hieronder.

Naast het type van archeologisch onderzoek meet de indicator ook de termijn waarin de eindverslagen werden ingediend. Daarbij wordt van het jaarlijkse aantal ingediende eindverslagen onderzocht welke hiervan tijdig werden ingediend en welke de termijn van twee jaar na afronden van de archeologische opgraving overschreden.

Tabel

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Opgraving vergunningsplichtige ingreep	0	1	16	86	146	182	171
Onderzoek wetenschappelijke vraagstellingen	2	9	12	26	43	41	57
Totaal	2	10	28	112	189	237	228

Toelichting

In 2022 maakte het agentschap Onroerend Erfgoed 228 eindverslagen van archeologisch onderzoek openbaar. Dit is een daling van 9 ten opzichte van 2021.

We tellen 171 eindverslagen in 2022 van volledig afgeronde opgravingen die volgen uit een verplicht opgemaakte archeologienota of nota. Dat is een daling van 11 eindverslagen tegenover vorig jaar.

Voor archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen (vooronderzoek en opgraving) dienden erkende archeologen in 2022 alles bij elkaar 38 eindverslagen in.

Het agentschap Onroerend Erfgoed voltooide 19 eindverslagen naar aanleiding van een onderzochte toevalsvondst.

188 eindverslagen zijn ingediend in 2022 na het beëindigen van een opgraving in 2020, in 2021 of in 2022. Bij 40 eindverslagen situeerde de einddatum van de opgraving zich voor 1 januari 2020.

EVARCH 37 – 38: TOELATINGEN ONDERZOEK MET HET OOG OP WETENSCHAPPELIJKE VRAAGSTELLINGEN

Indicator	Het aantal verleende en geweigerde toelatingen, verdeeld volgens toelatingen voor archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem en toelatingen voor archeologische opgravingen met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen
Indicatornummer	evarch 37 - evarch 38
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal toelatingen
Meetmethode	Query op het Archeologieportaal

Omschrijving

Erkende archeologen kunnen archeologisch vooronderzoek of archeologische opgravingen uitvoeren met het oog op weloverwogen en gedocumenteerde wetenschappelijke vraagstellingen. Bij een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen is de zakelijkrechthouder van de betrokken gronden niet altijd degene die het initiatief neemt om een archeologisch onderzoek te voeren. De erkende archeoloog sluit met de zakelijkrechthouders van de betrokken onroerende goederen een overeenkomst die de vergoeding voor eventuele schade, de bestemming van het archeologisch ensemble en de verwachte duur van het onderzoek regelt, behalve als het onderzoek in het kader van een toevalsvondst gebeurt.

Om een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem of een archeologische opgraving met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen uit te voeren, moet vooraf een toelating worden aangevraagd aan het agentschap Onroerend Erfgoed. In deze aanvraag wordt ook gemotiveerd waarom het wetenschappelijk onderzoek met bodemingreep dient te gebeuren en waarom de keuze wordt gemaakt voor een behoud ex situ. Het verdrag van Valletta streeft naar een behoud in situ.

De indicator telt het aantal verleende en geweigerde toelatingen voor archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem en archeologische opgravingen met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen.

Het archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen gaat niet enkel over academisch onderzoek. Het omvat ook enkele onderzoeken die kaderen in vergunningsplichtige handelingen die nog voortkomen uit de overgang van het Archeologiedecreet naar het Onroerenderfgoeddecreet. Na 1 april 2016 konden prospectie- en opgravingsvergunningen volgens het Archeologiedecreet alleen nog maar worden aangevraagd als er een verleende stedenbouwkundige vergunning voorhanden was met daarin een voorwaarde over archeologie opgenomen. Deze vergunning moest aangevraagd zijn voor 1 juni 2016. Wanneer een initiatiefnemer in die situaties toch proactief vooronderzoek wilde uitvoeren voorafgaand aan het verlenen van de vergunning (nog geen vergunning voorhanden en dus geen grond voor een prospectievergunning volgens de vroegere regelgeving), dan gebeurde dit via een toelating voor vooronderzoek uit wetenschappelijke vraagstellingen.

Bij beschermd onroerend erfgoed kunnen vanuit het beschermingsbesluit direct werkende normen gelden die archeologische flankerende maatregelen noodzakelijk maken. Wanneer handelingen gebeuren aan dit erfgoed die niet vergunningsplichtig zijn, of die dat wel zijn maar door hun

EVARCH 43: OPGESTARTE VOORONDERZOEKEN MET INGREEP IN DE BODEM

Indicator	Het aantal archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem, waarvan het veldwerk is opgestart
Indicatornummer	evarch 43
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal meldingen vooronderzoek
Meetmethode	Query Archeologieportaal

Omschrijving

De erkende archeoloog meldt aan het agentschap Onroerend Erfgoed wanneer hij het veldwerk van het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem zal starten.

De indicator telt jaarlijks het aantal meldingen van aanvang van archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem. De vooronderzoeken worden onderverdeeld in:

- Archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem bij vergunningsplichtige handelingen;
- Archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen.

Tabel

Jaar	Totaal aantal meldingen van aanvang (vooronderzoek)
2016	85
2017	494
2018	736
2019	871
2020	988
2021	1.009
2022	894

Toelichting

In 2022 meldden erkende archeologen 849 keer de aanvang van een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem: 876 keer in het kader van de opmaak van een archeologienota of nota en 18 keer naar aanleiding van een archeologisch vooronderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen.

Bij de vergunningsplichtige vooronderzoeken met ingreep in de bodem is dit ten opzichte van 2021 een daling van 124 meldingen (van 1.000 naar 876). Bij de vooronderzoeken met ingreep in de bodem met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen is er een stijging van 9 meldingen merkbaar ten opzichte van 2021 (van 9 naar 18).

Het aantal meldingen ligt in praktijk hoger dan het aantal gestarte vooronderzoeken. Meerdere meldingen voor eenzelfde vooronderzoek zijn mogelijk: omdat het vooronderzoek gebeurt in verschillende fases met langere tussentijd of omdat de aanvang alsnog uitgesteld wordt naar een latere datum en opnieuw gemeld wordt.

EVARCH 44: OPGESTARTE OPGRAVINGEN

Indicator	Het aantal opgravingen waarvan het veldwerk is opgestart
Indicatornummer	evarch 44
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal meldingen van opgravingen
Meetmethode	Query Archeologieportaal

Omschrijving

Na het archeologisch vooronderzoek kan een archeoloog in de archeologienota of, in het geval van een uitgesteld vooronderzoek een nota, opnemen dat een archeologische opgraving noodzakelijk is. Deze opgraving gebeurt dan door een erkende archeoloog na het verlenen van de omgevingsvergunning maar voor het uitvoeren van de bouw- of verkavelingswerken.

De indicator telt jaarlijks het aantal meldingen van aanvang van archeologische opgravingen. De erkende archeologen doen deze melding bij het agentschap Onroerend Erfgoed. De indicator maakt een onderscheid tussen:

- Archeologische opgravingen bij een vergunningsplichtige bodemingreep;
- Opgravingen bij een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Archeologische opgravingen als gevolg van een toevalsvondst vallen hier ook onder.

Noot: Archeologisch erfgoed blijft het beste waar het is, namelijk onder de grond. Het verdrag van Malta schrijft daarom voor om zo veel mogelijk behoud in situ na te streven. Dit om onnodige versterking van het bodemarchief zoveel mogelijk te vermijden. Daarom beperkt een archeologische opgraving zich tot de zones die door de ingreep in de bodem, de bouwwerken of aanlegwerken effectief worden verstoord.

Tabel

Jaar	Totaal aantal meldingen van aanvang (opgraving)
2016	34
2017	90
2018	251
2019	266
2020	306
2021	306
2022	250

Toelichting

In 2022 ontving het agentschap Onroerend Erfgoed 250 meldingen van de aanvang van archeologische opgravingen.

We noteren 221 meldingen van de aanvang van opgravingen in het kader van een vergunningsplichtige ingreep in de bodem. Hier komen nog 29 opgravingen bij in het kader van wetenschappelijke vraagstellingen. 11 hiervan betreffen toevalsvondsten, de overige 18 handelen over andere opgravingen met het oog op wetenschappelijkevraagstellingen.

EVARCH 46: WERKDAGEN VOOR BEKOMEN (ARCHEOLOGIE)NOTA

Indicator	Aantal werkdagen, gepresteerd om een archeologienota of nota op te stellen
Indicatornummer	evarch 46
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal werkdagen
Meetmethode	Query op het archeologieportaal

Omschrijving

De indicator meet het aantal werkdagen dat nodig is om een archeologienota of een nota op te stellen. De erkende archeoloog voert deze data in het Archeologieportaal in.

Tabel

Notatype	Minimum	Mediaan	Gemiddelde	Maximum	Totaal aantal archeologienota's en nota's
Archeologienota	1	4	5,1	79	2.194
Archeologienota beperkte samenstelling	1	3	3,0	7	141
Nota	1	5	7,3	100	798

Toelichting

Bij de weergave van de verdeling van de werkdagen van de archeologienota's met aktename en bij het berekenen van het gemiddelde en de mediaan werden de meest extreme waarden uit de berekening gehouden. Het gaat om een zeer beperkt aantal archeologienota's waarbij de ingevoerde data na controle foutief bleek te zijn.

Voor de helft van de 2.194 archeologienota's met aktename (zonder archeologienota's met beperkte samenstelling) geven de erkende archeologen vier werkdagen of minder aan. De gemiddelde tijd uitgedrukt in werkdagen die een erkende archeoloog nodig heeft voor het opmaken van een archeologienota ligt op 5,1 werkdagen.

De archeologienota beperkte samenstelling bestaat sinds 1 januari 2017. Deze archeologienota komt veel minder voor dan de gewone archeologienota (141 met aktename in 2022). De mediaan en de gemiddelde duur in werkdagen nodig om een archeologienota met beperkte samenstelling op te stellen, ligt lager dan voor het opmaken van een archeologienota met volledige samenstelling. De mediaan en het gemiddelde liggen op drie werkdagen. De maximumwaarde is één archeologienota met beperkte samenstelling die 7 werkdagen in beslag nam. De meerderheid, namelijk 70% van deze 141 archeologienota's nam drie werkdagen of minder in beslag.

De nota's nemen gemiddeld het meest tijd in beslag (7,3 werkdagen), met een mediaanwaarde van vijf. Dit komt omdat bij een uitgesteld vooronderzoek vaker een tijdsintensiever archeologisch onderzoek met proefsleuven plaatsvindt of een combinatie van verschillende onderzoeksmethoden. De maximumwaarde is een nota die 100 werkdagen in beslag nam.

EVARCH 48: WERKDAGEN ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING

Indicator	Aantal werkdagen, gepresteerd bij het veldwerk van een archeologische opgraving
Indicatornummer	evarch 48
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal werkdagen
Meetmethode	Query op het archeologieportaal

Omschrijving

Nadat het agentschap Onroerend Erfgoed of de erkende onroerenderfgoedgemeente akte heeft genomen van de archeologienota of nota kan de archeologische opgraving starten, mits de omgevingsvergunning verleend is. De opgraving wordt uitgevoerd na het verlenen van die vergunning maar nog voor het uitvoeren van bouwwerken of verkavelingswerken. De toelating voor de opgraving zit vervat in de aktegenomen archeologienota of nota. De erkende archeoloog meldt de aanvang van de opgraving aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

Een omgevingsvergunning heeft een geldigheidstermijn van twee of drie jaar. Deze periode wordt geschorst voor maximaal een jaar waarin de archeologische opgraving kan worden uitgevoerd. Op die manier wordt vermeden dat de vervaltermijn van de vergunning in het gedrang zou komen door de opgraving. Nadat het veldwerk van de opgraving is afgerond kunnen de werkzaamheden voor bouw of verkaveling worden aangevat.

De indicator meet het aantal werkdagen dat een erkende archeoloog heeft besteed aan het uitvoeren van een archeologische opgraving. De archeoloog registreert zelf het aantal werkdagen dat hij heeft gepresteerd bij het veldwerk van een archeologische opgraving in het archeologisch eindverslag. Dit eindverslag wordt ten laatste twee jaar na het beëindigen van de archeologische opgraving ingediend.

Tabel

Minimum	Mediaan	Gemiddelde	Maximum
1 dag	13 dagen	26,9 dagen	436 dagen

Toelichting

In 2022 hebben we met 202 ingediende eindverslagen opnieuw voldoende opgravingen waarvoor we informatie hebben over de tijdsduur van het veldwerk. De mediaan van deze opgravingen bedraagt 13 werkdagen, het gemiddelde 27 werkdagen. 25% van de opgravingen is afgerond binnen vier werkdagen, 75% binnen de 27 werkdagen. In 2021 was dit binnen de 25 dagen. Het maximum ligt op een opgraving van 436 werkdagen.

EVARCH 51: GOEDGEKEURDE MAATREGELN VOORONDERZOEK

Indicator	Aantal goedgekeurde maatregelen, verdeeld volgens behoud in situ, behoud ex situ, uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem, geen maatregelen of een combinatie van maatregelen
Indicatornummer	evarch 51
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal voorgestelde maatregelen geregistreerd door erkende archeologen en goedgekeurd door het agentschap Onroerend Erfgoed
Meetmethode	Query op archeologieportaal

Omschrijving

In de archeologienota geeft de archeoloog aan wat hij concludeert uit het archeologisch vooronderzoek en welke maatregelen er nodig zijn. In dit programma van maatregelen geeft de archeoloog een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor de omgang met archeologisch erfgoed bij een bodemingreep, beschrijft de aard daarvan en de uitvoeringswijze van deze eventuele maatregelen.

De archeoloog kan volgende maatregelen voorstellen:

- Geen verdere maatregelen noodzakelijk. De archeoloog kan dit besluiten wanneer er geen archeologische site of artefacten aanwezig blijken op het onderzoeksterrein, dat de werken geen bedreiging vormen voor eventueel aanwezig archeologisch erfgoed, of dat de site onvoldoende kennispotentieel bevat;
- Een behoud in situ van de aanwezige archeologische site of artefacten, waarbij de initiatiefnemer de plannen of uitvoeringswijze actief aanpast aan de aanwezige archeologische resten;
- Een archeologische opgraving met daaraan verbonden een behoud ex situ van de archeologische artefacten en onderzoeksdocumenten;
- Een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem waarbij in de archeologienota is opgenomen hoe het vooronderzoek met ingreep in de bodem later uitvoering moet krijgen en de reden waarom het vooronderzoek moet worden uitgesteld tot na het aanvragen of verkrijgen van de omgevingsvergunning;
- Verdere verwerking: wanneer de uitgevoerde onderzoekshandelingen van het vooronderzoek (bijvoorbeeld proefsleuven) reeds een archeologisch ensemble opleveren dat volstaat om het kennispotentieel van de archeologische site te realiseren, zonder bijkomende inzameling van informatie door middel van een opgraving. Enkel het opgeleverde ensemble hoeft dan verder te worden onderzocht en verwerkt;
- Een combinatie van maatregelen, bijvoorbeeld deels behoud in situ en een gedeeltelijke opgraving.

De indicator telt jaarlijks het aantal maatregelen die erkende archeologen voorstellen in archeologienota's en nota's met aktenaam. Bij de indiening van de archeologienota of nota geeft de erkende archeoloog aan of en welke verdere maatregelen noodzakelijk zijn.

Tabel

Archeologienota	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Behoud in situ	7	5	7	7	8	8	1
Uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	393	1.349	1.159	1.306	1.331	1.436	1.374
Archeologische opgraving	50	139	79	76	92	103	84
Combinatie van maatregelen	9	22	26	22	14	18	23
Geen maatregelen nodig	543	1.605	805	785	796	902	895
Verdere verwerking	nvt	4	4	6	3	3	1
Nota							
Behoud in situ	0	3	11	5	20	17	16
Archeologische opgraving	0	43	123	139	158	158	123
Combinatie van maatregelen	0	1	8	3	0	16	12
Geen maatregelen nodig	4	178	461	564	677	747	648
Verdere verwerking	nvt	4	9	15	14	19	10

Toelichting

In de meerderheid van de projecten stelt de archeoloog in de archeologienota of nota dat geen verdere maatregelen noodzakelijk zijn. In 2022 bevatten 895 (38,3%) archeologienota's en 648 (81,2%) nota's dit voorstel.

Een tweede veelvoorkomende maatregel is het uitgesteld vooronderzoek. 1.374 (58,8% van alle archeologienota's waarvan akte werd genomen bevatten deze maatregel. Dit aantal blijft bijzonder hoog. In 2022 is dit aandeel quasi hetzelfde als in 2021.

In 10 (0,4%) archeologienota's en 16 (2%) nota's met aktename stelt de erkent archeoloog een behoud in situ voor.

In 84 (3,6%) van de archeologienota's met aktename en 123 (15,4%) nota's concludeert de archeoloog dat een archeologische opgraving noodzakelijk is.

In 2022 bevatten 1 archeologienota en 10 nota's als maatregel verdere verwerking. Dit is 0,4% van het totaal.

35 (1,1%) archeologienota's en nota's met aktename bevatten een combinatie van verschillende maatregelen.

EVARCH 52: FINANCIËLE IMPLICATIES ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

Indicator	De financiële implicaties van het archeologisch onderzoek en de werking van het archeologisch solidariteitsfonds
Indicatornummer	evarch 52
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Bedrag in euro
Meetmethode	Query op het archeologieportaal

Omschrijving

Het uitvoeren van een archeologisch onderzoek kost geld. Het uitgangspunt is dat de kosten van het archeologisch vooronderzoek en de archeologische opgraving worden gedragen door de aanvrager van de omgevingsvergunning, de initiatiefnemer. Omdat het Onroerenderfgoeddecreet ervan uitgaat dat het archeologisch vooronderzoek plaatsvindt voorafgaand aan de aanvraag van de omgevingsvergunning, kan de aanvrager van de vergunning zich al een beeld vormen van de kostprijs van het archeologisch onderzoek. Op die manier wil de regelgeving vermijden dat pas na vergunning duidelijk is of archeologisch (voor)onderzoek nodig is, wat dit gaat kosten en hoe lang het gaat duren. Zo kan de initiatiefnemer beter rekening houden met het archeologische aspect bij zijn planning en uitvoering, en vermijdt hij vertraging en onverwachte kosten.

Deze indicator maakt een onderverdeling tussen verschillende uitgavenposten:

- De totale kost voor de opmaak van archeologienota's met aktename. De opmaak van een archeologienota gebeurt door een erkende archeoloog, de kosten zijn voor de aanvrager van de omgevingsvergunning, in navolging van het verstoordersprincipe uit het Verdrag van Malta;
- De totale kost voor de opmaak van nota's met aktename. Een nota wordt opgemaakt door een erkende archeoloog, de kosten zijn voor de aanvrager van de omgevingsvergunning;
- De totale kost voor archeologische opgravingen. Deze opgravingen gebeuren door een erkende archeoloog, de kosten zijn voor de aanvrager van de omgevingsvergunning. Deze post omvat enkel verplichte opgravingen die volgen uit archeologienota's en nota's.
- De totale kost van archeologisch onderzoek na een toevalsvondst. De Vlaamse overheid draagt de kosten voor archeologisch onderzoek na een toevalsvondst;
- Het totale bedrag voor schadevergoedingsplicht bij toevalsvondsten. De zakelijkrechthouder kan een schadevergoeding vorderen voor schade ten gevolge van verplichtingen die verbonden zijn aan het voor onderzoek bewaren van een toevalsvondst. De vergoeding wordt berekend op basis van de aangetoonde schade die is ontstaan vanaf de eenendertigste dag na de aangifte van de toevalsvondst bij het agentschap Onroerend Erfgoed;
- Het totale bedrag voor subsidiëring van archeologische solidariteitsfondsen. Een erkend archeologisch solidariteitsfonds ontvangt van de Vlaamse overheid een toelage voor zijn werking, naast de bijdragen van de leden van het fonds. In deze indicator wordt het totale bedrag van de subsidiëring in de vorm van toelagen aan deze fondsen in rekening gebracht.

De indicator maakt per jaar een schatting van de financiële gevolgen van archeologisch onderzoek in Vlaanderen. Daarbij wordt een onderverdeling gemaakt tussen een aantal uitgavenposten waarvan de kostprijs bekend is.

Tabel

Archeologisch onderzoek	Bedrag (euro)
2016	
Archeologienota's	€ 3.220.247
Nota's	€ 35.800
Onderzoek na toevalsvondst	€ 179.650
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
2017	
Archeologienota's	€ 10.082.213
Nota's	€ 1.529.634
Onderzoek na toevalsvondst	€ 228.154
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
2018	
Archeologienota's	€ 6.302.866
Nota's	€ 4.550.390
Onderzoek na toevalsvondst	€ 691.188
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
2019	
Archeologienota's	€ 6.302.866
Nota's	€ 5.135.583
Onderzoek na toevalsvondst	€ 862.023
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
2020	
Archeologienota's	€ 5.976.082
Nota's	€ 6.531.088
Onderzoek na toevalsvondst	€ 1.459.758
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
Archeologische opgravingen	€ 5.541.844
2021	
Archeologienota's	€ 6.625.291
Nota's	€ 6.669.635
Onderzoek na toevalsvondst	€ 863.045
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
Archeologische opgravingen	€ 6.740.646
2022	
Archeologienota's	€ 5.098.000
Nota's	€ 4.604.361

Onderzoek na toevalsvondst	€ 335.099
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
Archeologische opgravingen	€ 6.965.998

Toelichting

De kosten voor archeologienota's daalden 1.527.291 euro ten opzichte van 2021. Dit is een daling met 23,1%. Het aantal archeologienota's daalde met 4,8%. Bij de nota's is de daling nog groter met 2.065.274 euro (-31%). Dit terwijl het aantal nota's daalde met 15,2%. De kosten voor toevalsvondsten daalden met 527.946 euro, voornamelijk door het uitblijven van grootschalige onderzoeken. De kost voor opgravingen bedroeg in 2022 6.965.998 euro (+3,3%).

EVARCH 53: BUITENSPORIGE OPGRAVINGSKOSTEN

Indicator	Aantal toegekende premies voor buitensporige opgravingskosten
Indicatornummer	evarch 53
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal toegekende premies
Meetmethode	Registratie team premies

Omschrijving

Het Onroerendergoeddecreet introduceert een premie voor buitensporige opgravingskosten om de directe kosten van een archeologische opgraving zoals opgenomen in een archeologienota of nota deels te compenseren.

Een premie voor buitensporige opgravingskosten wordt enkel toegekend aan:

- Natuurlijke personen;
- Kleinschalige ondernemingen of verenigingen: ondernemingen of verenigingen die minder dan tien personen tewerkstellen en die een jaarlijkse omzet van minder dan vijf miljoen euro hebben.

De indicator meet op het einde van elk jaar het aantal toegekende premies voor buitensporige opgravingskosten.

Tabel

Jaar	Aantal toegekende premies
2016	0
2017	0
2018	5
2019	3
2020	8
2021	15
2022	9

Toelichting

In 2022 kende het agentschap Onroerend Erfgoed 9 premies toe voor buitensporige opgravingskosten in het kader van archeologische opgravingen.

////////////////////////////////////

EVARCH 54: BEDRAG BUITENSPORIGE OPGRAVINGSKOSTEN

Indicator	Bedrag, vastgelegd voor premies buitensporige opgravingskosten
Indicatornummer	evarch 54
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Bedrag in euro
Meetmethode	Query in Orafin

Omschrijving

Het Onroerenderfgoeddecreet introduceert een premie voor buitensporige opgravingskosten om de directe kosten van een archeologische opgraving zoals opgenomen in een archeologienota of nota met aktename deels te compenseren.

De indicator meet per jaar het totale bedrag vastgelegd voor premies voor buitensporige opgravingskosten.

De formule voor het berekenen van een premie voor buitensporige opgravingskosten is vastgelegd in een ministerieel besluit:

$$\{[12123 + (a * 353,1) + (b * 3296,5) + (c * 37) + (d * 56,9) - (e * 921) - (f) - (g) - (h)] - 1500\} * 0,80$$

- De forfaitaire basiskosten voor de berekening van de premie bedragen 12.123 euro;
- a = Het aantal mensdagen dat tijdens de opgraving is gepresteerd, uitgedrukt in voltijdsequivalenten, met factor 353,1;
- b = Het aantal complexe spoorcombinaties dat werd opgegraven, met factor 3.296,5 euro;
- c = Het aantal antropogene spoorcombinaties dat werd opgegraven, met factor 37 euro;
- d = Het aantal natuurlijke spoorcombinaties en verstoringen dat werd opgegraven, met factor 56,9 euro;
- e = Het aantal archeologische structuren, met factor - 921 euro;
- f = Het gegeven dat het een site zonder complexe verticale stratigrafie betreft, met factor -339,8;
- g = Het gegeven dat de opgraving is uitgevoerd als een werfbegeleiding, met factor - 6.284,3;
- h = Het gegeven dat geen bemaling werd toegepast voor de opgraving, met factor - 4.326,3;
- De franchise, of de niet-betoelaagbare eerste schijf van de kosten van de verplicht uit te voeren archeologische opgraving, bij de premie bedraagt 1500 euro;
- Van de forfaitair bepaalde kostprijs wordt 80% uitbetaald als premie.

Tabel

Jaar	Totaal toegekend bedrag
2016	€ 0
2017	€ 0
2018	€ 34.664,0
2019	€ 72.724,8
2020	€ 262.937,8
2021	€ 332.945,8
2022	€ 107.272,0

Toelichting

In 2022 legde het agentschap Onroerend Erfgoed 107.272 euro vast voor premies buitensporige opgravingskosten. Dat is 225.678,8 euro minder dan in 2021.

EVARCH 55: KOSTPRIJS ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK NA TOEVALSVONDST

Indicator	De totale kostprijs van archeologisch onderzoek, uitgevoerd door het agentschap Onroerend Erfgoed, na een toevalsvondst
Indicatornummer	evarch 55
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Bedrag in euro
Meetmethode	Registratie personeels- en werkingskosten

Omschrijving

Het Vlaamse Gewest draagt alle kosten die verbonden zijn aan een onderzoek na een toevalsvondst. Het agentschap Onroerend Erfgoed is erkend als archeoloog van rechtswege specifiek om archeologische onderzoeken die het gevolg zijn van een toevalsvondst uit te voeren. Het agentschap kan ook beslissen om een opgraving na een toevalsvondst deels uit te besteden aan andere erkende archeologen of archeologische bedrijven. De eindverantwoordelijkheid blijft dan bij het agentschap liggen.

De kostprijs wordt bepaald aan de hand van drie groepen van uitgavenposten:

- De kostprijs van personeel omvat de prijs voor een archeoloog en ander personeel zoals een landmeter of technisch assistent;
- De werkingskosten omvatten uitgaven voor de aanschaf van technisch materiaal, software, verplaatsingskosten, ...;
- De kosten voor uitbestedingen worden bepaald door de raamcontracten die het agentschap afsluit met erkende archeologen (archeologische bureaus) of bedrijven om ondersteuning te bieden bij het onderzoek van een toevalsvondst.

De indicator meet per jaar de totale kostprijs in euro van archeologisch onderzoek, uitgevoerd door het agentschap na een toevalsvondst of gelijkaardige situatie. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen diverse uitgavenposten.

Tabel

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kost personeel	€ 134.500	€ 167.449	€ 487.257	€ 382.998	€ 617.449	€ 139.398	€ 82.574
Kost werking	€ 35.150	€ 12.200	€ 57.216	€ 15.655	€ 1.793	€ 0	€ 0
Kost uitbesteding	€ 10.000	€ 48.505	€ 146.715	€ 463.370	€ 840.516	€ 723.647	€ 252.525
Totaal	€ 179.650	€ 228.154	€ 691.188	€ 862.023	€ 1.459.758	€ 863.045	€ 335.099

Toelichting

////////////////////////////////////

In 2022 hebben 11 toevalsvondsten aanleiding gegeven tot een opgraving.

De kostprijs van deze onderzoeken kan als volgt worden verdeeld:

- Personeel op het terrein: € 82.574
- Uitbesteding: € 252.525
- Werking: € 0

De totale kost van archeologisch onderzoek, in 2022 uitgevoerd door het agentschap na een toevalsvondst of gelijkaardige situatie, bedraagt € 335.099. Dit is een aanzienlijke daling ten opzicht van 2021 toen dit € 863.045 bedroeg. Deze daling is hoofdzakelijk te wijten aan het uitblijven van grootschalige toevalsvondsten.

De kosten voor werking zijn herleid tot nul omdat de posten hierin zoals huren van werfketen, toiletten en andere diensten nu ondergebracht zijn bij de post uitbesteding.

De kost voor uitbesteding is gedaald omdat het agentschap in 2022, net als in 2021, niet te maken kreeg met grote projecten. Daarnaast is het aantal toevalsvondsten dat aanleiding heeft gegeven tot een interventie op het terrein door of voor het agentschap sterk gedaald.

EVARCH 56: BEDRAG SCHADEVERGOEDINGSPLICHT TOEVALSVONDSTEN

Indicator	Het totale bedrag vastgelegd voor schadevergoedingsplicht bij toevalsvondsten
Indicatornummer	evarch 56
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Bedrag in euro
Meetmethode	Query in Orafin

Omschrijving

De vinder van een toevalsvondst is verplicht dit te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en ze tijdelijk ongemoeid te laten. Gedurende een initiële periode van tien dagen na de melding van de toevalsvondst doet het agentschap Onroerend Erfgoed de nodige vaststellingen en onderzoekt het de potentiële erfgoedwaarde van de vondst. Waar nodig gebeurt dit in de vorm van een opgraving. Het agentschap kan deze termijn inkorten, wanneer geen verder onderzoek nodig is of het onderzoek beëindigd is, of deze termijn verlengen, wanneer meer tijd nodig blijkt voor het onderzoek. De zakelijkrechthouder en gebruiker van de toevalsvondst moeten voldoen aan een aantal verplichtingen inzake de archeologische artefacten en de vindplaats:

- ze in onveranderde toestand bewaren;
- ze beschermen tegen beschadiging en vernietiging;
- ze toegankelijk maken voor onderzoek door het agentschap.

De kosten die voortvloeien uit deze verplichtingen zijn voor rekening van de eigenaar of zakelijkrechthouder van de toevalsvondst. Toch kan deze persoon een schadevergoeding vorderen wanneer de schade voortvloeit uit de verlenging van de termijn van tien dagen voor zover de totale termijn 30 dagen overschrijdt en op voorwaarde dat de vondst correct gemeld en in stand gehouden werd.

De zakelijkrechthouder of gebruiker legt een raming van de kosten voor aan het agentschap Onroerend Erfgoed. Het agentschap beslist over de toekenning van de schadevergoeding.

De indicator meet het bedrag dat het agentschap Onroerend Erfgoed jaarlijks toekent voor het betalen van schadevergoedingen om te voldoen aan de schadevergoedingsplicht bij toevalsvondsten.

Tabel

Jaar	Bedrag in euro voor schadevergoedingen bij toevalsvondsten
2016	0
2017	0
2018	0
2019	0
2020	0
2021	0
2022	0

////////////////////////////////////

Toelichting

Geen enkel onderzoek nam meer dan 30 dagen in beslag in 2022.

EVARCH 58: BEDRAG VOOR SUBSIDIËRING ARCHEOLOGISCHE SOLIDARITEITSFONDSEN

Indicator	Het totale bedrag vastgelegd voor subsidiëring van archeologische solidariteitsfondsen
Indicatornummer	evarch 58
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Bedrag in euro
Meetmethode	Query in Orafin

Omschrijving

Het Onroerendergoeddecreet maakt het mogelijk om een archeologisch solidariteitsfonds op te richten en te erkennen. Archeologische solidariteitsfondsen vergoeden hun leden, mits betaling van een bijdrage, voor een deel van de kosten van alle archeologische opgravingen waartoe zij verplicht worden. Het is een soort van georganiseerde solidariteit tussen de leden van het fonds, bijvoorbeeld publieke of private bouwheren, die door hun bouwactiviteiten een grotere kans hebben om te worden geconfronteerd met archeologische verplichtingen en de daaraan verbonden kosten.

Een archeologisch solidariteitsfonds kan een toelage ontvangen voor de werking van het fonds. De jaarlijkse basistoelage bedraagt minstens 50.000 euro maar dit kan oplopen afhankelijk van het aantal leden aangesloten bij het solidariteitsfonds, het aantal uitgekeerde vergoedingen en het aantal activiteiten voor de begeleiding van de leden bij de uitvoering van het archeologiehoofdstuk van het Onroerendergoeddecreet.

De indicator meet het bedrag in euro dat geregistreerd staat in de boekhouding van het agentschap Onroerend Erfgoed voor het subsidiëren van archeologische solidariteitsfondsen.

Tabel

Jaar	Bedrag toelage archeologische solidariteitsfondsen
2016	0
2017	0
2018	0
2019	0
2020	0
2021	0
2022	0

Toelichting

Er zijn geen archeologische solidariteitsfondsen opgericht.

EVARCH 59: ARCHEOLOGIENOTA'S BEPERKTE SAMENSTELLING

Indicator	Aantal archeologienota's met beperkte samenstelling
Indicatornummer	evarch 59
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal archeologienota's
Meetmethode	Query databank archeologie

Omschrijving

Een archeoloog kan in bepaalde gevallen beslissen een archeologienota met beperkte samenstelling op te maken.

Dit is mogelijk wanneer op basis van de confrontatie tussen de geplande werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten uit het landschappelijk, historisch of archeologisch luik van het bureauonderzoek evident is dat geen verdere maatregelen nodig zijn. Dit kan omdat er geen archeologisch erfgoed aanwezig is, de werken geen verstoring betekenen voor het aanwezige erfgoed, of er geen kenniswinst valt te boeken bij een opgraving van het terrein.

In dergelijke gevallen zijn er geen bijkomende maatregelen meer nodig waardoor de rapportering van het archeologisch onderzoek (steeds beperkt tot een bureauonderzoek) veel beperkter kan. Dit concept werd geïntroduceerd in de herziene uitgave van de code van goede praktijk van 2017.

De indicator meet per jaar het aantal ingediende archeologienota's met beperkte samenstelling. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt naargelang de beslissing:

- Aktename
- Geen aktename
- Aktename met voorwaarden
- Stilzwijgende aktename

Tabel

Jaar	Beslissing	Aantal archeologienota's
2017		
	Bekrachtiging	268
	Bekrachtiging met voorwaarden	1
	Stilzwijgende bekrachtiging	0
	Weigering	90
2018		
	Bekrachtiging	174
	Bekrachtiging met voorwaarden	0
	Stilzwijgende bekrachtiging	5
	Weigering	33
2019		
	Aktename	169
	Aktename met voorwaarden	0
	Geen aktename	16
2020		
	Aktename	163
	Aktename met voorwaarden	0
	Geen aktename	8
2021		
	Aktename	176
	Aktename met voorwaarden	0
	Geen aktename	9
2022		
	Aktename	141
	Aktename met voorwaarden	0
	Geen aktename	7

Toelichting

In 2022 dienden erkende archeologen 149 archeologienota's met beperkte samenstelling in. Het aantal archeologienota's met beperkte samenstelling daalt ten opzichte van de 185 in 2021. Op 141 archeologienota's (95,3%) volgde een aktename. De behandelende overheid koppelde geen voorwaarden aan gemelde archeologienota's met beperkte samenstelling.

Toelichting

De reden 'geen kenniswinst' komt in 30,5% van de gevallen voor als enige reden.

In 29,1% van de gevallen geeft de archeoloog als reden dat de werkzaamheden door hun aard met hoge waarschijnlijkheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed.

In 21,3% van de gevallen kan de archeoloog reeds met hoge waarschijnlijk aantonen dat er geen archeologisch erfgoed op het onderzochte terrein aanwezig is.

In 27 dossiers (of 19,2%) motiveerde de archeoloog de beperkte samenstelling vanuit een combinatie van twee of drie van de mogelijke criteria uit de Code van Goede Praktijk. 25 van die 27 archeologienota's bevat als één van de redenen 'geen kenniswinst'.

2022	Nieuw	0
------	-------	---

Toelichting

In 2022 kwamen er geen nieuwe vastgestelde archeologische zones bij en werden er ook geen geschrapt. Het aantal vastgestelde archeologische zones blijft 70.

EVARCH 62: OPPERVLAKTE VASTGESTELDE INVENTARIS ARCHEOLOGISCHE ZONES

Indicator	Oppervlakte goederen opgenomen in de vastgestelde inventaris voor archeologische zones
Indicatornummer	evarch 62
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Oppervlakte in hectare
Meetmethode	Berekening met behulp van GIS

Omschrijving

Op basis van de wetenschappelijke inventarissen kunnen onroerende goederen worden vastgesteld. Dit kan wanneer het goed één of meerdere erfgoedwaarden bezit en voldoende goed is bewaard. Voor het vaststellen van een inventaris ontwikkelde het agentschap een inventarismethodologie. De minister kan vijf inventarissen geheel of gedeeltelijk vaststellen. In deze indicator gaat het enkel over de inventaris van archeologische zones. De inventaris van archeologische zones is bedoeld als instrument voor de zorg van het in situ bewaard gebleven archeologisch.

Voorafgaand aan de vaststelling van een inventaris wordt een openbaar onderzoek georganiseerd waar iedereen opmerkingen kan formuleren of bezwaren indienen. Na afloop hiervan kan de inventaris worden vastgesteld. Goederen opgenomen in een vastgestelde inventaris krijgen een juridisch statuut.

De indicator berekent op het einde van elk jaar de oppervlakte van onroerende goederen die in dat jaar zijn opgenomen in de vastgestelde inventaris voor archeologische zones en de totale oppervlakte van alle goederen die op het einde van dat jaar in deze vastgestelde inventaris zijn opgenomen.

Tabel

Jaar	Oppervlakte
2015	0 ha
2016	6.207 ha
2017	6.209 ha
2018	9.535 ha
2019	9.535 ha
2020	9.535 ha
2021	9.535 ha
2022	9.535 ha

Toelichting

In 2022 stelde de minister geen archeologische zones vast en schrapte er ook geen. De totale oppervlakte van vastgestelde archeologische zones blijft daarom dezelfde als in 2021 met 9.535 hectare.

//

EVARCH 63: OPPERVLAKTE ARCHEOLOGISCHE SITES

Indicator	Oppervlakte definitief beschermd archeologische sites
Indicatornummer	evarch 63
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Oppervlakte in hectare
Meetmethode	Berekening met behulp van GIS

Omschrijving

De indicator meet de totale oppervlakte van alle definitief beschermd archeologische sites. Verder wordt ook de evolutie van de oppervlakte doorheen de tijd gemeten.

Tabel

Jaar	Totale oppervlakte
2015	696,8 ha
2016	730,7 ha
2017	1.093,7 ha
2018	1.142,4 ha
2019	1.180,8 ha
2020	1.185,5 ha
2021	1.185,5 ha
2022	1.310,6 ha

Toelichting

In 2022 kwam er vier beschermd archeologische sites bij. Het totaaloppervlak van het beschermd areaal neemt toe tot 1.310,6 hectare.

EVARCH 64: AANTAL PREMIES TOEGEKEND VOOR ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

Indicator	Aantal premies toegekend voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem (pvmi)
Indicatornummer	evarch 64
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Aantal toegekende premies
Meetmethode	Registratie team premies

Omschrijving

Sinds 2019 kunnen particulieren, kleinschalige ondernemingen en kleinschalige verenigingen een premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem verkrijgen. Deze is bedoeld voor deze doelgroepen wanneer zij in een archeologisch vooronderzoek worden geconfronteerd met een ingreep in de bodem.

De berekening van de premie gebeurt op forfaitaire wijze op basis van een formule, en de kosten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem blijven voor rekening van de initiatiefnemer. Die kan de premie aanvragen zodra er een aktenaam is van de archeologienota of nota van het vooronderzoek die de ingreep in de bodem afsluit. Gebeurt het vooronderzoek in meerdere fases, bijvoorbeeld bij grotere ontwikkelingen, dan moet de initiatiefnemer wachten tot alle vooronderzoeken zijn afgerond.

De indicator telt op 31 december het aantal premies toegekend aan premienemers voor het ondersteunen van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem.

Tabel

Jaar	Aantal premies
2019	8
2020	43
2021	47
2022	26

Toelichting

In 2022 kende het agentschap 26 premies toe voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem.

////////////////////////////////////

EVARCH 65: BEDRAG VASTGELEGD VOOR PREMIES ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

Indicator	Het bedrag vastgelegd voor toegekende premies voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem (pvmi)
Indicatornummer	evarch 65
Frequentie	Jaarlijks
Meeteenheid	Bedrag in euro
Meetmethode	Registratie team premies

Omschrijving

Sinds 2019 kunnen particulieren, kleinschalige ondernemingen en kleinschalige verenigingen een premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem verkrijgen. Deze is bedoeld voor deze doelgroepen wanneer zij in een archeologisch vooronderzoek worden geconfronteerd met een ingreep in de bodem.

De berekening van de premie gebeurt op forfaitaire wijze op basis van een formule, en de kosten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem blijven voor rekening van de initiatiefnemer. Die kan de premie aanvragen zodra er een aktenaam is van de archeologienota of nota van het vooronderzoek die de ingreep in de bodem afsluit. Gebeurt het vooronderzoek in meerdere fases, bijvoorbeeld bij grotere ontwikkelingen, dan moet de initiatiefnemer wachten tot alle vooronderzoeken zijn afgerond.

De premie bedraagt 80% van de forfaitair berekende kostprijs van het vooronderzoek met ingreep in de bodem.

De indicator telt op 31 december het bedrag vastgelegd voor premies van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem.

Tabel

Jaar	Bedrag vastgelegd
2019	€ 40.513
2020	€224.014
2021	€217.329
2022	€100.540

Toelichting

In 2022 legde het agentschap 100.540 euro vast voor premies voor archeologische vooronderzoek met ingreep in de bodem.

EVALUATIE

ARCHEOLOGIE 2022

Bijlage 2 / analyses

INHOUD

VOORSTELLINGSWIJZE GRAFIEKEN	134
ANALYSE 1: WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK VAN ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S, MET ONDERSCHIED NAAR BENUTTE ONDERZOEKSMETHODE	135
ANALYSE 3: WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK VAN ARCHEOLOGIENOTA'S, MET ONDERSCHIED TUSSEN VOLLEDIGE SAMENSTELLING EN BEPERKTE SAMENSTELLING	140
ANALYSE 4: WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK VAN ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S, MET ONDERSCHIED TUSSEN VOORAFGAAND VOORONDERZOEK EN UITGESTELD VOORONDERZOEK	142
ANALYSE 5: VERHOUDING TUSSEN VOORGESTELDE MAATREGELEN EN DE HOEDANIGHEID VAN DE INITIATIEFNEMER	144
ANALYSE 8: ONDERSCHIED KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA'S VERSUS NOTA'S	146
ANALYSE 9: KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S IN RELATIE TOT HET AANTAL WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK ERVAN	148
ANALYSE 10: KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA'S MET BEPERKTE SAMENSTELLING AFGEZET TEGEN ARCHEOLOGIENOTA'S MET VOLLEDIGE SAMENSTELLING.....	150
ANALYSE 11: KOSTPRIJS ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK IN RELATIE TOT BENUTTE ONDERZOEKSMETHODES	152
ANALYSE 13: KOSTPRIJS ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK IN RELATIE TOT STATUUT VAN DE INITIATIEFNEMER	155
ANALYSE 14: KOSTPRIJS VOORONDERZOEK IN RELATIE TOT OMVANG PROJECTGEBIED.....	157
ANALYSE 16: AANTAL MELDINGEN VOORAFGAAND AAN DE AKTENAME	160
ANALYSE 17: RELATIE TUSSEN OPPERVLAK VAN HET PROJECTGEBIED EN VOORGESTELDE MAATREGELEN	162
ANALYSE 18: TIJD VERSTREKEN TUSSEN INDIENING ARCHEOLOGIENOTA EN DAAROPVOLGENDE NOTA	165
ANALYSE 19: AANTAL ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S MET AKTENAME PER ERKENDE ARCHEOLOOG, NATUURLIJK PERSOON	168
ANALYSE 20: AANTAL ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S MET AKTENAME PER ERKENDE ARCHEOLOOG, RECHTSPERSOON	170
ANALYSE 21: VOORONDERZOEKEN ZONDER AKTENAME ERKENDE ARCHEOLOGEN.....	172
ANALYSE 22: BEHANDELDE ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S PER ERKENDE ONROERENDERFGOEDGEMEENTE EN IOED	177
ANALYSE 23: OPPERVLAKTE PROJECTGEBIEDEN ARCHEOLOGIENOTA'S	180

ANALYSE 30: AANTAL ARCHEOLOGIERAPPORTEN PER ERKENDE ARCHEOLOOG, NATUURLIJK PERSOON.....	182
ANALYSE 31: AANTAL ARCHEOLOGIERAPPORTEN PER ERKENDE ARCHEOLOOG, RECHTSPERSOON .	184
ANALYSE 32: OPPERVLAKTE PROJECTGEBIEDEN ARCHEOLOGIERAPPORTEN	186
ANALYSE 33: KOSTPRIJS OPGRAVINGEN 2022.....	188
ANALYSE 34: KOSTPRIJS OPGRAVINGEN TEGENOVER RAMING KOSTPRIJS OPGRAVING UIT VOORAFGAANDE VOORONDERZOEK.....	190
ANALYSE 35: VERDELING EINDVERSLAGEN 2022 NAAR JAAR AKTENOME ARCHEOLOGIE NOTA.....	193
ANALYSE 36: ONDERZOEKSMETHODES VOORONDERZOEK	194
ANALYSE 37: GEBRUIKTE ONDERZOEKSMETHODES IN AANLOOP NAAR EINDVERSLAG	198
ANALYSE 38: BEWAARPLAATS ARCHEOLOGISCHE ENSEMBLES	200
ANALYSE 39: MELDINGEN METAALDETECTIE	201

VOORSTELLINGSWIJZE GRAFIEKEN

Boxplot

Een boxplot geeft vijf elementen weer: het minimum, het eerste kwartiel, de mediaan (tweede kwartiel), het derde kwartiel en het maximum. De afstand tussen deze elementen geeft een indicatie van de spreiding van de waarden. Het eerste kwartiel is de onderzijde (of linkerzijde) van de box, de mediaan de lijn in de box, en het derde kwartiel de bovenzijde (of rechterzijde) van de box.

Densiteitsgrafiek

Een densiteitsgrafiek is een voorstellingswijze om twee groepen van sterk verschillende omvang toch visueel te kunnen vergelijken. De Y-as stelt een frequentie voor en geen aandeel of aantal.

Gestapelde staafdiagram

In een gestapelde staafdiagram geeft de totale lengte van de staaf aan wat de waarde van de gehele groep is. Binnen de staaf tonen delen in verschillende kleuren hoe de groep nader verdeeld is in subcategorieën (verhouding). Dit laat toe om de onderverdeling van verschillende groepen met mekaar te vergelijken.

Histogram

Een histogram geeft de frequentieverdeling van gegevens in klassen weer. Elke kolom staat voor een klasse met een onder- en bovengrens. De klassen sluiten bij mekaar aan en hebben normaliter een zelfde bereik. Elke staaf geeft de omvang van de klasse aan.

Lijndiagram

Bij een lijndiagram verbindt een lijn verschillende waarden. Veelal geeft die een evolutie of frequentie aan. Meerdere categorieën kunnen voorkomen in de grafiek, voorgesteld door lijnen in verschillende kleuren.

Lollipop chart

Een lollipop chart geeft waarden aan door middel van een lijn, waarbij de lengte van de lijn gelijk staat aan de waarde van het item. Een bol aan het einde van de lijn benadrukt de totale waarde. Dit type grafiek is vooral aangewezen bij het voorstellen van veel verschillende individuele waarden.

Spreidingsdiagram

In een frequentiegrafiek komt elke individuele waarde voor als een stip. Die bevindt zich op een positie bepaald door waarden op de X- en Y-as. De verdeling en spreiding van de stippen over het grafiekgebied kunnen tendensen tonen.

Staafdiagram

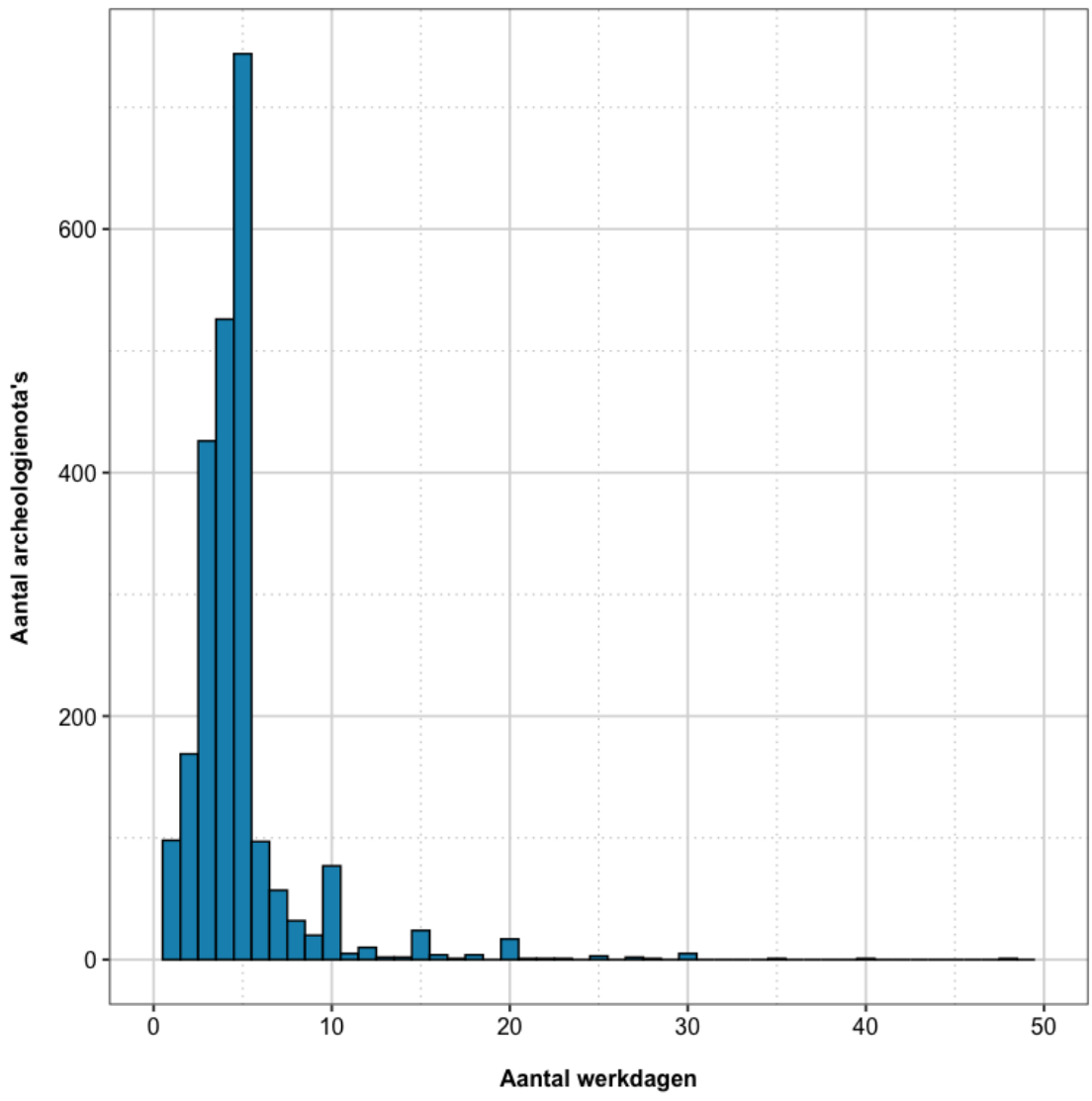
In een staafdiagram geeft de lengte van de staven de waarde van de categorie aan. Meerdere groepen kunnen naast mekaar voorkomen zodat onderlinge vergelijking van verschillende groepen binnen eenzelfde categorie mogelijk is, net als vergelijking van de verschillende categorieën.

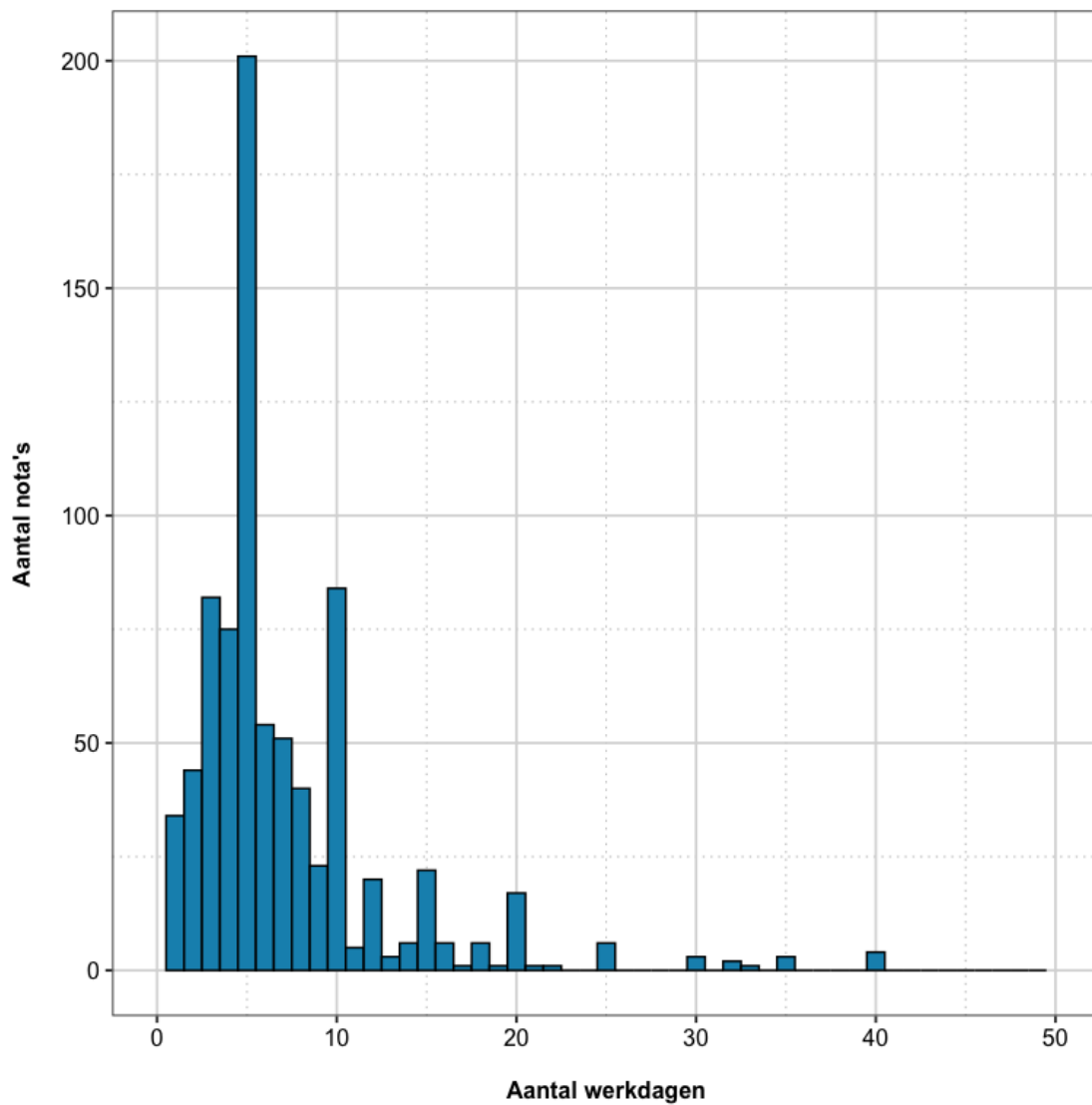
ANALYSE 1: WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK VAN ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S, MET ONDERSCHIED NAAR BENUTTE ONDERZOEKSMETHODE

Onderwerp	Aantal werkdagen dat de erkende archeoloog nodig heeft voor de opmaak van archeologienota's en nota's, algemeen en met nader onderscheid naar benutte onderzoeksmethodes
Gegevens	Aantal werkdagen, benutte onderzoeksmethodes
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Histogram, boxplot
Opmerkingen	De erkende archeoloog vult zelf het aantal werkdagen in wanneer hij archeologienota's en nota's meldt in het archeologieportaal. Werkdagen staan niet gelijk met kalenderdagen (de werkdagen hoeven niet aaneensluitend gepresteerd te zijn), noch met mensdagen (gedurende één werkdag kunnen meerdere mensen aan de slag zijn met dezelfde archeologienota of nota).

WERKDAGEN ARCHEOLOGIENOTA'S (TOTALE GROEP)

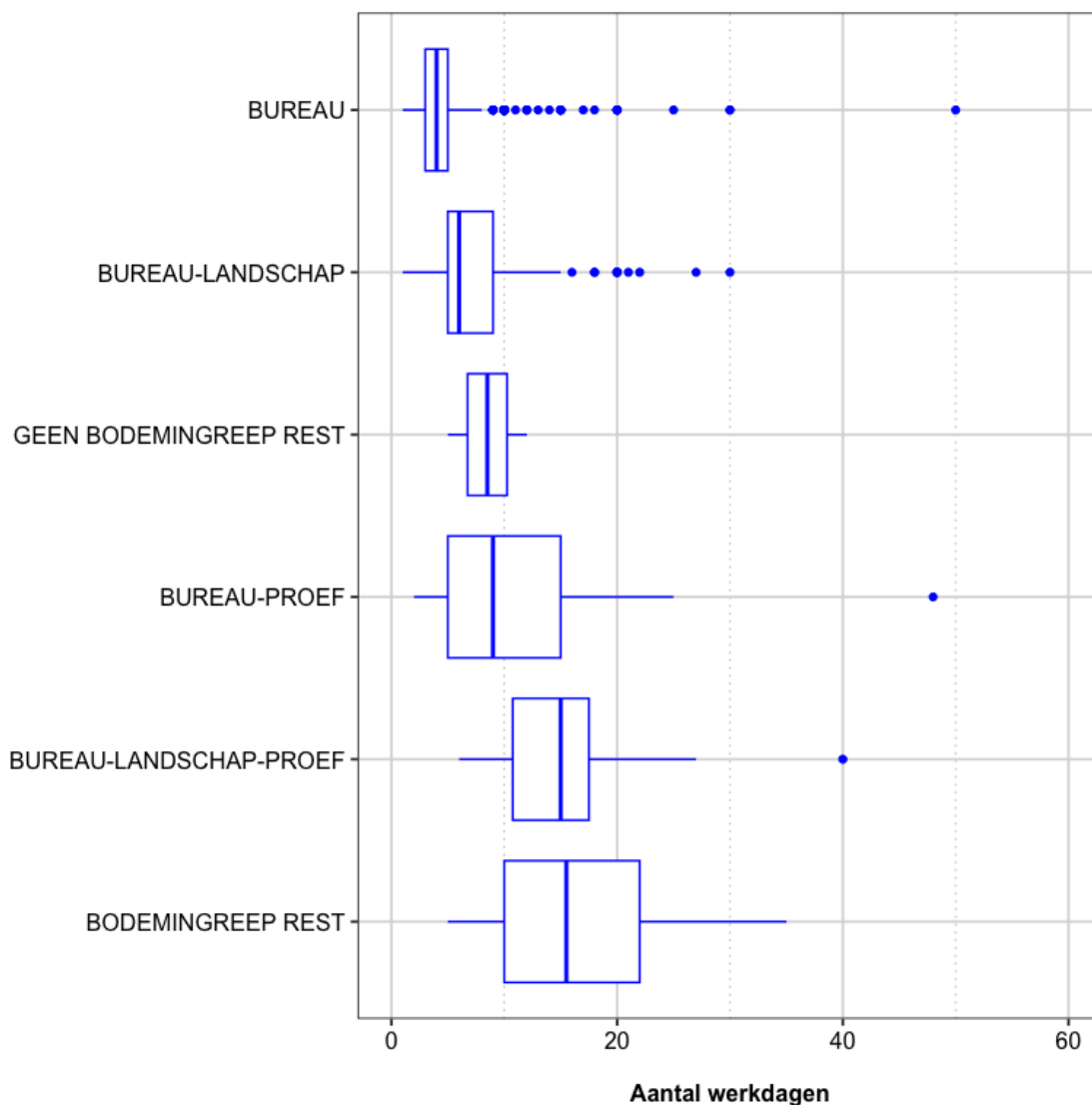

WERKDAGEN NOTA'S (TOTALE GROEP)

WERKDAGEN ARCHEOLOGIE-NOTA'S NAAR ONDERZOEKSMETHODE

////////////////////////////////////

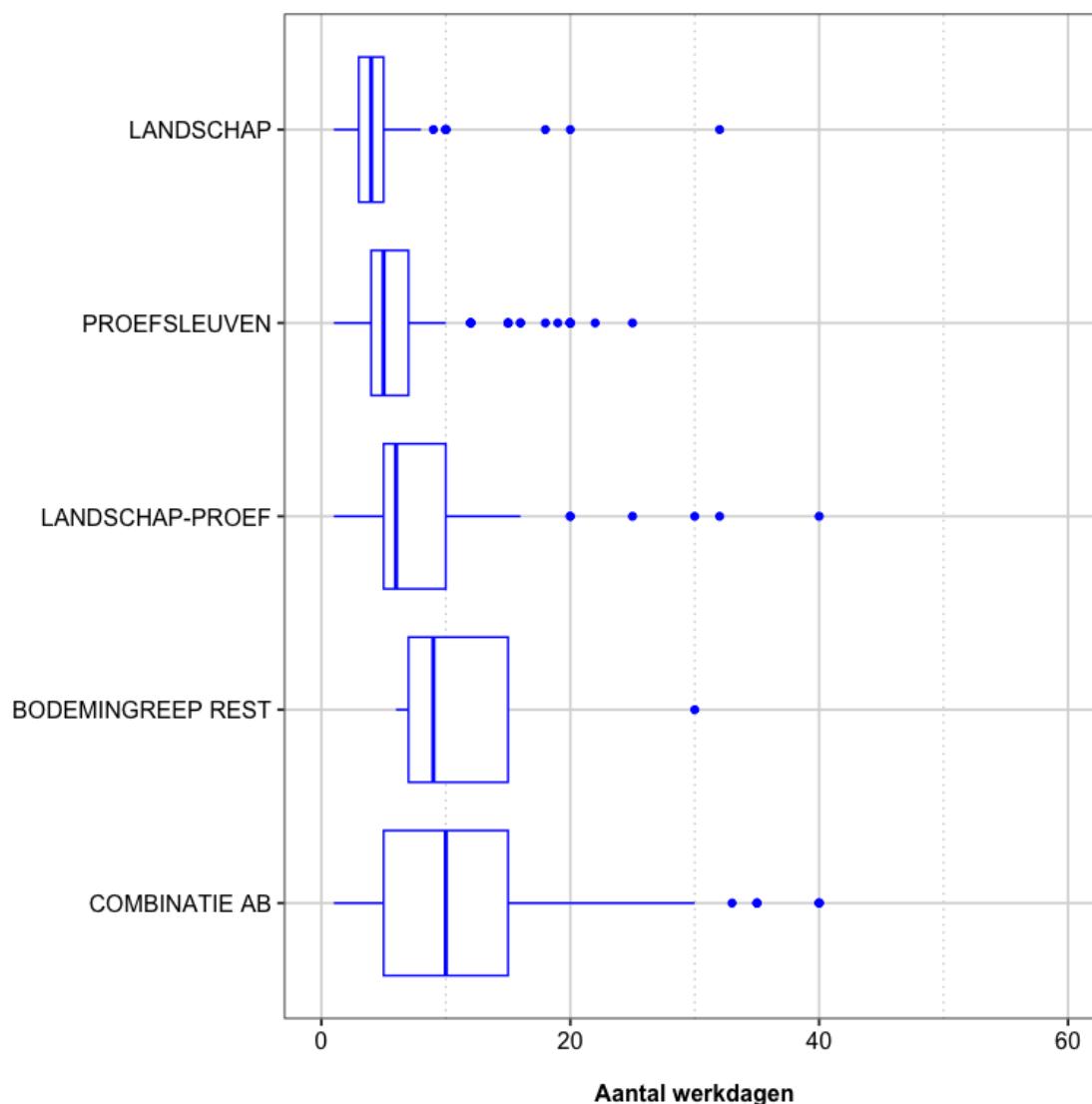

Duiding legende boxplot:

- BUREAU = Archeologienota's met enkel bureauonderzoek;
- BUREAU - LANDSCHAP = Archeologienota's met bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek;
- GEEN BODEMINGREEP REST = Archeologienota's met een bureauonderzoek en een andere onderzoeksmethode waarbij geen ingreep in de bodem gebeurt zoals veldkartering of geofysisch onderzoek;
- BUREAU-PROEF = Archeologienota's met bureauonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- BUREAU-LANDSCHAP-PROEF: Archeologienota's met bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- BODEMINGREEP REST = Archeologienota's met andere onderzoekscombinaties met ingreep in de bodem zoals verkennend of waarderend archeologisch booronderzoek of proefputten voor steentijdsites.

WERKDAGEN NOTA'S NAAR ONDERZOEKSMETHODE

Duiding legende boxplot:

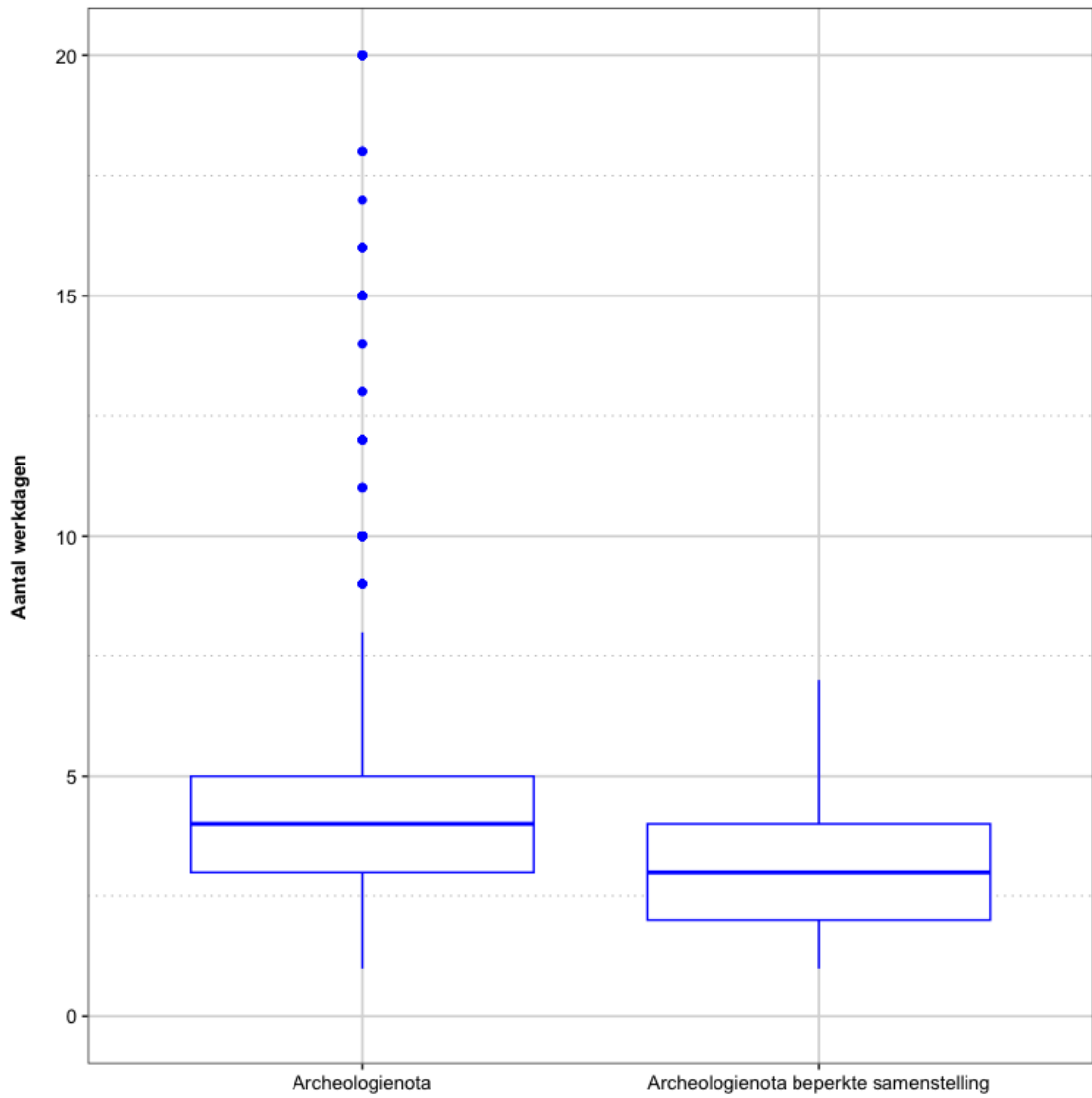
- LANDSCHAP = Nota's met landschappelijk bodemonderzoek;
- PROEFSLEUVEN = Nota's met proefsleuven/proefputten;
- LANDSCHAP-PROEF: Nota's met landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- COMBINATIE AB: Onderzoeksmethodes waarbij verkennend of waarderend archeologisch booronderzoek wordt uitgevoerd, al dan niet in combinatie met landschappelijk bodemonderzoek, proefsleuven of andere onderzoeksmethodes.
- BODEMINGREEP REST = Nota's met andere onderzoekscombinaties met ingreep in de bodem zoals proefsleuven gecombineerd met veldkartering of geofysisch onderzoek, proefputten in functie van prehistorische artefactensites,...

ANALYSE 3: WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK VAN ARCHEOLOGIENOTA'S, MET ONDERSCHIED TUSSEN VOLLEDIGE SAMENSTELLING EN BEPERKTE SAMENSTELLING

Onderwerp	Effect van beperkte samenstelling van een archeologienota op het aantal werkdagen nodig voor de opmaak ervan, in vergelijking met een gelijkaardige archeologienota met volledige samenstelling
Gegevens	Aantal werkdagen, beperkte samenstelling
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Tabel, boxplot
Opmerkingen	De analyse vertrekt vanuit archeologienota's op basis van bureauonderzoek. Een deel van de groep kent een volledige samenstelling, een deel een beperkte samenstelling. De analyse zet de duur in werkdagen van beide groepen tegen mekaar af. De erkende archeoloog vult zelf het aantal werkdagen in wanneer hij archeologienota's en nota's meldt in het archeologieportaal. Werkdagen staan niet gelijk met kalenderdagen (de werkdagen hoeven niet aaneensluitend gepresteerd te zijn), noch met mensdagen (gedurende één werkdag kunnen meerdere mensen aan de slag zijn met dezelfde archeologienota of nota).

GRAFIEK

////////////////////////////////////

ANALYSE 4: WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK VAN ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S, MET ONDERSCHIED TUSSEN VOORAFGAAND VOORONDERZOEK EN UITGESTELD VOORONDERZOEK

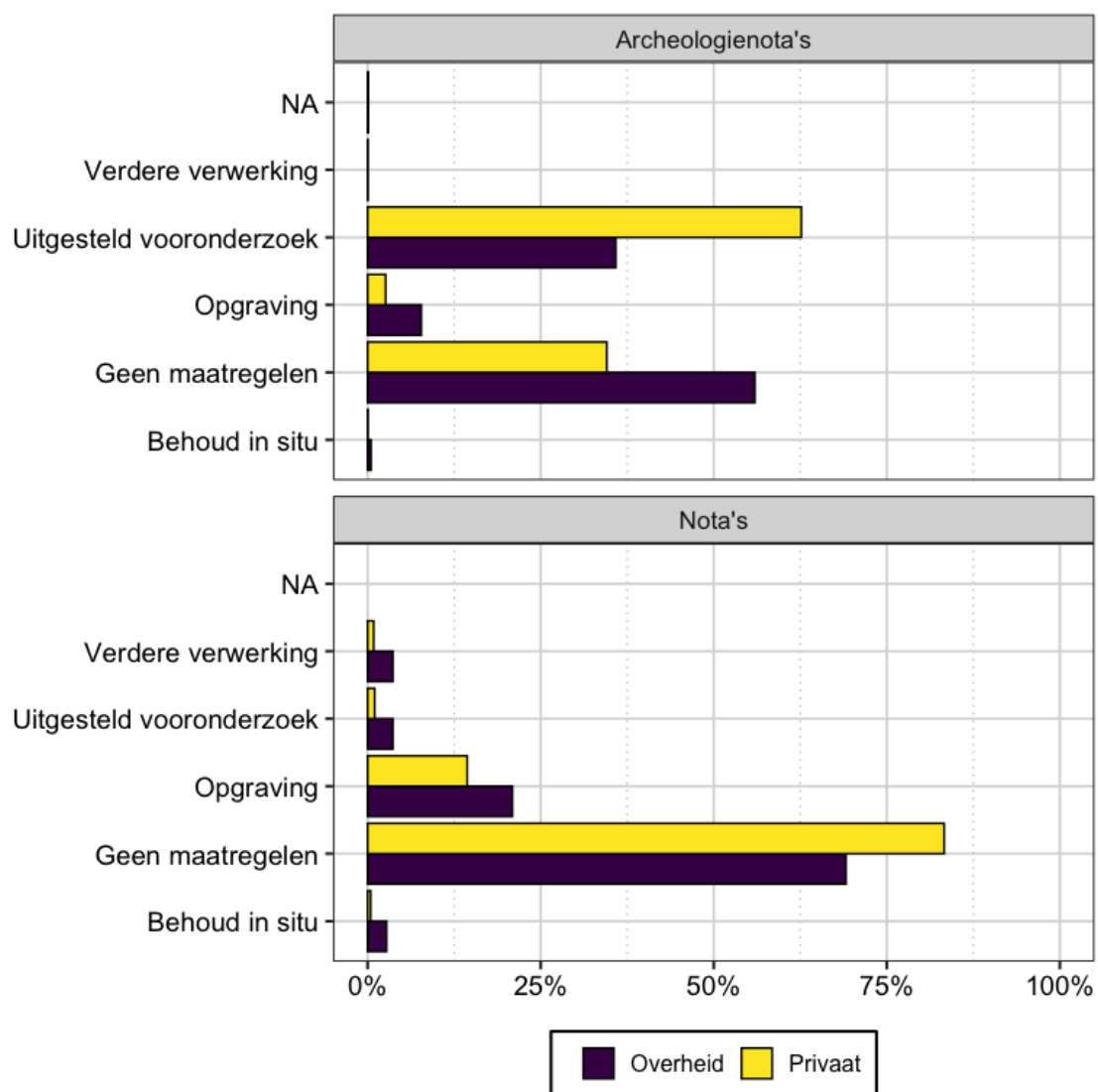
Onderwerp	Effect van het uitstellen van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem op het aantal werkdagen nodig voor het uitvoeren ervan, inclusief rapportering, in vergelijking met een gelijkaardig vooronderzoek dat volledig voorafgaand aan de vergunningsaanvraag plaatsvindt
Gegevens	Aantal werkdagen, koppeling archeologienota-nota, onderzoeksmethode
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Tabel
Opmerkingen	<p>De analyse vertrekt vanuit vooronderzoeken op basis van de combinatie bureauonderzoek en proefsleuvenonderzoek. Een deel van de groep voerde beide onderzoeksmethodes aansluitend uit voorafgaand aan de vergunningsaanvraag, wat uitmondde in een archeologienota. Bij een ander deel gebeurde enkel het bureauonderzoek voor de vergunningsaanvraag, met als resultaat een archeologienota, en vond het proefsleuvenonderzoek plaats na de verlening van de vergunning, wat resulteerde in een nota. De gehanteerde methodes zijn dezelfde, maar in het ene geval gebeurden ze aaneensluitend en in het andere geval opgesplitst.</p> <p>De erkende archeoloog vult zelf het aantal werkdagen in wanneer hij archeologienota's en nota's indient in het archeologieportaal. Werkdagen staan niet gelijk met kalenderdagen (de werkdagen hoeven niet aaneensluitend gepresteerd te zijn), noch met mensdagen (gedurende één werkdag kunnen meerdere mensen aan de slag zijn met dezelfde archeologienota of nota).</p>

WERKDAGEN VOORONDERZOEK IN ÉÉN KEER UITGEVOERD

Onderzoeksmethode voorafgaand (archeologienota)	Mediaan werkdagen	Gemiddelde werkdagen	Aantal archeologienota's
Bureauonderzoek met landschappelijk bodemonderzoek	6	7,5	203
Bureauonderzoek met proefsleuven/proefputten	9	11,4	23
Bureauonderzoek met landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten	15	16,3	14

WERKDAGEN VOORONDERZOEK IN UITGESTELD TRAJECT

Onderzoeksmethode uitgesteld (nota)	Mediaan werkdagen	Gemiddelde werkdagen <i>inclusief voorafgaande archeologienota</i>	Aantal nota's
Landschappelijk bodemonderzoek	9	9,9	118
Proefsleuven/proefputten	10	11,6	259
Landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten	11	12,1	262
Combinatie Archeologisch boren	15	20	132
Andere combinatie	13	14,7	17

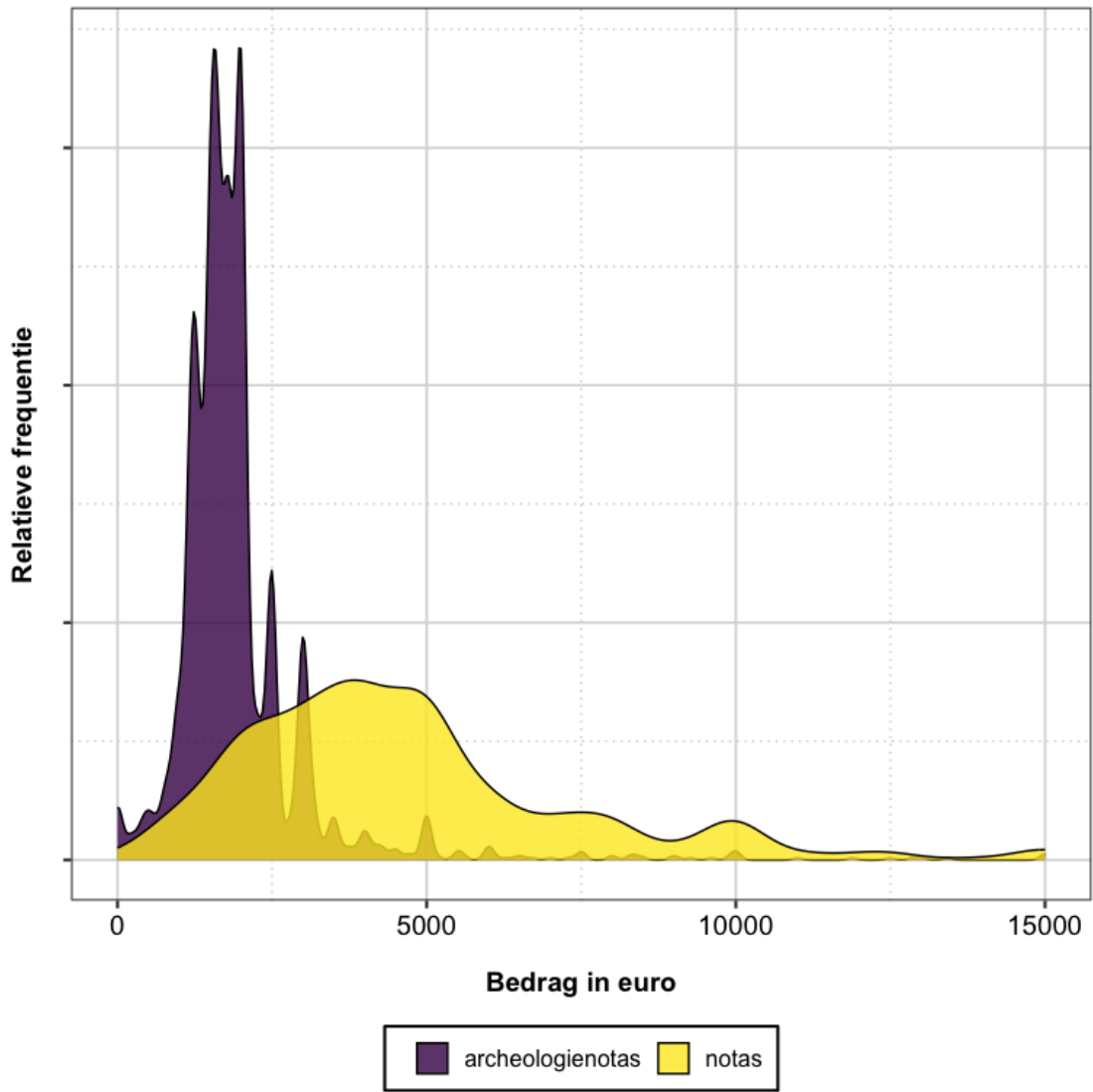
ANALYSE 8: ONDERSCHEID KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA'S VERSUS NOTA'S

Onderwerp	Kostprijs van archeologienota's vergeleken met kostprijs nota's
Gegevens	Kostprijs, type archeologienota/nota
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Densiteitsgrafiek
Opmerkingen	De erkende archeologen voeren de kostprijs van de archeologienota's en nota's in wanneer zij deze indienen in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor het archeologisch vooronderzoek en de rapportering erover. De analyse laat extreem afwijkende waarden buiten beschouwing.

TABEL

	25%	Mediaan	Gemiddelde	75%
Archeologienota's	€ 1.500	€ 1.800	€ 2.245,8	€ 2.033,5
Nota's	€ 3.000	€ 4.200	€ 5.813,6	€ 6.000

GRAFIEK

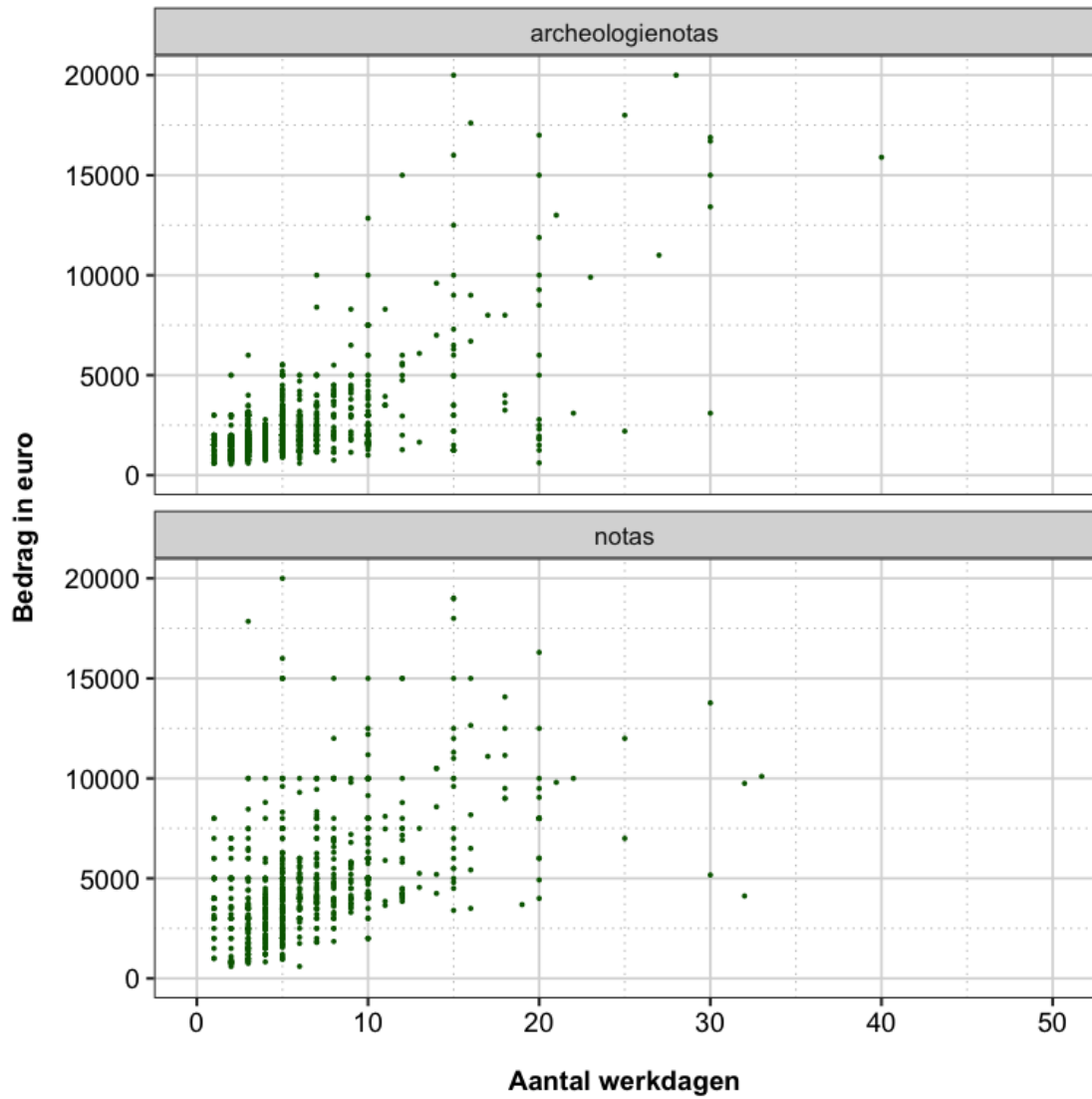

ANALYSE 9: KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S IN RELATIE TOT HET AANTAL WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK ERVAN

Onderwerp	Kostprijs voor de opmaak van archeologienota's en nota's, naargelang het aantal werkdagen nodig voor de opmaak ervan
Gegevens	Kostprijs, aantal werkdagen
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Spreadingsdiagram
Opmerkingen	<p>De erkende archeologen voeren de kostprijs van de archeologienota's en nota's in wanneer zij deze melden in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor het archeologisch vooronderzoek en de rapportering erover. De analyse laat extreem afwijkende waarden buiten beschouwing.</p> <p>De erkende archeoloog vult zelf het aantal werkdagen in wanneer hij archeologienota's en nota's meldt in het archeologieportaal. Werkdagen staan niet gelijk met kalenderdagen (de werkdagen hoeven niet aaneensluitend gepresteerd te zijn), noch met mensdagen (gedurende één werkdag kunnen meerdere mensen aan de slag zijn met dezelfde archeologienota of nota).</p>

GRAFIEK

////////////////////////////////////

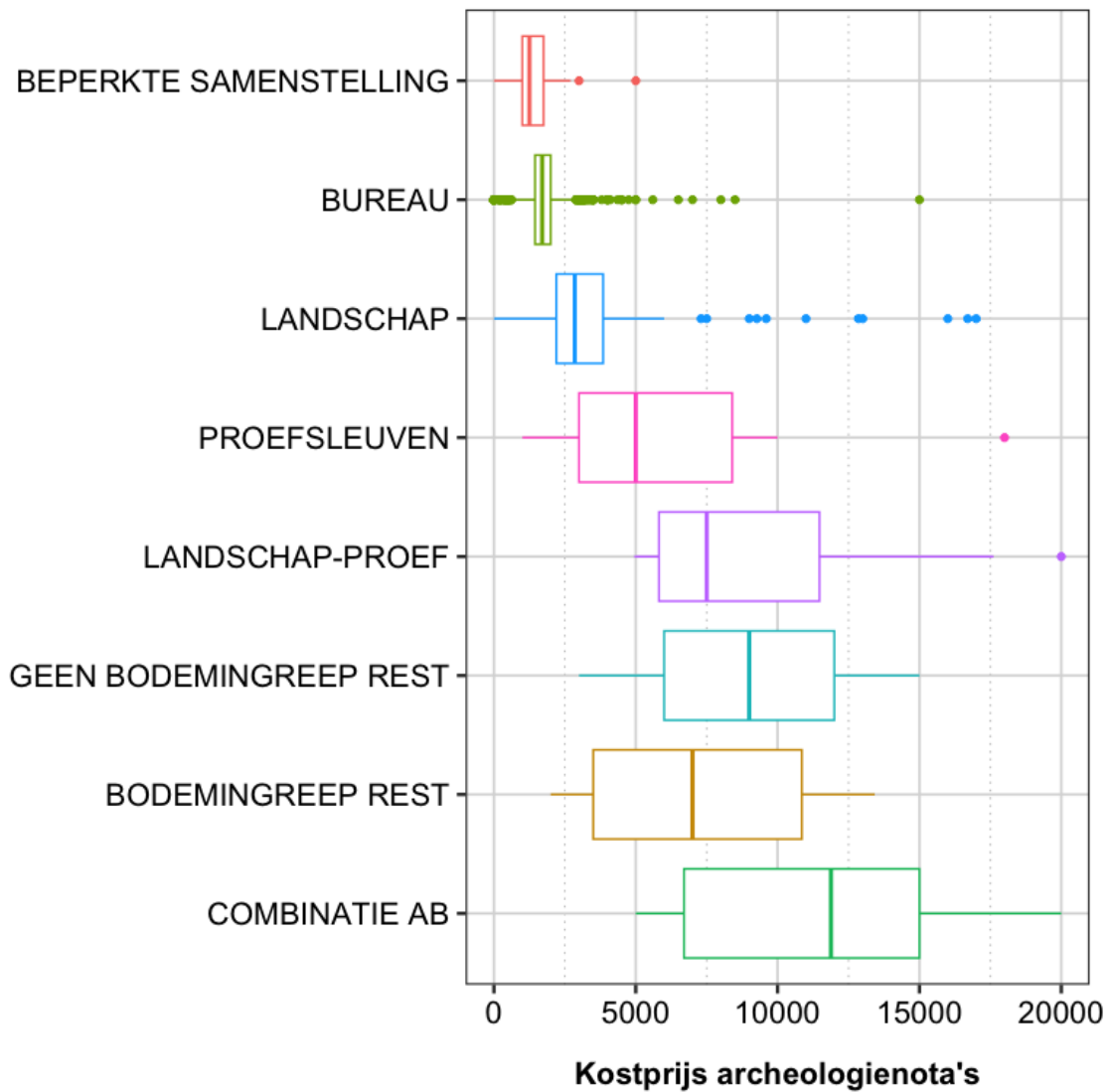
////////////////////////////////////

ANALYSE 11: KOSTPRIJS ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK IN RELATIE TOT BENUTTE ONDERZOEKSMETHODES

Onderwerp	Relatie tussen de kostprijs van archeologienota's in relatie tot de benutte onderzoeksmethodes
Gegevens	Kostprijs, onderzoeksmethode
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Tabel, boxplot
Opmerkingen	De erkende archeologen voeren de kostprijs van de archeologienota's en nota's in wanneer zij deze melden in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor het archeologisch vooronderzoek en de rapportering erover. De analyse laat extreem afwijkende waarden buiten beschouwing.

KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA'S PER ONDERZOEKSMETHODE: BOXPLOT

////////////////////////////////////

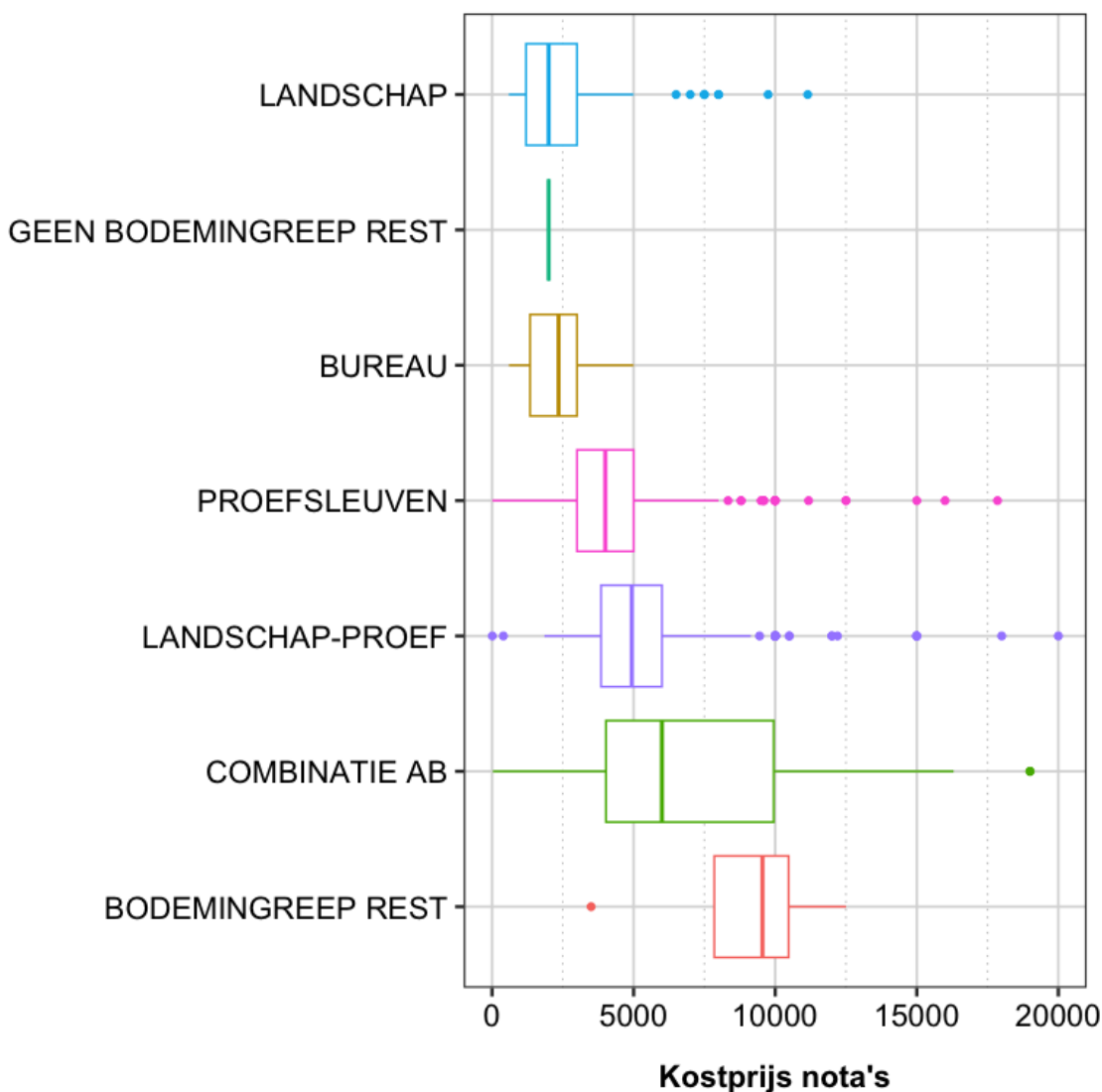

Duiding legende

- BEPERKTE SAMENSTELLING = Archeologienota's met beperkte samenstelling (bureauonderzoek);
- BUREAU = Archeologienota's met enkel bureauonderzoek;
- LANDSCHAP = Archeologienota's met bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek;
- GEEN BODEMINGREEP REST = Archeologienota's met een bureauonderzoek en veldkartering of geofysisch onderzoek, al dan niet in combinatie met landschappelijk bodemonderzoek;
- PROEFSLEUVEN = Archeologienota's met bureauonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- LANDSCHAP-PROEF: Archeologienota's met bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- COMBINATIE AB: Archeologienota's waarbij verkennend archeologisch booronderzoek of waarderend archeologisch booronderzoek is uitgevoerd, opzichzelfstaand of in combinatie met andere onderzoeksmethodes;
- BODEMINGREEP REST = Archeologienota's met andere onderzoeksmethodes met ingreep in de bodem, maar zonder verkennend of waarderend archeologisch booronderzoek.

KOSTPRIJS NOTA'S PER ONDERZOEKSMETHODE: BOXPLOT

Duiding legende

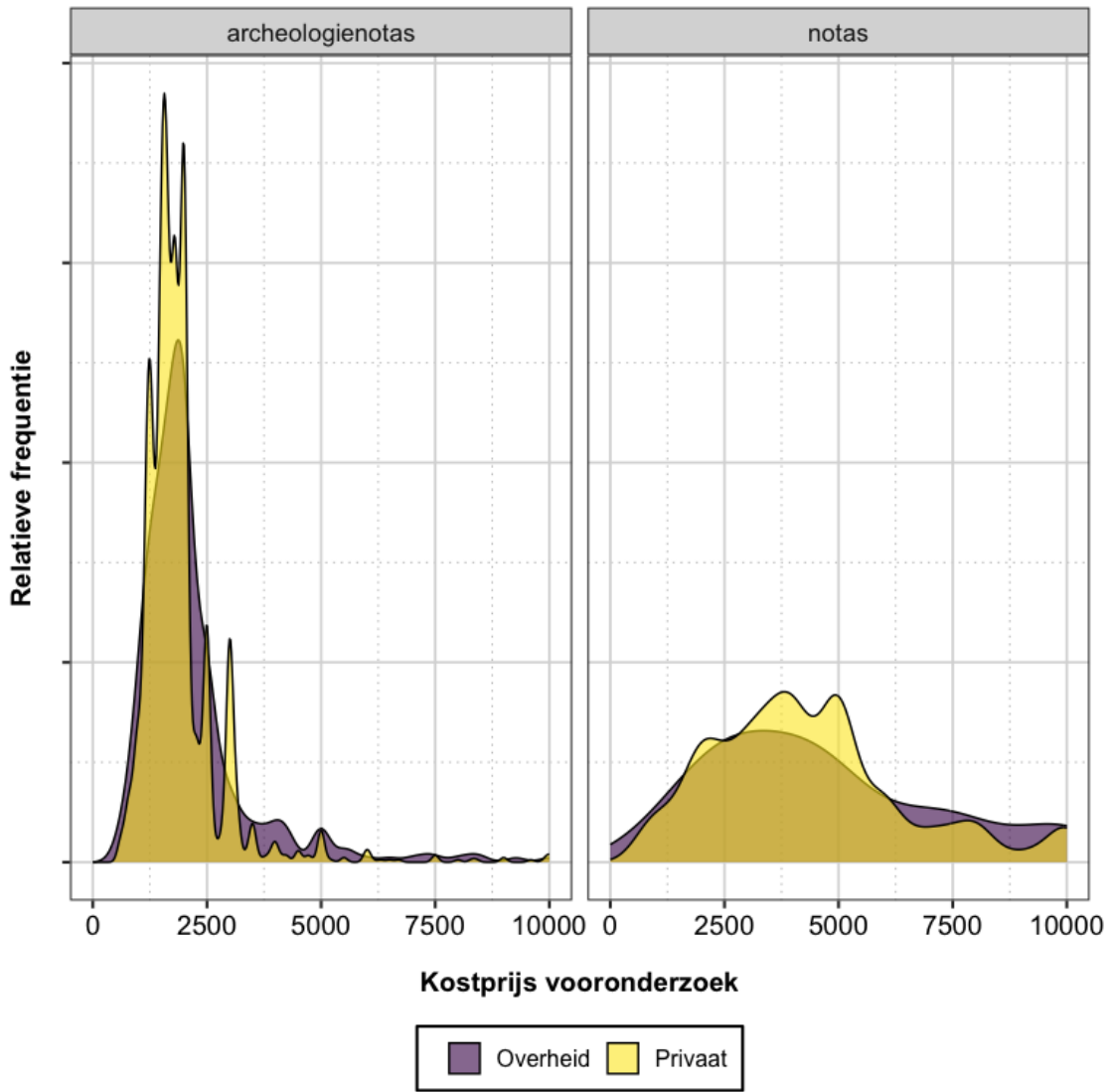
- BUREAU = Nota's met enkel bureauonderzoek;
- LANDSCHAP = Nota's met landschappelijk bodemonderzoek;
- GEEN BODEMINGREEP REST = Nota's met veldkartering of geofysisch onderzoek, al dan niet in combinatie met landschappelijk bodemonderzoek;
- PROEFSLEUVEN = Nota's met proefsleuven/proefputten;
- LANDSCHAP-PROEF: Nota's met landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- COMBINATIE AB: Nota's waarbij verkennend archeologisch booronderzoek of waarderend archeologisch booronderzoek is uitgevoerd, op zichzelfstaand of in combinatie met andere onderzoeksmethodes;
- BODEMINGREEP REST = Nota's met andere onderzoekscombinaties met ingreep in de bodem, maar zonder verkennend of waarderend archeologisch booronderzoek.

ANALYSE 13: KOSTPRIJS ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK IN RELATIE TOT STATUUT VAN DE INITIATIEFNEMER

Onderwerp	Relatie tussen de kostprijs van archeologienota's en nota's en het statuut van de initiatiefnemer (privaat, publiek)
Gegevens	Kostprijs, statuut initiatiefnemer
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Densiteitsgrafiek
Opmerkingen	De erkende archeologen voeren de kostprijs van de archeologienota's en nota's in wanneer zij deze melden in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor het archeologisch vooronderzoek en de rapportering erover. De analyse laat extreem afwijkende waarden buiten beschouwing. De erkende archeoloog registreert de hoedanigheid van de initiatiefnemer in het archeologieportaal. Het is niet duidelijk waar erkende archeologen semi-overheidsinstanties zoals intercommunales, autonome gemeentebedrijven of nutsmaatschappijen onderbrengen.

GRAFIEK

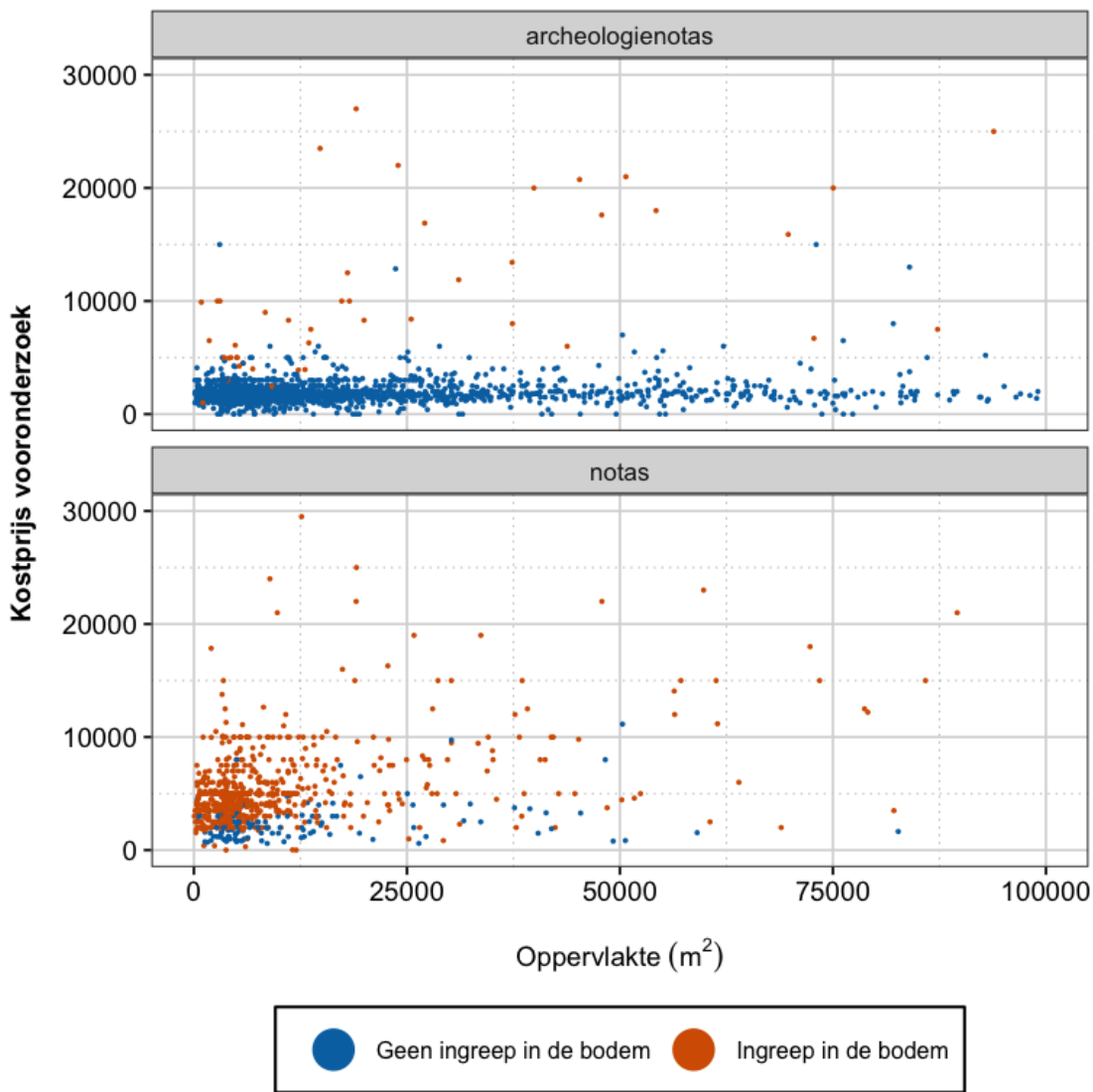

ANALYSE 14: KOSTPRIJS VOORONDERZOEK IN RELATIE TOT OMVANG PROJECTGEBIED

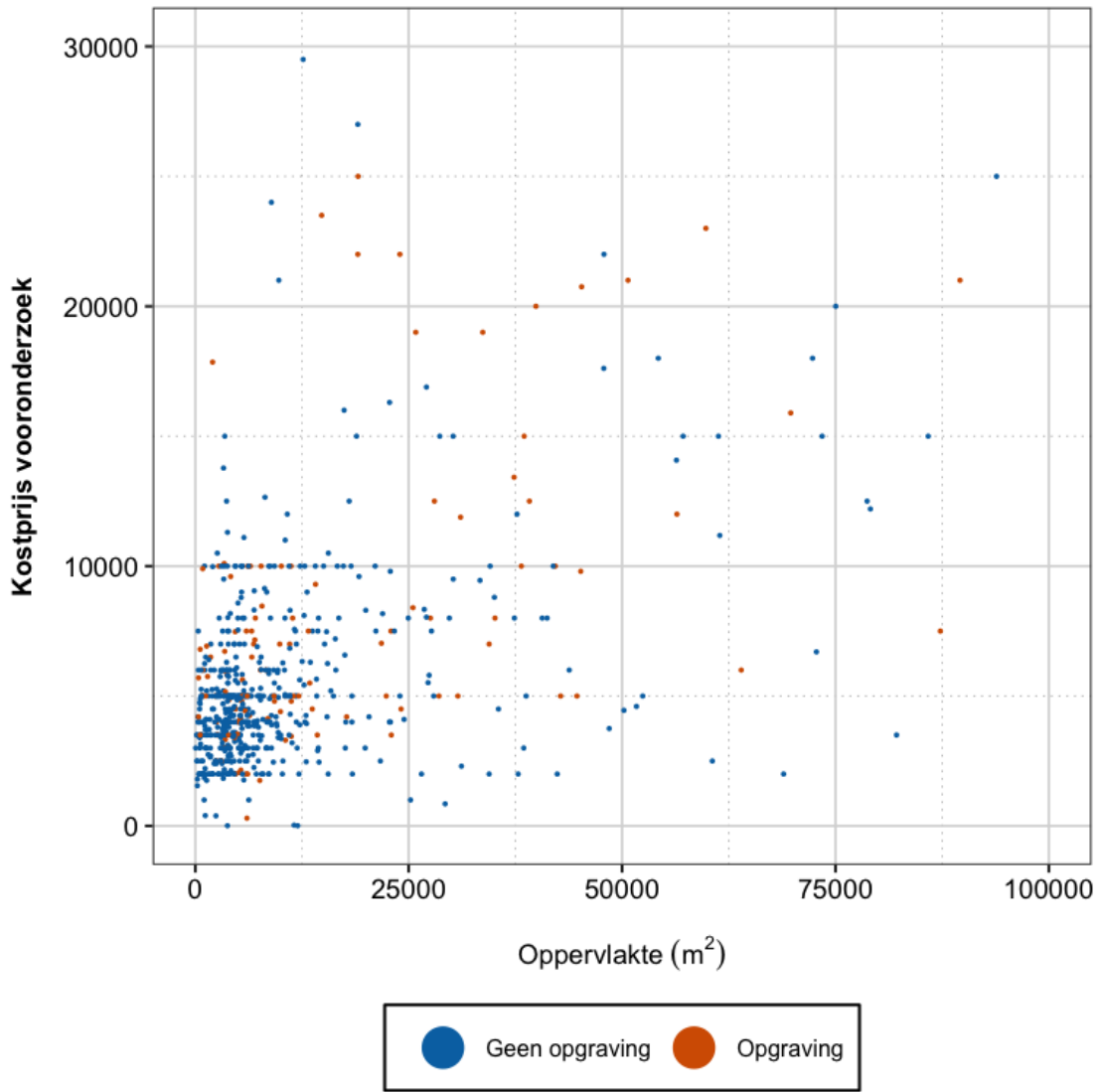
Onderwerp	Relatie tussen de kostprijs van archeologienota's en nota's en de omvang van het onderzochte gebied
Gegevens	Oppervlakte, kostprijs
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Spreidingsdiagram
Opmerkingen	<p>De erkende archeologen voeren de kostprijs van de archeologienota's en nota's in wanneer zij deze melden in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor het archeologisch vooronderzoek en de rapportering erover. De analyse laat extreem afwijkende waarden buiten beschouwing.</p> <p>De oppervlakte van de projectgebieden is berekend op basis van de intekeningen daarvan die de erkende archeologen maken bij het melden van de archeologienota's en nota's.</p>

KOSTPRIJS VERSUS OPPERVLAKTE VOORONDERZOEK, MET ONDERSCHEID NAAR INGREEP IN DE BODEM

KOSTPRIJS VERSUS OPPERVLAKTE VOORONDERZOEK MET
INGREEP IN DE BODEM, MET ONDERSCHIED NAAR
MAATREGELEN

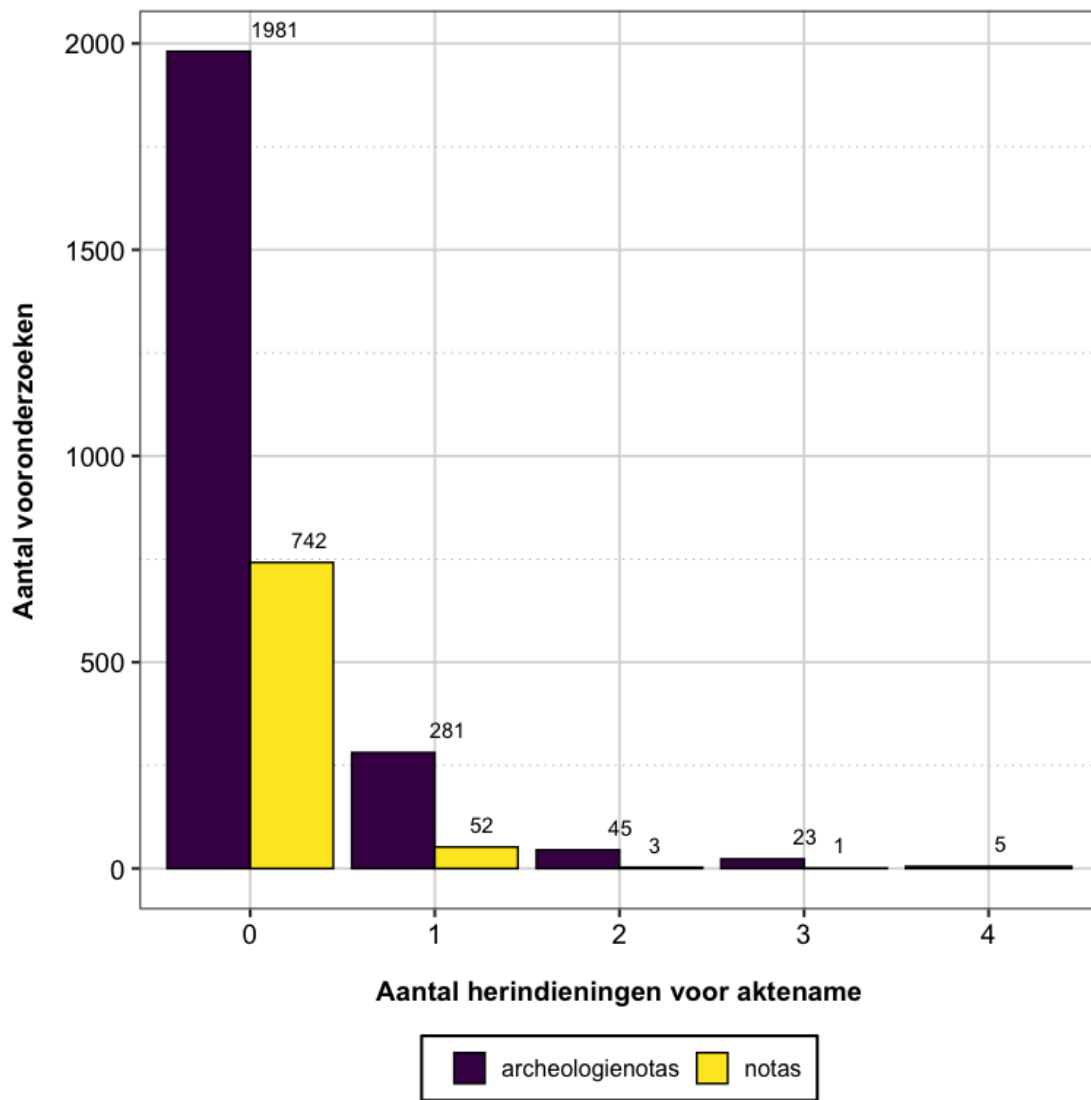

ANALYSE 16: AANTAL MELDINGEN VOORAFGAAND AAN DE AKTENAME

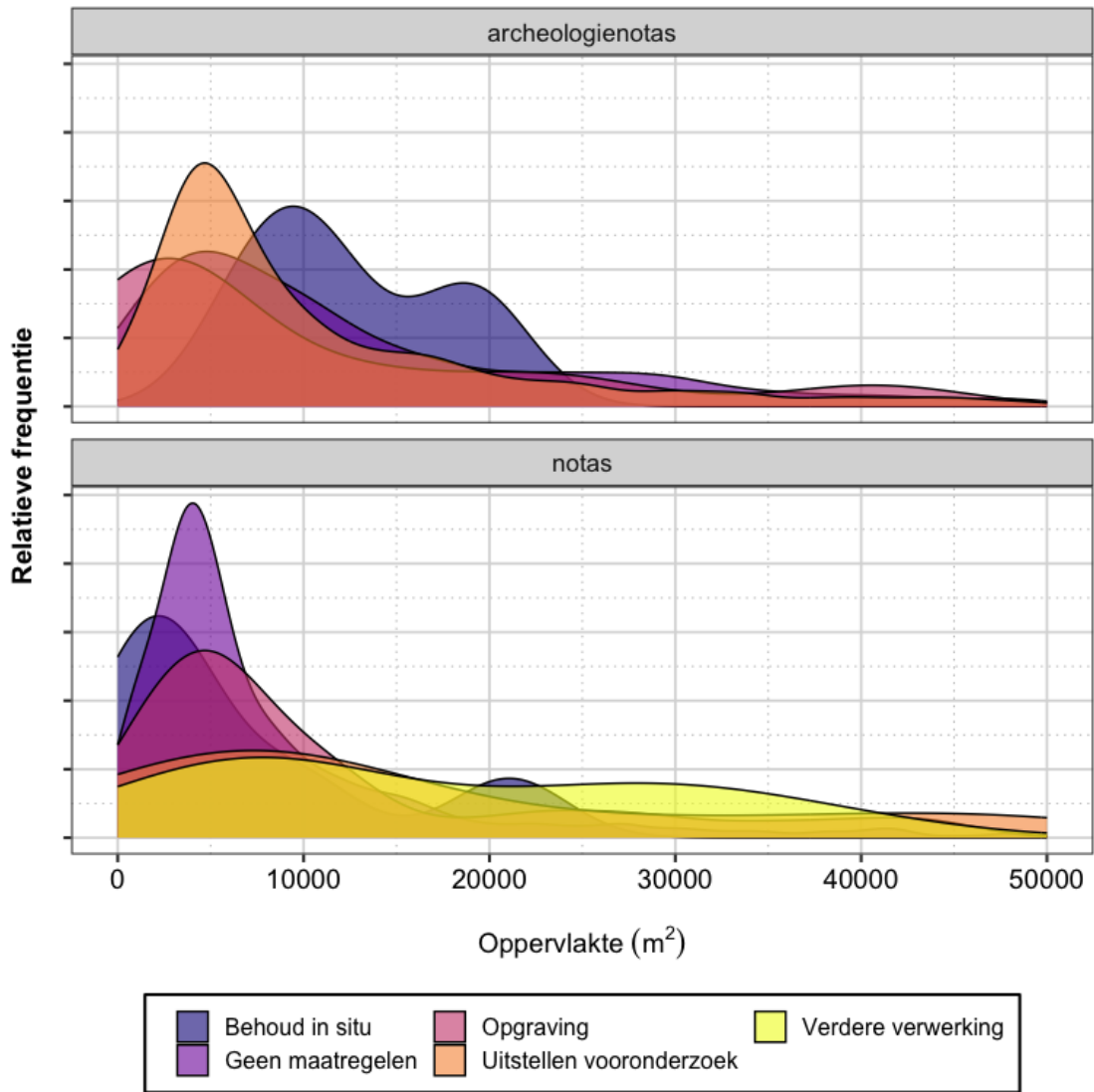
Onderwerp	Het aantal keer dat een erkend archeoloog een archeologienota of nota meldt, voordat een aktename volgt.
Gegevens	Beslissing archeologienota's/nota's, koppeling opeenvolgende archeologienota's of nota's
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Staadtdiagram
Opmerkingen	Indien op een melding van een archeologienota of nota geen aktename volgt, meldt de erkende archeoloog een aangepaste versie. Die geldt als een nieuwe archeologienota. De analyse vertrekt vanuit het verband tussen archeologienota's die over dezelfde vergunningsaanvraag handelen, op basis van de overlappende geografische afbakening (hetzelfde projectgebied). Dit legt een link tussen documenten met aktename en de eventuele documenten zonder aktename die eraan vooraf gaan. De analyse telt vervolgens het aantal documenten zonder aktename dat aan een document met aktename vooraf ging. Archeologienota's en nota's die al bij de eerste indiening een aktename kregen, hebben als waarde 0.

GRAFIEK

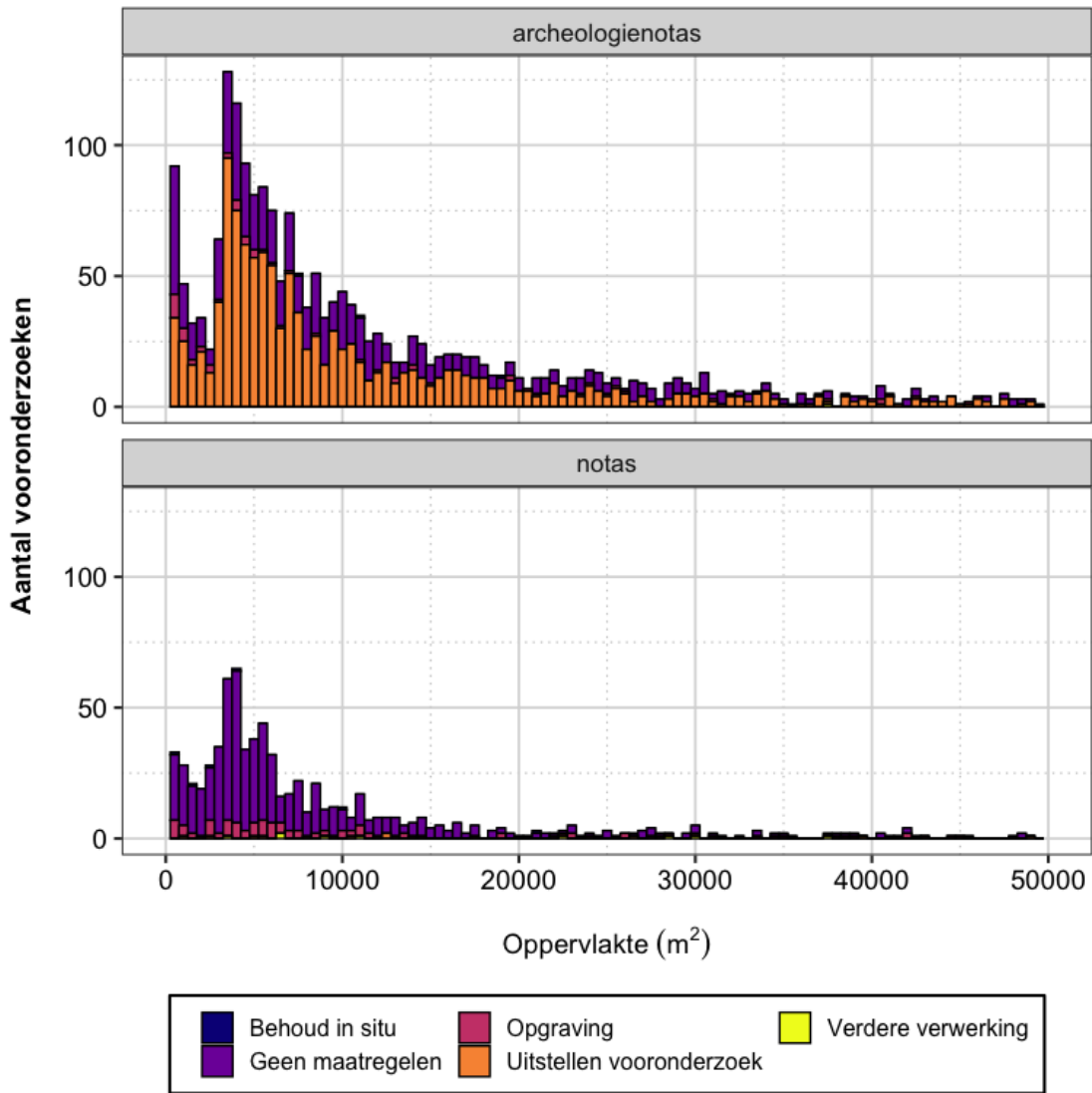

////////////////////////////////////

OPPERVLAKTE PROJECTGEBIEDEN NAAR PROGRAMMA VAN MAATREGELEN: VERDELING

////////////////////////////////////

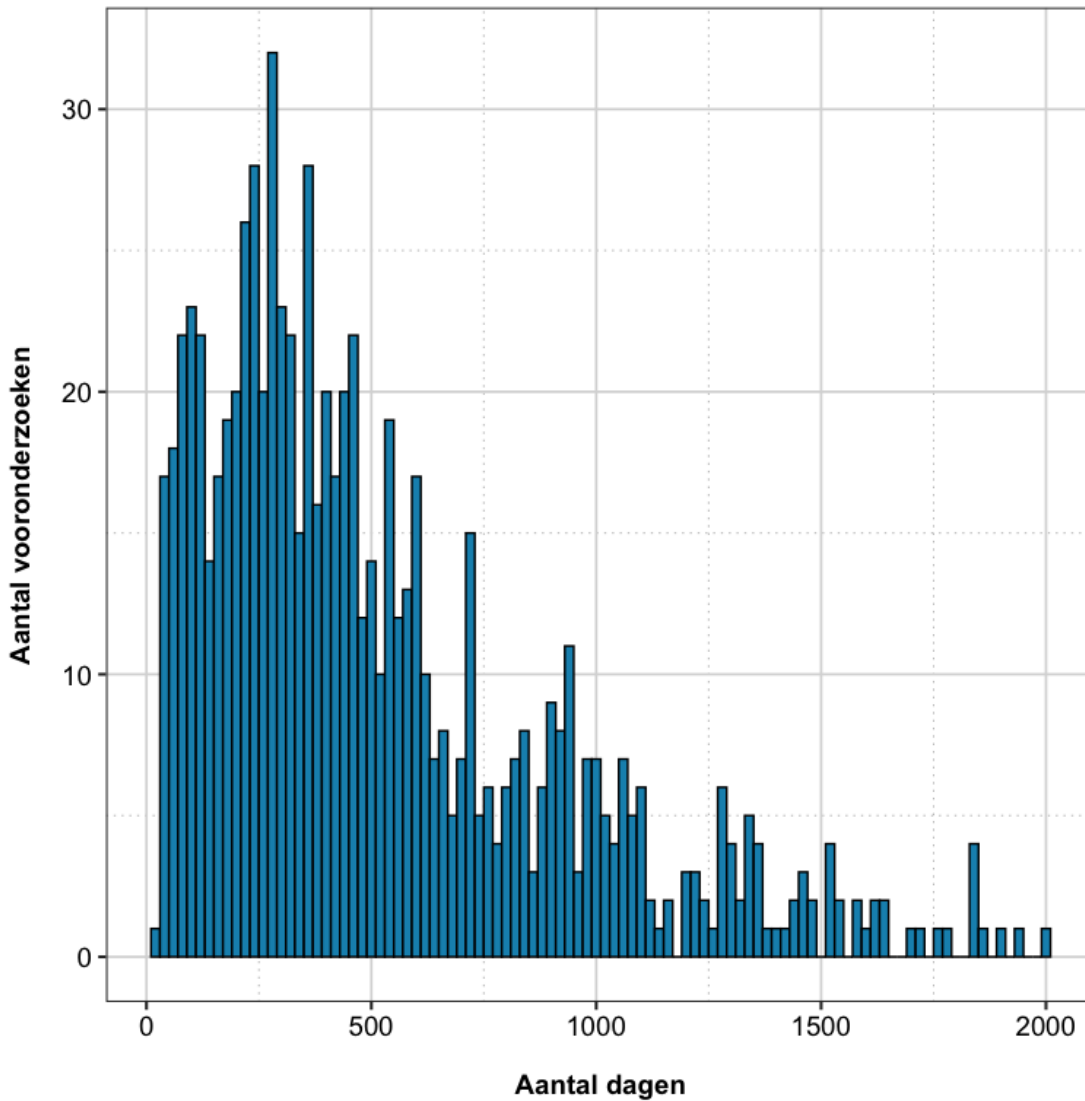
ANALYSE 18: TIJD VERSTREKEN TUSSEN INDIENING ARCHEOLOGIENOTA EN DAAROPVOLGENDE NOTA

Onderwerp	De tijd, gerekend in kalenderdagen, die verstrijkt tussen de melding van een archeologienota met maatregel uitgesteld vooronderzoek, en de melding van de nota die volgt op de uitvoering daarvan
Gegevens	Datum melden, koppeling opeenvolgende archeologienota's, maatregelen
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Histogram
Opmerkingen	De analyse houdt rekening met de datum van melden van de archeologienota met aktename (niet de datum van beslissing) en gaat voorbij aan eventuele eerdere archeologienota's zonder aktename die aan de aktename voorafgingen. Het verband tussen archeologienota en daaropvolgende nota is bepaald door de koppeling die de erkende archeoloog moet leggen bij het melden van de nota in het archeologieportaal met de archeologienota die de aanleiding vormde voor het uitgestelde vooronderzoek.

VERDELING NOTA'S 2022 NAAR JAARTAL VOORAFGAANDE ARCHEOLOGIENOTA: TABEL

Jaar archeologienota	Aantal aansluitende nota's gemeld in 2022	Aandeel van nota's 2022
2016	1	0,1%
2017	14	1,8%
2018	38	4,8%
2019	78	9,8%
2020	163	20,4%
2021	346	43,4%
2022	158	19,8%

TIJD TUSSEN MELDEN ARCHEOLOGIENOTA EN BIJBEHORENDE NOTA: HISTOGRAM

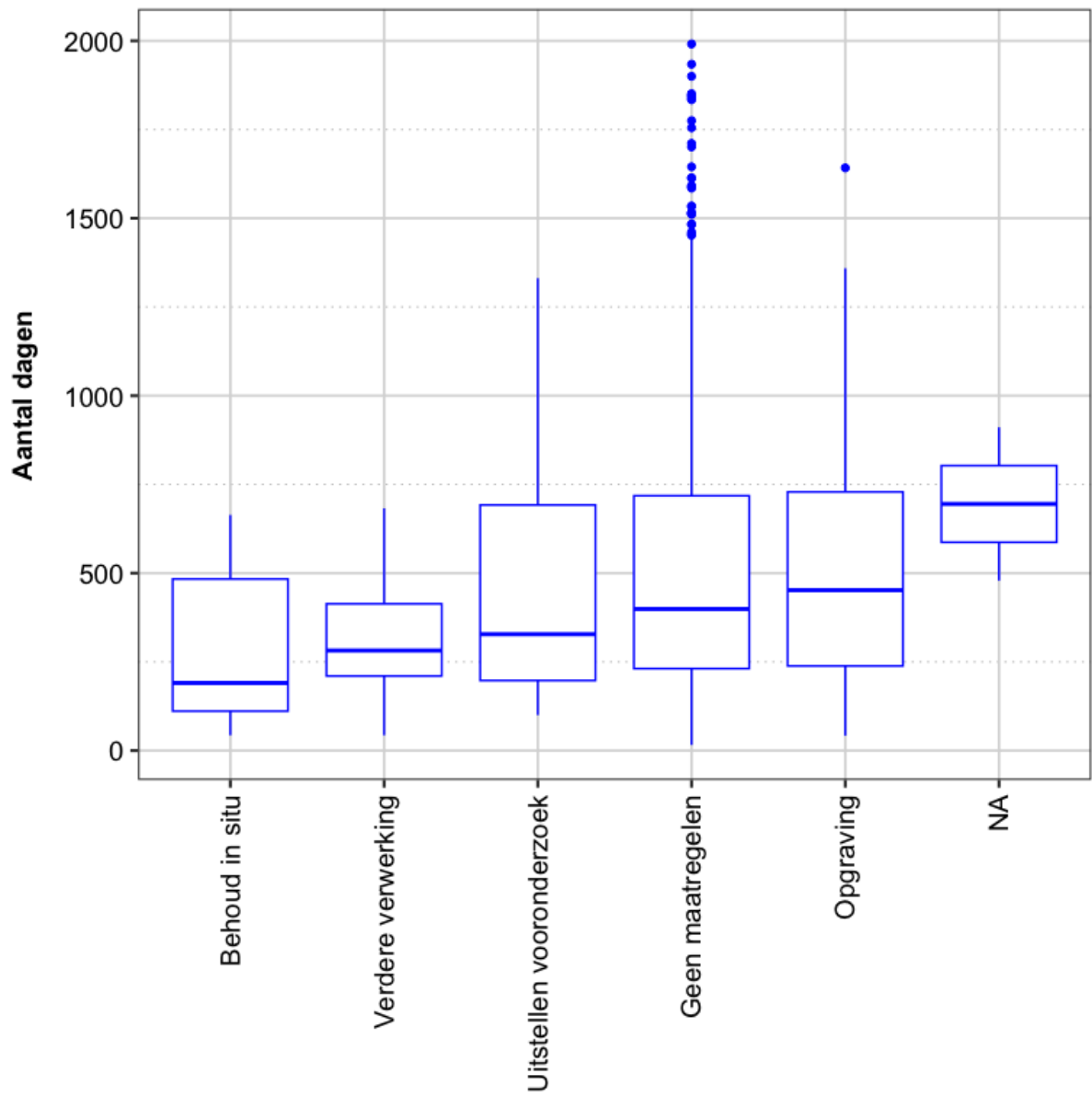

TIJD TUSSEN MELDEN ARCHEOLOGIENOTA EN BIJBEHORENDE
NOTA: TABEL

	25%	Mediaan	Gemiddelde	75%
Tijdsverschil (dagen)	231	405	518	717

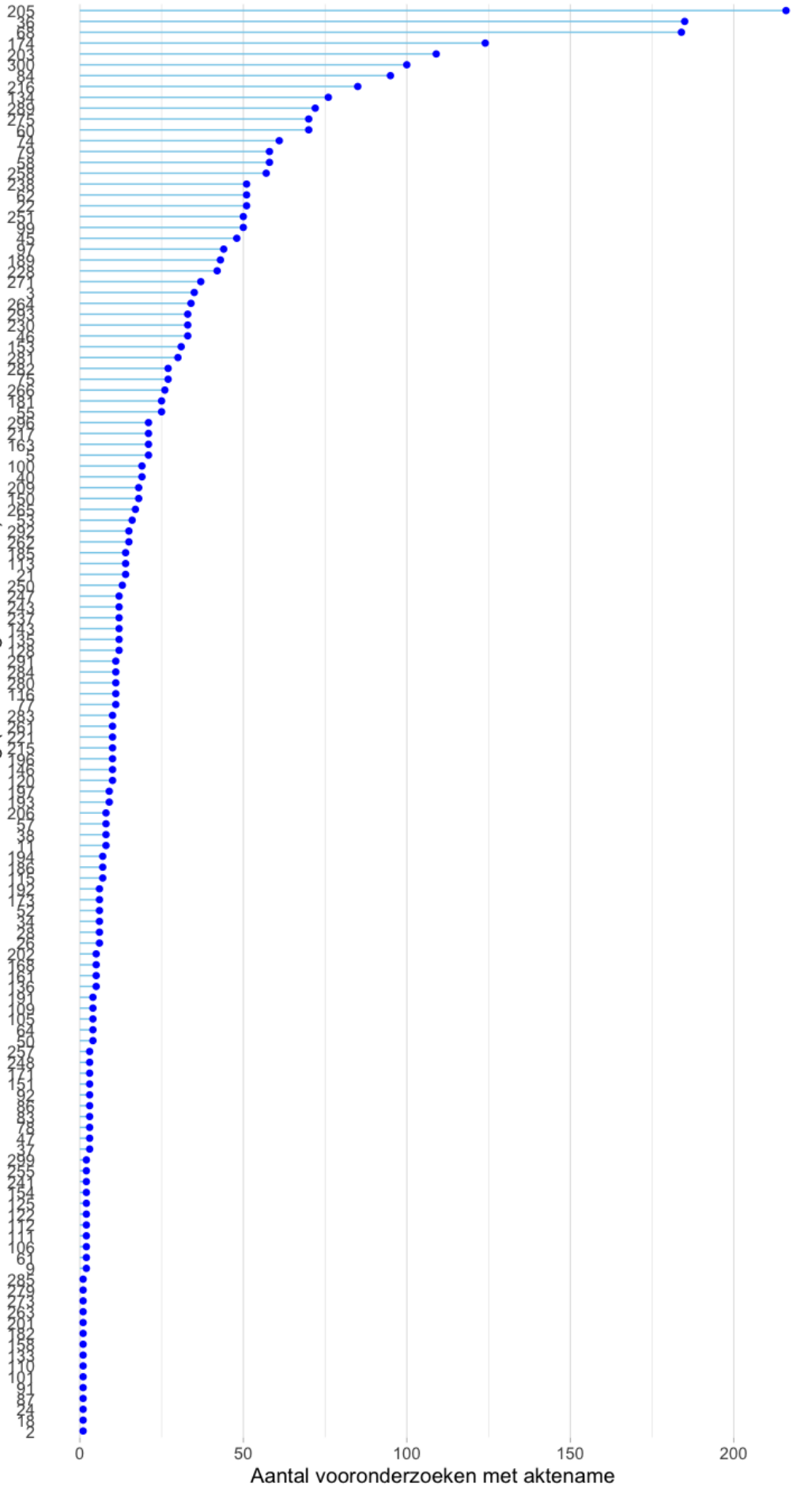
TIJD TUSSEN MELDEN ARCHEOLOGIENOTA EN BIJBEHORENDE
NOTA NAARGELANG PROGRAMMA VAN MAATREGELEN:
BOXPLOT

////////////////////////////////////

Erkend archeoloog (willekeurig ID nummer)

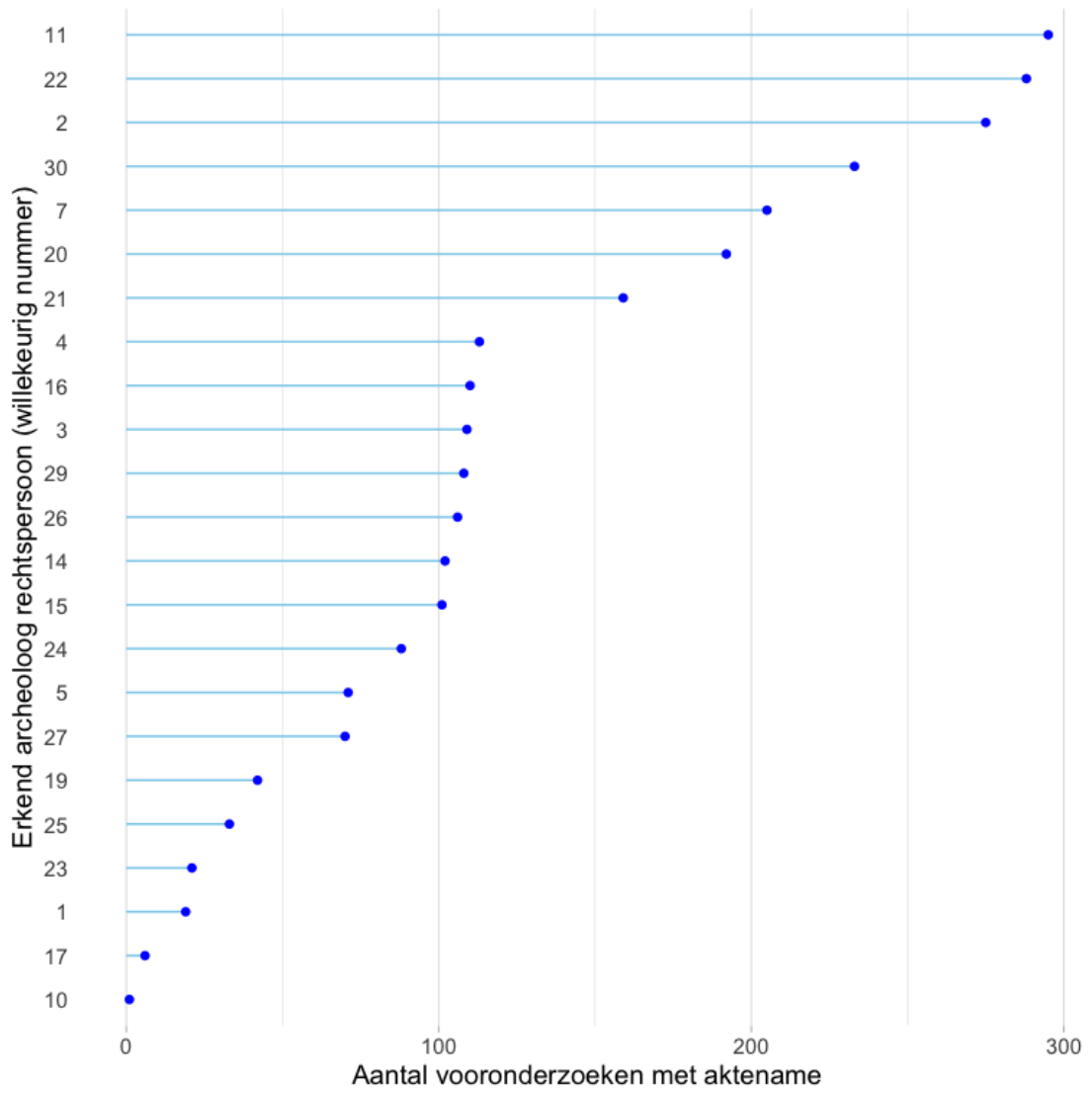

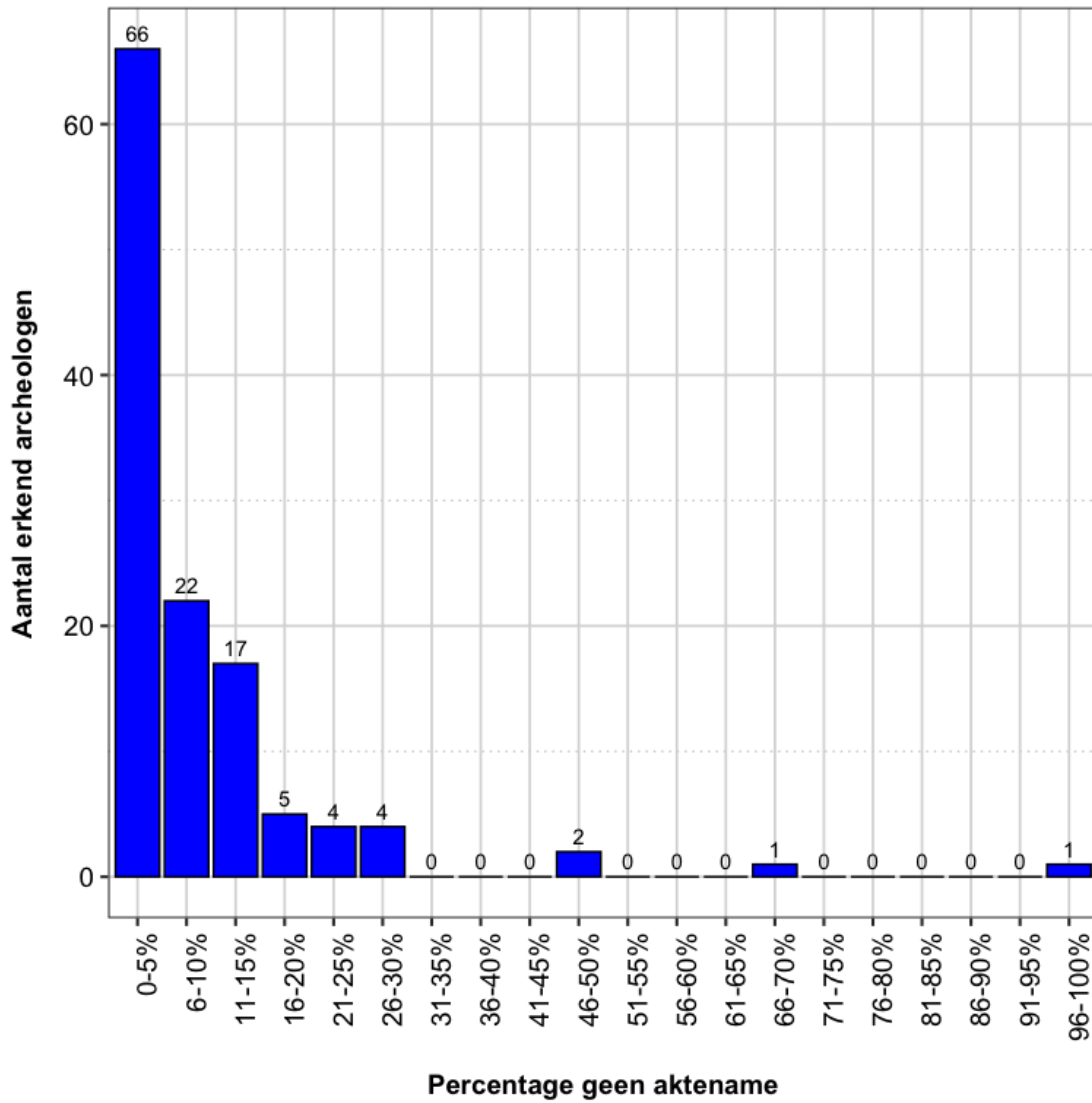
ANALYSE 20: AANTAL ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S MET AKTENAME PER ERKENDE ARCHEOLOOG, RECHTSPERSOON

Onderwerp	Het aantal archeologienota's en nota's met aktename geteld per erkende archeoloog rechtspersoon
Gegevens	ID melder, beslissing
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Lollipop chart
Opmerkingen	<p>De analyse telt enkel archeologienota's en nota's met aktename, en gaat voorbij aan vooronderzoeken zonder aktename. Op die manier telt ze het aantal projecten waar een erkende archeoloog verantwoordelijkheid voor neemt.</p> <p>Archeologienota's en nota's worden gelinkt aan een erkende archeoloog - rechtspersoon op basis van de melding ervan in het archeologieportaal. Indien de natuurlijke persoon die meldde niet aangaf dat hij namens een erkende rechtspersoon handelde, dan vallen deze documenten buiten de telling. Dit fenomeen komt regelmatig voor.</p> <p>De ID's in de grafiek zijn volstrekt willekeurig toegekend. Er bestaat geen verband met de erkenningsnummers van de erkende archeologen, noch met de volgorde van erkenning. Dit om anonimiteit te garanderen.</p>

GRAFIEK

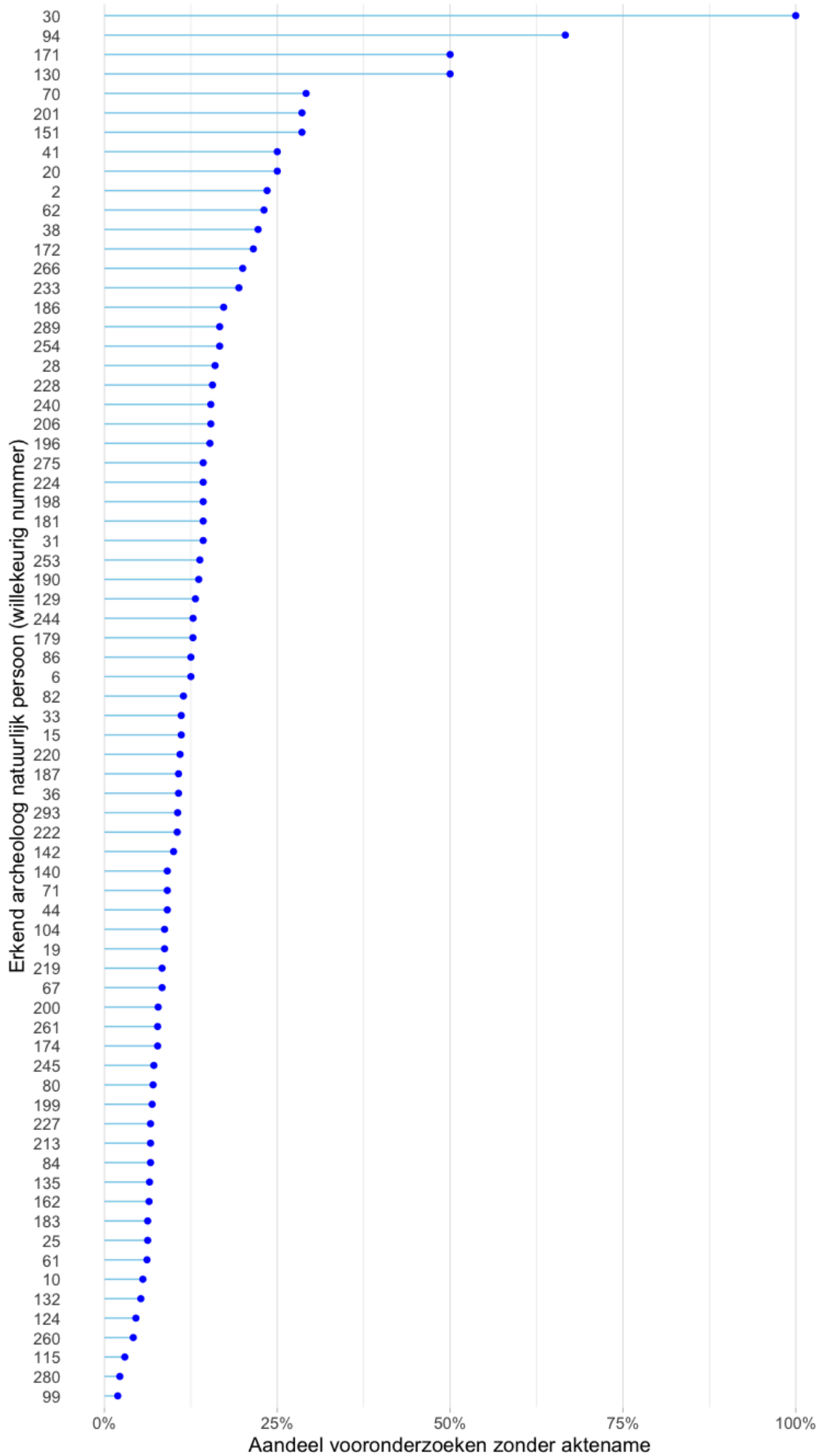
////////////////////////////////////

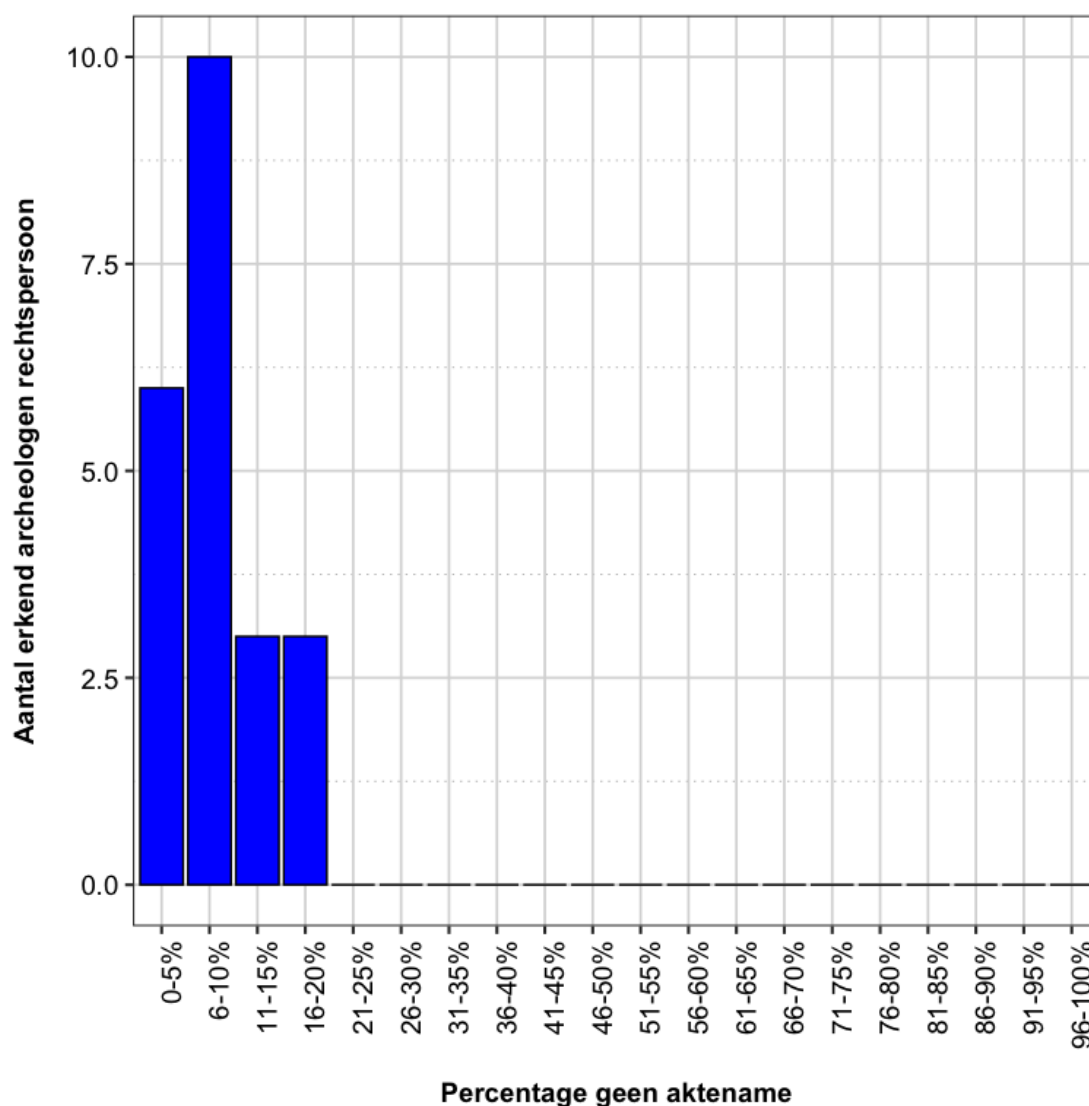

VOORONDERZOEKEN ZONDER AKTENAME PER ERKENDE ARCHEOLOOG - NATUURLIJK PERSOON: LOLLIPOP CHART

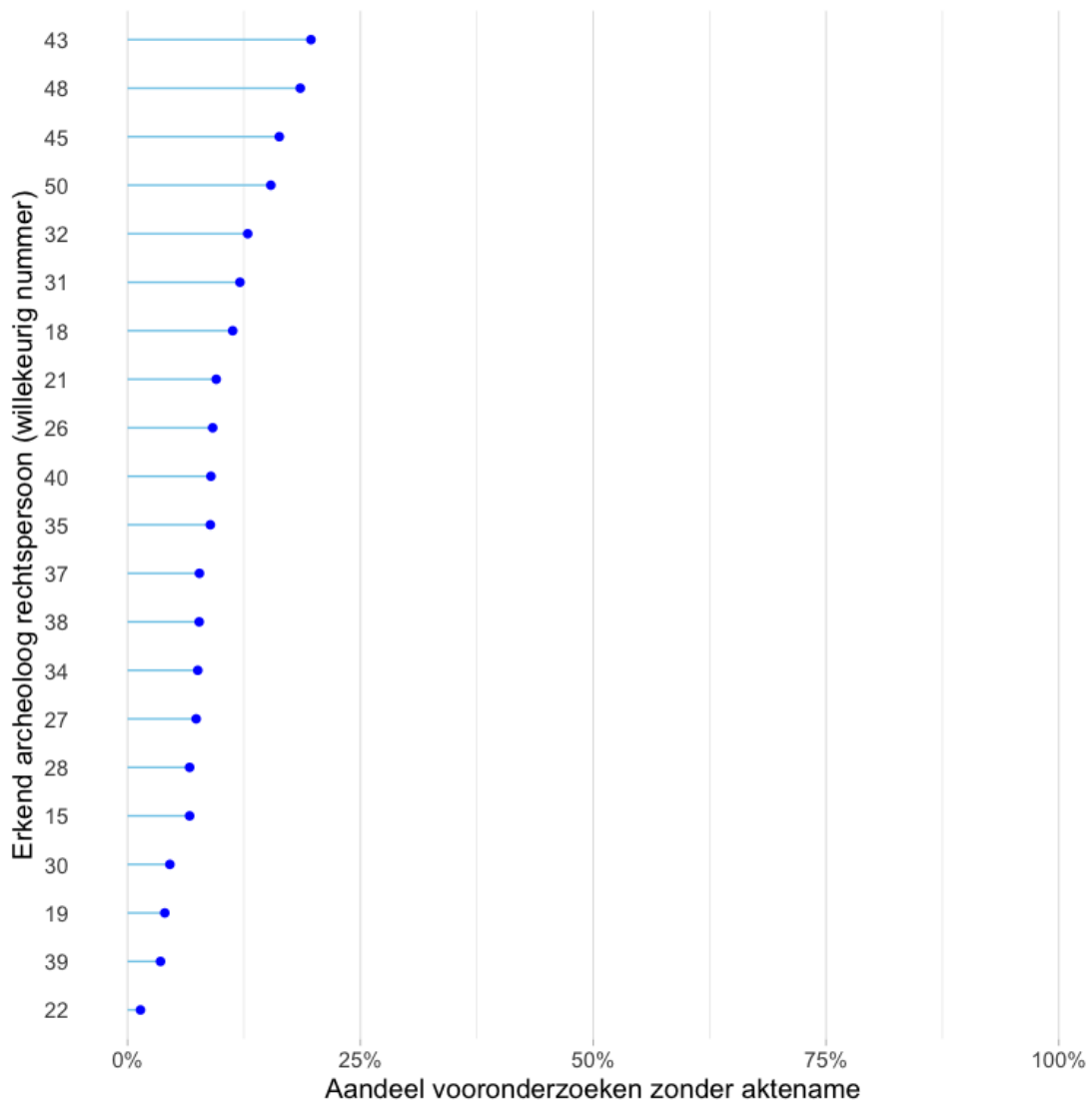

VOORONDERZOEKEN ZONDER AKTENAME PER ERKENDE ARCHEOLOOG - RECHTSPERSOON: HISTOGRAM

VOORONDERZOEKEN ZONDER AKTENAME PER ERKENDE ARCHEOLOOG - RECHTSPERSOON: LOLLIPOP CHART

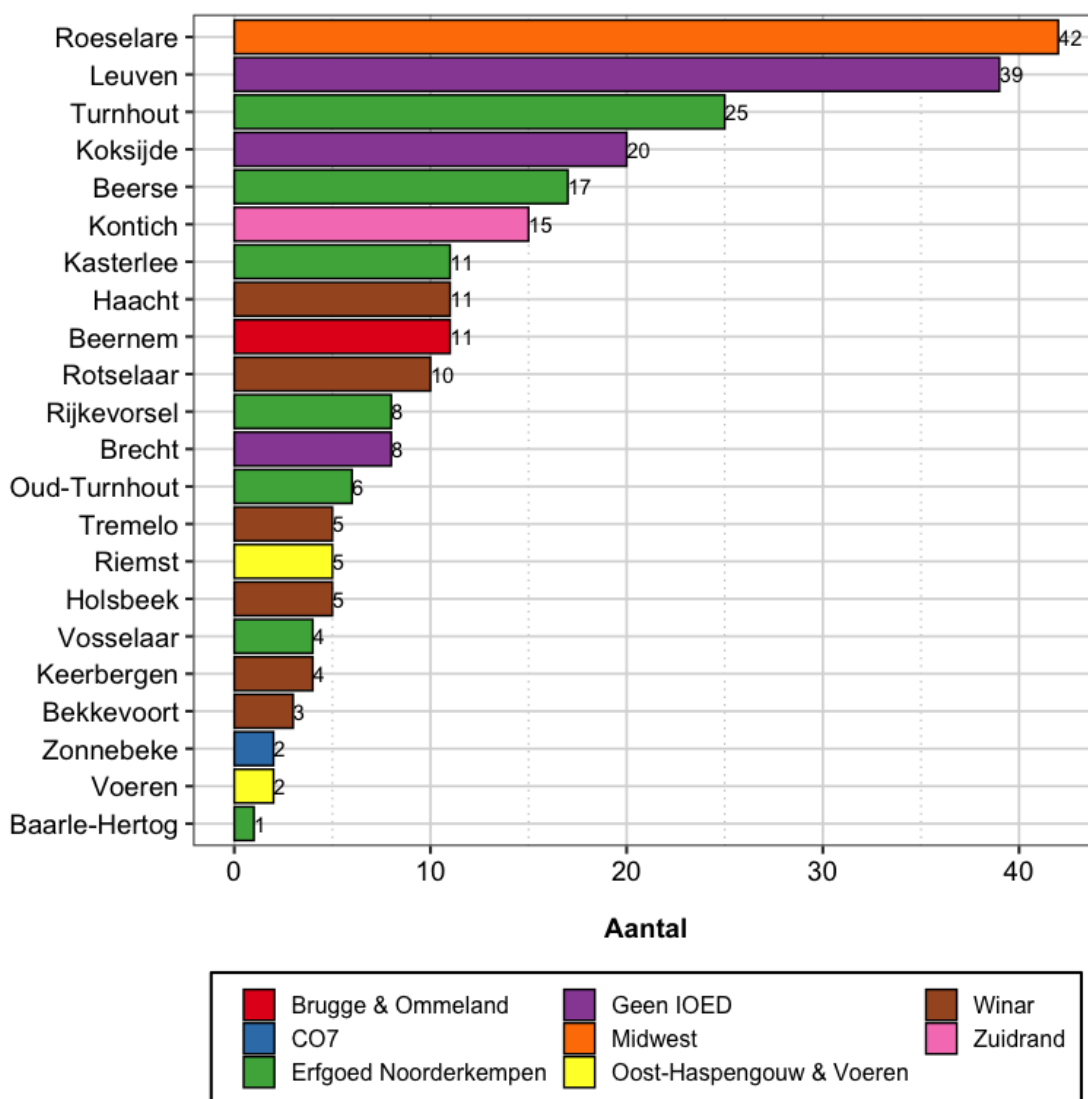

ANALYSE 22: BEHANDELDE ARCHEOLOGIE NOTA'S EN NOTA'S PER ERKENDE ONROENDERFGOEDGEMEENTE EN IOED

Onderwerp	Het aantal behandelde archeologienota's en nota's per erkende onroenderfgoedgemeente en intergemeentelijke onroenderfgoeddienst
Gegevens	ID behandelaar, beslissing
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Staafdiagram, tabel
Opmerkingen	De grafiek geeft de beslissingen weer per erkende onroenderfgoedgemeente. Een erkende onroenderfgoedgemeente kan ondersteuning krijgen van een intergemeentelijke onroenderfgoeddienst. In dat geval wordt de IOED in kleur aangegeven, in het geval zonder ondersteuning door een IOED krijgt de gemeente de kleur met label 'geen IOED'.

GRAFIEK

TABEL

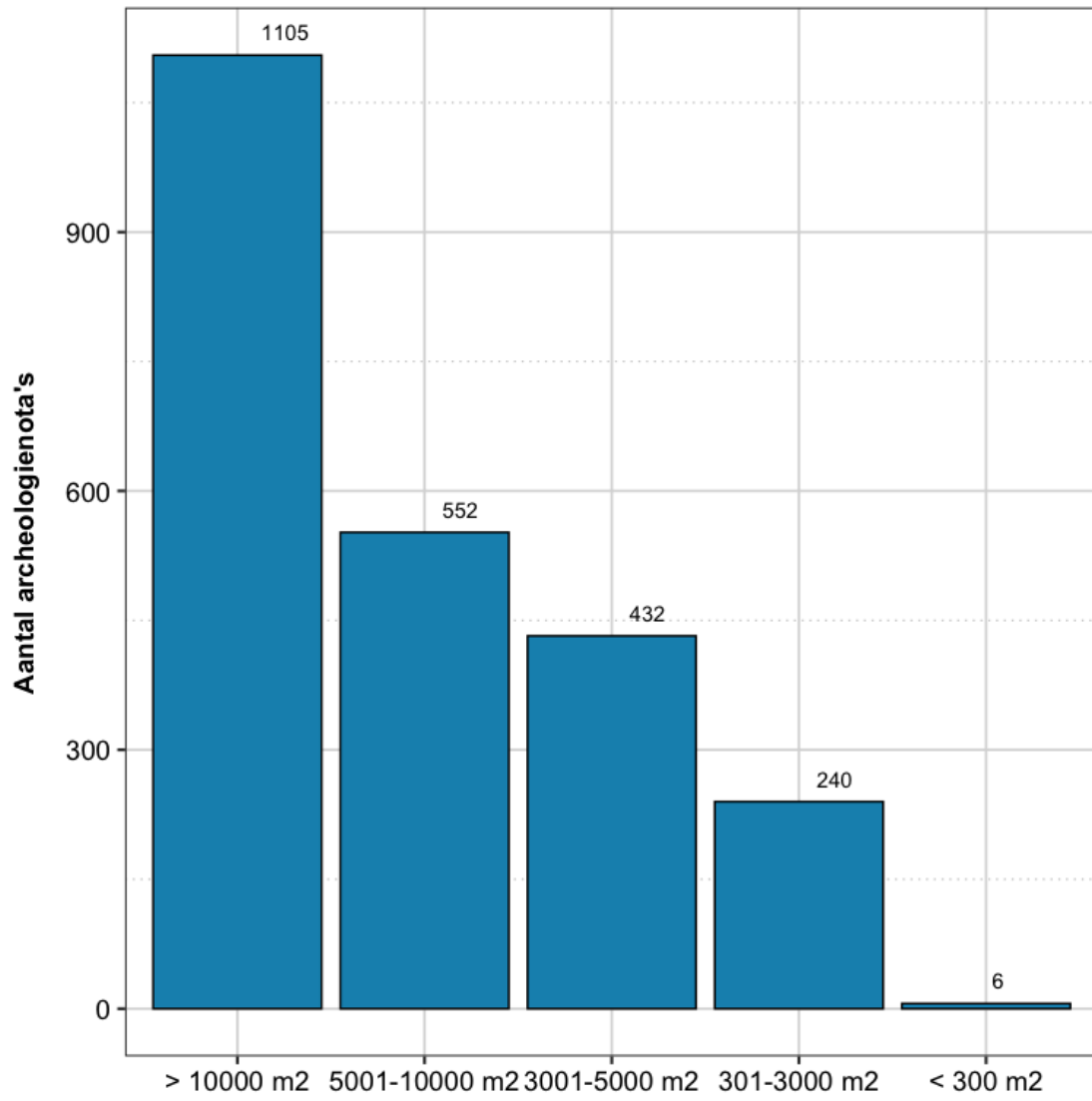
Erkende gemeente	Aktename	Geen aktename	Stilzwijgende aktename	Aktename met voorwaarden
Baarle-Hertog	0	0	1	0
Beernem	7	2	2	0
Beerse	0	0	17	0
Bekkevoort	3	0	0	0
Brecht	0	0	8	0
Haacht	8	2	1	0
Holsbeek	5	0	0	0
Kasterlee	0	0	11	0
Keerbergen	4	0	0	0
Koksijde	4	7	3	6
Kontich	10	4	0	1
Leuven	35	4	0	0
Oud-Turnhout	0	0	6	0
Retie	0	0	0	0

ANALYSE 23: OPPERVLAKTE PROJECTGEBIEDEN ARCHEOLOGIENOTA'S

Onderwerp	Oppervlakte van de projectgebieden van archeologienota's (onderzochte gebieden)
Gegevens	Oppervlakte (in m ²)
Bronnen	archeologieportaal
Voorstellingswijze	staafdiagram
Opmerkingen	De analyse baseert zich op de intekeningen van de projectgebieden die de erkende archeologen maken bij het indienen van de archeologienota's. Deze intekening valt in verschillende gevallen niet samen met de perceelsgrenzen, maar beperkt zich tot het deel van de percelen dat de erkende archeoloog daadwerkelijk onderzocht heeft (vaak overeenstemmend met de ingreep in de bodem). De gehanteerde oppervlakteklassen zijn geïnspireerd op de drempelcriteria voor de verplichte opmaak van een archeologienota.

GRAFIEK

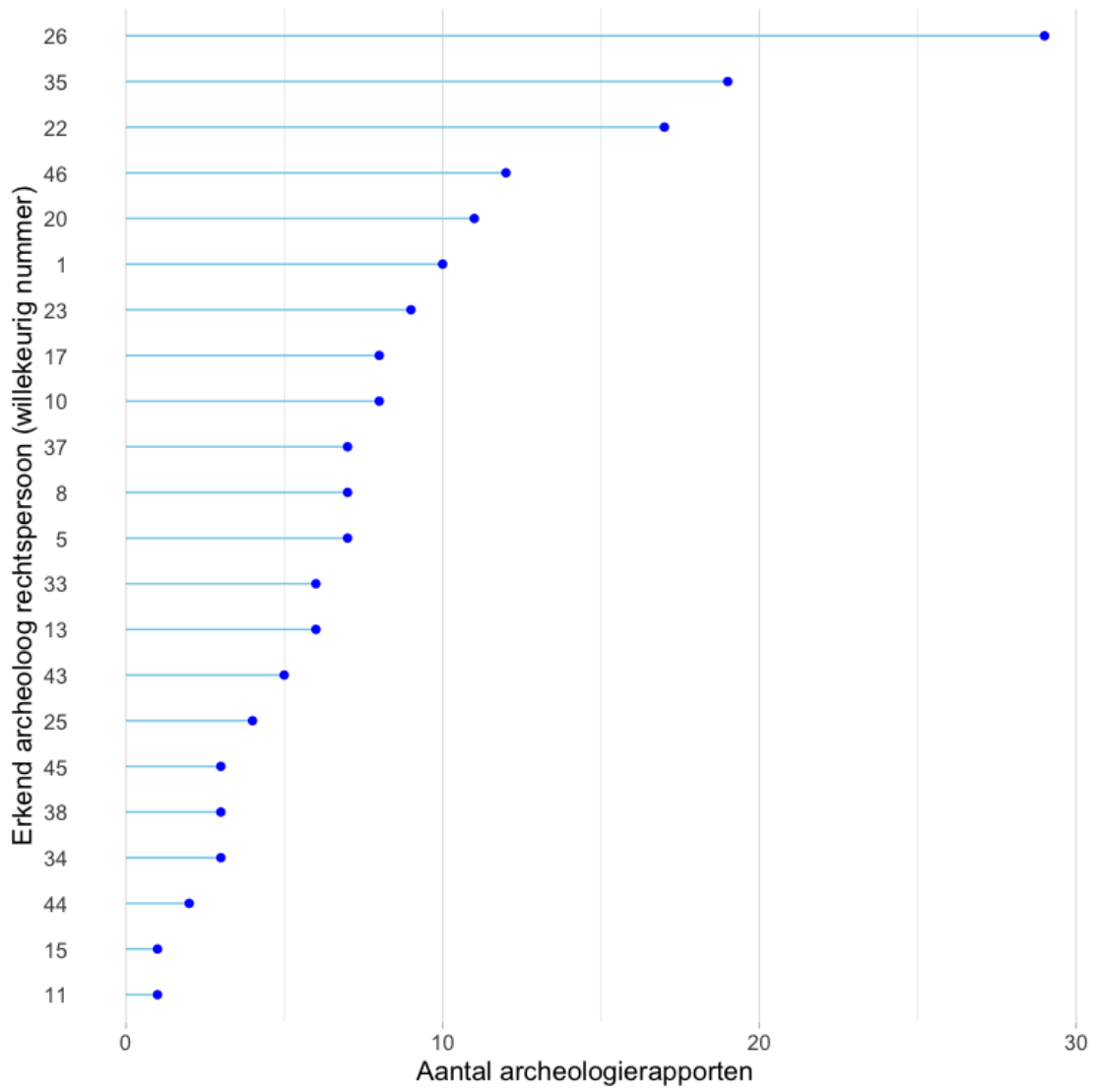

ANALYSE 30: AANTAL ARCHEOLOGIERAPPORTEN PER ERKENDE ARCHEOLOG, NATUURLIJK PERSOON

Onderwerp	Het aantal ingediende archeologierapporten per erkende archeoloog, natuurlijk persoon
Gegevens	ID indiener, archeologierapporten
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Lollipop chart
Opmerkingen	De analyse telt per erkende archeoloog, natuurlijk persoon, het aantal archeologierapporten dat deze indiende. De ID's in de grafiek zijn volstrekt willekeurig toegekend. Er bestaat geen verband met de erkenningsnummers van de erkende archeologen, noch met de volgorde van erkenning. Dit om anonimiteit te garanderen.

GRAFIEK

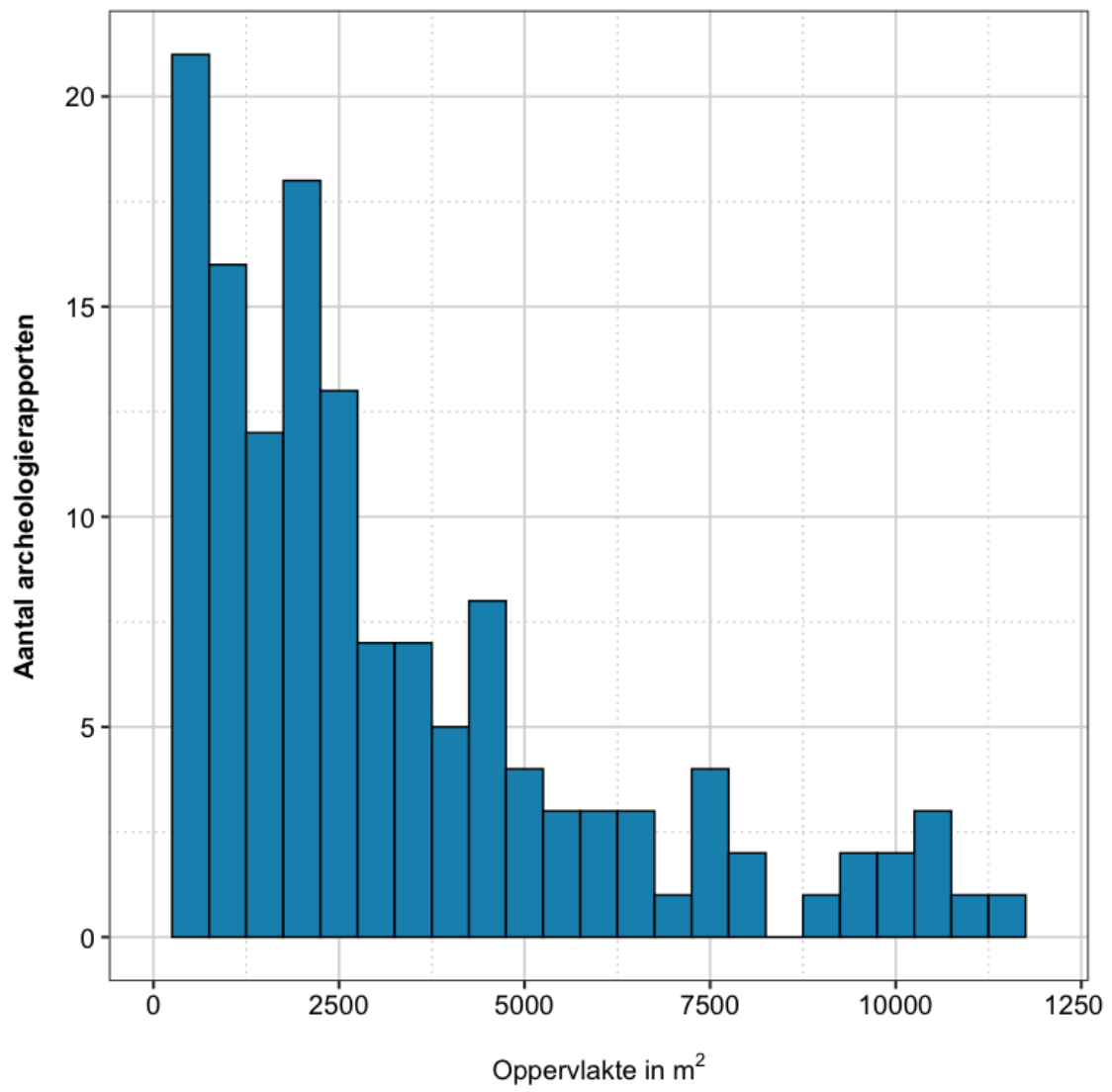

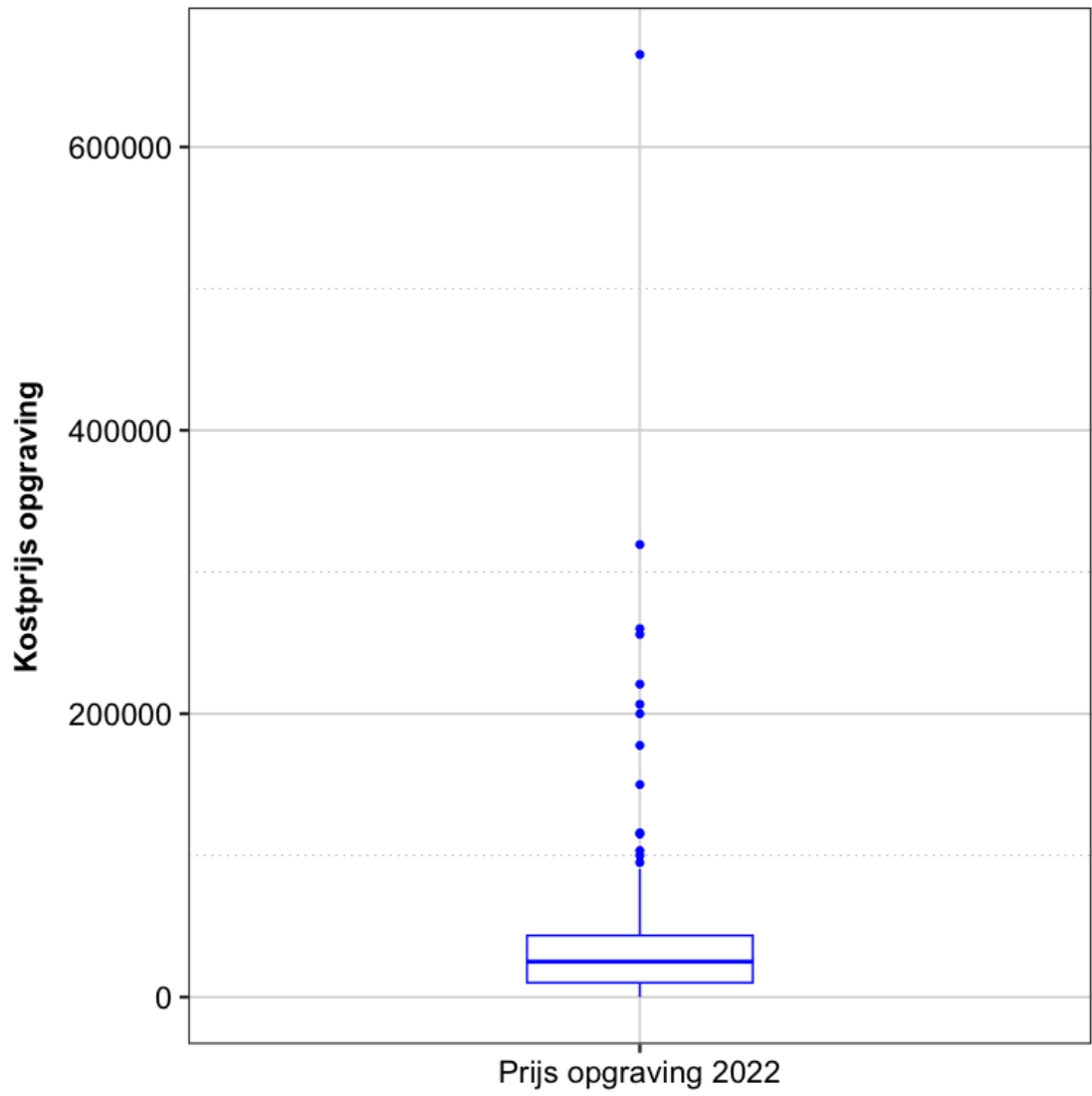
ANALYSE 32: OPPERVLAKTE PROJECTGEBIEDEN ARCHEOLOGIERAPPORTEN

Onderwerp	Oppervlakte van de projectgebieden van de ingediende archeologierapporten
Gegevens	Oppervlakte (in m ²)
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Histogram, tabel
Opmerkingen	De grafiek geeft de verdeling weer van de oppervlakte van de projectgebieden van archeologierapporten van opgravingen in het kader van vergunningsplichtige ingrepen in de bodem. Rapporten opgemaakt door het agentschap Onroerend Erfgoed naar aanleiding van toevallsvondsten en rapporten opgemaakt na een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen zijn niet meegenomen.

GRAFIEK

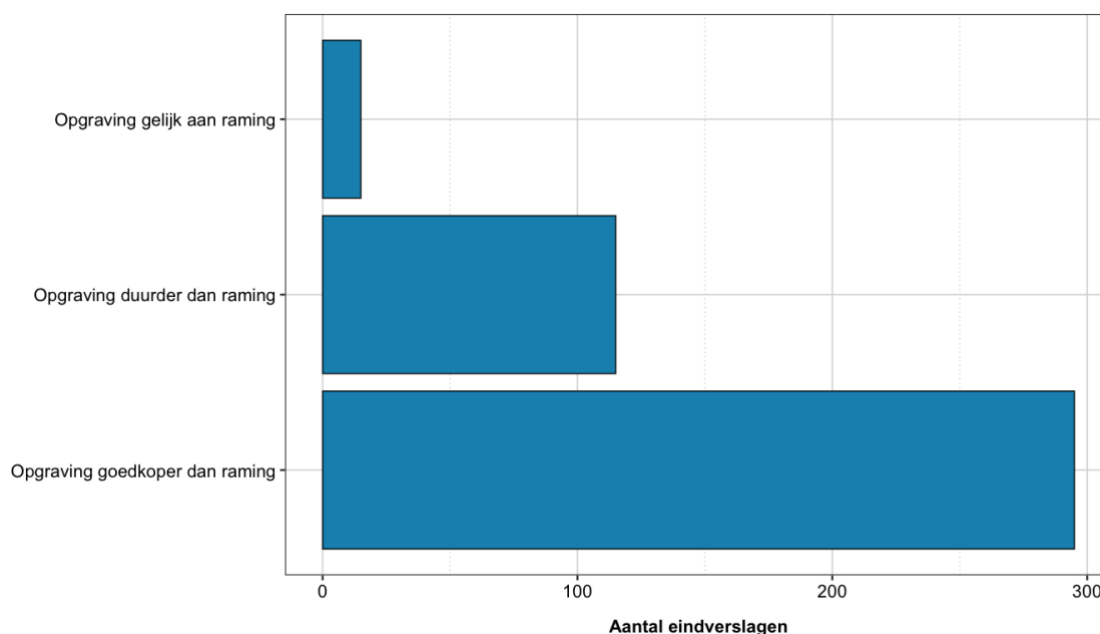

ANALYSE 34: KOSTPRIJS OPGRAVINGEN TEGENOVER RAMING KOSTPRIJS OPGRAVING UIT VOORAFGAANDE VOORONDERZOEK

Onderwerp	Kostprijs van opgravingen waarvoor archeologen een eindverslag indienden in 2022, afgezet tegen de geraamde kost daarvan in de archeologienota of nota
Gegevens	Kostprijs
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Staafdiagram, tabel
Opmerkingen	<p>De erkende archeologen nemen in de archeologienota of nota een raming op voor de kosten van de opgraving die ze daar als maatregel in opnemen.</p> <p>De erkende archeologen voeren de kostprijs van de opgravingen in wanneer zij het eindverslag indienen in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor de archeologische opgraving en de rapportering erover. De kostprijs van de opgravingen wordt gerekend in het jaar waarin het eindverslag is ingediend, ook als een deel van die kost al in eerdere jaren gefactureerd is.</p>

KOSTPRIJS OPGRAVING TEGENOVER RAMING: GRAFIEK

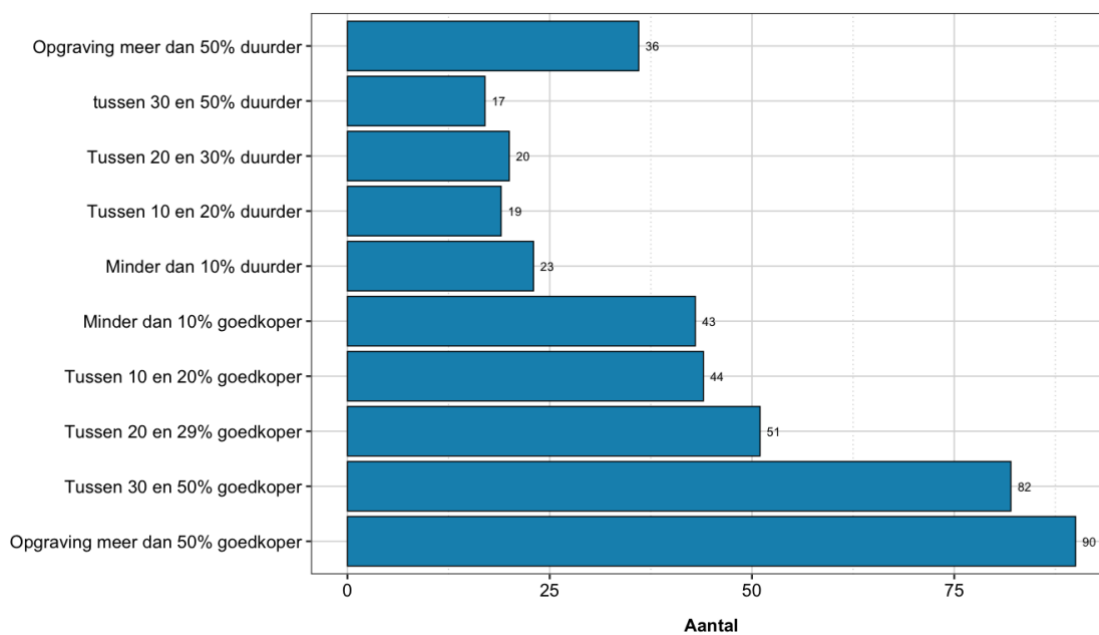

////////////////////////////////////

KOSTPRIJS OPGRAVING TEGENOVER RAMING: TABEL

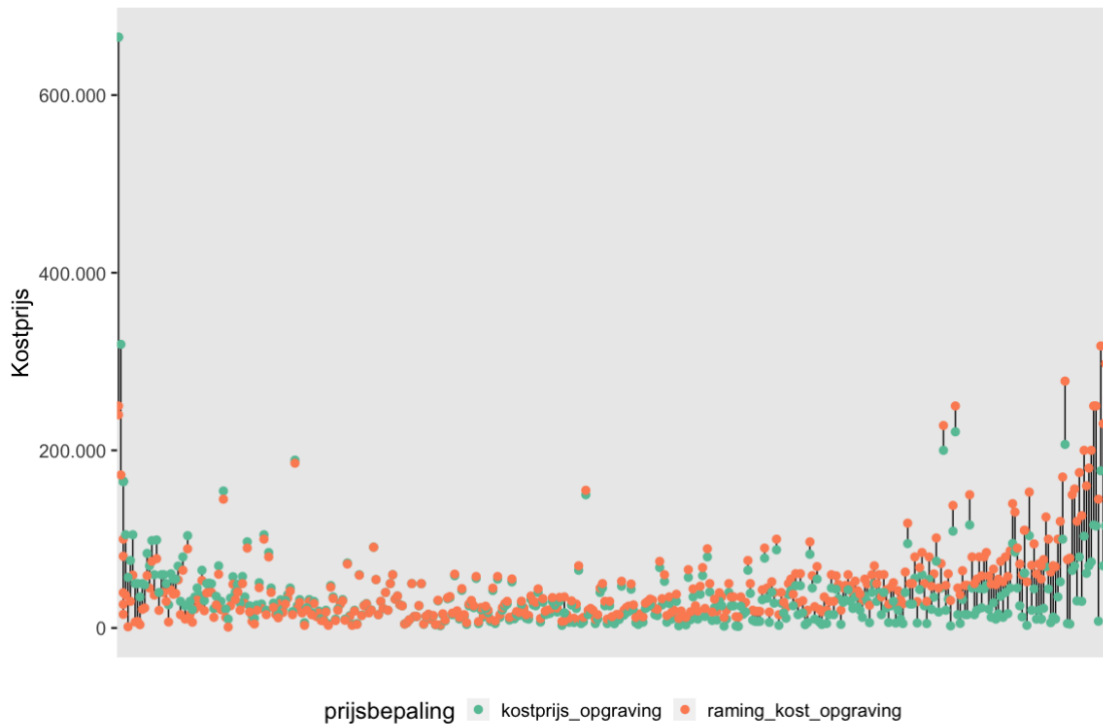
	Aantal	Aandeel
Opgraving duurder dan raming	115	27,1%
Opgraving gelijk aan raming	15	3,5%
Opgraving goedkoper dan raming	295	69,4%

RELATIEF PRIJSVERSCHIL TUSSEN KOSTPRIJS EN RAMING OPGRAVING: GRAFIEK

ABSOLUUT PRIJSVERSCHIL TUSSEN KOSTPRIJS EN RAMING OPGRAVING: GRAFIEK

Duiding grafiek

De plaatsing van de opgravingen in de grafiek gebeurde in functie van de afstand tussen raming en kostprijs. Links staan opgravingen waarvan de kostprijs het hoogste boven de raming uitkomt, centraal de projecten waarbij raming en kost bij mekaar aansluiten, en rechts de opgravingen waar de kostprijs het verst beneden de raming ligt. Er bestaat geen verband met datum van indiening, noch met id. Dit om anonimiteit te garanderen.

ANALYSE 35: VERDELING EINDVERSLAGEN 2022 NAAR JAAR AKTENAME ARCHEOLOGIENOTA

Onderwerp	Startjaar van archeologische trajecten met eindverslag in 2022
Gegevens	Datum indienen eindverslag, datum aktename archeologienota, koppeling archeologienota-nota-archeologierapport-eindverslag
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Tabel
Opmerkingen	Een eindverslag is het eindpunt van een archeologisch traject, dat initieel startte met een archeologienota. De analyse gaat na voor de eindverslagen uit 2022 in welk jaar de archeologienota gemeld is waarmee het traject startte.

TABEL

Jaar aktename	Aantal eindverslagen	Aandeel van eindverslagen 2022
2016	5	2,9%
2017	25	14,6%
2018	43	25,2%
2019	51	29,8%
2020	36	21,1%
2021	11	6,4%
2022	0	0%

ANALYSE 36: ONDERZOEKSMETHODES VOORONDERZOEK

Onderwerp	Onderzoeksmethodes vooronderzoek 2022 en maatregelen per onderzoeksmethode
Gegevens	Onderzoeksmethode
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Tabel
Opmerkingen	<p>De analyse meet de frequentie van onderzoeksmethodes uit archeologienota's en uit nota's, zowel individueel als in unieke combinaties.</p> <p>Bij de meting van individuele methodes komt het totaal aantal hoger uit dan het aantal archeologienota's of nota's. In eenzelfde archeologienota of nota kunnen namelijk meerdere methodes voorkomen.</p> <p>Bij de unieke combinaties komt elke archeologienota of nota maar één keer voor. De verdeling naar maatregelen gebeurt per combinatie.</p>

ARCHEOLOGIENOTA'S: FREQUENTIE PER ONDERZOEKSMETHODE

Onderzoeksmethode	aantal	aandeel
Bureauonderzoek	2.335	100%
Landschappelijk bodemonderzoek	230	9,9%
Proefsleuven	50	2,1%
Verkennd archeologisch booronderzoek	11	0,5%
Waarderend archeologisch booronderzoek	4	0,2%
Proefputten i.f.v. prehistorische artefactensite	1	0,04%
Geofysisch onderzoek	6	0,3%
Veldkartering	2	0,09%

NOTA'S: FREQUENTIE PER ONDERZOEKSMETHODE

Onderzoeksmethode	aantal	aandeel
Proefsleuven	650	81,5%
Landschappelijk bodemonderzoek	460	57,6%
Verkennd archeologisch booronderzoek	130	16,3%
Waarderend archeologisch booronderzoek	16	2%
Proefputten i.f.v. prehistorische artefactensite	4	0,5%
Veldkartering	7	0,9%
Geofysisch onderzoek	6	0,8%

ARCHEOLOGIENOTA'S: (COMBINATIES VAN) ONDERZOEKSMETHODES EN VERDELING MAATREGELEN

Onderzoeksmethode	Aantal	Aandeel	Maatregelen	
Bureauonderzoek	2.076	88,9%	GM	37,3%
			UIT	59,6%
			OPG	2%
			BIS	0,1%
			VV	0,0%
			UIT+BIS	0,05%
			UIT+OPG	0,8%
			BIS+OPG	0,1%
Bureauonderzoek + landschappelijk bodemonderzoek	203	8,7%	GM	46,3%
			UIT	51,7%
			OPG	0,5%
			BIS	0,5%
			VV	0,0%
			BIS+OPG	0,5%
			UIT+BIS+OPG	0,5%
Bureauonderzoek + proefsleuven	23	1%	GM	56,5%
			UIT	8,7%
			OPG	30,4%
			BIS	4,4%
			UIT+OPG	0,0%
			VV	0,0%
Bureauonderzoek + landschappelijk bodemonderzoek + proefsleuven	14	0,6%	GM	50%
			UIT	0,0%
			OPG	28,6%
			BIS	0,0%
			VV	7,1%
			UIT+OPG	7,1%
			UIT+BIS+OPG	7,1%
Andere	19	0,8%	GM	31,6%
			UIT	31,6%
			OPG	26,3%
			BIS	0,0%
			UIT+OPG	10,5%
			VV	0,0%

Legende tabel

GM = Geen maatregelen

OPG = Opgraving

UIT = Uitgesteld vooronderzoek

BIS = Behoud in situ

VV = Verdere verwerking

////////////////////////////////////

			BIS+OPG	16,7%
Andere	35	4,4%	GM	60%
			OPG	28,6%
			BIS	0,0%
			UIT+OPG	0,0%
			BIS+OPG	2,9%
			UIT	5,7%
			VV	2,9%

Legende tabel

- GM = Geen maatregelen
- OPG = Opgraving
- UIT = Uitgesteld vooronderzoek
- BIS = Behoud in situ
- VV = Verdere verwerking

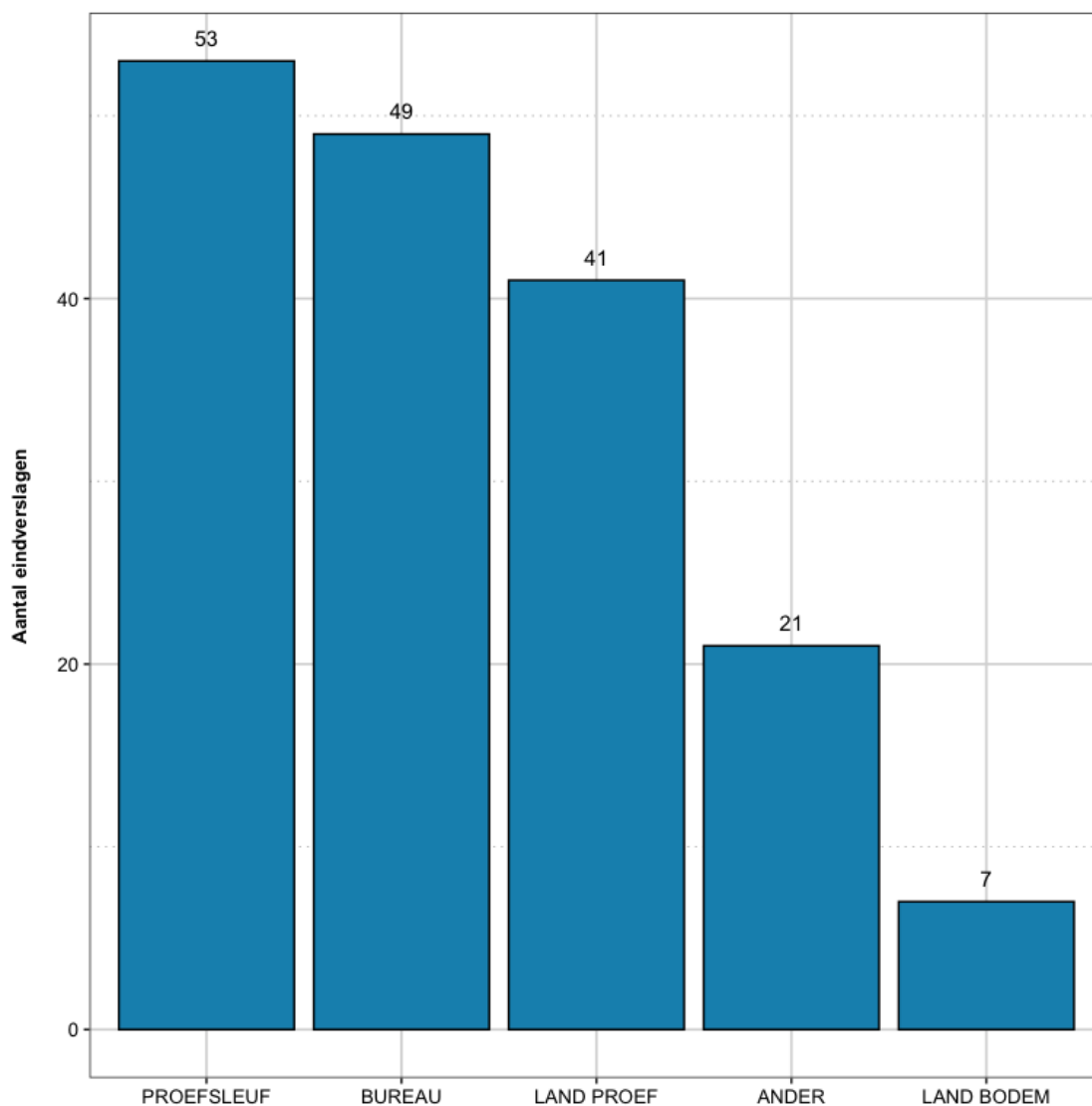

ANALYSE 37: GEBRUIKTE ONDERZOEKSMETHODES IN AANLOOP NAAR EINDVERSLAG

Onderwerp	Onderzoeksmethodes bij het vooronderzoek dat aanleiding gaf tot een eindverslag
Gegevens	koppeling archeologienota-nota-archeologierapport, onderzoeksmethode
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Staafdiagram
Opmerkingen	Een eindverslag is het eindpunt van een archeologisch traject, dat initieel startte met een archeologienota. De analyse gaat voor de eindverslagen uit 2022 na welke onderzoeksmethodes gebruikt zijn bij het vooronderzoek dat leidde tot de opgraving.

GRAFIEK

////////////////////////////////////

Legende

PROEFSLEUF = Vooronderzoek met bureauonderzoek en enkel proefsleuven/proefputten

BUREAU= Vooronderzoek met enkel bureauonderzoek

LAND PROEF = Vooronderzoek met bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten

LAND BODEM = Vooronderzoek met bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek

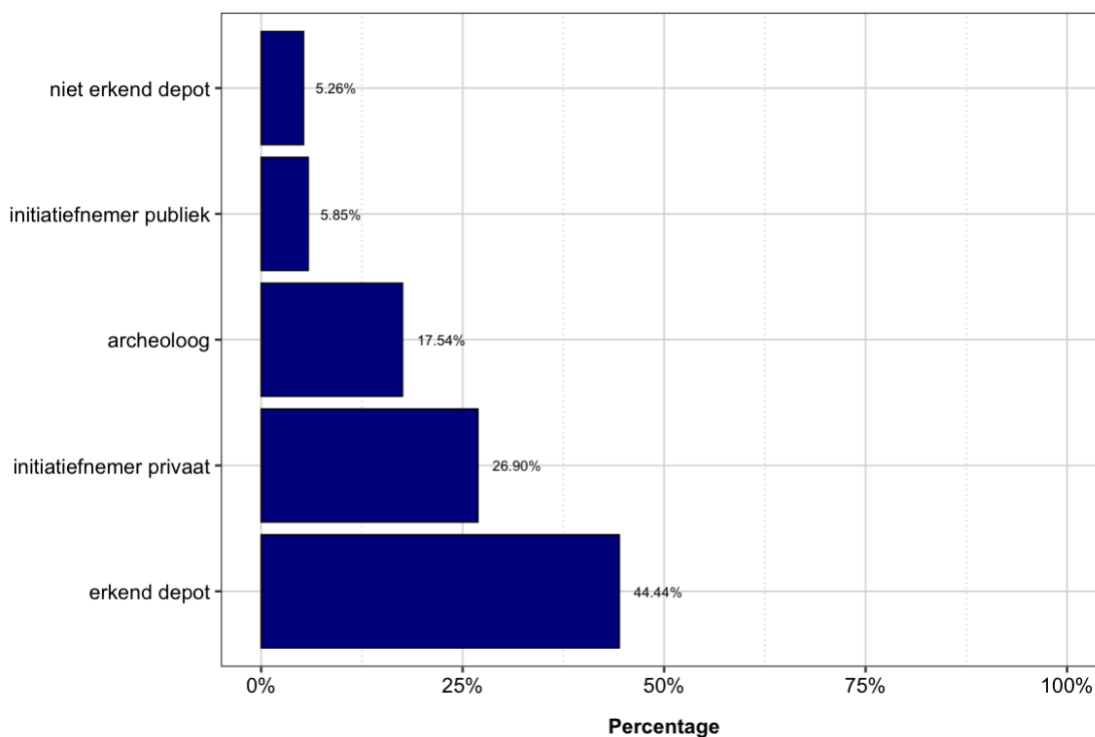
ANDER: Vooronderzoek met andere onderzoekscombinaties, bijvoorbeeld bureauonderzoek, veldkartering en proefsleuven/proefputten, of bureauonderzoek, verkennend archeologisch booronderzoek en proefsleuven/proefputten.

ANALYSE 38: BEWAARPLAATS ARCHEOLOGISCHE ENSEMBLES

Onderwerp	Vooropgestelde bewaarplaats van archeologische ensembles die resulteren uit opgravingen
Gegevens	bewaarplaats archeologisch ensemble
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Staafdiagram
Opmerkingen	Erkende archeologen geven bij het indienen van het eindverslag aan waar het archeologisch ensemble van de opgraving bewaard zal worden.

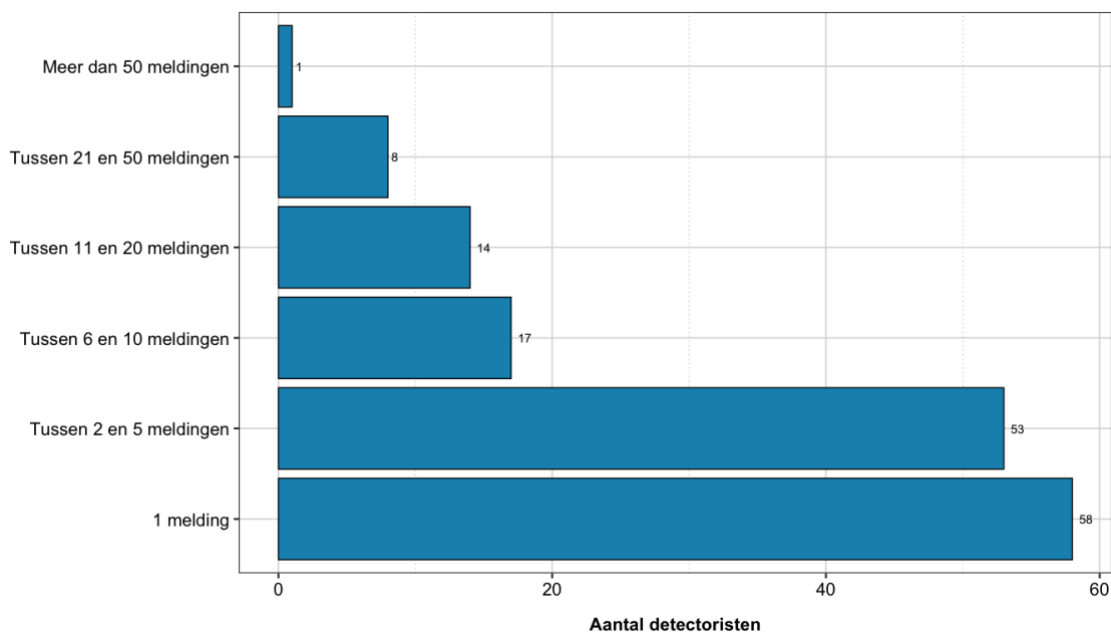
GRAFIEK

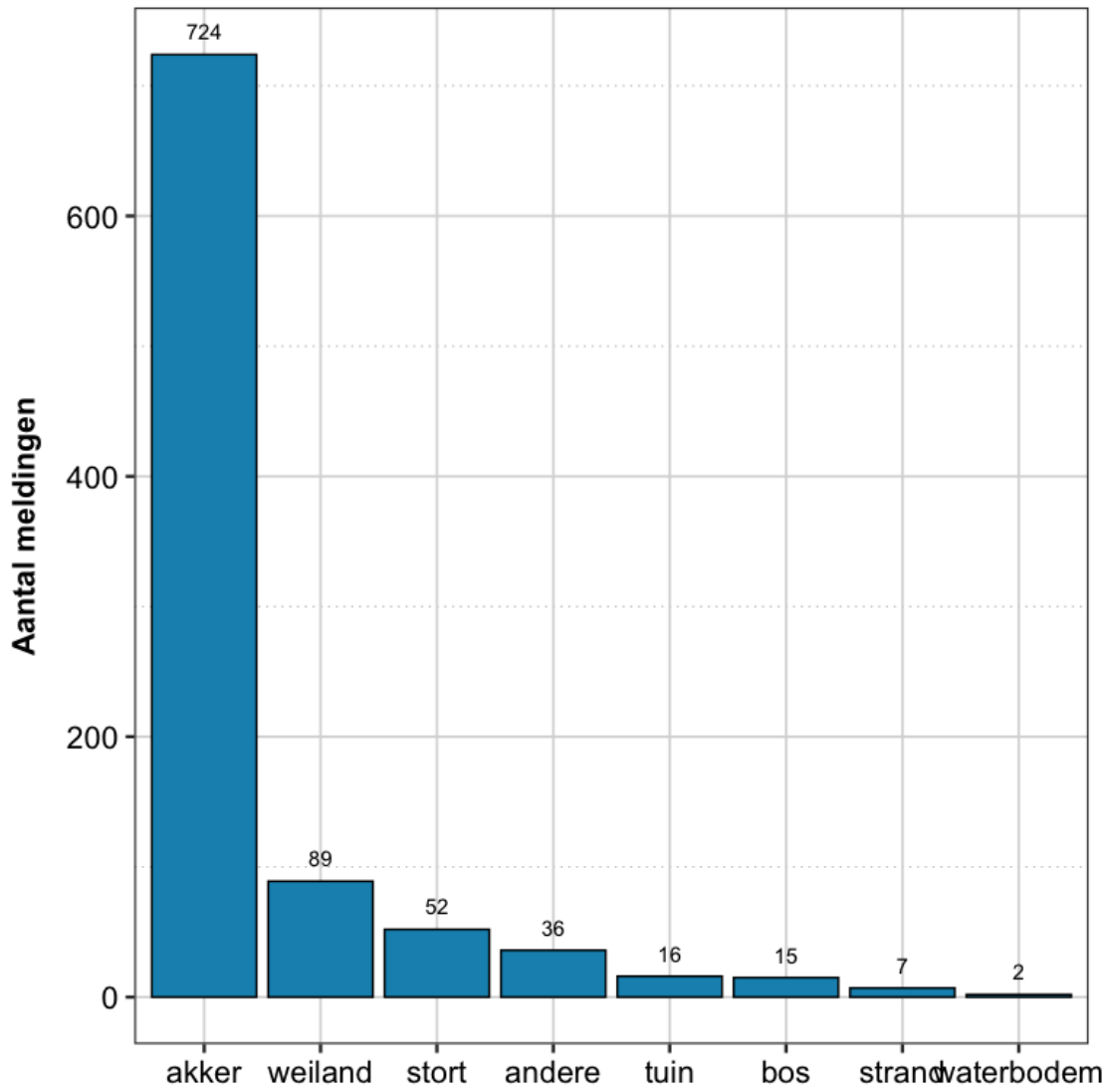
ANALYSE 39: MELDINGEN METAALDETECTIE

Onderwerp	Meldingen door erkende metaaldetectoristen
Gegevens	Datum melding, erkende metaaldetectorist, grondgebruik
Bronnen	Metaaldetectie vondstmeldingsformulier
Voorstellingswijze	Staafdiagram, histogram
Opmerkingen	<p>De analyse telt het aantal meldingen per metaaldetectorist die in 2022 meldde (153 individuen). De analyse gaat voorbij aan metaaldetectoristen die geen meldingen deden.</p> <p>De erkende metaaldetectorist geeft bij de melding waarvoor het terrein waar hij de vondsten opspoorde gebruik wordt.</p>

AANTAL MELDINGEN PER METAALDETECTORIST: GRAFIEK

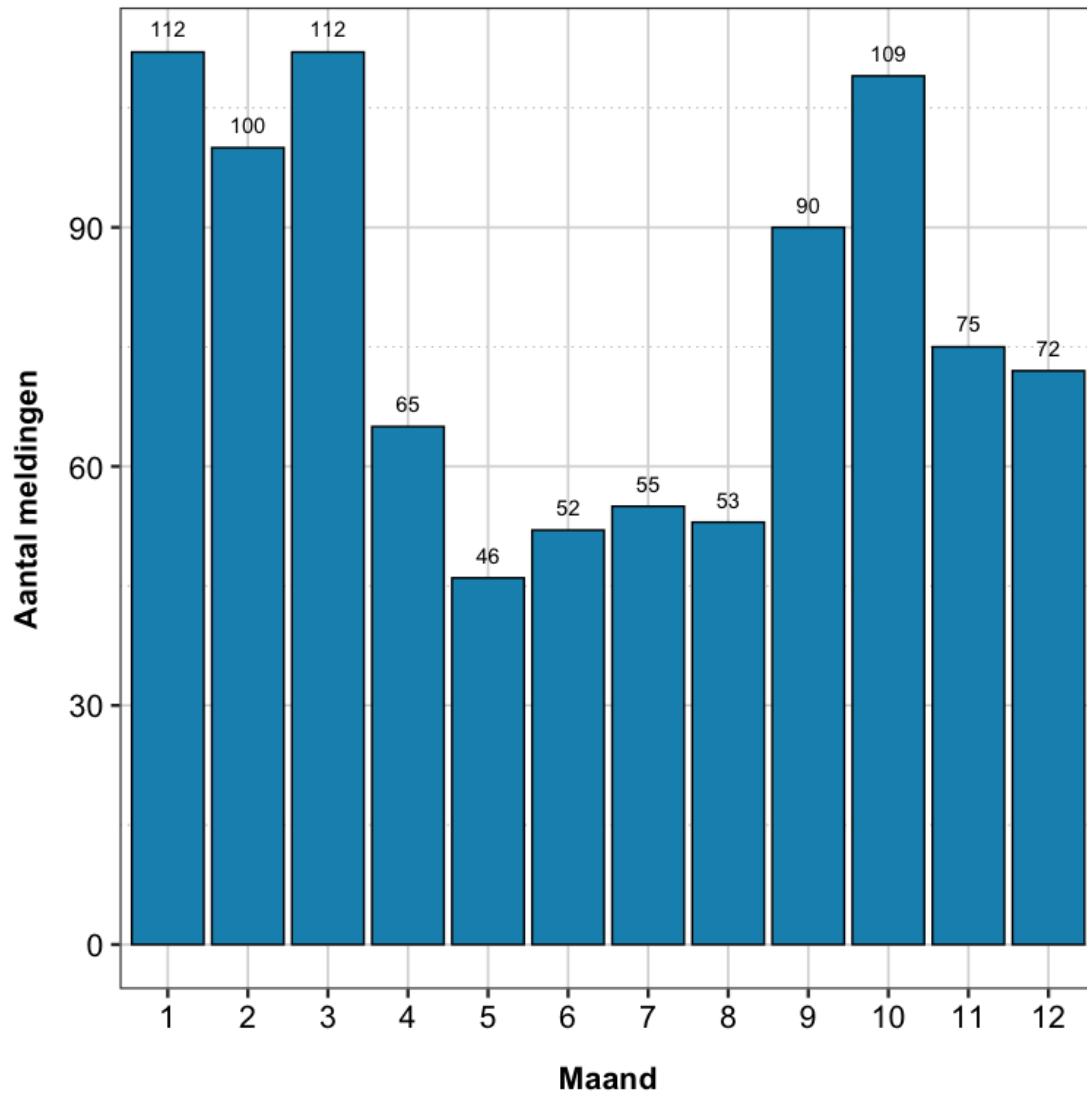

GEMELDE DETECTIEVONDSTEN: BODEMGEBRUIK TERREINEN

MELDINGEN METAALDETECTIE PER MAAND VOLGENS MELDINGSDATUM

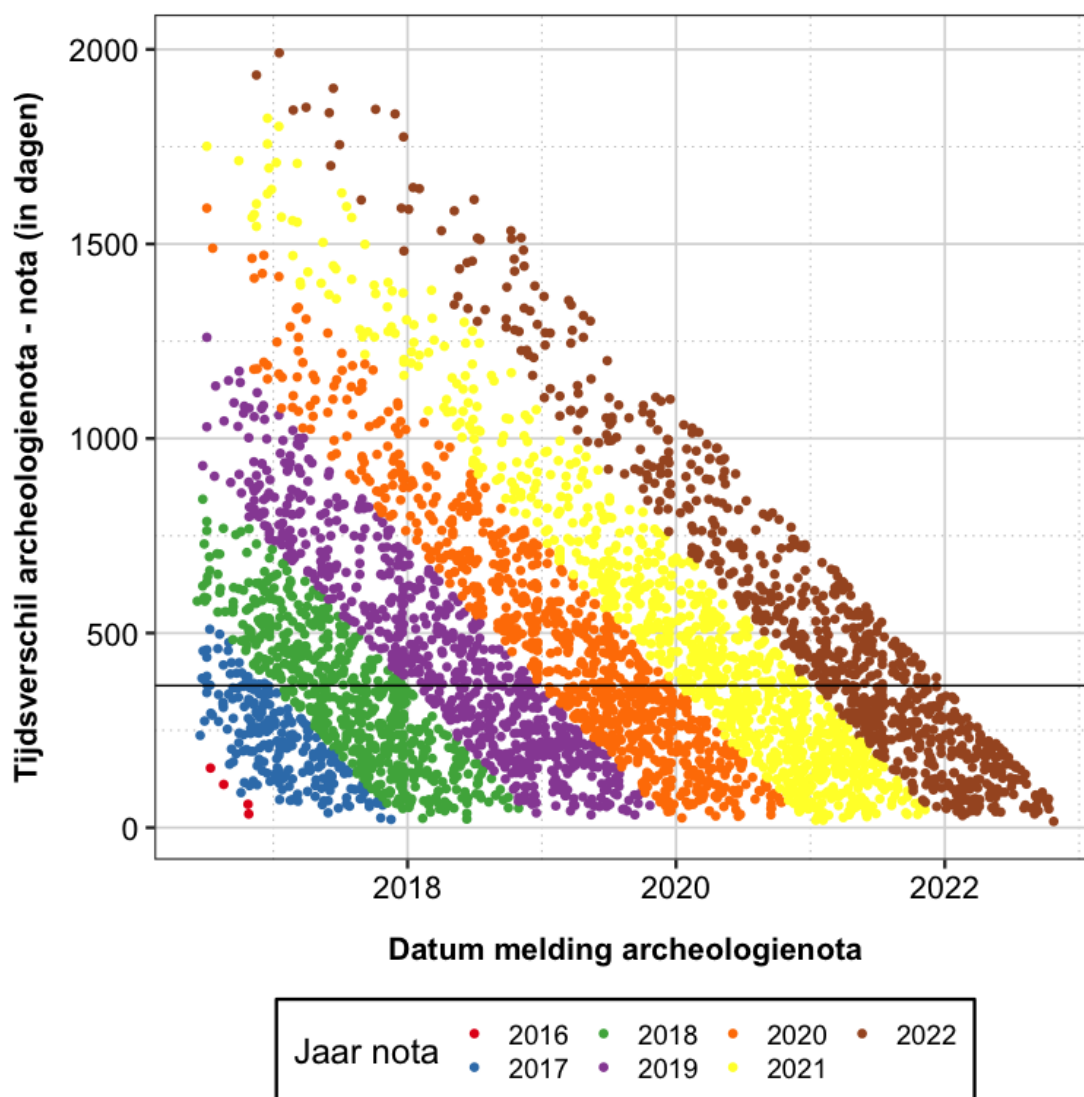
LANGETERMIJNANALYSE 1: VERHOUDING DEFINITIEVE MAATREGELEN ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK

Onderwerp	Het percentage van maatregelen van definitief afgeronde archeologische vooronderzoeken
Gegevens	ID vooronderzoek, programma van maatregelen
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Tabel
Opmerkingen	<p>De analyse bekijkt over alle jaren heen naar alle definitief afgeronde archeologische vooronderzoeken. Dit wil zeggen archeologienota's met als maatregel behoud in situ, opgraving, verdere verwerking of geen maatregelen en archeologienota's met als maatregel uitgesteld vooronderzoek waar reeds een bijbehorende nota op is gevolgd met een definitief programma van maatregelen.</p> <p>Het startjaar in deze analyse is het jaar waarin het vooronderzoek begon, het jaar van melden van de eerder archeologienota van het onderzoek.</p>

AANDEEL DEFINITIEF PROGRAMMA VAN MAATREGELEN VOORONDERZOEK 2016-2022: TABEL

	Aantal	Percentage
Geen maatregelen	9.561	85,2%
Opgraving	1.365	12,2%
Behoud in situ	107	1,0%
Verdere verwerking	82	0,7%
Behoud in situ + opgraving	77	0,7%
Behoud in situ + verdere verwerking	3	0,03%

GRAFIEK

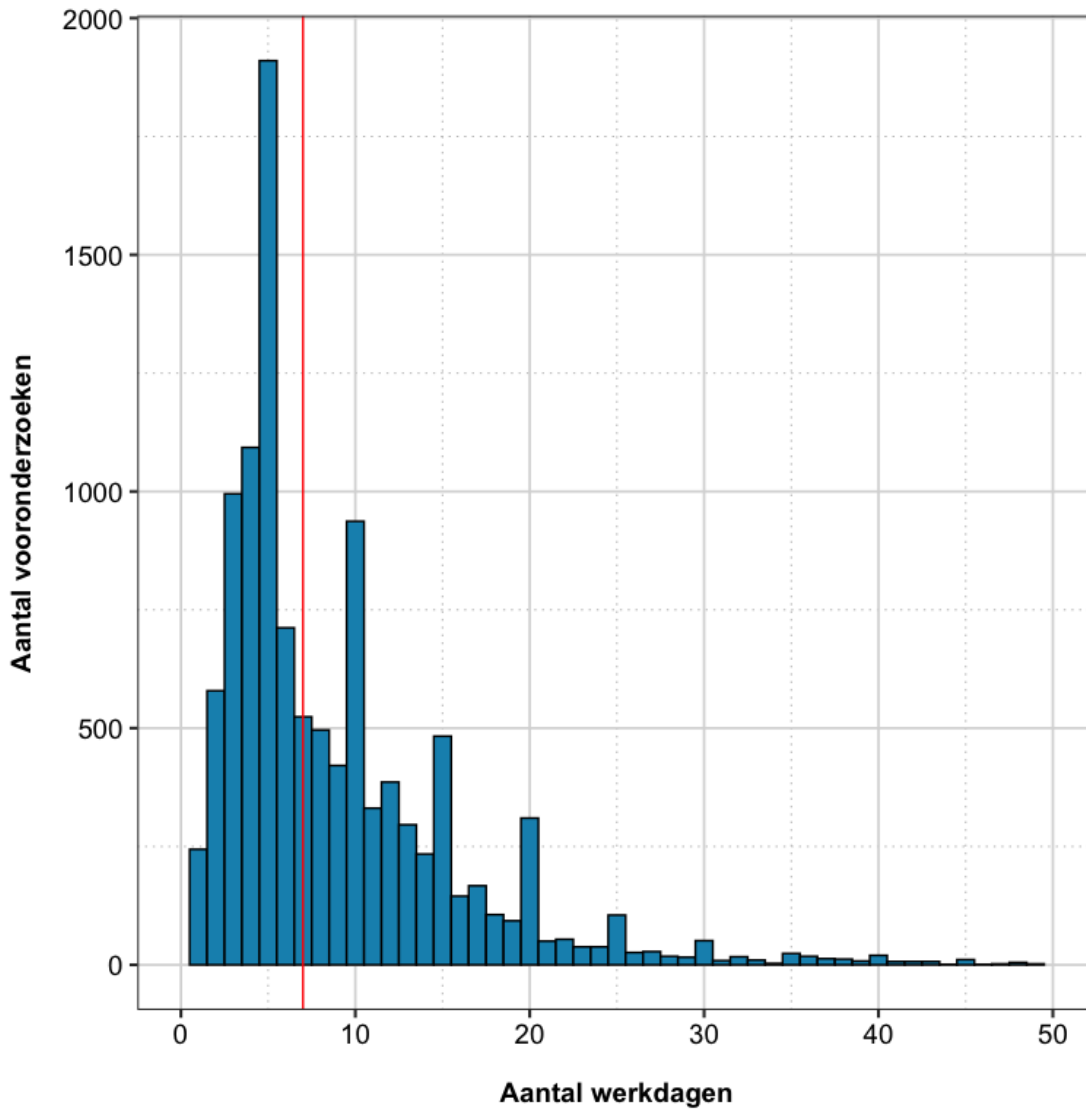
LANGETERMIJNANALYSE 3: TIJDSINVESTERING IN WERKDAGEN AFGERONDE VOORONDERZOEKEN

Onderwerp	Het totale aantal werkdagen dat afgeronde vooronderzoeken in beslag nemen
Gegevens	ID vooronderzoek, werkdagen
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Histogram
Opmerkingen	De verdeling van het totaal aantal werkdagen dat een vooronderzoek in beslag neemt. Het gaat om de werkdagen van archeologienota's met een definitief programma van maatregelen enerzijds en de werkdagen van archeologienota's met maatregel uitgesteld vooronderzoek opgeteld met het aantal werkdagen van de bijbehorende gekoppelde nota met een definitief programma van maatregelen anderzijds. Archeologienota's met

maatregel uitgesteld vooronderzoek waar nog geen nota voor beschikbaar is, worden niet meegenomen.

De mediaan is aangegeven in kleur met een verticale lijn.

GRAFIEK

LANGETERMIJNANALYSE 4: AANDEEL UITGESTELDE VOORONDERZOEKEN DIE NOG ACHTERBLIJVEN

Onderwerp	Aandeel archeologienota's met maatregel uitgesteld vooronderzoek waar de nota nog achterwege blijft
Gegevens	ID archeologienota, maatregelen, ID nota
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Tabel
Opmerkingen	Van alle archeologienota's met aktename met maatregel uitgesteld vooronderzoek koppelen we de bijbehorende nota met aktename. Indien dergelijke koppeling niet voorhanden is, is er nog geen nota gevolgd op de archeologienota en blijft het uitgestelde vooronderzoek momenteel achterwege. Het percentage is het aantal archeologienota's met maatregel uitgesteld traject zonder gekoppelde nota.

TABEL

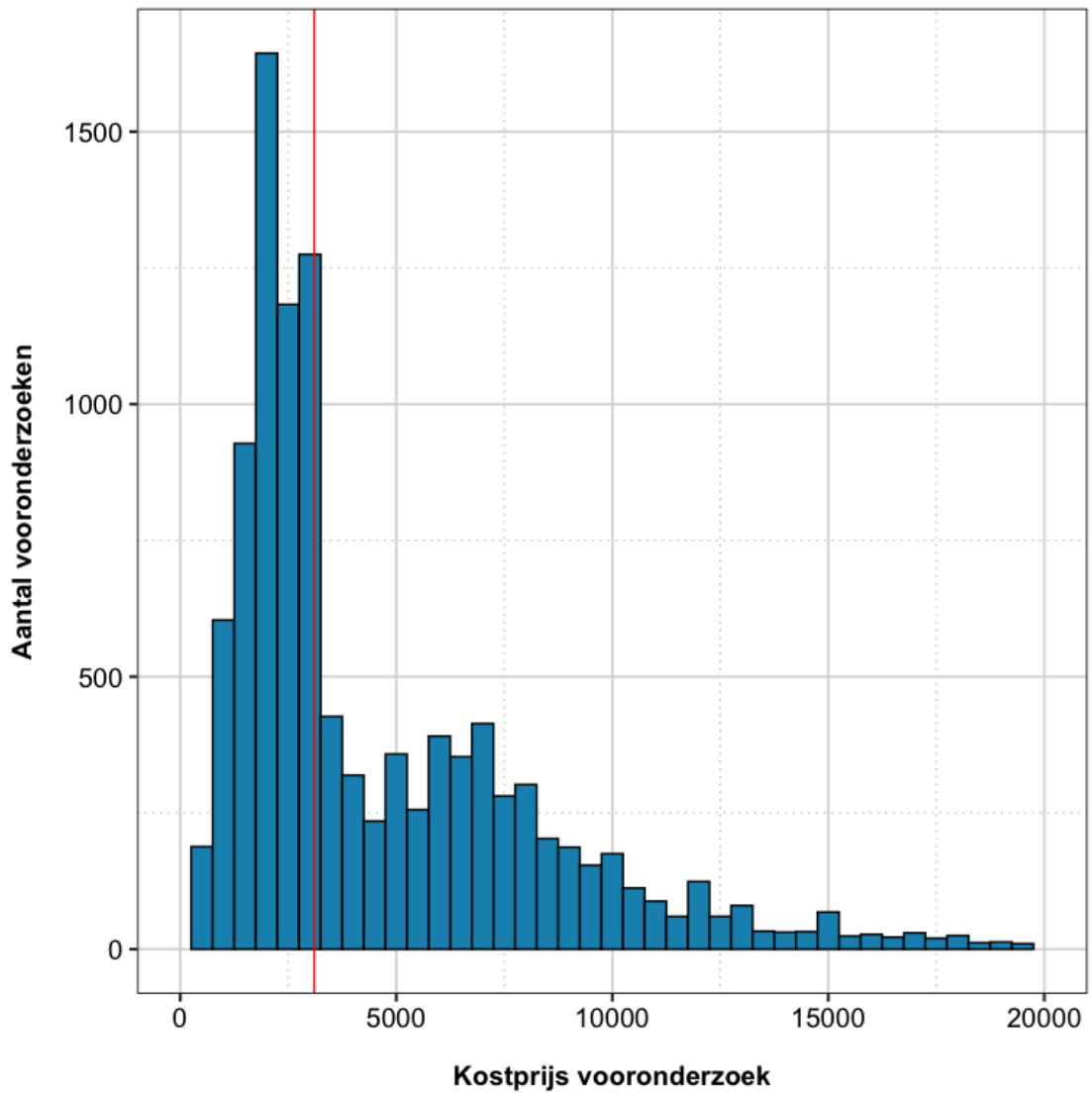
Startjaar	Percentage archeologienota's (maatregel uitgesteld vooronderzoek) zonder nota
2016	37,2%
2017	39,8%
2018	39,7%
2019	43,6%
2020	49,9%
2021	64,1%
2022	88,9%

LANGETERMIJNANALYSE 5: MODALE KOSTPRIJS VAN VOLLEDIG AFGERONDE VOORONDERZOEKEN

Onderwerp	Totale kostprijs van archeologienota's met een definitief programma van maatregelen en archeologienota's met maatregel uitgesteld vooronderzoek met de kostprijs van de bijbehorende gekoppelde nota
Gegevens	ID archeologienota, ID nota, kostprijs vooronderzoek
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Histogram
Opmerkingen	<p>We berekenen de kostprijs van alle definitief afgeronde vooronderzoeken, zijnde de kostprijs van archeologienota's met een definitief programma van maatregelen enerzijds en de kostprijs van archeologienota's met maatregel uitgesteld vooronderzoek met de kostprijs van de bijbehorende gekoppelde nota, indien al beschikbaar, anderzijds.</p> <p>De grafiek geeft de verdeling weer van de kostprijzen van afgeronde vooronderzoeken voor de periode 2016 tot en met 2022.</p> <p>De mediaan is aangegeven in kleur met een verticale lijn.</p>

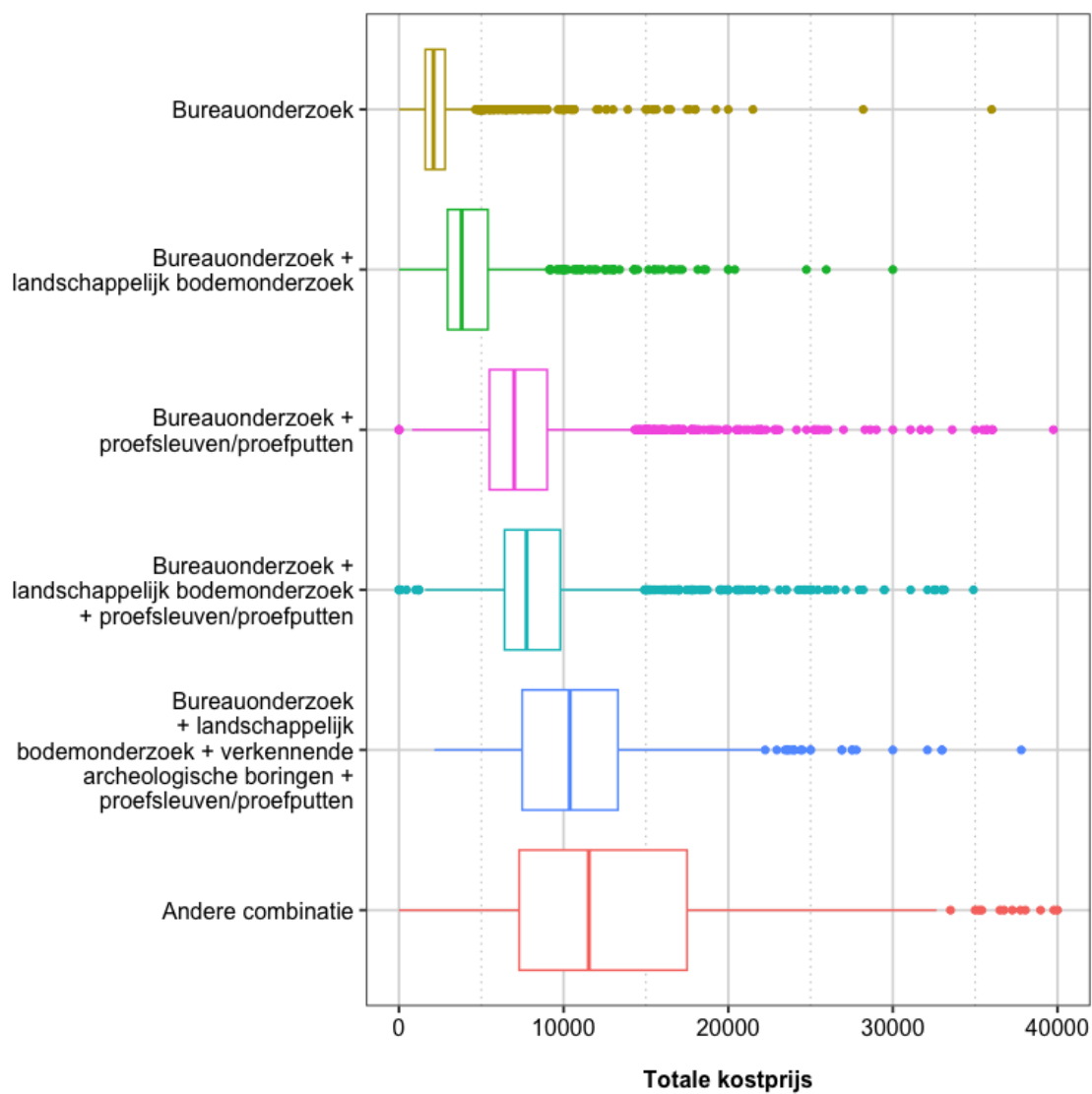
//

GRAFIEK

////////////////////////////////////

GRAFIEK

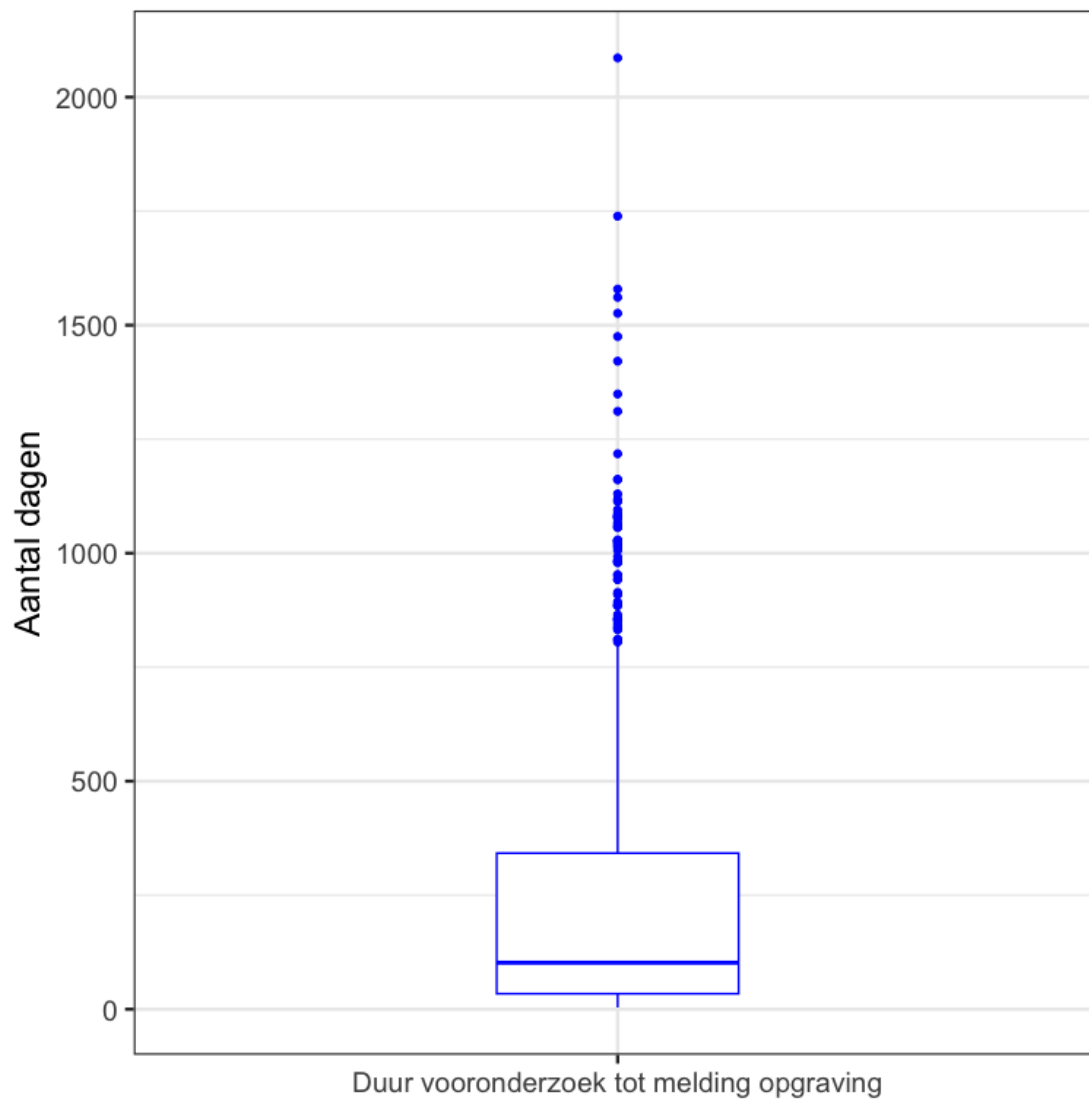
LANGETERMIJNANALYSE 7: FREQUENTIE VAN VEELVOORKOMENDE ONDERZOEKSCOMBINATIES

Onderwerp	Frequentie van veelvoorkomende onderzoekscombinaties bij definitief afgeronde vooronderzoeken
Gegevens	ID archeologienota, ID nota, onderzoeksmethodes
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Tabel
Opmerkingen	We groeperen de gehanteerde onderzoeksmethodes per definitief afgerond vooronderzoek en tellen de meest voorkomende combinaties van onderzoeksmethodes.

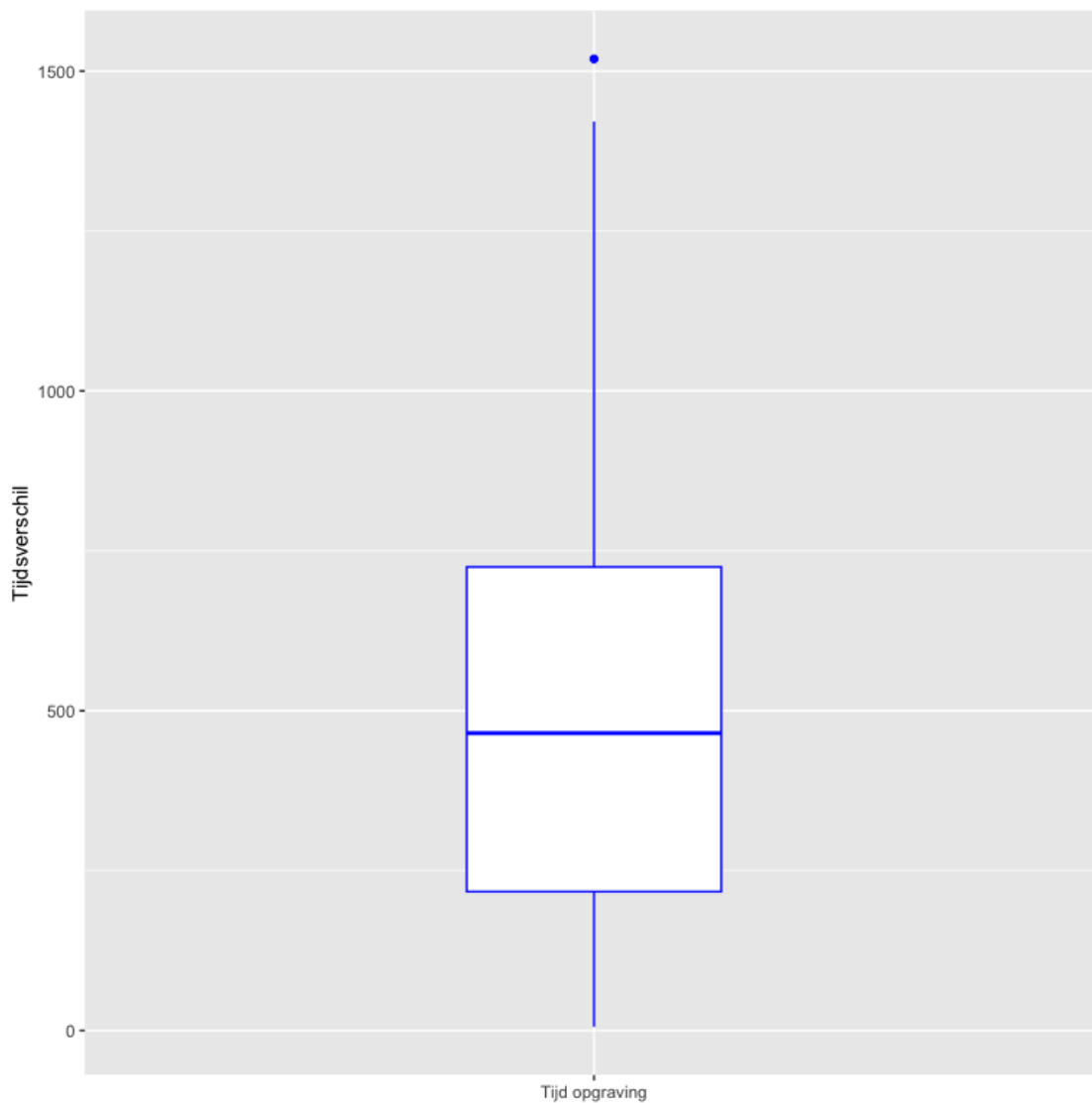
TABEL

Onderzoeksmethode	Aantal	Aandeel
Bureauonderzoek	5.996	53,5%
Bureauonderzoek + proefsleuven/proefputten	1.969	17,6%
Bureauonderzoek + landschappelijk bodemonderzoek + proefsleuven/proefputten	1.366	12,2%
Bureauonderzoek + landschappelijk bodemonderzoek	1.108	9,9%
Bureauonderzoek + landschappelijk bodemonderzoek + verkennende archeologische boringen + proefsleuven/proefputten	405	3,6%
Andere combinatie	372	3,3%

TIJDSDUUR VOORONDERZOEK: TIJDSVERSCHIL TUSSEN MELDEN VOORONDERZOEK EN START VELDWERK OPGRAVING: GRAFIEK

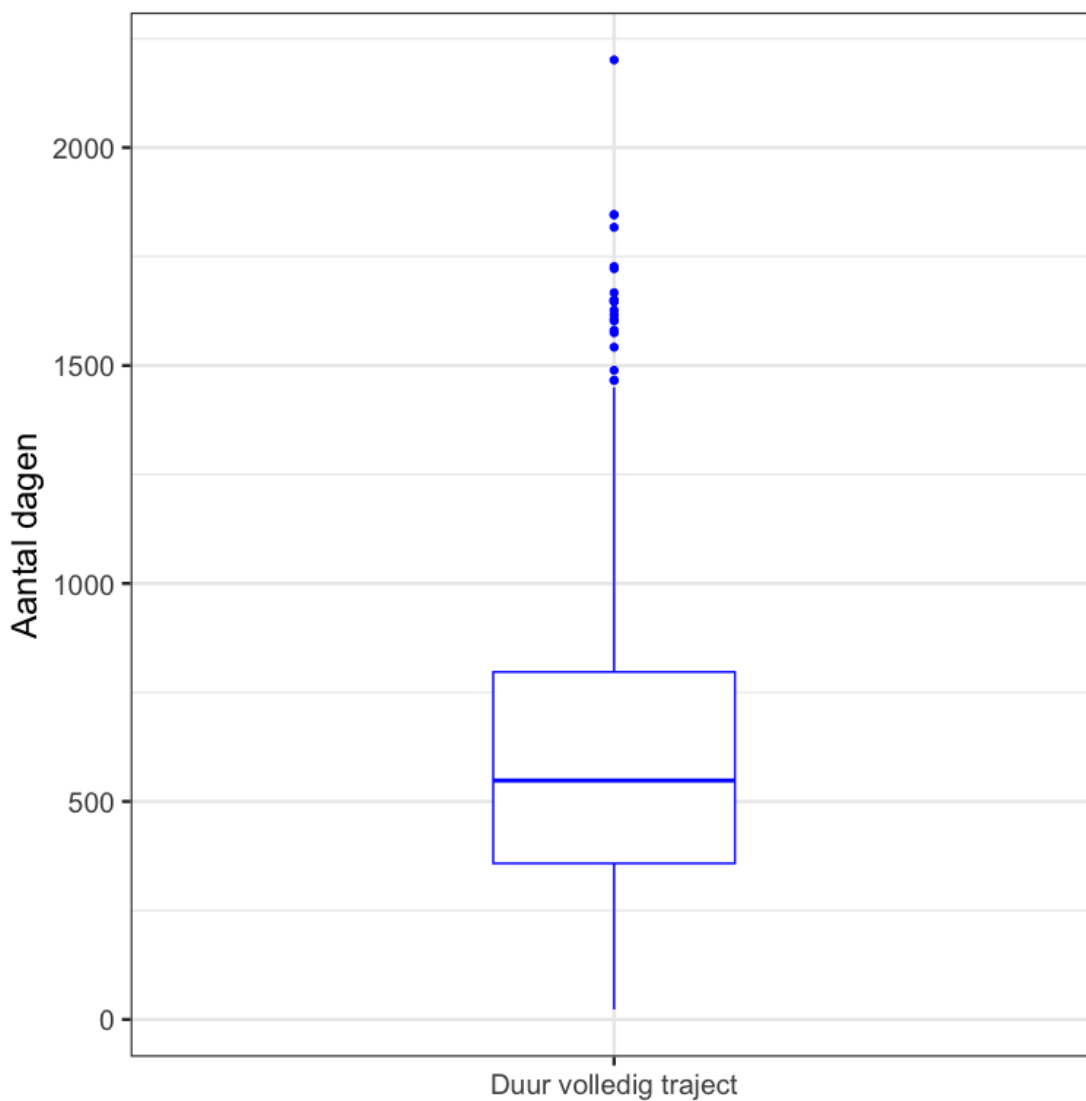

TIJDSDUUR OPGRAVING: TIJDSVERCHIL TUSSEN EINDE VELDWERK EN INDIENEN EINDVERSLAG: GRAFIEK

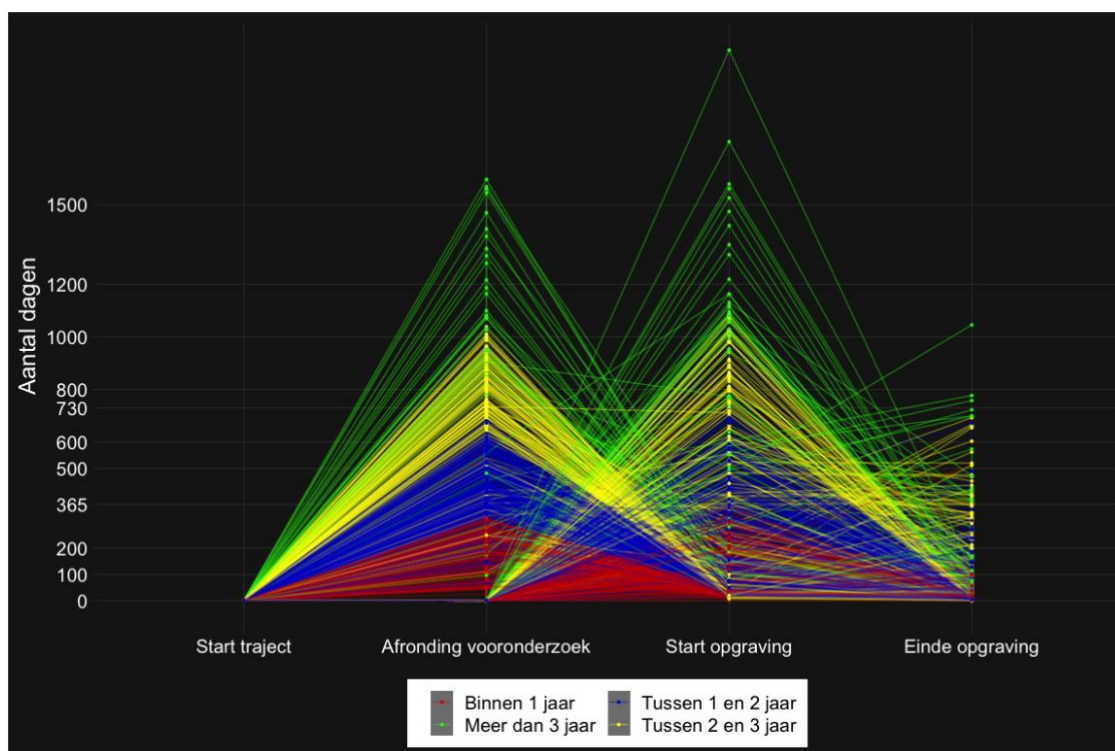

////////////////////////////////////

TIJDSDUUR VOLLEDIG TRAJECT: VAN MELDEN VOORONDERZOEK TOT INDIENEN EINDVERSLAG OPGRAVING: GRAFIEK

AANTAL DAGEN PER FASE IN HET ARCHEOLOGISCH TRAJECT

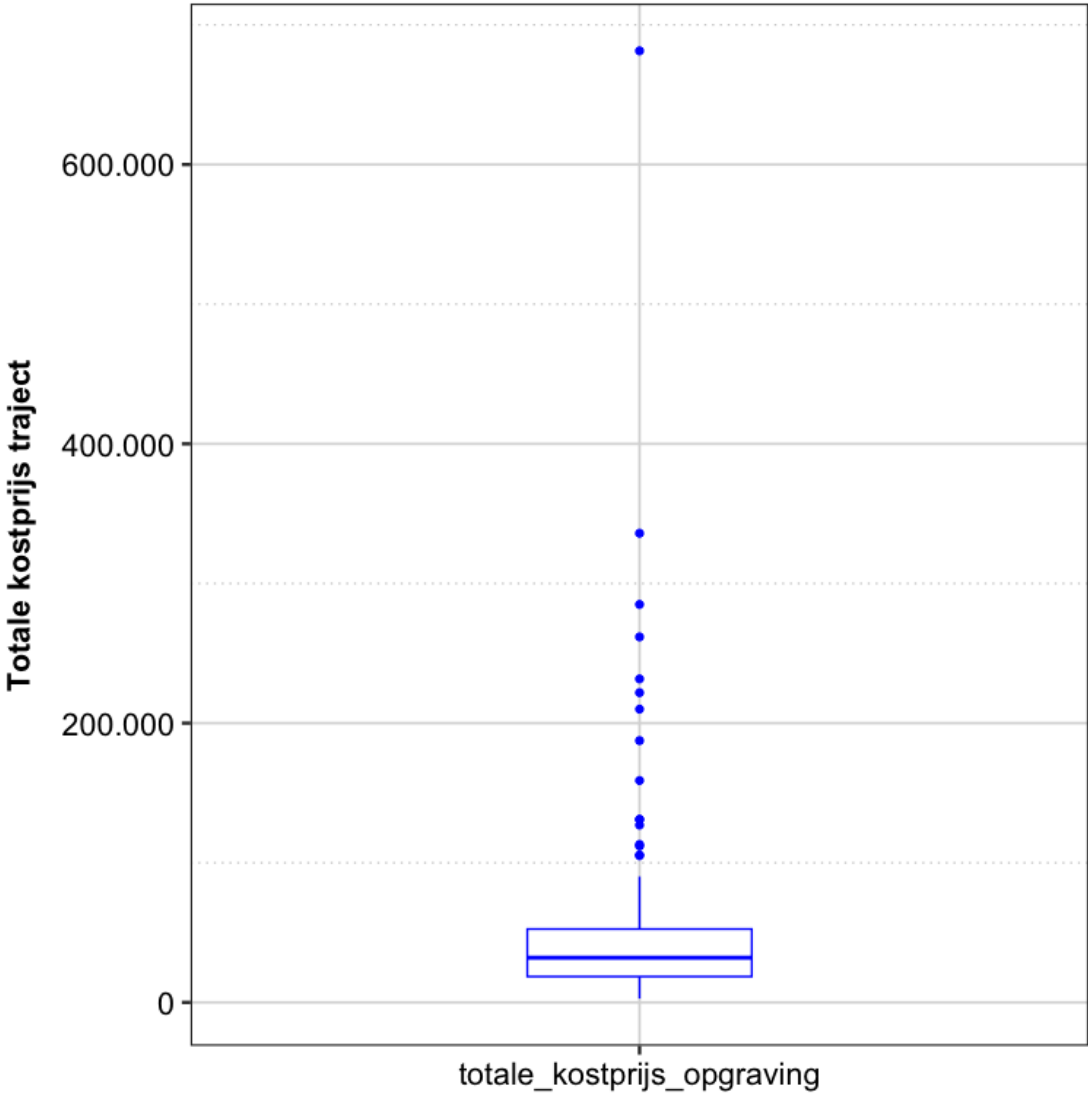

LANGETERMIJNANALYSE 10: TOTALE KOSTPRIJS ARCHEOLOGISCHE TRAJECTEN MET OPGRAVING

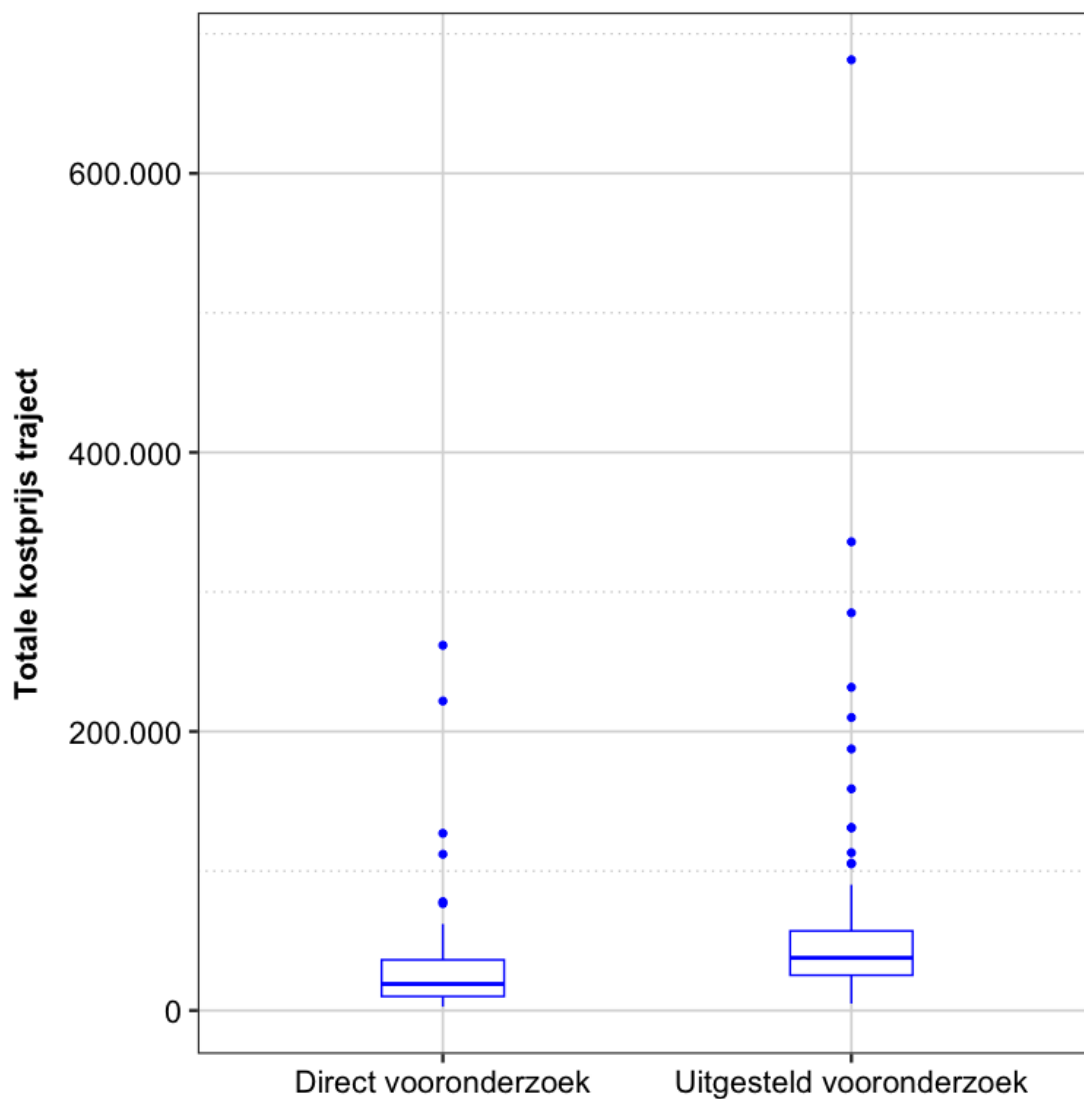
Onderwerp	Totale kostprijs van vooronderzoek en opgraving voor trajecten waar al een eindverslag beschikbaar is
Gegevens	Koppeling archeologienota-nota-archeologierapport-eindverslag, kostprijs
Bronnen	Archeologieportaal
Voorstellingswijze	Boxplot, table, staafdiagram
Opmerkingen	Een eindverslag is het eindpunt van een archeologisch traject, dat initieel startte met een archeologienota. De analyse gaat na voor de eindverslagen uit 2022 wat de totale kostprijs was voor het onderzoekstraject, vanaf archeologienota over eventuele nota tot en met eindverslag (opgraving).

KOSTPRIJS AFGERONDE TRAJECTEN MET OPGRAVING: GRAFIEK

KOSTPRIJS AFGERONDE TRAJECTEN ONDERVERDEELD VOLGENS TIMING VOORONDERZOEK: GRAFIEK

AANDEEL KOSTPRIJS OPGRAVING BINNEN TOTALE KOSTPRIJS AFGEROND TRAJECT: GRAFIEK

